

Bilaga IV

A. IDENTITETSKORT

(se artikel 4)

MEDDELANDE Detta identitetskort utfärdas för personer som åtfölja stridskrafterna men inte är medlemsar i dem. Kortet skall ständigt bäras av den person, för vilken det utfärdats. Om denne lages tillfälligt, skall han omedel- bart överlämna kortet till de kvarhållande myndigheterna för att underlätta hans åter- lämnande.		Fingeravtryck (valfritt) (Högra pekfingeret)		Andra kännetecken
		Fingeravtryck (Vänstra pekfingeret)		
Utgående myn- dighets stämpel	Religions	Vikt	Längd	(Namn på land och militär myndighet, som utfärdat kortet) IDENTITETSKORT för person, som medföljer stridskrafterna Efternamn Samtliga förnamn Födelsedatum och -ort Medföljer stridskrafterna såsom Datum för utfärdande Innehavarens underskrift
Här	Ögon	Vikt	Längd	

Anm. Detta kort bör företrädesvis upprättas på två eller tre språk, av vilka ett skall hava internationell användning. Kortets rätta storlek: 13 x 10 cm. Det vikes längs den streckade linjen.

B. FÄNGENSKAPSKORT

(se artikel 70)

KRIGSFÄNGERORT		Portofritt
FÄNGENSKAPSKORT FÖR KRIGSFÄNGE		
VIKTIGT Detta kort skall ifyllas av varje fånge omedelbart efter tillfångatagandet och varje gång hans adress ändras (p. g. a. förflyttning till sjukhus eller annat läger). Detta kort är ej detsamma som det särskilda kort, som varje krigsfånge är berättigad sända till sina anhöriga.	CENTRALA KRIGS- FÄNGEBYRÅN RÖDA KORSET INTERNATIONELLA KOMMITTÉ GENÈVE SWITZERLAND	

1. Framsidan

Skriv tydligt och med tryckbokstäver		1. Makt, under vilken fången lyder,	
2. Efternamn	3. Förnamn (fullt utskrivna)	4. Faderns förnamn	
5. Födelsedatum		6. Födelseort	
7. Tjänstegrad			
8. Registreringsnummer			
9. Närmaste anhörigas adress			
*10. Tillfångatagen den: (eller) Ankommen från (läger nr, sjukhus m. m.)			
*11. a) God hälsa — b) Ej sårad — c) Tillfrisknad — d) Konvalescent — e) Sjuk — f) Lätt sårad — g) Svårt sårad.			
12. Min nuvarande adress: Fånge nr. Lägers namn			
13. Datum		14. Underskrift	
*Stryk det som ej är tillämpligt — Gör ej några tillägg till dessa uppgifter — Se anvisningar på omstående sida.			

2. Baksidan

Anm. Detta formulär bör upprättas på två eller tre språk, däribland fångens eget och den kvarhållande maktens. Rätt storlek: 15 x 10,5 cm.

C. BREVKORT OCH BREV

(se artikel 71)

1. BREVKORT

1. Fremdan

KRIGSFÄNGEPOST		PORTOFRETT	
BREVKORT			
Till			
Avsändare			
Fullständigt namn			
Födelsedatum och -ort		Adressort	
Fångens nr			
Lågets namn		Gata	
		Land	
Avsändningsland		Landskap eller län	

2. Makuldan

[illegible]

Anm. Detta formulär bör upprättas på två eller tre språk, däribland fångens eget och den kvarhållande maktens. Formulärets rätta storlek: 15 x 10 cm.

C. BREVKORT OCH BREV

(se artikel 71)

2. REVIEW

KRIGSFÅNGEPOST

Portofritt

TIM

Adressort

Gata

Land

Landskap eller län

բաղադրուհան

Listed below are

Figure 4

Podiceps cornutus

Folgebildung kann man

Availability

Amn. Detta formulär bör upprättas på två eller tre språk, däribland fångens eget och den kvarhållande makten. Det villon längs de streckade linjerna och filken ledföres i språket (utmärkt med asterisk), varigenom det får formen av ett kuvert. Bakslidan, som är linjerad på samma sätt som bakslidan av brevkuvertet (se bilaga IV C J), är avsett för fångens meddelande och kan rymma omkring 200 ord. Formulärets rätta storlek i lete hopviktt skick: 29 x 10 cm.

D. DÖDSATTEST

(se artikel 120)

(Utfärdande myndighet)	DÖDSATTEST
	Makt, under vilken fången lydde
Fullständigt namn	
Faderns förnamn	
Födelsedatum och -ort	
Dödsdatum och -ort	
Tjänstegrad och registreringsnummer (på identitetsbrickan angivna uppgifter)	
Närmaste anhörigas adress	
Tidpunkt för tillfångatagandet	
Dödsorsak och omständigheterna vid dödsfallet	
Plats för begravning	
Är graven märkt och kan den senare återfinnas av de anhöriga?	
Äre den avlidnes personliga effekter i förvar hos den kvarhållande makten eller ha de avsänts samtidigt med denna dödsattest?	
Om de avsänts, genom vems förmedling?	
Kan person, som bistått den avlidne under hans sjukdom eller i hans sista stunder (läkare, sjukvårdare, präst, medfänge), här bredvid eller på härvid fogat blad lämna närmare upplysningar angående dödsfallet och begravningen?	
Datum samt utfärdande myndighets stämpel och underskrift	Två vittnens underskrifter och adresser

Anm. Detta formulär bör upprättas på två eller tre språk, däribland fångens eget och den kvarhållande maktens. Formulärets rätta storlek 21 x 30 cm.

E. INTYG FÖR HEMSÄNDANDE
(se bilaga II, artikel II)

INTYG FÖR HEMSÄNDANDE

Datum:

Läger:

Sjukhus:

Efternamn:

Samtliga förnamn:

Födelsedatum:

Tjänstegrad:

Registreringsnummer:

Fångnummer:

Sår — sjukdom:

Kommissionens beslut:

Blandade läkar-
kommissionens ordförande:

A = direkt hemsändande

B = omhändertagande i neutralt land

NC = ny undersökning vid nästa sammanträde med kommissionen.

Bilaga V

Reglemente för överföring av krigsfångars penningmedel till deras hemland

(se artikel 63)

1) I artikel 63, tredje stycket, omförmäلت meddelande skall innehålla följande uppgifter:

- a) beträffande krigsfånge, som avsänder beloppet: i artikel 17 angivet registreringsnummer, tjänstegrad, efternamn och förnamn;
- b) beträffande mottagaren i hemlandet av beloppet: namn och adress;
- c) det belopp, som skall betalas, angivet i den kvarhållande makens mynt.

2) Detta meddelande skall undertecknas av fången. Om denne icke är skrivkunnig, skall han anbringa ett av ett vittne bestyrkt tecken. Meddelandet skall dessutom kontrasigneras av förtroendemannen.

3) Lägrets befälhavare skall till meddelandet foga ett intyg, att vederbörande krigsfånges konto utvisar ett tillgodohavande, som icke understiger det belopp, som skall utbetalas.

4) Meddelanden av denna art må översändas i form av förteckningar. Varje sida i sådan förteckning skall vara bestyrkt av förtroendemannen och försedd med av lägrets befälhavare påtecknat intyg om riktigheten.

Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid (IV:e Genèvekonventionen)

jämte;

bilaga I Förslag till överenskommelse rörande sjukvårds- och säkerhetszoner respektive -platser,
bilaga II Förslag till reglemente angående gemensamma understödsförsändelser till internerade civilpersoner,
bilaga III innehållande interneringskort, brev samt brevkort

Undertecknade, befullmäktigade ombud för de regeringar, vilka låtit sig företräddas vid den diplomatiska konferens, som hållits i Genève från den 21 april till den 12 augusti 1949 för upprättande av en konvention till skydd för civilpersoner under krigstid, hava överenskommit om följande bestämmelser.

Avdelning I Allmänna bestämmelser

Artikel 1

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att under alla förhållanden iakttaga denna konvention och sörja för att den iakttages.

Artikel 2

Förutom de bestämmelser, som skola träda i tillämpning redan i fredstid, skall denna konvention tillämpas i varje förklarat krig eller annan väpnad konflikt, som uppstår mellan två eller flera av de höga fördragsslutande parterna, även om en av dem icke erkänner, att krigstillstånd föreligger.

Konventionen skall likaledes tillämpas vid ockupation av hela eller en del av de höga fördragsslutande parternas territorium, även om ockupationen icke möter något militärt motstånd.

Därest en av de i konflikten inbegripna makterna icke biträtt denna konvention, skall denna icke desto mindre vara bindande för de makter, som biträtt densamma, i deras inbördes förhållanden. Konventionen skall vidare vara bindande för dem gentemot nämnda makt, därest denna antager och tillämpar dess bestämmelser.

Artikel 3

För den händelse väpnad konflikt, som icke är av internationell karaktär, uppkommer på en av de höga fördragsslutande parternas territorium, skall varje part i konflikten vara skyldig att tillämpa åtminstone följande bestämmelser:

1) Personer, som icke direkt deltaga i fientligheterna, däribland medlemmar av stridskrafterna, som nedlagt vapnen, och personer, som försatts ur stridbart skick genom sjukdom, sårskada, fångenskap eller av varje annat skäl, skola under alla förhållanden behandlas med humanitet och ingen skall utsättas för sämre behandling på grund av ras, färg, religion eller tro, kön, börd, förmögenhet eller dylik omständighet.

I detta syfte äro och förbliva i vad avser ovannämnda personer följande handlingar städse och varhelst det vara må förbjudna:

- a) våld mot liv och person, i synnerhet mord i alla dess former, stympning, grym behandling och tortyr;
- b) tagande av gisslan;
- c) kränkning av den personliga värdigheten, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling;
- d) utmätande av straff och verkställande av avrättning utan föregående dom, avkunnad av i laga ordning tillsatt domstol, vars rättsskipning erbjuder de garantier, vilka hållas för oeftergivliga av civiliserade folk.

2) Sårade och sjuka skola omhändertagas och vårdas.

En opartisk humanitär organisation sådan som Röda Korsets internationella kommitté äger erbjuda parterna i konflikten sina tjänster.

Stridande parter skola vidare sträva efter att genom särskilda överenskommelser sätta alla eller en del av denna konventions övriga bestämmelser i kraft.

Tillämpningen av föregående bestämmelser skall icke inverka på parternas i konflikten rättsställning.

Artikel 4

Skyddade personer enligt denna konvention äro sådana, som vid vilken tidpunkt och på vad sätt som helst, under konflikt eller vid ockupation, befinna sig i händerna på part i konflikten eller ockupationsmakt, vars medborgare de ej äro.

Medborgare i stat, som ej är bunden av konventionen, skyddas ej av densamma. Neutral stats medborgare, vilka befinna sig på krigförande stats territorium, ävensom medkrigförande stats medborgare, skola ej anses som skyddade personer, så länge den stat, vars medborgare de äro, har normal diplomatisk representation i den stat, i vars våld de befinna sig.

Bestämmelserna i avdelning II hava emellertid en vidsträcktare tillämpning, som framgår av artikel 13.

Enligt Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält eller enligt Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss eller enligt Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående krigsfångars behandling skola skyddade personer icke anses som skyddade personer i denna konventions mening.

Artikel 5

Då stridande part har goda skäl att anse, att en viss enligt denna konvention skyddad person på dess territorium är föremål för berättigad misstanke att ägna sig åt verksamhet riktad mot statens säkerhet, eller om det är styrkt, att denne ägnar sig åt sådan verksamhet, skall sådan person icke kunna göra anspråk på sådana av denna konvention följande rättigheter och förmåner, som, om de medgäves honom, skulle kunna vara till skada för statens säkerhet.

Om på ockuperat territorium en viss enligt denna konvention skyddad person har ertappats som spion eller sabotör eller blivit föremål för bestämd misstanke för att ägna sig åt mot ockupationsstatens säkerhet riktad verksamhet, skall han, i de fall då den militära säkerheten nödvändigt kräver det, anses ha förverkat sin rätt enligt denna konvention att sända och mottaga meddelanden.

I varje sådant fall skola icke desto mindre i föregående stycken omförmälda personer behandlas humant samt i händelse av åtal ej berövas sin i denna konvention föreskrivna rätt att bli opartiskt och i laga ordning rannsakade och dömda. De skola även så snart det med hänsyn till statens respektive ockupationsmaktens säkerhet är möjligt, återfå alla de rättigheter och förmåner, som tillkomma enligt denna konvention skyddade personer.

Artikel 6

Denna konvention skall tillämpas från början av varje i artikel 2 omnämnd konflikt eller ockupation.

På stridande parter territorium skall konventionens tillämpning upphöra, sedan krigshandlingarna allmänt avslutats.

Inom ockuperat territorium skall tillämpningen av konventionen upphöra ett år efter det att krigshandlingarna allmänt avslutats. Ockupationsmakten skall icke desto mindre vara förpliktigad att, så länge ockupationen varar - och i den mån denna makt utövar regeringsmyndighet inom ifrågavarande territorium - vara bunden av bestämmelserna i följande artiklar i denna konvention: 1 till 12, 27, 29 till 34, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61 till 77 samt 143.

Skyddade personer, vilkas frigivande, hemsändande eller placering kan komma att äga rum efter ovannämnda tidpunkter, skola under mellantiden fortfarande åtnjuta i denna konvention stadgade rättigheter.

Artikel 7

Förutom de överenskommelser, som uttryckligen omförmälas i artiklarna 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 och 149 äga de höga fördragsslutande parterna avsluta andra särskilda överenskommelser rörande alla frågor, som de anse lämpligt göra till föremål för särskild reglering. Genom särskild överenskommelse må de skyddade personerna ej försättas i sämre läge än vad som stadgas i denna konvention; ej heller må dem i konventionen tillerkända rättigheter genom dylik överenskommelse inskränkas.

De skyddade personerna skola åtnjuta de i sagda överenskommelser stadgade förmåner under den tid konventionen på dem är tillämplig, dock under förutsättning, dels att icke annat uttryckligen föreskrivits i nyssnämnda eller i senare avslutade överenskommelser, dels ock att icke någon av de stridande parterna vidtagit åtgärder för gynnsammare behandling av dem.

Artikel 8

Skyddade personer må icke under några omständigheter vare sig helt eller delvis avsäga sig de rättigheter, som denna konvention och, i förekommande fall, i föregående artikel angivna särskilda överenskommelser tillerkänna dem.

Artikel 9

Denna konvention skall tillämpas under medverkan och kontroll av de skyddsmakter, vilka erhållit uppdrag att tillvarataga stridande parters intressen. För sådant ändamål skola skyddsmakterna äga att vid sidan av sin diplomatiska och konsulära personal utse delegerade bland sina egna eller bland andra neutrala makters medborgare. Dessa delegerade skola underställas godkännande av den makt, hos vilken de skola utföra sitt uppdrag.

Stridande parter skola i så vidsträckt omfattning som möjligt underlätta arbetet för skyddsmakternas representanter eller delegerade.

Skyddsmakternas representanter eller delegerade må icke under några omständigheter överskrida den i denna konvention angivna ramen för sitt uppdrag; de skola särskilt beakta för den stat, hos vilken de utöva sin verksamhet, trängande säkerhetskrav.

Artikel 10

Bestämmelserna i denna konvention utgöra ej hinder för den humanitära verksamhet, som Röda Korsets internationella kommitté eller annan opartisk humanitär organisation med vederbörande stridande parters samtycke må komma att utöva till skydd och bistånd för civila personer.

Artikel 11

De höga fördragsslutande staterna äga städse överenskomma att åtgärda organisation, som erbjuder garantier för opartiskhet och effektivitet, anförtra de uppgifter, som enligt denna konvention tillkomma skyddsmakterna.

Därest enligt förevarande konvention skyddade personer, av vad anledning det vara må, icke åtnjuta eller upphört att åtnjuta förmånen av skyddsmakts eller jämligt bestämmelserna i föregående stycke utsedd organisations verksamhet, skall kvarhållande makt, antingen hos neutral stat eller hos sådan organisation, anhålla, att

den måtte påtaga sig de uppgifter, som jämlikt denna konvention tillkomma av stridande parter utsedda skyddsmakter.

Om skydd icke på detta sätt kan beredas ifrågavarande personer, skall kvarhållande makt antingen hos humanitär organisation sådan som Röda Korsets internationella kommitté hemställa, att den måtte påtaga sig de humanitära åligganden, som enligt bestämmelserna i denna konvention tillkomma skyddsmakt, eller, därest icke annat framgår av bestämmelserna i denna artikel, antaga av sådan organisation erbjudna tjänster.

Neutral makt eller organisation, som av vederbörande makt anmodats ställa sig till förfogande eller självmant erbjudit sina tjänster för nyssnämnda ändamål, skall handla i känsla av ansvar gentemot den stridande part, under vilken de jämlikt denna konvention skyddade personerna lyda, och erbjuda tillfredsställande garantier för sin förmåga att påtaga sig och opartiskt utföra ifrågavarande uppgifter.

Överenskommelse om undantag från föregående bestämmelser kan icke träffas mellan makter, av vilka den ena, även tillfälligtvis, gentemot den andra makten eller dess allierade åtnjuter begränsad förhandlingsfrihet såsom en följd av de militära händelserna, särskilt vid ockupation av hela eller en betydande del av dess territorium.

När i denna konvention talas om skyddsmakt, avses därmed jämväl sådan organisation, som i enlighet med bestämmelserna i denna artikel trätt i skyddsmakts ställe.

Bestämmelserna i denna artikel skola med erforderliga jämkningar erhålla motsvarande tillämpning å det fall, att medborgare i neutral stat befinna sig på ockuperat område eller inom territorium tillhörande sådan krigförande stat, hos vilken den stat, vars medborgare de äro, ej upprätthåller normal diplomatisk representation.

Artikel 12

När helst så befinnes ligga i de skyddade personernas intresse, särskilt vid meningsskiljaktighet mellan de stridande parterna rörande tillämpningen och tolkningen av denna konventions bestämmelser, skola skyddsmakterna lämna sina bona officia för tvistens biläggande.

För sådant ändamål äger envar av skyddsmakterna antingen på anmodan av part eller ock självmant föreslå parterna i konflikten en

sammankomst, eventuellt å lämpligt neutralt område, mellan deras representanter och särskilt representanter för de för vården av de skyddade personerna ansvariga myndigheterna. De stridande parterna skola vara skyldiga att efterkomma förslag, som framställas till dem i nu nämnt syfte. Skyddsmakt må, därest så befinnes lämpligt, hemställa till de stridande parterna att medgiva, att viss person, tillhörande neutral makt eller utsedd av Röda Korsets internationella kommitté, kallas att delta i denna sammankomst.

Avdelning II Allmänna bestämmelser om skydd för befolkningen mot vissa följder av kriget

Artikel 13

Bestämmelserna i denna avdelning gälla hela befolkningen i de länder, som befinna sig i konflikt med varandra, utan åtskillnad på grund av ras, nationalitet, religion eller politisk åskådning eller dylikt, och avse att mildra av krig förorsakade lidanden.

Artikel 14

Redan i fredstid må de höga fördragsslutande parterna och, efter fientligheternas början, de stridande parterna, på sitt eget område och, därest så kräves, på ockuperat område, avskilja zoner och platser, ägnade att ur sjukvårds- och säkerhetssynpunkt bereda skydd mot krigets verkningar åt sårade och sjuka, ofärdiga, åldringar, barn under femton år, havande kvinnor samt mödrar till barn under sju år.

Vid fientligheternas början och medan dessa pågå, må vederbörande parter träffa överenskommelser om erkännande av zoner och platser, som de må ha upprättat. För detta ändamål äga de sätta i kraft bestämmelserna i det vid denna konvention fogade utkastet till överenskommelse med de ändringar, som eventuellt må befinnas erforderliga.

Skyddsmakterna samt Röda Korsets internationella kommitté anmodas att medverka till upprättandet och erkännandet av dessa sjukvårds- och säkerhetszoner respektive platser.

Artikel 15

Stridande part må, antingen direkt eller genom förmedling av neutral stat eller humanitär organisation, föreslå motparten att i trakter, där strid förekommer, upprätta neutraliserade zoner för att utan åtskillnad bereda skydd mot krigets faror åt följande personer:

- a) stridande eller icke stridande sårade och sjuka;
- b) civilpersoner, som ej deltaga i fientligheterna och som ej utöva militärt arbete under sin vistelse i dessa zoner.

Sedan de stridande parterna överenskommit om det geografiska läget, förvaltningen, livsmedelsförsörjningen samt övervakningen av den föreslagna neutraliserade zonen, skall en skriftlig överenskommelse slutas och undertecknas av representanter för de stridande parterna. Denna överenskommelse skall fastställa tidpunkten för neutraliseringens inträde, ävensom dess varaktighet.

Artikel 16

Sjuka och sårade ävensom ofärdiga samt havande kvinnor skola åtnjuta särskilt skydd och hänsyn.

I den mån militära hänsyn det medgiva skall varje stridande part främja åtgärder, som vidtagas för att uppsöka döda och sårade, för att bistå skeppsbrutna och andra personer i allvarlig fara samt för att skydda dem mot plundring och dålig behandling.

Artikel 17

De stridande parterna skola eftersträva att träffa lokala överenskommelser om bortförande från belägrade eller inneslutna områden av sårade, sjuka, ofärdiga, åldringar, barn och barnsängskvinnor samt om genomfart till dylika områden av präster tillhörande varje religion samt av sjukvårdspersonal och sjukvårdsmateriel.

Artikel 18

Civila sjukhus, som inrättats för vård av sårade och sjuka, ofärdiga och barnsängskvinnor, må under inga omständigheter anfallas utan skola städse respekteras och skyddas av de stridande parterna.

Stater, vilka äro parter i en konflikt, skola förse alla civila sjukhus med handlingar, vilka utvisa deras karaktär av civilsjukhus samt att sjukhusets byggnader ej användas för något ändamål, som i enlighet med artikel 19 skulle beröva dem deras skydd.

Civila sjukhus skola, om de därtill bemyndigats av staten, utmärkas med det kännetecken, som angives i artikel 38 av Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält.

De stridande parterna skola, i den mån militära hänsyn det medgiva, i syfte att förebygga risk för fientliga angrepp vidtaga erforderliga åtgärder för att göra de kännetecken, vilka utmärka civilt sjukhus, fullt synliga för fientliga land-, flyg- och sjöstridskrafter.

Med hänsyn till de faror, för vilka sjukhus, belägna i närheten av militära mål, kunna vara utsatta, är det lämpligt tillse, att sådana sjukhus förläggas på största möjliga avstånd från militära mål.

Artikel 19

Det skydd, som tillkommer civila sjukhus, skall upphöra endast i det fall, att de, vid sidan av användningen för sina humanitära uppgifter, begagnas för handlingar, varigenom fienden tillfogas skada. Skyddet skall dock icke upphöra, förrän anmaning avgivits, då så befinnes lämpligt med angivande av skälig frist, och anmaningen icke hör sammats.

Att sjuka och sårade medlemmar av de väpnade styrkorna vårdas på dylika sjukhus eller att handvapen och ammunition, som frångåtits dessa stridande, men som ännu ej överlämnats till vederbörlig myndighet, finnas därstädes, skall icke betraktas såsom för fienden skadlig handling.

Artikel 20

Personal, som är regelbundet och uteslutande sysselsatt med drift eller förvaltning av civila sjukhus, däri inbegripen den personal, som har till uppgift att uppsöka, bortföra och transportera samt vårda sjuka och sårade civilpersoner, ofärdiga samt barnsängskvinnor, skall respekteras och skyddas.

Inom ockuperat område och stridsområde skall nämnda personal legitimera sig medelst identitetskort, innehållande uppgifter om innehavarens ställning och försett med dennes fotografi samt den utställande myndighetens stämpel, ävensom, då vederbörande är i tjänst, medelst en stämplad fuktbeständig armbindel, som bäres på vänster arm. Denna armbindel skall utlämnas av staten och vara försedd med det kännetecken, som angives i artikel 38 av Genève-

konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält.

All annan personal, som är sysselsatt med drift eller förvaltning av civila sjukhus, skall respekteras och skyddas samt vid utövande av sin tjänst äga rätt att bära armbindel enligt föreskrifterna och villkoren i denna artikel. Identitetskort skall innehålla uppgift om innehavarens sysselsättning.

Styrelsen för varje civilt sjukhus skall städse för vederbörande hemlands- eller ockupationsmyndigheter hålla tillgänglig en intill dato förd förteckning över sin personal.

Artikel 21

Fordonskolonner eller sjukhuståg till lands eller för ändamålet avsedda fartyg till sjöss, vilka transportera sårade och sjuka civilpersoner, ofärdiga och barnsängskvinnor, skola respekteras och skyddas i samma omfattning som sjukhus enligt artikel 18 samt skola, om statligt bemyndigande givits, utmärkas genom anbringande av det kännetecken, som angives i artikel 38 av Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält.

Artikel 22

Luftfartyg, som uteslutande utnyttjas för transport av sårade och sjuka civilpersoner, ofärdiga och barnsängskvinnor eller sjukvårdspersonal och sjukvårdsmateriel må icke anfallas utan skola respekteras vid flygningar, som utföras på de höjder och tider samt längs de flygvägar, varom mellan alla vederbörande stridande parter överenskommelse särskilt träffats.

Dylika luftfartyg må kunna förses med det kännetecken, som angives i artikel 38 av Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält.

Därest icke annat överenskommits, skall överflygning av fientligt eller av fienden besatt område vara förbjuden.

Luftfartygen skola efterkomma varje anmaning att landa. I händelse av sålunda anbefalld landning skall luftfartyget med däri befintliga personer vara berättigat att fortsätta flygningen efter eventuellt företagen kontroll.

Artikel 23

Envar hög fördragsslutande part skall medgiva fri genomfart för alla försändelser, vilka innehålla läkemedel och sjukvårdsmateriel ävensom för religionsutövning erforderliga föremål, uteslutande avsedda för annan hög fördragsslutande parts civilbefolkning, även om denna part är fiende. Fri genomfart skall jämväl medgivas för alla försändelser, vilka innehålla för barn under femton år, havande kvinnor och barnsängskvinnor avsedda oundärliga livsmedel, kläder samt stärkande medel.

Förpliktelsen för fördragsslutande part att medgiva fri genomfart för i föregående stycke angivna försändelser gäller under förutsättning, att denna part ej har grundade skäl att frukta:

- a) att sändningarna komma annan än avsedd mottagare tillhanda eller
- b) att kontrollen kan komma att vara otillräcklig eller
- c) att fienden kan draga bestämd fördel för sina krigsansträngningar eller i sin folkhushållning genom att med ovannämnda försändelser ersätta varor, som han eljest själv måste anskaffa eller framställa, eller ock att därigenom beredas möjligheter att frigöra råvaror, förnödenheter eller tjänster som i annat fall skulle behövt tagas i anspråk för framställningen av dylika varor.

Makt, som medgiver genomfart av försändelser enligt första stycket i denna artikel må såsom villkor för sitt medgivande kunna fordra, att fördelningen mellan mottagarna skall äga rum under övervakning på platsen av skyddsmakterna.

Dylika sändningar skola befordras så snabbt som möjligt och den stat, som medgiver fri genomfart för dessa, skall äga rätt att fastställa de tekniska föreskrifter, enligt vilka en dylik genomfart skall tillåtas.

Artikel 24

De stridande parterna skola vidtaga erforderliga åtgärder för att barn under femton år, vilka blivit föräldralösa eller skilda från sina familjer till följd av kriget, ej lämnas åt sig själva samt för att deras uppfostran under alla omständigheter främjas. Deras uppfostran skall om möjligt anförtrors åt personer med samma kulturtradition.

De stridande parterna skola efter medgivande av skyddsmakten, om sådan finnes, samt under garanti att de i första stycket angivna

principerna iakttagas medverka till att sådana barn omhändertagas i neutralt land, så länge konflikten varar.

Parterna skola dessutom sträva att vidtaga erforderliga åtgärder för att alla barn under tolv år må kunna identifieras genom identitetsbrickor eller på annat sätt.

Artikel 25

Envar person, som befinner sig inom område, som tillhör eller är ockuperat av stridande part, skall vara berättigad att lämna underrättelser av uteslutande personlig natur till medlemmar av sin familj, var de än må befinna sig, och att mottaga sådana underrättelser från dessa. Denna korrespondens skall befordras snabbt och utan oskäligt dröjsmål.

Därest på grund av omständigheterna brevväxlingen mellan familjemedlemmarna genom den ordinarie postgången försvåras eller omöjliggöres, skola vederbörande parter i konflikten hänvända sig till neutral förmedlare, såsom den i artikel 140 angivna centrala byrån, för att med denna överenskomma på vilket sätt deras åligganden bäst skola kunna fullgöras, enkannerligen i samverkan med de nationella rödakorsföreningarna (Röda Halvmånen, Röda Lejonet och Solen).

Om de stridande parterna anse det erforderligt att begränsa familjekorrespondensen, må denna begränsning ej gå längre än till föreskrifter om att standardformulär, omfattande tjugofem fritt valda ord uteslutande användas samt att högst en sådan försändelse per månad må avsändas.

Artikel 26

Envar stridande part skall främja efterforskningar, som företagas av medlemmar av på grund av kriget skingrade familjer för att återknyta förbindelserna medlemmarna emellan och om möjligt återföre dem. Part skall i synnerhet uppmuntra verksamheten hos organisationer, som ägna sig åt denna uppgift, under förutsättning, att parten godkänt dessa och att desamma rätta sig efter de säkerhetsbestämmelser, som föreskrivits av parten.

Avdelning III Skyddade personers ställning och behandling

Del I För stridande parter territorier samt ockuperade områden gemensamma bestämmelser

Artikel 27

Skyddade personer skola under alla omständigheter åtnjuta respekt till person, ära, familjerättigheter, tro och religionsutövning samt seder och bruk. De skola städse behandlas humant och särskilt skyddas mot våldshandlingar eller hot, förolämpningar och allmänhetens nyfikenhet.

Kvinna skall särskilt skyddas mot varje handling, som kan kränka hennes ära, framför allt våldtäkt, påtvingad prostitution och varje slag av otillbörligt närmande.

Med beaktande av bestämmelserna rörande hälsotillstånd, ålder och kön skall envar skyddad person av den kvarhållande makten behandlas med samma hänsyn och ingen skall utsättas för sämre behandling på grund av ras, religion, politisk åskådning eller dylikt.

Stridande part må dock vidtaga sådana kontroll- och säkerhetsåtgärder i avseende på skyddad person, som må befinnas erforderliga på grund av kriget.

Artikel 28

Skyddad person må i intet fall användas för att genom sin närvaro skydda vissa platser eller områden från stridshandlingar.

Artikel 29

Oavsett det individuella ansvar, som må föreligga, är kvarhållande makt ansvarig för sina representanternas behandling av skyddade personer.

Artikel 30

Skyddade personer skola beredas möjlighet att hänvända sig till skyddsmakterna, till Röda Korsets internationella kommitté, till rödakorsföreningen (Röda Halvmånen, Röda Lejonet och Solen) i det land, i vilket de befinna sig, ävensom till varje annan organisation, som skulle kunna bistå dem.

För nämnda ändamål skola de olika organisationerna åtnjuta alla lättnader från myndigheternas sida, som militära krav och säkerhetshänsyn medgiva.

Förutom besök enligt artikel 142 av representanter för skyddsmakterna eller Röda Korsets internationella kommitté skall kvarhållande makt eller ockupationsmakt i görligaste mån främja besök hos skyddade personer av representanter för andra organisationer, vilka ha till ändamål att lämna andligt eller materiellt bistånd åt dylika personer.

Artikel 31

Fysiskt eller moraliskt tvång må icke i någon form utövas mot skyddade personer, i all synnerhet icke i syfte att erhålla upplysningar från dessa eller från tredje person.

Artikel 32

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig uttryckligen att ej vidtaga åtgärder av något slag, ägnade att förorsaka fysiskt lidande hos eller utrotning av skyddade personer, vilka befinna sig i deras händer. Detta förbud gäller icke blott mord, tortyr, kroppsstraff, stympning och sådana medicinska eller vetenskapliga experiment, som icke krävas för den medicinska behandlingen av skyddade personer, utan även varje annat slag av brutala handlingar vare sig från civila eller militära personers sida.

Artikel 33

Skyddade personer må i intet fall straffas för förbrytelser, som de inte själva begått. Samfällid bestraffning ävensom varje slag av skrämsel eller terrorism äro förbjudna.

Plundring är förbjuden.

Repressalier mot skyddade personer och deras egendom äro förbjudna.

Artikel 34

Tagande av gisslan är förbjudet.

Del II Utläningar inom stridande parts territorium¹

Artikel 35

Envar skyddad person, som vid början av eller medan konflikt pågår, skulle önska lämna territoriet, skall äga rätt därtill, med mindre hans avresa skulle befinnas strida mot vederbörande stats nationella intressen. Hans ansökan att få lämna territoriet skall prövas i enlighet med vederbörigen fastställt förfarande och beslut skall fattas snarast möjligt. Person, som erhållit tillstånd att lämna territoriet, må kunna förse sig med för färden erforderliga penningmedel samt medtaga en skälig mängd effekter och föremål för personligt bruk.

Personer, som förvägrats tillstånd, skola äga rätt att få avslaget omprövat snarast möjligt av behörig domstol eller administrativ nämnd, som tillsatts för detta ändamål av den kvarhållande makten.

På begäran skola representanter för skyddsmakten, med mindre säkerhetsskäl förhindra detta eller vederbörande personer göra invändningar däremot, erhålla uppgift om skälen för avslag på anhållan om tillstånd att få lämna territoriet, samt snarast möjligt få del av namnen på alla dem, som må befinna sig i sådan belägenhet.

Artikel 36

Enligt föregående artikel medgiven utresa skall äga rum på tillfredsställande villkor beträffande säkerhet, hälsovård och sanitära förhållanden samt föda. Alla kostnader, som uppkomma sedan den kvarhållande maktens territorium lämnats, skola bestriidas av destinationslandet eller, vid uppehåll i neutralt land, av den makt, vars medborgare ifrågavarande personer äro. Närmare bestämmelser rörande sådana förflyttningar må vid behov fastställas genom särskilda överenskommelser mellan vederbörande makter.

Ovanstående bestämmelser inverka icke på särskilda överenskommelser, som kunna slutas mellan de stridande parterna beträffande utväxling och hemsändande av egna undersåtar, som fallit i fiendens händer.

¹ Det bör noteras att konventionen i artikel 4 stycke 2 undantar bl.a. neutral stats medborgare och medkrigförande stats medborgare från konventionens skyddskrets så länge den stat, vars medborgare de är, har normal diplomatisk representation i den stat, i vars våld de befinna sig (redaktionens anm.).

Artikel 37

Skyddade personer, som äro häktade eller undergå frihetsstraff, skola under tiden för frihets-berövandet behandlas humant.

Efter frigivningen må de begära tillstånd att i enlighet med bestämmelserna i föregående artiklar få lämna territoriet.

Artikel 38

Med undantag för särskilda åtgärder, som må vidtagas enligt denna konvention, i synnerhet enligt artiklarna 27 och 41, skola för utläningar i fredstid gällande bestämmelser i huvudsak reglera skyddade personers ställning. I varje fall skola följande rättigheter tillerkännas dem:

1) de skola vara berättigade att mottaga den individuella eller kollektiva hjälp, som må sändas till dem;

2) de skola erhålla sjukvård och sjukhusvård, om deras hälso-tillstånd kräver det, i samma utsträckning som vederbörande stats egna medborgare;

3) de skola tillåtas utöva sin religion och åtnjuta andlig vård av präster tillhörande deras trosbekännelse;

4) de skola vara berättigade att, därest de äro bosatta inom område, som är särskilt utsatt för krigsfara, flytta från detta område i samma utsträckning som vederbörande stats egna medborgare;

5) barn under femton år, havande kvinnor samt mödrar till barn under sju år skola åtnjuta förmånsbehandling i samma utsträckning som vederbörande stats egna medborgare.

Artikel 39

Skyddade personer, som till följd av kriget förlorat sitt levebröd, skola sättas i tillfälle att erhålla lönat arbete och skola, med förbehåll för säkerhetsskäl samt bestämmelserna i artikel 40, jämnställas med den stats medborgare, på vars territorium de befinna sig.

Om stridande part utsätter en skyddad person för kontroll-åtgärder, som hava till följd att han ej kan försörja sig, och särskilt om han av säkerhetsskäl förhindras att erhålla lönat arbete på skäliga villkor, skall sagda part sörja för hans och av honom beroende personers uppehälle.

Skyddade personer må under alla omständigheter kunna mottaga understöd från sitt hemland, från skyddsmakt eller från i artikel 30 omnämnda välgörenhetssamfund.

Artikel 40

Skyddade personer må åläggas arbete endast i samma utsträckning som medborgarna hos den stridande part, på vars territorium de befinna sig.

Därest skyddade personer äro av fientlig nationalitet, må de endast åläggas sådant arbete, som normalt kräves för att tillgodose människors behov av livsmedel, bostad, kläder, transporter och hälsovård, och som icke står i direkt samband med krigföringen.

Då skyddade personer åläggas arbete enligt föregående tvenne stycken, skola de åtnjuta samma arbetsvillkor och samma skyddsåtgärder som inhemska arbetare, särskilt vad avser lön, arbetstid, kläder och utrustning, förberedande utbildning samt ersättning för olycksfall i arbete och för yrkessjukdomar.

Därest ovannämnda bestämmelser kränkas, skola skyddade personer vara berättigade att utöva klagorätt enligt artikel 30.

Artikel 41

I händelse kvarhållande makt finner övriga i denna konvention omnämnda kontrollåtgärder otillräckliga, äro de strängaste kontrollåtgärder densamma må kunna tillgripa åläggande av bestämd vistelseort eller internering enligt artiklarna 42 och 43.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i artikel 39, andra stycket, i avseende på personer, vilka ålagts att lämna sin sedvanliga vistelseort i kraft av beslut, varigenom de anvisats bestämd vistelseort å annan plats, skall den makt, i vars våld de befinna sig, så noggrant som möjligt iakttaga bestämmelserna rörande behandling av internerade i avdelning III, del IV av denna konvention.

Artikel 42

Internering av eller åläggande av bestämd vistelseort för skyddade personer må endast äga rum då så befinnes oundgängligen nödvändigt av hänsyn till den kvarhållande maktens säkerhet.

Därest någon genom förmedling av representanter för skyddsmakten frivilligt begär internering och om hans belägenhet gör detta erforderligt, skall han interneras av den kvarhållande makten.

Artikel 43

Envar skyddad person, som blivit internerad eller ålagd bestämd vistelseort, skall äga rätt att snarast möjligt få detta beslut omprövat av behörig domstol eller administrativ nämnd, som tillsatts för detta ändamål av den makt, i vars våld han befinner sig. Därest interneringen eller åläggandet av bestämd vistelseort fastställs, skall domstolen eller den administrativa nämnden regelbundet och minst två gånger årligen ompröva ärendet i syfte att, om omständigheterna det medgiva, ändra det första beslutet i för vederbörande person gynnsam riktning.

Med mindre vederbörande skyddade personer motsätta sig det, skall den makt, i vars våld de befinna sig, snarast möjligt meddela skyddsmakten namnet på envar skyddad person, som blivit internerad eller ålagts bestämd vistelseort eller blivit befriad från internering eller från ålagd vistelseort. Beslut av domstol eller nämnd enligt första stycket av denna artikel skall ävenledes under enahanda villkor snarast möjligt meddelas skyddsmakten.

Artikel 44

Vid tillämpningen av de i denna konvention angivna kontrollföreskrifterna skall kvarhållande makt ej behandla flyktingar, som faktiskt ej åtnjuta skydd av någon regering, såsom fientliga främlingar allenast på grund av den omständigheten, att de de jure äga medborgarskap i fiendestat.

Artikel 45

Skyddade personer skola icke överlämnas till makt, som ej är part i konventionen.

Denna föreskrift skall på intet sätt utgöra hinder mot skyddade personers hemsändande eller mot att de återvända till sina respektive hemländer efter fientligheternas upphörande.

Skyddade personer må ej av kvarhållande makt överlämnas till makt, som är part i denna konvention, förrän förstnämnda makt förvissat sig om att den senare är villig och i stånd att tillämpa konventionen. Då skyddade personer sålunda överlämnas, är den makt, som mottager dem, ansvarig för tillämpningen av konventionen för den tid, under vilken de skyddade personerna anförtratts åt densamma. Om emellertid denna makt underlåter att i något väsentligt avseende tillämpa bestämmelserna i konventionen, skall den makt, av vilken de skyddade personerna överlämnats,

sedan den från skyddsmakt erhållit underrättelse därom, vidtaga verksamma åtgärder för att avhjälpa missförhållandet eller ock återfordra de skyddade personerna. Sådan begäran skall efterkommas.

Skyddad person må under inga omständigheter överlämnas till land, där förföljelse mot honom på grund av hans politiska eller religiösa åskådning kan befaras.

Bestämmelserna i denna artikel utgöra icke hinder mot utlämning i överensstämmelse med utlämningsfördrag, som slutits före fientligheternas utbrott, av skyddade personer, vilka anklagats för brott mot allmän lag.

Artikel 46

Åtgärder av restriktiv natur mot skyddade personer skola, i den mån de ej tidigare återtagits, upphävas snarast möjligt efter fientligheternas upphörande.

Åtgärder av restriktiv natur beträffande sådana personers egendom skola upphävas snarast möjligt efter fientligheternas upphörande i enlighet med lagen i den kvarhållande staten.

Del III Ockuperade områden

Artikel 47

Skyddade personer, som befinna sig på ockuperat område, må i intet fall och på intet vis berövas dem enligt denna konvention tillkommande förmåner, vare sig till följd av att ändring på grund av ockupationen ägt rum i ifrågavarande områdes statsinstitutioner eller regering eller på grund av en överenskommelse mellan det ockuperade områdets myndigheter och ockupationsmakten, eller därigenom att ockupationsmakten helt eller delvis annekterar det ockuperade området.

Artikel 48

Skyddade personer, vilka ej äro medborgare hos den makt, vars område är ockuperat, må begagna sig av rätten att lämna området på i artikel 35 angivna villkor; beslut härom skall fattas i enlighet med förfarande, som ockupationsmakten skall fastställa i överensstämmelse med sagda artikel.

Artikel 49

Tvångsförflyttning, enskilt eller i massa, eller deportation av skyddade personer från ockuperat område till ockupationsmaktens eller annat lands territorium, ockuperat eller icke ockuperat, är oavsett de skäl, som må anföras därför, förbjuden.

Ockupationsmakt må dock, då befolkningens säkerhet eller tvingande militära skäl gör det erforderligt, verkställa total eller partiell utrymning av viss trakt av ockuperat område. Sådan utrymning må endast omfatta förflyttning av skyddade personer inom det ockuperade området, utom då detta är faktiskt omöjligt. På så sätt förflyttad befolkning skall återföras till sina hem, så snart fientligheterna i den berörda trakten upphört.

Ockupationsmakten skall, vid genomförandet av sådan förflyttning eller utrymning, i största möjliga utsträckning sörja för att lämplig inkvartering tillhandahålles skyddade personer, att förflyttningarna genomföras under förhållanden, som ur renlighets-, hälsovårds-, säkerhets- och livsmedelssynpunkt äro betryggande samt att medlemmar av samma familj ej åtskiljas.

Skyddsmakten skall underrättas om förflyttningar och utrymningar, så snart de ägt rum.

Ockupationsmakt må icke kvarhålla skyddade personer inom område, som är särskilt utsatt för krigets faror, med mindre befolkningens säkerhet eller tvingande militära skäl göra detta erforderligt.

Ockupationsmakt må icke deportera eller överflytta delar av sin egen civilbefolkning till område, som den ockuperar.

Artikel 50

Ockupationsmakt skall, i samverkan med statliga och lokala myndigheter, underlätta verksamhetens fortgång vid anstalter, avsedda för barnavård och barnuppfostran.

Den skall vidtaga alla erforderliga åtgärder för att underlätta identifiering av barn och registrering av deras härkomst. Den må icke i något fall ändra barnens personliga status eller inskriva dem i av ockupationsmakten beroende formationer eller organisationer.

Därest de lokala institutionerna äro otillräckliga, skall ockupationsmakten vidtaga åtgärder för försörjning och uppfostran av barn, vilka blivit föräldralösa eller skilda från sina föräldrar till följd av kriget och som icke kunna bli omhändertagna av någon nära anförvant eller vän. Denna försörjning och uppfostran skall om

möjligt omhänderhavas av personer med samma nationalitet, språk och religion som barnen.

En särskild avdelning av den byrå, som upprättats jämlikt bestämmelserna i artikel 136, skall ansvara för att alla erforderliga åtgärder vidtagas för identifiering av barn, vilkas identitet är osäker. Förefintliga uppgifter rörande deras föräldrar eller andra nära anförvanter skola alltid upptecknas.

Ockupationsmakt må icke förhindra tillämpningen av förmånsbehandling, som före ockupationen kan hava tillerkänts barn under femton år, havande kvinnor samt mödrar till barn under sju år vad beträffar föda, sjukvård och skydd mot krigets verkningar.

Artikel 51

Ockupationsmakt må icke tvinga skyddade personer att tjäna i dess väpnade styrkor eller hjälpformationer. Varje form av påtryckning eller propaganda i syfte att åstadkomma frivillig värvning är förbjuden.

Ockupationsmakt må endast ålägga sådana skyddade personer arbete, som fyllt aderton år; därvid må ifrågakomma endast arbete, som är nödvändigt för ockupationsarméns behov eller för allmännyttigt ändamål, för livsmedels-, bostads- och beklädnadsförsörjningen, för transportväsendet eller för hälsovården för befolkningen i det ockuperade landet. Skyddade personer må icke tvingas till något arbete, som skulle medföra förpliktelse för dem att delta i militära operationer. Ockupationsmakt må icke tvinga skyddade personer att med våld skydda de anläggningar, i vilka de utföra dem ålagt arbete.

Dylikt arbete må endast utföras inom det ockuperade område, där ifrågavarande personer befinna sig. Envar sådan person skall så vitt möjligt få kvarstanna på sin vanliga arbetsplats. För arbetet skall utgå skälig lön, och det skall lämpas efter arbetarnas fysiska och intellektuella prestationsförmåga. Den i det ockuperade landet gällande lagstiftningen angående arbetsförhållanden och skyddsåtgärder, särskilt vad avser lön, arbetstid, utrustning, förberedande utbildning samt ersättning för olycksfall i arbete och för yrkesjukdomar, skall tillämpas å skyddade personer, som äro uttagna till i denna artikel angivna arbeten.

I intet fall må tvångsutskrivning av arbetskraft leda till att arbetare mobiliseras i någon militär eller halvmilitär organisation.

Artikel 52

Intet avtal, ingen överenskommelse eller föreskrift må inskränka någon arbetares, frivillig eller icke frivillig, rätt att, var han än befinner sig, hänvända sig till representanterna för skyddsmakten med begäran om dess inskridande.

Varje åtgärd i syfte att framkalla arbetslöshet eller inskränka arbetsmöjligheterna för arbetarna i ett ockuperat land för att förmå dessa att arbeta för ockupationsmakten är förbjuden.

Artikel 53

Det är förbjudet för ockupationsmakten att förstöra fast eller lös egendom, som tillhör privatpersoner enskilt eller samfällt, staten, kommuner eller offentliga korporationer, kooperativa eller andra föreningar utom i de fall, då dylik förstörelse är absolut nödvändig med hänsyn till de militära operationerna.

Artikel 54

Ockupationsmakt må icke ändra offentliga ämbets- eller tjänstemäns eller domares status inom ockuperat område eller i något avseende tillämpa sanktioner eller vidtaga tvångs- eller diskriminerande åtgärder mot dessa på den grund att de av samvetsbetänkligheter underlåta att fullgöra sina tjänsteåligganden.

Detta förbud utgör icke något hinder mot tillämpningen av andra stycket i artikel 51. Det berör ej ockupationsmakts rätt att skilja ämbets- eller tjänstemän från deras befattningar.

Artikel 55

Ockupationsmakt är skyldig att så långt det står i dess förmåga säkerställa befolkningens försörjning med livsmedel och läkemedel; i synnerhet skall den låta införa erforderliga livsmedel, läkemedel och andra varor, därest det ockuperade områdets egna tillgångar äro otillräckliga.

Inom ockuperat område befintliga livsmedel, läkemedel eller andra varor må ockupationsmakt endast rekvirera för ockupationsstyrkornas och ockupationsförvaltningens behov; hänsyn skall härvid tagas till civilbefolkningens behov. Med förbehåll för vad som i andra internationella konventioner må vara stadgat skall ockupationsmakten tillse, att skäligen ersättning utgår för rekvirerade varor.

Skyddsmakten skall vara oförhindrad att när som helst kontrollera tillgången på livsmedel och läkemedel inom ockuperat

område, utom då tvingande militära skäl nödvändiggöra tillfälliga inskränkningar i denna befogenhet.

Artikel 56

Ockupationsmakt är skyldig att så långt det står i dess förmåga och i samråd med statliga och lokala myndigheter säkerställa och vidmakthålla sjukvårds- och sjukhusanläggningar ävensom allmän hälsovård och hygien inom ockuperat område, särskilt genom att införa och tillämpa profylaktiska och preventiva åtgärder, som befinnas nödvändiga för att hindra spridningen av smittosamma sjukdomar och epidemier. Sjukvårdspersonal av varje slag skall tillåtas att fullgöra sina uppgifter.

Därest nytt sjukhus upprättas inom ockuperat område och om vederbörande myndigheter i den ockuperade staten ej längre äro i verksamhet, skola ockupationsmyndigheterna, om så erfordras, lämna det godkännande, som föreskrives i artikel 18. Under motsvarande omständigheter skola ockupationsmyndigheterna ävenledes lämna godkännande för sjukhuspersonal och transportfordon i enlighet med bestämmelserna i artikel 20 och 21.

Ockupationsmakten skall, då den inför och tillämpar sundhets- och hälsovårdsföreskrifter, taga hänsyn till befolkningens inom det ockuperade området moraliska och etiska krav.

Artikel 57

Ockupationsmakt må endast tillfälligt och endast vid trängande behov rekvirera civilt sjukhus för vård av sårade och sjuka militärpersoner och då under den förutsättningen, att lämpliga åtgärder i god tid vidtagits för vård och behandling av patienterna på ifrågavarande sjukhus samt för säkerställandet av civilbefolkningens behov av sjukhusplatser.

Utrustning och förråd vid civila sjukhus må icke kunna rekvireras, så länge desamma äro erforderliga för civilbefolkningens behov.

Artikel 58

Ockupationsmakt skall tillåta präster att lämna andligt bistånd åt sina trosfränder.

Den skall likaledes medgiva mottagandet av försändelser, innehållande för religionsutövning erforderliga böcker och föremål, samt underlätta utdelningen därav inom det ockuperade området.

Artikel 59

Då försörjningen av befolkningen eller del därav inom ockuperat område är otillräcklig, skall ockupationsmakt lämna sitt medgivande till hjälpaktioner till förmån för befolkningen och så långt det står i dess förmåga underlätta sådana.

Sådana aktioner, vilka må kunna företagas antingen av stater eller av opartiska, humanitära organisationer, såsom Röda Korsets internationella kommitté, skola särskilt avse försändelser av livsmedel, läkemedel och kläder.

Envar fördragsslutande part skall medgiva fri genomfart för dessa sändningar och tillse, att de skyddas.

Makt, som medgiver fri genomfart för sändningar, destinerade till område, vilket ockuperats av motpart i konflikten, skall emellertid hava rätt att undersöka sändningarna, att tillse att genomfarten sker i enlighet med i avseende på tider och vägar givna föreskrifter samt att från skyddsmakt erhålla nöjaktig försäkran, att dessa sändningar äro avsedda för den nödställda befolkningen och ej komma att utnyttjas till förmån för ockupationsmakten.

Artikel 60

Hjälpsändningar skola i intet avseende befria ockupationsmakten från de skyldigheter, som artiklarna 55, 56 och 59 ålägga den. Ockupationsmakten må på intet sätt förfoga över hjälpsändningar för annat ändamål än det, för vilket de äro avsedda, utom i tvingande fall, då detta ligger i befolkningens inom det ockuperade området intresse, och sedan skyddsmakten givit sitt samtycke.

Artikel 61

Fördelningen av i föregående artiklar omförmälda hjälpsändningar skall utföras under medverkan av och överinseende av skyddsmakten. Denna uppgift må även efter överenskommelse mellan ockupationsmakten och skyddsmakten anförtros åt neutral makt, Röda Korsets internationella kommitté eller annan opartisk humanitär organisation.

Dylika sändningar skola inom ockuperat område vara fria från alla pålagor, skatter eller tullavgifter, med mindre dessa äro nödvändiga för områdets ekonomi. Ockupationsmakten skall befrämja en snabb fördelning av dylika sändningar.

Alla fördragsslutande parter skola söka medgiva avgiftsfri transitering och befordran av dylika till ockuperat område destinerade hjälpsändningar.

Artikel 62

Skyddade personer, som befinna sig inom ockuperat område, skola, därest trängande säkerhetsskäl ej lägga hinder i vägen, tillåtas mottaga personliga hjälpsändningar, som skickas till dem.

Artikel 63

Med förbehåll för tillfälliga åtgärder, vilka på grund av trängande säkerhetsskäl undantagsvis må kunna vidtagas av ockupationsmakten,

- a) skola erkända nationella rödakorsföreningar, (Röda Halvmånen, Röda Lejonet och Solen) kunna fullfölja sin verksamhet i enlighet med Röda Korsets grundsatser, sådana de fastställts vid de internationella rödakorskonferenserna. Andra hjälporganisationer skola tillåtas fortsätta sin humanitära verksamhet på motsvarande villkor;
- b) må ockupationsmakt i vad avser dessa organisationers personal eller struktur icke påfordra några ändringar, som menligt skulle kunna inverka på deras ovannämnda verksamhet.

Samma principer skola tillämpas på personalen och verksamheten inom särskilda icke-militära organisationer, vilka redan finnas eller som kunna upprättas i syfte att säkerställa civilbefolkningens levnadsvillkor genom vidmakthållandet av viktigare allmännyttiga inrättningar, genom fördelning av hjälpsändningar samt genom att anordna räddningstjänst.

Artikel 64

Strafflagstiftningen inom ockuperat område skall förbliva i kraft, dock med det undantag att ockupationsmakten må upphäva den eller tillfälligt sätta den ur kraft, därest den utgör ett hot mot nämnda makts säkerhet eller ett hinder för tillämpningen av denna konvention. Med beaktande av sistnämnda förbehåll och nödvändigheten av att upprätthålla en effektiv rättsskipning skola domstolarna inom det ockuperade området fortsätta att utöva sin verksamhet i avseende på alla förbrytelser, som falla under nämnda lagstiftning.

Ockupationsmakten må dock underkasta befolkningen inom ockuperat område de bestämmelser, som äro erforderliga för att sätta ockupationsmakten i stånd att fullgöra sina förpliktelser enligt denna konvention, för att upprätthålla ordnad förvaltning inom området, för att trygga säkerheten för såväl ockupationsmakten som för medlemmar av och egendom tillhörande ockupationsstyrkorna eller ockupationsförvaltningen liksom även för kommunikationsanläggningar och kommunikationslinjer, som begagnas av densamma.

Artikel 65

Av ockupationsmakt utfärdade straffföreskrifter skola icke träda i kraft, förrän de kungjorts och bragts till befolkningens kännedom på dess eget språk. De skola icke ha retroaktiv verkan.

Artikel 66

Vid överträdelse av straffbestämmelser, som utfärdats av ockupationsmakten jämligt andra stycket av artikel 64, må densamma kunna överlämna anklagad person till egen icke politisk och i vederbörlig ordning upprättad militärdomstol, under förutsättning att sådan domstol sammanträder i det ockuperade landet. Appellationsdomstol skall företrädesvis ha sitt säte inom det ockuperade landet.

Artikel 67

Domstol skall endast tillämpa sådana lagbestämmelser, som voro gällande före brottets begående och som överensstämma med allmänna rättsprinciper, särskilt principen att straffet skall stå i proportion till brottet. Domstol skall fästa avseende vid det förhållandet, att den anklagade icke är ockupationsmaktens medborgare.

Artikel 68

Skyddad person, vilken begår brottslig handling, som uteslutande har till syfte att skada ockupationsmakten, men icke utgör angrepp till liv eller lem mot medlemmar av ockupationsstyrkorna eller av ockupationsförvaltningen eller allvarlig kollektiv fara och ej heller förorsakar anseelig skada å egendom, tillhörande ockupationsstyrkorna eller ockupationsförvaltningen, eller å anläggningar, som begagnas av dessa, är förfallen till internering eller enkelt fängelse-

straff, varvid förutsättes, att interneringens eller fängelsestraffets längd står i proportion till den begångna brottsliga handlingen. Internering eller fängelsestraff skall vidare för sådana brott vara den enda form av frihetsberövande, som må kunna tillämpas beträffande skyddade personer. Det må stå domstol, som omnämnes i artikel 66 av denna konvention, fritt att omvandla ett fängelsestraff till internering på lika lång tid.

Straffbestämmelser, vilka utfärdats av ockupationsmakten i enlighet med artiklarna 64 och 65, må föreskriva dödsstraff för skyddade personer endast för de fall, att de gjort sig skyldiga till spionage, till allvarliga sabotagehandlingar mot ockupationsmaktens militära anläggningar eller till avsiktliga brott, vilka förorsakat en eller flera personers död, och under förutsättning att sådana brott voro belagda med dödsstraff enligt de lagar, som voro i kraft inom ockuperat område, innan detsamma ockuperades.

Skyddad person må icke ådömas dödsstraff med mindre domstolen särskilt gjorts uppmärksam på det faktum, att den åtalade, som icke är ockupationsmaktens medborgare, icke är förbunden till någon trohetsplikt mot denna.

Skyddad person, som var under aderton år vid brottets begående, må i intet fall ådömas dödsstraff.

Artikel 69

Den tid, under vilken för brott anklagad skyddad person hållits i häkte i avvaktan på rättegång eller straffverkställighet, skall under alla förhållanden avräknas från det frihetsstraff, som ådömes honom.

Artikel 70

Skyddade personer må icke av ockupationsmakten häktas, åtalas eller dömas för handling, som begåtts, eller åsikt, som framförts före ockupationen eller under tillfälligt avbrott av densamma, med undantag för brott mot krigets lagar och bruk.

Ockupationsmaktens medborgare, vilka innan fientligheterna utbrutit sökt sin tillflykt inom den ockuperade statens territorium, må endast häktas, åtalas, dömas eller deporteras från ockuperat territorium för brott, som begåtts sedan fientligheterna utbrutit eller för sådan före krigsutbrottet mot allmän lag begången brottslig handling, som enligt det ockuperade landets lagstiftning skulle i fredstid gjort utlämning berättigad.

Artikel 71

Vederbörande domstolar hos ockupationsmakt må icke avkunna dom annat än efter laga rättegång.

Envar av ockupationsmakten åtalad person skall utan dröjsmål på ett språk, som han förstår, erhålla skriftligt meddelande om de närmare omständigheter, som ligga till grund för åtalet mot honom, och skall snarast möjligt ställas inför rätta. Skyddsmakten skall underrättas om varje av ockupationsmakten mot skyddad person anhängiggjord talan, då anklagelsen eller anklagelserna kunna medföra dödsstraff eller fängsligt förvar i två år eller därutöver; skyddsmakten skall när som helst kunna göra sig underrettad om dylik rättegångs läge. Skyddsmakten skall därutöver vara berättigad att på begäran erhålla alla uppgifter om dylik rättegång och om varje annan av ockupationsmakten mot skyddade personer anhängiggjord talan.

Meddelande till skyddsmakt i enlighet med andra stycket av denna artikel skall sändas ofördröjligen och skall under alla omständigheter ha nått skyddsmakten tre veckor före den för första rättegångstillfället fastställda dagen. Såvida icke vid öppnandet av rättegången bevis förebragts, att bestämmelserna i denna artikel till fullo iakttagits, må rättegången icke upptagas. Meddelandet skall innehålla följande detaljuppgifter:

- a) uppgifter om den anklagades person;
- b) den anklagades vistelseort eller plats, där han hålles häktad;
- c) redogörelse för den eller de anklagelsepunkter, varå åtalet grundas (jämte anförande av de straffbestämmelser, vilka åberopas);
- d) uppgift om domstol, som skall döma i målet;
- e) plats och tidpunkt för första rättegångstillfälle.

Artikel 72

Envar anklagad skall äga rätt att begagna sig av för sitt försvar erforderliga bevismedel och må i synnerhet kunna instämma vittnen. Han skall äga rätt till biträde av lämplig försvarare efter eget val, vilken fritt må besöka honom och som skall beredas tillfälle att obehindrat förbereda försvaret.

Därest anklagad ej valt försvarare, skall skyddsmakt utse sådan åt honom. Då anklagad har att bemöta allvarlig anklagelse och då någon skyddsmakt ej finnes, skall ockupationsmakten med förbehåll för den anklagades samtycke utse försvarare.

Envar anklagad skall, såvida han icke frivilligt avstår från sådan hjälp, biträdas av tolk såväl under förundersökningen som under rättegången. Han skall äga rätt att när som helst framföra jäv mot tolk och begära en annan i stället.

Artikel 73

Dömd person skall äga rätt att överklaga i enlighet med den lagstiftning, som tillämpats av domstolen. Han skall erhålla fullständiga upplysningar om sin rätt att överklaga eller begära nåd samt om den tid, inom vilken han må begära sig av denna rätt.

Det i denna del av konventionen angivna straffrättsliga förfarandet skall analogt tillämpas vid överklagande. Därest den av domstolen tillämpade lagstiftningen ej medger överklagande, skall dömd person äga rätt att hos behörig myndighet hos ockupationsmakten överklaga den avkunnade domen och det ådömda straffet.

Artikel 74

Representanterna för skyddsmakten skola äga rätt att närvara vid rättegång mot envar skyddad person, såvida icke rättegången med hänsyn till ockupationsmaktens säkerhet undantagsvis måste hållas inom lyckta dörrar; den senare skall i så fall underrätta skyddsmakten härom. Meddelande med uppgift om dag och plats för rättegångens början skall sändas till skyddsmakten.

Varje dom, som lyder på dödsstraff eller fängelse i två år eller därutöver, skall med angivande av domskälen snarast möjligt meddelas skyddsmakten. Meddelandet skall innehålla hänvisning till det meddelande, som lämnats enligt artikel 71, samt i händelse av frihetsstraff uppgift på den plats, där straffet skall avtjänas. Protokoll över andra domar än de ovannämnda skola förvaras bland domstolens handlingar och finnas tillgängliga för granskning av skyddsmaktens representanter. I händelse av dödsstraff eller frihetsstraff på två år eller därutöver skall fristen för överklagande ej börja löpa, förrän skyddsmakten mottagit meddelande om domen.

Artikel 75

Dödsdömda personer må i intet fall frångämnas rätt att söka nåd.

Ingen dödsdom må verkställas före utgången av en tidsfrist av minst sex månader räknat från den tidpunkt, då skyddsmakten mottagit meddelande om lagakraftvunnen dom, som stadfäster dödsstraffet eller om beslut med avslag å nådeansökan.

Ovannämnda frist på sex månader må förkortas i vissa särskilda fall, då man i ett kritiskt och allvarligt läge kan sluta sig till att ockupationsmakten och dess väpnade styrkors säkerhet utsätts för ett organiserat hot; skyddsmakten skall alltid erhålla meddelande om en sådan förkortning av fristen och beredas tillfälle att hos vederbörliga ockupationsmyndigheter i god tid göra föreställningar i avseende på sådana dödsdomar.

Artikel 76

Skyddade personer, som anklagats för brott, skola hållas i fängsligt förvar i det ockuperade landet samt, för den händelse de bli dömda, avtjäna sitt straff därstädes. De skola om möjligt hållas åtskilda från andra personer i fängsligt förvar och erhålla sådan kost och åtnjuta sådana hygieniska förhållanden, som äro tillfyllest för att bevara dem vid god hälsa och som i varje fall motsvarar förhållandena i det ockuperade landets fängelser.

De skola erhålla den sjukvård, som deras hälsotillstånd kräver.

De skola likaledes äga rätt att erhålla den andliga vård, som de må begära.

Kvinnor skola förläggas i särskilda lokaler och stå under direkt övervakning av kvinnor.

Vederbörlig hänsyn skall tagas till den särskilda vård, som bör ägnas minderåriga.

Skyddade personer, som äro underkastade frihetsberövande, skola äga rätt att mottaga besök av delegerade för skyddsmakten samt för Röda Korsets internationella kommitté i överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 143.

De skola därutöver äga rätt att mottaga minst ett hjälppaket i månaden.

Artikel 77

Skyddade personer, som anklagats för brott eller dömts av domstolar inom ockuperat område, skola, då ockupationen upphör, jämte vederbörliga handlingar överlämnas till myndigheterna inom det befriade området.

Artikel 78

Ockupationsmakten må, därest densamma på grund av tvingande säkerhetsskäl finner det erforderligt att vidtaga inskridande gentemot skyddade personer, på sin höjd ålägga dem bestämd vistelseort eller internera dem.

Beslut angående sådan bestämd vistelseort eller internering skall fattas i enlighet med ett lagligt förfarande, som skall fastställas av ockupationsmakten i överensstämmelse med föreskrifterna i denna konvention. Detta förfarande skall innehålla bestämmelser om rätt för vederbörande att överklaga. Överklagande skall avgöras med minsta möjliga dröjsmål. Därest det tidigare beslutet ej ändras, skall detsamma bli föremål för omprövning på bestämda tider, om möjligt varje halvår, av behörigt organ upprättat av sagda makt.

Skyddade personer, som ålagts bestämd vistelseort och som till följd därav äro tvungna att lämna sina hem, skola utan någon inskränkning åtnjuta de i artikel 39 i denna konvention angivna förmånerna.

**Del IV *Bestämmelser angående behandlingen
av internerade***

Kapitel I Allmänna bestämmelser

Artikel 79

Stridande parter må icke internera skyddade personer utom i överensstämmelse med bestämmelserna i artiklarna 41, 42, 43, 68 och 78.

Artikel 80

Internerade skola behålla sin fulla rättskapacitet och må utöva därav följande rättigheter i den mån dessa äro förenliga med deras ställning som internerade.

Artikel 81

Stridande parter, som internera skyddade personer, skola vara pliktiga att kostnadsfritt sörja för deras underhåll samt jämväl lämna dem den sjukvård, som deras hälsotillstånd kräver.

Något avdrag må ej göras från understöd till de internerade eller från deras löner eller fordringar för att återbetala kostnaderna därför.

Kvarhållande makt skall sörja för av internerade beroende personers uppehälle, därest de senare ej förfoga över för sitt uppehälle nödiga egna medel eller äro oförmögna att tjäna sitt uppehälle.

Artikel 82

Den kvarhållande makten skall så vitt möjligt sammanföra de internerade med hänsyn till deras nationalitet, språk och sedvänjor. Internerade, vilka äro medborgare i samma land, må icke åtskiljas allenast på den grund att de tala skilda språk. Medlemmar av samma familj och särskilt föräldrar och barn skola under hela interneringstiden förläggas tillsammans utom i de fall, då arbetsförhållandena, hälsoskäl eller tillämpningen av bestämmelserna i kapitel IX i denna del av konventionen nödvändiggör, att de för en kortare tid skiljas från varandra. Internerade må påfordra, att deras barn, som lämnats i frihet utan tillsyn av anhöriga, skola interneras tillsammans med dem.

Internerade medlemmar av samma familj skola i största möjliga utsträckning förläggas i samma lokaler och anvisas bostadsutrymmen, som äro avskilda från andra internerades utrymmen. De skola ävenledes erhålla erforderliga lättnader för att kunna föra ett normalt familjeliv.

Kapitel II Interneringsplatser

Artikel 83

Kvarhållande makt må icke upprätta interneringsplatser inom områden, som äro särskilt utsatta för krigets faror.

Sådan makt skall genom skyddsmakternas förmedling delgiva fiendemakterna erforderliga uppgifter angående interneringsplatserns geografiska läge.

Då militära skäl det medgiva, skola interneringslägren utmärkas med bokstäverna IC, anbragta på sådant sätt, att de under dagen tydligt kunna urskiljas från luften. Vederbörande makter må dock träffa överenskommelse rörande andra medel för utmärkande av platser. Annan plats än interneringsläger må icke utmärkas på nämnda sätt.

Artikel 84

Internerade skola beträffande inkvartering och i förvaltningshänseende behandlas åtskilt från krigsfångar och från personer, vilka av varje annan anledning berövats friheten.

Artikel 85

Kvarhållande makt är skyldig att vidtaga alla erforderliga och möjliga åtgärder för att de skyddade personerna från början av interneringen skola bli förlagda i byggnader eller kvarter, som äro fullt betryggande ur hälsovårds- och sundhetssynpunkt samt erbjuda verksamt skydd mot klimatet och mot krigets verkningar. Under inga omständigheter må permanenta interneringsplatser vara belägna i osunda trakter eller inom områden, vilkas klimat är skadligt för de internerade. I det fall skyddade personer äro tillfälligt internerade i osunda trakter eller inom område, som är ohälsosamt eller vars klimat är hälsovådligt, skola de, så snart omständigheterna det medgiva, överflyttas till en lämpligare interneringsplats.

Lokalerna skola vara fullständigt skyddade för fukt samt tillräckligt uppvärmda och upplysta, särskilt från skymningen till ljusets släckning. Sovutrymmena skola vara tillräckligt rymliga och äga goda anordningar för vädring; de internerade skola erhålla lämpliga sänganordningar och filter i tillräckligt antal, varvid hänsyn skall tagas till klimatet samt de internerades ålder, kön och hälsotillstånd.

De internerade skola dag och natt äga tillgång till bekvämlighetsinrättningar, som motsvara hälsovårdens krav och vilka ständigt hållas i snyggt tillstånd. Vatten och tvål i tillräcklig mängd skall tillhandahållas de internerade för deras dagliga kroppsvård samt för tvätt; för detta ändamål skola erforderliga anordningar och möjligheter ställas till de internerades förfogande. Dusch- eller badanordningar skola ävenledes finnas tillgängliga. Erforderlig tid skall medgivas de internerade för kroppsvård och tvätt. Var gång det blir nödvändigt att undantagsvis och för kortare tid förlägga internerade kvinnor, som ej äro medlemmar i någon familjekrets, på samma interneringsplats som män, skola kvinnorna ovillkorligen erhålla särskilda sovlokaler och äga tillgång till särskilda bekvämlighetsinrättningar.

Artikel 86

Kvarhållande makt skall, oavsett de internerades religiösa tro, ställa för deras andaktsövning lämpade lokaler till deras förfogande.

Artikel 87

Marketenterier skola, såvida icke de internerade hava tillgång till andra motsvarande inrättningar, upprättas på alla interneringsplatser, så att de internerade skola kunna inköpa till priser, vilka i intet fall må överstiga de på orten gängse, livsmedel och nödvändighetsartiklar, inbegripet tvål och tobak, som kunna höja deras trevnad och bekvämlighet.

Marketenteriernas vinst skall gottskrivas en särskild hjälpfond, som skall upprättas på varje interneringsplats och förvaltas till förmån för de internerade på denna plats. Interneringskommitté enligt artikel 102 skall hava rätt att kontrollera förvaltningen av såväl marketenteri som marketenterifond.

Då interneringsplats upplöses skall överskott på hjälpfond överföras till hjälpfond på annan interneringsplats för internerade av samma nationalitet eller, därest sådan plats ej finnes, till en central hjälpfond, vilken skall förvaltas till förmån för alla internerade, som finnas kvar i vederbörande makts våld. I händelse av allmän frigivning skall denna makt behålla dylik vinst, därest icke annat avtalats mellan vederbörande makter.

Artikel 88

På alla för luftanfall eller andra krigsfaror utsatta interneringsplatser skola lämpliga skyddsrum upprättas i tillräckligt antal för att giva erforderligt skydd. Vid larm skola de internerade fritt kunna fortast möjligt begiva sig till dessa skyddsrum med undantag av dem, som deltaga i skyddet av förläggningen mot sådana faror. Varje skyddsåtgärd, som vidtagits till förmån för befolkningen, skall jämväl gälla de internerade.

Alla försiktighetsmått skola vidtagas mot eldfara på interneringsplatserna.

Kapitel III Kost och beklädnad

Artikel 89

De internerades dagliga matranson skall med hänsyn till mängd, beskaffenhet och omväxling vara tillräcklig för att bibehålla dem vid god hälsa samt förhindra undernäring. Hänsyn skall ävenledes tagas till den matordning, vid vilken de internerade äro vana.

De internerade skola dessutom beredas möjligheter att själva anrätta de extra födoämnen, varöver de må förfoga.

Dricksvatten skall tillhandahållas dem i tillräcklig mängd. Bruk av tobak skall vara tillåtet.

De internerade, som arbeta, skola erhålla tilläggsransoner i förhållande till det slag av arbete, som de utföra.

Havande kvinnor, ammande mödrar samt barn under femton års ålder skola erhålla extra födoämnen i förhållande till deras fysiologiska behov.

Artikel 90

Internerade skola vid interneringens början beredas tillfälle att förse sig med erforderliga kläder, skodon samt underkläder för ombyte samt att sedermera vid behov få tillfälle att anskaffa ytterligare sådana persedlar. Därest internerad ej förfogar över med hänsyn till klimatet tillräckliga kläder och ej kan anskaffa sådana, skall den kvarhållande makten kostnadsfritt förse honom med sådana.

De kläder, som utlämnas åt internerade av den kvarhållande makten och de yttre igenkänningstecken, som kunna anbringas på deras kläder, få ej vara av vanhedrande karaktär eller vara löjeväckande.

Arbetare skola förseas med lämplig arbetsdräkt, inbegripet skyddskläder, närhelst arbetets art det kräver.

Kapitel IV Hygien och sjukvård

Artikel 91

På varje interneringsplats skall finnas en ändamålsenlig sjukvårdsavdelning under ledning av kompetent läkare, där de internerade skola erhålla den vård, som kan erfordras, ävensom lämplig diet. Vid fall av smittosam sjukdom eller sinnessjukdom skola isoleringsrum avdelas för de sjuka.

Barnsängskvinnor samt de internerade, som lida av svåra sjukdomar, eller vilkas tillstånd erfordrar särskild behandling, kirurgiskt ingrepp eller sjukhusvård, skola intagas på sådana sjukvårdsanstalter, där lämplig behandling kan lämnas, och de skola där erhålla en vård, som ej är sämre än den, som lämnas allmänheten.

De internerade skola företrädesvis vårdas av personal av deras egen nationalitet.

Internerade må icke förhindras att inställa sig inför sjukvårdsmyndigheterna för undersökning. På begäran skall läkarmyndigheter hos kvarhållande makt tillställa varje för sjukdom internerad person ett officiellt intyg, utvisande sjukdomens eller skadornas art samt vårdens varaktighet och arten av denna. Dubblettexemplar av sådant intyg skall översändas till den centrala byrå, som angives i artikel 140.

Behandling, inbegripet anskaffande av alla de artiklar, som äro erforderliga för att hålla de internerade vid god hälsa, särskilt tandtekniska eller andra proteser ävensom glasögon, skall lämnas utan kostnad för internerad.

Artikel 92

Läkarundersökning av de internerade skall anordnas minst en gång i månaden. Den skall huvudsakligen avse kontroll av de internerades allmänna hälso-, närings- och renlighetstillstånd samt uppspårandet av smittosamma sjukdomar, särskilt tuberkulos, sumpfeber och könssjukdomar. Sådan undersökning skall i synnerhet omfatta kontrollvägning av alla internerade samt, minst en gång om året, röntgenundersökning.

Kapitel V Religion samt kulturell och fysisk verksamhet

Artikel 93

Internerade skola äga full frihet att utöva sin religion, däri inbegripet beivrande av gudstjänst på villkor, att de efterkomma gällande ordningsföreskrifter, som utfärdats av myndigheterna hos den kvarhållande makten.

Internerade präster skola äga rätt att bland sina trosfränder obehindrat utöva sitt prästerliga kall. För detta ändamål skall makt, i vars våld internerade präster befinna sig, tillse att dessa fördelas rättvist på de olika interneringsplatserna, där internerade, som tala samma språk och tillhöra samma religion, vistas. Därest dessa

präster skulle vara alltför fåtaliga, skall den makt, i vars våld de befinna sig, lämna dem erforderliga lättnader, bl.a. ställa transportmedel till deras förfogande, för att sätta dem i stånd att förflytta sig från den ena interneringsplatsen till den andra; de skola jämväl äga rätt att besöka internerade, som äro intagna på sjukhus. Det skall stå prästerna fritt att i angelägenheter, som röra religionsutövning, brevväxla med de ecklesiastiska myndigheterna i det land, i vars våld de befinna sig och, såvitt möjligt, med internationella religiösa organisationer av samma trosbekännelse. Sådan brevväxling skall icke anses falla under kvotering enligt artikel 107 men skall däremot vara underkastad bestämmelserna i artikel 112.

Därest de internerade ej hava tillgång till andligt bistånd från präster av egen trosbekännelse eller därest deras antal är för ringa, må den lokala religiösa myndigheten med samma trosbekännelse i överenskommelse med den kvarhållande makten utse en präst, som tillhör samma trosbekännelse som de internerade, eller, därest sådant låter sig göra ur trosbekännelsesynpunkt, en präst tillhörande närbesläktad religion eller ock en lämplig lekman. Sistnämnde skall åtnjuta de förmåner, som äro förknippade med det kall, som han åtagit sig. På detta sätt utsedda personer skola ställa sig av den kvarhållande makten för disciplinens och säkerhetens upprätthållande utfärdade förordningar till efterrättelse.

Artikel 94

Kvarhållande makt skall bland de internerade främja intellektuell och uppfostrande verksamhet, förströelsesysselsättning ävensom idrott; envar dock obetaget att taga del häri eller ej. Den skall vidare vidtaga erforderliga åtgärder för möjliggörande av sådan verksamhet, särskilt genom att ställa lämpliga lokaler till förfogande.

De internerade skola erhålla alla möjliga lättnader för att kunna fortsätta sina studier eller påbörja nya. Barn och ungdom skola tillförsäkras vederbörlig undervisning. De skola tillåtas besöka skolor antingen inom eller utom interneringsplatserna.

De internerade skola ha tillfälle att ägna sig åt kroppsövningar och att delta i idrott och utomhusspel. För detta ändamål skola tillräckliga öppna områden avdelas inom alla interneringsplatser. Särskilda lekplatser skola reserveras för barn och ungdom.

Artikel 95

Kvarhållande makt må icke använda internerade som arbetare med mindre de önska detta. Under alla omständigheter äro följande slags sysselsättningar förbjudna: arbete, som, därest detsamma påtvingats skyddad, ej internerad person, skulle utgöra överträdelse av artiklarna 40 och 51 i denna konvention samt sysselsättning i arbeten av nedsättande eller förödmjukande natur.

Efter en arbetsperiod av sex veckor må de internerade när som helst med åtta dagars uppsägningstid sluta sitt arbete.

Dessa bestämmelser utgöra intet hinder för att den kvarhållande makten ålägger internerade läkare, tandläkare och övrig sjukvårdspersonal att utöva sitt yrke till förmån för de medinternerade, använder internerade för förvaltnings- och underhållsarbete inom interneringsplatsen, avdelar internerade till köksarbete eller andra hushållsgöromål, eller ålägger sådana personer att delta i arbetet för att skydda de internerade mot luftangrepp eller andra krigsfaror. Internerad må emellertid ej tvingas till sådant arbete som han enligt tjänsteläkares utlåtande är fysiskt oförmögen att utföra.

Kvarhållande makt skall vara helt ansvarig för alla arbetsförhållanden, för läkar- och sjukvården, för utbetalningen av lönerna samt för ersättning för olycksfall i arbete och yrkessjukdomar. Arbetsvillkoren liksom även bestämmelserna för ersättning för olycksfall i arbete och yrkessjukdomar skola stå i överensstämmelse med den nationella lagstiftningen samt med gällande sedvänja; dessa bestämmelser må i intet fall vara sämre än de, som tillämpas för arbete av samma slag inom samma trakt. Lönerna för utfört arbete skola fastställas till skäligt belopp genom särskild överenskommelse mellan de internerade, den kvarhållande makten, och, i förekommande fall, annan arbetsgivare än denna makt; vederbörligt avseende skall därvidlag fästas vid den förpliktelse, som åligger den kvarhållande makten, att utan ersättning sörja för de internerades uppehälle och lämna dem den läkar- och sjukvård, som deras hälsotillstånd kräver. De internerade, som varaktigt äro sysselsatta med arbete i enlighet med tredje stycket av denna artikel, skola erhålla skälig lön av den kvarhållande makten. Arbetsvillkoren samt ersättningen för olycksfall i arbete och yrkessjukdomar skola för de internerade icke vara sämre än de, som tillämpas för arbete av samma slag inom samma trakt.

Artikel 96

Varje arbetsavdelning skall lyda under en interneringsplats. Vederbörande myndigheter hos den makt, i vars händer arbetsavdelning befinner sig, samt kommendanten på interneringsplatsen skola vara ansvariga för att bestämmelserna i denna konvention lända till efterrättelse inom arbetsavdelningarna. Kommendanten skall hålla en till dato förd förteckning över de arbetsavdelningar, som lyda under honom, och förete densamma för ombuden för skyddsmakten, Röda Korsets internationella kommitté eller andra humanitära organisationer, som må besöka interneringsplatsen.

Kapitel VI Personliga tillhörigheter och ekonomiska tillgångar*Artikel 97*

Internerade skola vara berättigade att behålla för personligt bruk avsedda föremål och effekter. Pengar, penninganvisningar, värdepapper etc. ävensom värdeföremål i deras besittning må endast fråntagas dem i enlighet med ett härför fastställt förfarande. Specifierat kvitto skall därvid lämnas dem.

Penningbeloppen skola gottskrivas respektive internerads konto i enlighet med föreskrifterna i artikel 98. Sådana belopp må icke förvandlas till annat myntslag, så vida icke lagstiftningen inom det territorium, där ägaren är internerad, så föreskriver eller den internerade samtycker därtill.

Föremål, som framför allt hava personligt värde eller affektionsvärde, må icke fråntagas de internerade.

Internerad kvinna må endast kroppsvisiteras av kvinna.

Vid frigivning eller återsändande skola de internerade återfå dels kontant behållning å det konto, som förts i enlighet med artikel 98, dels alla föremål, pengar, penninganvisningar, värdepapper etc., som fråntagits dem under interneringen med undantag för de föremål eller värdehandlingar, som den kvarhållande makten med stöd av gällande lagstiftning må innehålla. Därest egendom tillhörande internerad innehålles på detta sätt, skall denne erhålla specificerat kvitto.

Familjehandlingar eller identitetsbevis, som innehavas av de internerade, må endast fråntagas dem mot kvitto. De internerade må icke i något fall lämnas utan identitetsbevis. Därest de icke skulle vara i besittning av sådana, skola de myndigheter, i vars våld

de befinna sig, utfärda särskilda handlingar, som skola tjäna som identitetsbevis till interneringstidens slut.

De internerade må personligen inneha ett visst belopp kontant eller i form av inköpskuponger för att kunna verkställa inköp.

Artikel 98

Alla internerade skola regelbundet erhålla penningtilldelning för att kunna inköpa livsmedel och varor såsom tobak, toilettartiklar etc. Sådan tilldelning må kunna ske i form av krediter eller inköpskuponger.

Därutöver må de internerade mottaga penningunderstöd från den makt, vars medborgare de äro, från skyddsmakterna, från organisationer, som kunna bispringa dem eller från sin familj, ävensom uppbära avkastning av sin egendom i överensstämmelse med lagstiftningen hos den kvarhållande makten. Understöd, som lämnas av hemlandet, skola till sitt belopp vara lika stora inom varje kategori internerade (ofärdiga sjuka, havande kvinnor etc.). Fastställandet av understödets storlek från hemlandets sida eller fördelningen av dessa belopp från interneringsmaktens sida må ej äga rum med sådan diskriminering, varom talas i artikel 27 av denna konvention.

Kvarhållande makt skall för envar internerad öppna ett löpande konto, på vilket skall gottskrivas de i denna artikel angivna penningbidragen, intjänad lön ävensom de penningförsändelser, som sänts till vederbörande. De penningssummor, som fråntagits de internerade och som må disponeras av dem i enlighet med gällande lagstiftning inom det territorium, där de befinna sig, skola likaledes gottskrivas vederbörandes konto. De internerade skola beviljas alla lättnader, som äro förenliga med lagstiftningen inom vederbörande territorium, för att sända penningunderstöd till sina familjer och till andra av dem ekonomiskt beroende personer. De skola från sina konton inom av interneringsmakten fastställda gränser kunna uttaga för sina personliga utgifter erforderliga belopp. De skola städse hava rimliga möjligheter att granska sina konton samt förse sig med avskrifter av dessa. På begäran skall kontouppställning tillställas skyddsmakten; en sådan uppställning skall medfölja internerad i händelse av förflyttning.

Kapitel VII Förvaltnings- och ordningsföreskrifter

Artikel 99

Varje interneringsplats skall lyda under en ansvarig officer eller civil tjänsteman, utsedd från reguljära militära förband eller den ordinarie civilförvaltningen hos den kvarhållande makten. Den officer eller tjänsteman, som är befälhavare för interneringsplatsen, skall innehava ett exemplar av denna konvention med texten avfattad på det eller de officiella språken i landet och skall vara ansvarig för dess tillämpning. Bevakningspersonalen skall bibringas kännedom om bestämmelserna i denna konvention samt om de förordningar, som avse dess tillämpning.

Texten till denna konvention ävensom texterna till de särskilda överenskommelser, som slutits i överensstämmelse med nämnda konvention, skola anslås inom interneringsplatsen på ett språk, som de internerade förstå eller ock förvaras av de internerades kommitté.

Föreskrifter, befallningar, meddelanden och tillkännagivanden av varje slag skola delgivas de internerade och uppsättas inom interneringsplatsen på ett språk, som de förstå.

Alla order och befallningar till enskild internerad skall likaledes meddelas på ett språk, som han förstår.

Artikel 100

Ordningsföreskrifterna på interneringsplatserna skola vara förenliga med humanitetens krav och må under inga omständigheter innehålla bestämmelser, som ålägga internerade hälsovådlig fysisk ansträngning eller vålla dem fysiskt eller moraliskt lidande. Tatueringar eller anbringande av märken eller tecken på kroppen i identifieringssyfte äro förbjudna.

Särskilt äro otillbörligt långvariga uppställningar eller upprop, straffexercis, militära övningar ävensom inskränkningar i livsmedelsransonerna förbjudna.

Artikel 101

De internerade skola äga rätt att till de myndigheter, i vars våld de befinna sig, framföra sina önskemål beträffande de interneringsförhållanden, som de äro underkastade.

De skola likaledes äga oinskränkt rätt att antingen genom förmedling av de internerades kommitté eller, om de anse det erfor-

derligt, direkt hänvända sig till representanterna för skyddsmakten och för dessa påvisa de anledningar till klagomål, de må hava beträffande interneringsförhållandena.

Sådana framställningar och klagomål skola skyndsamt och utan att ändras vidarebefordras. Även om klagomålen befinnas vara ogrundade, må desamma i intet fall föranleda någon bestraffning.

De internerades kommittéer må till representanterna för skyddsmakt översända periodiska rapporter angående läget på interneringsplatserna och beträffande de internerades behov.

Artikel 102

På varje interneringsplats skola de internerade var sjätte månad fritt och genom omröstning med slutna sedlar välja medlemmar av en kommitté, som skall ha i uppdrag att företräda dem hos den kvarhållande makten, hos skyddsmakt, hos Röda Korsets internationella kommitté, samt hos varje annan organisation, som kan bistå dem. Medlemmarna av denna kommitté skola kunna omväljas.

De internerade, som valts till medlemmar av kommittén, skola börja utöva sina funktioner först sedan den kvarhållande makten godkänt valet av dem. Skälen för varje eventuellt avslag eller entledigande skola meddelas vederbörande skyddsmakt.

Artikel 103

De internerades kommittéer skola eftersträva att främja de internerades fysiska, moraliska och andliga välbefinnande.

Särskilt för den händelse de internerade skulle besluta att samsamlingen upprätta ett system för ömsesidigt bistånd, skall denna organisation falla inom interneringskommittéers behörighet utöver de särskilda uppgifter, som tillkomma kommittéerna i enlighet med andra bestämmelser i denna konvention.

Artikel 104

Medlemmarna av de internerades kommittéer må ej åläggas annat arbete, därest fullgörandet av deras uppdrag därigenom försvåras.

Medlemmarna av de internerades kommittéer må bland de internerade kunna utse de medhjälpare, som de eventuellt behöva. De skola beviljas alla materiella lättnader, särskilt viss rörelsefrihet, för att kunna fullgöra sina uppdrag (besöka arbetsavdelningar, mot-taga varor etc.).

Post- och telegrafförbindelserna mellan å ena sidan medlemmarna av de internerades kommittéer och å andra sidan den kvarhållande makten, skyddsmakterna, Röda Korsets internationella kommitté eller deras delegerade samt de organisationer, som kunna bistå de internerade, skola likaledes på allt sätt underlättas. De kommittémedlemmar, som befinna sig vid arbetsavdelningar, skola åtnjuta motsvarande lättnader i avseende på post- och telegrafförbindelserna med vederbörande kommitté på huvudinterneringsplatsen. Dessa förbindelser må ej begränsas eller anses utgöra del i kvot enligt artikel 107.

Ingen medlem av kommitté må förflyttas, utan att ha erhållit skälig tid att sätta sin efterträdare in i de löpande ärendena.

Kapitel VIII Förbindelser med yttervärlden

Artikel 105

Så snart skyddade personer internerats, skall kvarhållande makt meddela dem, skyddsmakt och den makt, under vilken de lyda, de åtgärder, som komma att vidtagas för att bringa bestämmelserna i detta kapitel i verkställighet. På samma sätt skall varje ändring i fråga om dessa åtgärder bringas till deras kännedom.

Artikel 106

Envar internerad skall, så snart han internerats eller senast en vecka efter ankomsten till interneringsplats eller efter inträffat sjukdomsfall eller vid förflyttning till annan interneringsplats eller till sjukhus, sättas i tillfälle att dels till sin familj, dels till den centrala byrå, som omförmäles i artikel 140, avsända ett såvitt möjligt i överensstämmelse med vid denna konvention fogat formulär avfattat kort med underrättelser om interneringen, om sin adress och sitt hälsotillstånd. Ifrågavarande kort skola befordras med största möjliga skyndsamhet och får icke på något sätt försenas.

Artikel 107

Internerade skola vara berättigade att avsända och mottaga brev och brevkort. Därest kvarhållande makt anser det nödvändigt att begränsa antalet brev och brevkort, som må avsändas av internerad, må antalet icke sättas lägre än två brev och fyra brevkort per

månad, såvitt möjligt avfattade i enlighet med vid denna konvention fogade formulär.

Om begränsning av antalet till internerade ställda brev och brevkort befinnes böra ske, må beslut därom endast fattas av hemlandet, eventuellt på begäran av den kvarhållande makten. Dessa brev och brevkort skola befordras inom skälig tidrymd; de må icke av disciplinära skäl utsättas för försening eller kvarhållas.

Internerade, som sedan längre tid äro i avsaknad av underättelser från sina anhöriga eller som sakna möjlighet att mottaga eller avsända sådana på sedvanlig väg, liksom de, vilka befinna sig på stort avstånd från de sina, skola äga rätt att avsända telegram mot erläggande av telegramavgift i det myntslag, över vilket de förfoga. I erkänt brådskande fall må de internerade likaledes beredas denna möjlighet.

Som regel skall de internerades brevväxling försiggå på deras modersmål. De stridande parterna må dock medgiva brevväxling på andra språk.

Artikel 108

De internerade skola äga rätt att var för sig eller gemensamt mottaga till dem med post eller annat befordringssätt adresserade paket framför allt sådana, som innehålla livsmedel, kläder, läkemedel samt böcker och föremål, vilka äro avsedda att tillgodose deras behov i fråga om religion, studier och förströelser. Sådana försändelser fritaga på intet sätt kvarhållande makt från de skyldigheter, som jämlikt bestämmelserna i denna konvention åvila densamma.

För den händelse det av militära skäl skulle bliva nödvändigt att begränsa omfattningen av dessa försändelser, skall underrättelse därom i vederbörlig ordning lämnas skyddsmakt, Röda Korsets internationella kommitté eller varje annan organisation för bistånd åt internerade, vilken är ansvarig för befordran av sådana försändelser.

Villkoren för avsändande av enskilda eller gemensamma försändelser skola, om så erfordras, bestämmas genom särskilda avtal mellan vederbörande makter, som icke i något fall må försena utdelning av till de internerade ställda understödsförsändelser. Livsmedels- eller beklädnadsförsändelser må icke innehålla böcker; gåvor av läkemedel skola i allmänhet sändas i gemensamma paket.

Artikel 109

Därest särskilda överenskommelser angående mottagande och fördelning av gemensamma understödsförsändelser icke träffats mellan vederbörande makter, skall vid denna konvention fogade reglemente angående gemensamma understödsförsändelser tillämpas.

Genom sådana särskilda överenskommelser, som ovan omförmälas, må rätten för de internerades kommittéer att omhändertaga till de internerade adresserade gemensamma understödsförsändelser, verkställa fördelning därav eller förfoga däröver i de internerades intresse icke på något sätt inskränkas.

Sådana överenskommelser må ej heller inskränka den rätt, som tillkommer representanter för skyddsmakt, Röda Korsets internationella kommitté eller annan organisation för bistånd åt internerade, som erhållit uppdrag att förmedla gemensamma försändelser, att kontrollera fördelningen därav mellan mottagarna.

Artikel 110

För internerade avsedda understödsförsändelser skola vara fria från tull, införselavgifter och andra avgifter.

Alla understödsförsändelser och penningförsändelser, som från utlandet äro ställda till internerade eller av dem med post avsändas antingen direkt eller genom förmedling av de i artikel 136 omförmälda upplysningsbyråerna och den i artikel 140 angivna centrala upplysningsbyrån skola vara befriade från postavgifter såväl i avsändnings- och mottagningsländerna som i de länder, genom vilka försändelserna transiteras. I detta syfte skola i synnerhet de enligt Världspostkonventionen 1947 och enligt Världspostföreningens överenskommelser till förmån för civilpersoner av fientlig nationalitet, vilka hållas i läger eller i civila fängelser, upptagna undantagsbestämmelserna utsträckas till att gälla för alla internerade personer, som skyddas enligt denna konventions föreskrifter. De länder, som icke undertecknat ovannämnda överenskommelser, skola vara förpliktade att medgiva befrielse från nämnda avgift under samma förhållanden.

Kostnaderna för transport av understödsförsändelser, som äro avsedda för internerade och som på grund av sin tyngd eller av annat skäl icke kunna tillställas dem genom posten, skola bestridas av den makt, i vars våld de internerade befinna sig, inom alla områden under dess kontroll. Övriga makter, som biträtt denna

konvention, skola bestrida transportkostnaderna inom sina respektive territorier.

De kostnader, vilka oavsett ovan angivna avgiftsfrihet uppkomma för transport av ifrågavarande försändelser, åvila avsändaren.

De höga fördragsslutande parterna skola i möjligaste mån nedsätta telegramavgifterna för telegram, som avsändas av internerade eller äro adresserade till dem.

Artikel 111

Därest vederbörande makter på grund av krigshandlingar skulle vara förhindrade att uppfylla sina åligganden beträffande transport av sådana försändelser, som omförmälas i artiklarna 106, 107, 108 och 113, skola vederbörande skyddsmakter, Röda Korsets internationella kommitté eller annan av de stridande parterna godkänd organisation kunna åtaga sig transporten av försändelserna med lämpliga kommunikationsmedel (järnvägsagnar, lastbilar, fartyg eller luftfartyg etc.). För detta ändamål skola de höga fördragsslutande parterna söka tillhandahålla sådana transportmedel och medgiva trafik därmed, särskilt genom beviljande av erforderlig lejd.

Dessa transportmedel må likaledes användas för befordran av:

- a) brev och brevkort, förteckningar och rapporter, som växlas mellan den i artikel 140 omförmälda centrala byrån och de i artikel 136 omförmälda nationella byråerna;
- b) brev och brevkort samt rapporter angående internerade, som skyddsmakt, Röda Korsets internationella kommitté eller annan organisation för bistånd åt internerade utväxla, antingen med sina egna delegerade eller med de stridande parterna.

Dessa bestämmelser skola på intet sätt inskränka den envar stridande part tillkommande rätten att, om den så föredrager, föranstalta om andra transporter och utfärda lejdbrev på villkor, varom överenskommelse må träffas.

Kostnaderna för användandet av dessa transportmedel skola i förhållande till försändelsernas betydelse bäras av de parter i konflikten, vilkas medborgare dragit fördel därav.

Artikel 112

Granskning av brev, brevkort och telegram, som äro adresserade till eller avsändas av internerade, skall försiggå på kortast möjliga tid.

Kontroll av till internerade ställda paket må icke utföras under sådana förhållanden, att däri förekommande livsmedel taga skada och skall ske i närvaro av adressaten eller någon av honom bemyndigad kamrat. Utdelning till internerade av enskilda eller gemensamma paket må icke fördröjas under förevändning av granskningssvårigheter.

Varje förbud mot brevväxling, som de stridande parterna av militära eller politiska skäl utfärda, får endast vara av tillfällig art samt skall hava så kort varaktighet som möjligt.

Artikel 113

Kvarhållande makter skola medgiva alla skäligen lättnader för att möjliggöra befordran av testamenten, fullmakter eller alla andra handlingar till eller från internerad genom förmedling av skyddsmakten eller genom den i artikel 140 omförmälda upplysningscentralen eller på annat erforderligt sätt.

Kvarhållande makter skola i varje särskilt fall underlätta för de internerade att upprätta dylika handlingar och att få dessa bestyrkta i vederbörlig och riktig ordning, i synnerhet genom att tillåta dem att rådgöra med en jurist.

Artikel 114

Kvarhållande makt skall för att sätta internerade i stånd att förvalta sin egendom bevilja dem alla med interneringsförhållandena och med gällande lagstiftning förenliga lättnader. I detta syfte må nämnda makt tillåta internerade att i trängande fall och därest omständigheterna det medgiva lämna interneringsplatsen.

Artikel 115

I de fall, då internerad är part i rättegång, inför vilken domstol det än må vara, skall kvarhållande makt på vederbörandes begäran underrätta domstolen om hans internering samt inom ramen för gällande lagstiftning tillse, att alla erforderliga åtgärder vidtagas för att förhindra att han på grund av sin internering lider förfång vad beträffar förberedelserna för och förandet av processen eller verkställigheten av varje domstolsutslag.

Artikel 116

Envar internerad skall äga rätt att med bestämda mellanrum och så ofta sådant är möjligt mottaga besök, i första rummet av nära anförvanter.

Internerad skall såvitt möjligt erhålla tillåtelse att i trängande fall, i synnerhet vid dödsfall eller vid nära anförvants allvarliga sjukdom, få besöka hemmet.

Kapitel IX Straffåtgärder*Artikel 117*

Med förbehåll för bestämmelserna i detta kapitel skall gällande lagstiftning inom det område, där de internerade befinna sig, fortfarande äga tillämpning å internerade, som under interneringen göra sig skyldiga till lagöverträdelse.

Därest lagar, förordningar eller allmänna bestämmelser förklara av internerade begångna handlingar såsom straffbara, under det att samma handlingar, då de begås av icke internerade, icke äro straffbara, må dessa handlingar endast beläggas med disciplinstraff.

Internerade må icke för en och samma handling eller på grund av en och samma anklagelsepunkt straffas mer än en gång.

Artikel 118

Vid straffs utmätande skola domstolarna och myndigheterna i största möjliga utsträckning taga hänsyn till det förhållandet, att den anklagade icke är den kvarhållande maktens medborgare. Det skall stå dem fritt att sänka straff, som är föreskrivet för det brott, för vilket internerad är anklagad, och de skola i detta hänseende icke vara bundna att utdöma det föreskrivna minimistraffet.

Inspärning i av dagsljus ej upplysta lokaler är förbjuden ävensom över huvud taget varje form av grymhet.

Sedan de internerade avtjänat straff, som ådömts dem av domstol eller i disciplinväg, må de icke behandlas annorlunda än övriga internerade.

Den tid, under vilken internerad hållits i häkte, skall avräknas från varje frihetsstraff, som må ådömas honom av domstol eller i disciplinväg.

De internerades kommittéer skola hållas underrättade om alla rättsliga åtgärder, som vidtagas mot de internerade, som de representera, ävensom om utgången därav.

Artikel 119

Å internerade tillämpliga disciplinstraff skola vara följande:

- 1) böter, intill ett belopp av 50 procent av den enligt artikel 95 föreskrivna lönen för en tidsperiod av högst trettio dagar;
- 2) upphävandet av utöver i denna konvention stadgad behandling beviljade förmåner;
- 3) handräckningsarbete under högst två timmar dagligen bestående av underhållsarbeten på interneringsplatsen;
- 4) arrest.

I intet fall skall disciplinstraff vara omänskligt, brutalt eller ägnat att skada de internerades hälsa. Hänsyn skall tagas till de internerades ålder, kön och hälsotillstånd.

Varaktigheten av ett och samma straff må i intet fall överstiga trettio dagar i följd även för den händelse, att internerad i disciplinväg har att svara för flera handlingar, vare sig dessa äga sammanhang med varandra eller icke.

Artikel 120

Internerade, som gripas efter flykt eller vid flyktförsök, må endast ådömas disciplinstraff för denna gärning, även om det är fråga om återfall.

Oavsett bestämmelserna i artikel 118, tredje stycket, må internerade, vilka straffats på grund av flykt eller flyktförsök, ställas under särskild övervakning, under förutsättning, att sådan övervakning icke menligt inverkar på deras hälsa, att densamma utövas inom interneringsområde och att den ej medför avskaffande av någon av de rättigheter, som tillförsäkras dem genom denna konvention.

Internerade, som varit behjälpliga vid flykt eller flyktförsök, må för detta endast ådömas disciplinstraff.

Artikel 121

Flykt eller flyktförsök skall, även om återfall föreligger, icke anses som försvårande omständighet, då internerad inför domstol åtalas för förbrytelse, som begåtts under flykten.

Stridande parter skola tillse, att vederbörande myndigheter visa overseende vid bedömandet av frågan, huruvida en av internerad begången överträdelse bör bestraffas i disciplinväg eller i domstolsväg, i synnerhet då det gäller gärningar, som stå i samband med flykt eller flyktförsök.

Artikel 122

Handlingar, som utgöra brott mot disciplinen, skola omedelbart bli föremål för undersökning. Detta skall särskilt gälla flykt eller flyktförsök, och internerade, som gripits efter flykt, skola snarast möjligt överlämnas till vederbörande myndigheter.

Häktningstiden för disciplinära förseelser skall för alla internerade inskränkas till det absolut nödvändiga och må icke överstiga fjorton dagar; under alla förhållanden skall denna tidrymd avdragas från det frihetsstraff, som kan komma att ådömas.

Bestämmelserna i artiklarna 124 och 125 skola tillämpas å internerade, som hållas i förvar i avvaktan på utslag i disciplinmål.

Artikel 123

Med förbehåll för den domsrätt, som tillkommer domstolar och högre myndigheter, må disciplinstraff endast ådömas av befälhavare för interneringsplats eller av ansvarig officer eller tjänsteman, som ersätter honom eller på vilken han överlåtit sina disciplinära befogenheter.

Innan disciplinstraff utdömes, skall internerad, som anklagats, noggrant underrättas om varför han är åtalad. Han skall äga rätt att rättfärdiga sitt handlingssätt, att försvara sig, att låta inkalla vittnen samt att, om så erfordras, anlita lämplig tolk. Utslag skall avkunnas i närvaro av den anklagade och av en medlem i interneringskommittén.

Den tid, som förflyter mellan tidpunkten för utslag i disciplinmål och verkställigheten av straffet, må icke överstiga en månad.

Därest internerad ådömes ytterligare ett disciplinstraff, skall, då strafftiden i ettdera fallet uppgår till eller överstiger tio dagar, en tid av minst tre dagar förflyta mellan verkställigheten av de båda straffen.

Befälhavare på interneringsplats är pliktig att föra förteckning över ådömda disciplinstraff, vilken skall hållas tillgänglig för skyddsmakts representanter.

Artikel 124

Under inga omständigheter må internerad överföras till straffanstalter (fängelser, tvångsarbetsinrättningar, straffkolonier m.m.) för att där undergå disciplinstraff.

De lokaler, i vilka disciplinstraff avtjänas, skola uppfylla hygienens krav och i synnerhet vara försedda med tillräcklig sängutrustning. De internerade skola under bestraffningstiden beredas möjligheter att sörja för sin personliga renlighet.

Internerade kvinnor, som undergå disciplinstraff, skola förvaras i särskilda lokaler, avskilda från sådana, som rymma manliga internerade, samt skola stå under direkt övervakning av kvinnor.

Artikel 125

Internerade, som ådömts disciplinstraff, skola varje dag erhålla tillfälle till motion och till vistelse i friska luften under minst två timmar.

De skola äga rätt att på därom gjord framställning infinna sig vid den dagliga läkarundersökningen. De skola erhålla den vård, som deras hälsotillstånd kräver och i förekommande fall överflyttas till interneringsplatsens sjukvårdsavdelning eller till sjukhus.

De skola äga rätt att läsa och skriva ävensom att avsända och emottaga brev. Paket- och penningförsändelser må däremot kunna undanhållas dem, intill dess straffet avtjänats; sådana försändelser skola i avvaktan därpå omhändertagas av interneringskommittén, som till sjukvårdsavdelningen skall överlämna livsmedel, vilka finnas i paketen och kunna utsättas för förskämning.

I intet fall må internerade, vilka ådömts disciplinstraff, berövas de i artiklarna 107 och 143 i denna konvention stadgade rättigheterna.

Artikel 126

Artiklarna 71 till och med 76 skola analogt tillämpas i rättegång mot internerade, vilka befinna sig på den kvarhållande maktens eget territorium.

Kapitel X Förflyttning av internerade

Artikel 127

Förflyttning av internerade skall alltid genomföras humant. Som allmän regel gäller att förflyttning skall äga rum med järnväg eller med annat transportmedel och under förhållanden, som äro åtminstone likvärdiga med dem, som truppstyrkorna hos den kvarhållande makten åtnjuta vid förflyttning. Därest förflyttning undantagsvis måste genomföras till fots, må densamma icke äga rum med mindre de internerades fysiska hälsotillstånd medgiver detta; i intet fall må densamma medföra överansträngning för de internerade.

Kvarhållande makt skall under förflyttningen förse dem med dricksvatten och med föda, vilken i avseende på mängd, beskaffenhet och omväxling är tillräcklig för att bibehålla dem vid god hälsa, ävensom med kläder, lämpligt skygd och erforderlig sjukvård. Den skall vidtaga alla erforderliga åtgärder för att trygga de internerades säkerhet under förflyttningen ävensom före avtransporten upprätta en fullständig förteckning över alla internerade, som förflyttas.

Sjuka, sårade eller ofärdiga internerade ävensom barnsängskvinnor skola icke förflyttas, så länge deras hälsotillstånd må kunna äventyras genom förflyttningen, med mindre deras säkerhet ovillkorligen kräver en förflyttning.

Därest krigsfronten närmar sig en interneringsplats, skola de därstädes befintliga internerade icke förflyttas med mindre förflyttningen kan utföras under betryggande säkerhetsförhållanden eller de internerade skulle utsättas för större risk, om de kvarbleve än om de förflyttades.

Då kvarhållande makt beslutar förflyttning av dem, skall den taga hänsyn till de internerades egna intressen och särskilt tillse, att deras hemsändande eller återvändande till hemorten icke försvåras.

Artikel 128

I händelse av förflyttning skola de internerade officiellt underrättas om avresan och om den nya postadressen. Sådant meddelande skall lämnas dem i så god tid, att de hinna verkställa packning och varsko sina anhöriga.

De skola vara berättigade att medtaga sina personliga tillhörigheter samt mottaga brev- och paketförsändelser. Därest omständigheterna vid förflyttningen det kräva, må vikten av packningen

begränsas; densamma må dock i intet fall understiga 25 kilogram för envar internerad.

Brev och paket, som adresserats till den tidigare interneringsplatsen, skola utan dröjsmål tillställas de internerade.

Befälhavare på interneringsplats skall, i samråd med de internerades kommitté, vidtaga åtgärder för eftersändning av de internerades gemensamma äodelar och den packning, som de internerade på grund av enligt andra stycket i föregående artikel fastställd viktbegränsning icke kunnat medtaga.

Kapitel XI Dödsfall

Artikel 129

De internerade må kunna inlämna sina testamenten till vederbörande myndigheter för förvaring. Då internerad avlidit, skall dennes testamente utan dröjsmål tillställas person, som han tidigare utsett.

Varje dödsfall bland de internerade skall fastställas av läkare; dödsattest med uppgift om dödsorsaken och omständigheterna vid dödsfallet skall utfärdas.

Officiell dödsattest, vederbörligen inregistrerad, skall upprättas i överensstämmelse med gällande föreskrifter inom det territorium där interneringsplatsen är belägen och vederbörligen bestyrkt avskrift skyndsamt tillställas skyddsmakten ävensom den i artikel 140 omförmälda centrala byrån.

Artikel 130

De kvarhållande myndigheterna skola tillse att internerade, som avlida under interneringen, få en värdig begravning, om möjligt i enlighet med ritualen för den religion, de tillhört, ävensom att deras gravar respekteras, vederbörligen underhållas och utmärkas så, att de städse kunna återfinnas.

Internerade, som avlidit, skola begravas individuellt, därest icke tvingande omständigheter nödvändiggöra gemensam grav. Liken må icke brännas annat än om det påkallas av tvingande hygieniska skäl, om de avlidnas religion det kräver eller om de uttryckt önskemål därom. Vid förbränning skall detta angivas på dödsattesten tillika med skälen därför. Askan skall omsorgsfullt förvaras av de kvarhållande myndigheterna och skall snarast möjligt tillställas de närmast anhöriga, om de det begära.

Kvarhållande makt skall, så snart förhållandena medgiva detta och senast vid fientligheternas upphörande, genom de i artikel 136 omförmälda upplysningsbyråerna till de makter, vars medborgare de avlidna varit, översända förteckningar över avlidna internerades gravar. Dessa förteckningar skola innehålla alla uppgifter, som erfordras för att identifiera de avlidna internerade och för att fastställa gravarnas exakta belägenhet.

Artikel 131

Varje dödsfall eller svårt sårande av internerad, som förorsakats av eller misstänkes hava förorsakats av vaktpost, av annan internerad eller av annan person, liksom varje dödsfall, vars orsak är okänd, skall omedelbart göras till föremål för officiell undersökning, från den kvarhållande maktens sida.

Meddelande härom skall omedelbart lämnas skyddsmakt. Alla vittnesutsagor skola upptagas och en redogörelse, innehållande dessa utsagor, skall upprättas och tillställas nämnda makt.

Därest undersökningen giver vid handen, att en eller flera personer äro skyldiga, skall den kvarhållande makten vidtaga ågärder för åtal av den eller de ansvariga.

Kapitel XII Frigivande, hemsändande samt omhändertagande i neutralt land

Artikel 132

Envar internerad skall frigivas av den kvarhållande makten så snart de orsaker, som föranlett interneringen, ej längre äro för handen.

De stridande parterna skola dessutom under fientligheternas gång, söka sluta överenskommelser avseende frigivande, återsändande till hemlandet eller hemorten eller omhändertagande i neutralt land av vissa kategorier internerade, framför allt barn, havande kvinnor, mödrar med spädbarn eller småbarn, sårade och sjuka samt internerade, vilka under längre tid hållits i fångenskap.

Artikel 133

Internerings skall upphöra snarast möjligt efter fientligheternas upphörande.

Internerad, som befinner sig inom stridande parts territorium och som står under åtal för förbrytelse, vilken icke uteslutande är

belagd med disciplinstraff, må dock kunna kvarhållas, till dess rättegången avslutats och, i förekommande fall, straffet avtjänats. Detsamma skall gälla i fråga om internerad, vilken förut ådömts frihetsstraff.

Efter överenskommelse mellan den kvarhållande makten och vederbörande makter må efter fientligheternas eller ockupationens upphörande kommissioner tillsättas för att efterforska internerade, som försvunnit.

Artikel 134

De höga fördragsslutande parterna skola eftersträva att efter fientligheternas eller ockupationens upphörande bereda alla internerade tillfälle att återvända till den ort, där de senast haft sitt hemvist eller underlätta deras återsändande till hemlandet.

Artikel 135

Kvarhållande makt skall bestrida kostnaderna för återsändandet av de frigivna internerade till de platser, där de voro bosatta, då interneringen ägde rum, eller, därest de internerade blevo gripna av nämnda makt på genomresa eller på öppna havet, erforderliga kostnader till destinationsorten eller för återresan till avgångsorten.

Därest kvarhållande makt vägrar tillstånd för internerad, vilken frigivits, och som tidigare haft stadigvarande hemvist inom dess territorium, att bosätta sig därstädes, skall nämnda makt bestrida kostnaderna för hans hemsändande. Därest emellertid den internerade föredrager att återvända till sitt hemland på eget ansvar eller för att hörsamma den regering, under vilken han lyder, är den kvarhållande makten ej skyldig bestrida kostnaderna för dennes resa utanför eget territorium. Nämnda makt är ej förpliktad att bestrida kostnaderna för hemsändande av internerad, vilken blivit internerad på egen begäran.

Därest internerad förflyttas i enlighet med artikel 45, skola den makt, som företager förflyttningen, och den makt, som mottager de internerade, träffa överenskommelse om fördelningen av kostnaderna.

Föregående bestämmelser skola icke utgöra hinder för särskilda överenskommelser, som kunna slutas mellan de stridande parterna, beträffande utväxling och hemsändande av egna i fiendehand befintliga medborgare.

Del V Upplysningsbyråer*Artikel 136*

Vid uppkomsten av en konflikt och i varje fall av ockupation skall envar stridande part upprätta en officiell byrå med uppgift att mottaga och lämna upplysningar rörande skyddade personer, som befinna sig i dess våld.

Var och en av de stridande parterna skall med minsta möjliga dröjsmål lämna sådan byrå upplysningar om åtgärder, som vidtagits mot skyddad person, vilken sedan mer än två veckor hållits i förvar, ålagts bestämd vistelseort eller internerats. Den skall vidare uppdraga åt vederbörande myndigheter att skyndsamt förse förenämnda byrå med upplysningar rörande alla förändringar med avseende på dessa skyddade personer, såsom förflyttningar, frigivanden, hemsändanden, flykter, sjukhusvistelser, födelser och dödsfall.

Artikel 137

Den nationella byrån skall omedelbart på snabbaste sätt och genom förmedling av å ena sidan skyddsmakt samt å andra sidan den i artikel 140 omförmälda centrala byrån översända upplysningar beträffande skyddade personer till de makter, vars medborgare nämnda personer äro, eller till de makter, på vars område vederbörande hade sin hemvist. Byråerna skola vidare besvara alla till dem riktade förfrågningar rörande skyddade personer.

Upplysningsbyrå skall befordra upplysningar beträffande skyddade personer försåvitt icke befordran därav kan inverka menligt för vederbörande person eller dennes släktingar. Även om så må vara fallet, må sådana upplysningar icke undanhållas den centrala byrån, vilken, sedan den blivit underrättad om omständigheterna, skall vidtaga erforderliga i artikel 140 angivna säkerhetsåtgärder.

Alla skriftliga meddelanden, som lämnas av upplysningsbyrå, skola vara bestyrkta genom underskrift eller sigill.

Artikel 138

De av den nationella byrån mottagna eller befordrade upplysningarna skola vara av sådan natur, att de kunna möjliggöra en bestämd identifiering av den skyddade personen och ett skyndsamt underrättande av hans anhöriga. Upplysningarna skola beträffande varje person innefatta åtminstone fullständigt namn, födelseort och

fullständigt födelsedatum, nationalitet, sista hemvist och utmärkande kännetecken, faderns förnamn, moderns ursprungliga tillnamn, åtgärd vidtagen mot vederbörande person samt plats och datum därför, adress under vilken denne kan tillskrivas liksom namn och adress på den person, som bör underrättas.

Likaledes skola upplysningar rörande svårt sjuka och svårt sårade internerades hälsotillstånd regelbundet och, såvitt möjligt varje vecka, förmedlas.

Artikel 139

Varje nationell upplysningsbyrå skall vidare hava till uppgift att uppsamla alla personliga värdeföremål, som efterlämnats av i artikel 136 omförmälda skyddade personer, i synnerhet efter dem, som hemsänts eller frigivits eller vilka flytt eller avlidit. Vederbörande upplysningsbyrå skall vidarebefordra ovannämnda värdeföremål antingen direkt till vederbörande eller, om så erfordras, genom förmedling av den centrala byrån. Sådana föremål skola försändas i av byrån förseglade paket; vid paketen skola vara fogade intyg, vari föremålens ägares identitet noggrant anges, samt fullständig innehållsförteckning för paketet. Specificerade förteckningar skola bevaras beträffande mottagande och försändande av sådana värdeföremål.

Artikel 140

En central byrå för upplysningar angående skyddade personer, i synnerhet internerade, skall upprättas i neutralt land. Röda Korsets internationella kommitté skall, om den finner det nödvändigt, föreslå vederbörande makter upprättandet av en dylik byrå, vilken må vara samma som den i artikel 123 av Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående behandlingen av krigsfångar föreskrivna byrån.

Denna byrå skall hava till uppgift att samla alla upplysningar av i artikel 136 angivet slag, som den kan erhålla på officiell eller privat väg; den skall så snabbt som möjligt översända dem till vederbörande personers hemländer eller bosättningsländer, utom då sådana befordringar skulle kunna inverka menligt på de personer, som beröras av nämnda upplysningar eller på deras anförvanter. Byrån skall av de stridande parterna beviljas erforderliga lättnader för överbringandet av sådana upplysningar.

De höga fördragsslutande parterna och särskilt de, vilkas medborgare komma i åtnjutande av centralbyråns tjänster, uppmanas att lämna denna det finansiella stöd, varav den må vara i behov.

Dessa bestämmelser få icke tolkas såsom medförande någon inskränkning i den humanitära verksamhet, som utövas av Röda Korsets internationella kommitté och av de i artikel 142 nämnda hjälpföreningarna.

Artikel 141

Upplysningsbyråerna liksom den centrala upplysningsbyrån skola åtnjuta portofrihet för all post ävensom de i artikel 110 omförmälda förmånerna samt, i största möjliga utsträckning, frihet från eller i varje fall betydande nedsättning av telegramavgifter.

Avdelning IV Konventionens verkställighet

Del I Allmänna bestämmelser

Artikel 142

Med förbehåll för åtgärder, som de ur säkerhetssynpunkt eller av annat rimligt skäl kunna anse oundgängliga, skola kvarhållande makter välvilligt mottaga representanter för religiösa organisationer, hjälpföreningar eller varje annan organisation, som önskar bispringa de skyddade personerna. Dessa skola liksom deras behörigen befullmäktigade ombud beredas erforderliga lättnader för besök hos de skyddade personerna, fördelande bland dem av gåvor och av materiel, oavsett ursprunget, som är avsett för undervisnings-, rekreations- eller religiösa ändamål eller för att hjälpa fångarna organisera sin fritid inom interneringsplatserna. Föremärkta föreningar och organisationer kunna bildas antingen på den kvarhållande maktens område, eller i annat land eller ock hava en internationell karaktär.

Kvarhållande makt må begränsa antalet föreningar och organisationer, vilkas ombud skola vara berättigade att utöva sin verksamhet på dess territorium eller under dess kontroll, under förutsättning dock att en sådan begränsning icke förhindrar verksam och tillräcklig hjälp åt samtliga skyddade personer.

Röda Korsets internationella kommittés särställning på detta område skall städse förbliva erkänd och respekterad.

Artikel 143

Skyddsmakternas representanter eller delegerade skola äga rätt att begiva sig till alla platser, varest skyddade personer befinna sig, särskilt platser för internering, häkte och arbete. De skola hava tillträde till alla lokaler, som användas av skyddade personer, och skola hava rätt att utan vittnen samtala med de internerade, om så erfordras genom tolk.

Sådana besök må icke annat än av tvingande militära hänsyn och då endast undantagsvis och för en kortare tid förbjudas. Varaktigheten av och antalet sådana besök må icke begränsas.

Skyddsmakternas representanter och delegerade skola äga full frihet att välja de platser, de önska besöka. Kvarhållande makt, ockupationsmakt, skyddsmakt samt i ifrågakommande fall de skyddade personers hemland, som skola besökas, må överenskomma, att personer av de internerades egen nationalitet medgivas medfölja vid besök.

Röda Korsets internationella kommittés delegerade skola ävenledes åtnjuta ovannämnda förmåner. Sålunda utsedda ombud skola godkännas av den makt, under vars överhet de områden, där de skola utöva sin verksamhet, stå.

Artikel 144

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att såväl i fredstid som i krigstid inom sina respektive länder giva största möjliga spridning åt texten till denna konvention och särskilt att införa studier därav i planerna för den militära och såvitt möjligt den civila undervisningen, i syfte att konventionens grundsatser bringas till hela befolkningens kännedom.

De civila, militära, polisiära och andra myndigheter, som i krigstid skola hava ansvar för skyddade personer, skola innehava texten till denna konvention och hava erhållit särskild undervisning om dess bestämmelser.

Artikel 145

De höga fördragsslutande parterna skola genom schweiziska förbundsrådet och, då fientligheter pågå, genom skyddsmakt delgiva varandra officiella översättningar av denna konvention, ävensom de lagar och reglementen, de må komma att antaga för att säkerställa tillämpningen av densamma.

Artikel 146

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att vidtaga erforderliga lagstiftningsåtgärder för fastställande av verksamma straffpåföljder för personer, som begått eller givit befallning om begående av någon av i följande artikel angivna svåra överträdelser av denna konvention.

Envar fördragsslutande part skall vara skyldig att efterspana personer, som anklagas för att hava begått eller att hava givit befallning om svår överträdelse, samt att oavsett nationalitet ställa sådan person inför egen domstol. Part må även, om den det fördrager, med iakttagande av föreskrifterna i sin lagstiftning utlämna sådan person till annan fördragsslutande part för att dömas, under förutsättning att denna fördragsslutande part har intresse av överträdelsens beivrande och har förebragt tillräckliga skäl för åtal.

Envar fördragsslutande part skall vidtaga erforderliga åtgärder för att handlingar, vilka stå i strid med denna konvention men icke jämlikt följande artikel utgöra svåra överträdelser, bringas att upphöra.

Under alla förhållanden skola de anklagade beträffande förfarande och försvar åtnjuta garantier, vilka icke må vara mindre förmånliga än de, som föreskrivas i artikel 105 och följande artiklar av Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående behandlingen av krigsfångar.

Artikel 147

De svåra överträdelser, som avses i föregående artikel, äro sådana som, såvida de begåtts mot jämlikt denna konvention skyddade personer eller egendom, innefatta någon av följande handlingar: uppsåtligt dödande, tortyr eller omänsklig behandling, inbegripet biologiska experiment, uppsåtligt förorsakande av svårt lidande eller svår skada till kropp eller hälsa, olaglig deportation eller förflyttning, olaglig inspärning av skyddad person, tvingande av skyddad person att tjänstgöra i den fientliga maktens stridskrafter eller vidtagande av åtgärd, varigenom han berövas sin i denna konvention föreskrivna rätt att bli opartiskt och i laga ordning rannsakad och dömd, tagande av gisslan, olaglig och godtycklig förstörelse och tillägnelse av egendom i stor omfattning, vilket icke rättfärdigas av militär nödvändighet.

Artikel 148

Fördragsslutande part må icke fritaga sig själv eller annan fördragsslutande part från det ansvar, som den eller annan fördragsslutande part påtagit sig på grund av i föregående artikel angivna överträdelser.

Artikel 149

Därest stridande part det begär, skall beträffande varje påstådd kränkning av konventionen undersökning företagas jämlikt förfarande, som parterna äga att sinsemellan fastställa.

Om överenskommelse rörande förfarandet för undersökningen icke uppnås, skola parterna gemensamt utse skiljedomare, som skall bestämma förfarandet.

Har kränkning befunnits vara förhanden, skola parterna i konflikten så skyndsamt som möjligt bringa densamma att upphöra samt bestraffa de skyldiga.

Del II Slutbestämmelser*Artikel 150*

Denna konvention är avfattad på franska och engelska språken. Båda texterna hava lika vitsord.

Schweiziska förbundsrådet skall ombesörja officiella översättningar av konventionen till ryska och spanska språken.

Artikel 151

Denna konvention, som skall bära denna dags datum, må intill den 12 februari 1950 undertecknas av samtliga makter, som låtit sig företrädas vid den i Genève den 21 april 1949 öppnade konferensen.

Artikel 152

Denna konvention skall, så snart ske kan, ratificeras och ratifikationshandlingarna skola deponeras i Bern.

Vid varje deponering av ratifikationsinstrument skall protokoll upprättas samt bestyrkt avskrift därav genom schweiziska förbundsrådet tillställas samtliga makter, vilka undertecknat konventionen eller anmält sin anslutning till densamma.

Artikel 153

Denna konvention skall träda i kraft sex månader efter det att minst två ratifikationsinstrument deponerats.

För var och en av de höga fördragsslutande parterna skall den sedermera träda i kraft sex månader efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument.

Artikel 154

I förhållandet mellan de makter, som äro bundna av Haagkonventionen angående landkrigets lagar och bruk antingen av den 29 juli 1899 eller av den 18 oktober 1907, och som äro anslutna till förevarande konvention, skall den sistnämnda komplettera del II och III i det till ovannämnda Haagkonventioner hörande reglementet.

Artikel 155

Från och med den dag, då denna konvention träder i kraft, skall den stå öppen för anslutning för envar makt, som icke undertecknat densamma.

Artikel 156

Anslutning skall skriftligen anmälas till schweiziska förbundsrådet och träder i kraft sex månader efter den dag, då anmälan mottagits av förbundsrådet.

Schweiziska förbundsrådet skall om anslutning underrätta samtliga makter, vilka undertecknat konventionen eller anmält sin anslutning till densamma.

Artikel 157

I sådana fall, som avses i artiklarna 2 och 3 skola ratifikationer och anslutningar, vilka av de stridande parterna verkställts före eller efter fientligheternas eller ockupations början, hava omedelbar verkan. Meddelande angående ratifikation eller anslutning av part i konflikten skall lämnas av schweiziska förbundsrådet på snabbaste väg.

Artikel 158

Envar av de höga fördragsslutande parterna skall hava rätt att uppsäga denna konvention.

Uppsägningen skall skriftligen anmälas till schweiziska förbundsrådet. Detta skall om sådan anmälan underrätta samtliga höga fördragsslutande parters regeringar.

Uppsägningen skall icke erhålla rättsverkan förrän ett år efter det att anmälan till schweiziska förbundsrådet skett. Uppsägning, som anmälts under pågående konflikt, i vilken den uppsägande makten deltagit, skall dock icke erhålla rättsverkan, förrän fred slutits och i vart fall icke förrän verksamhet för frigivande, hemsändande och återinstallering av genom denna konvention skyddade personer slutförts.

Uppsägning skall endast gälla i fråga om uppsägande makt.

Den skall icke ha någon inverkan på de skyldigheter, som åligga parterna i konflikten jämlikt folkrättens grundsatser, sådana dessa framgå av mellan civiliserade nationer vedertagna sedvänjor, mänsklighetens bud och det allmänna rättsmedvetandets krav.

Artikel 159

Schweiziska förbundsrådet skall låta inregistrera denna konvention hos Förenta Nationernas sekretariat. Likaledes skola meddelanden om ratifikation, anslutningar och uppsägningar, som i avseende på denna konvention mottagas av schweiziska förbundsrådet, av detta tillställas Förenta Nationernas sekretariat.

Till bekräftande härav hava undertecknade, efter att hava deponerat sina respektive fullmakter, försett denna konvention med sina underskrifter.

Som skedde i Genève den 12 augusti 1949 på franska och engelska språken, skolande originalet förvaras i Schweiziska Edsförbundets arkiv. Schweiziska förbundsrådet skall till envar av signatärmakterna liksom till stat, som anslutit sig till konventionen, överlämna bestyrkt avskrift av konventionen.

Bilaga I.

Förslag till överenskommelse rörande sjukvårds- och säkerhetszoner respektive -platser

Artikel 1

Sjukvårds- och säkerhetszoner skola uteslutande vara reserverade för i artikel 23 av Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättring av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält och för i artikel 14 av Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid nämnda personer ävensom för personal, som har till uppgift att organisera och förvalta sådana zoner och platser samt att vårda dem som där finnas församlade.

Personer som stadigvarande äro bosatta inom sådana zoner skola emellertid ha rätt att vistas där.

Artikel 2

De personer, som av vad skäl det vara må, befinna sig inom sjukvårds- eller säkerhetszon, må icke, vare sig inom eller utanför denna zon, ägna sig åt något som helst arbete, som är direkt förknippat med militära operationer eller produktion av krigsmateriel.

Artikel 3

Den makt som upprättar sjukvårds- eller säkerhetszon skall vidtaga alla erforderliga åtgärder för att förhindra tillträde för envar person, som icke äger rätt att begiva sig dit eller uppehålla sig där.

Artikel 4

Beträffande sjukvårds- och säkerhetszoner skall följande villkor iakttas:

- a) De skola endast omfatta en ringa del av det territorium, vilket kontrolleras av den makt, som upprättat dem.
- b) De skola vara glest befolkade i förhållande till där befintligt utrymme.
- c) De skola vara belägna på långt avstånd från och icke inrymma militära mål eller större industriella eller administrativa anläggningar.
- d) De skola vara belägna utanför områden, vilka med all sannolikhet kunna bli av betydelse för krigföringen.

Artikel 5

För sjukvårds- och säkerhetszoner skola följande bestämmelser gälla:

- a) De kommunikationsleder och de transportmedel, vilka finnas inom sådana zoner skola icke användas för transport av militär personal eller krigsmateriel ens vid genomfart.
- b) De skola icke under några omständigheter militärt försvaras.

Artikel 6

Sjukvårds- och säkerhetszoner skola invid sina gränser samt på byggnader utmärkas med igenkänningstecken, bestående av sneda röda band mot vit botten.

Zoner uteslutande reserverade för sårade och sjuka, må utmärkas med Röda Kors-emblemet (Röda Halvmånen, Röda Lejonet och Solen) på vit botten.

Zonerna må nattetid ävenledes utmärkas genom lämplig belysning.

Artikel 7

Envar makt skall redan i fredstid eller vid fientligheternas början till samtliga höga fördragsslutande parter överlämna förteckning över på det område, som den kontrollerar, upprättade sjukvårds- och säkerhetszoner. Den skall likaledes underrätta dem om varje ny zon som må upprättas under konfliktens gång.

Så snart motparten mottagit ovannämnda underrättelse skall zonen anses regelrätt upprättad.

Om emellertid motparten anser, att bestämmelserna i denna överenskommelse uppenbarligen icke uppfyllts, må den vägra erkänna zonen genom att ofördröjligen underrätta den part, under vilken zonen lyder, om sin vägran eller såsom villkor för sitt erkännande föreskriva införandet av sådan kontroll som stadgas i artikel 8.

Artikel 8

Envar makt, som erkänt en eller flera av motparten upprättade sjukvårds- och säkerhetszoner, skall vara berättigad att begära, att en eller flera särskilda kommissioner kontrollera, huruvida zonerna uppfylla i denna överenskommelse föreskrivna villkor och bestämmelser.

För detta ändamål skola medlemmarna av de särskilda kommissionerna städse ha fritt tillträde till de olika zonerna samt rätt att stadigvarande vistas inom desamma. De skola beredas alla för utförandet av sina kontrolluppgifter erforderliga lättnader.

Artikel 9

Därest de särskilda kommissionerna skulle konstatera sakförhållanden, vilka synas dem strida mot bestämmelserna i denna artikel, skola de därom omedelbart underrätta den makt, under vilken zonen lyder och förelägga den att inom fem dagar vidtaga rättelse; de skola härom underrätta den makt som erkänt zonen.

Om vid utgången av denna tidsfrist den makt, under vilken zonen lyder, icke efterkommit den anmaning, som riktats till densamma, må motparten förklara, att den icke längre är bunden av denna överenskommelse beträffande ifrågavarande zon.

Artikel 10

Makt, som upprättat en eller flera sjukvårds- och säkerhetszoner liksom de motparter, vilka underrättats härom, skola genom skyddsmakt eller andra neutrala makter låta utse personer, vilka kunna ifrågakomma såsom medlemmar av de särskilda kommissioner, varom i artiklarna 8 och 9 talas.

Artikel 11

Sjukvårds- och säkerhetszoner må icke under några omständigheter anfallas utan skola städse skyddas och respekteras av de stridande parterna.

Artikel 12

I händelse av ockupation av ett område skola där befintliga sjukvårds- och säkerhetszoner alltfört respekteras och användas som sådana. Den ockuperande makten må dock använda dem för andra ändamål efter att ha sört för vården av de personer, som där mottagits.

Artikel 13

Denna överenskommelse skall jämväl tillämpas på platser, som makterna använda för samma ändamål som sjukvårds- och säkerhetszonerna.

Bilaga II.

Förslag till reglemente angående gemensamma understödsförsändelser till internerade civilpersoner

Artikel 1

Interneringskommittéerna skola vara berättigade att bland samtliga internerade, som administrativt lyda under deras interneringsläger, inbegripet de internerade, som befinna sig i sjukhus, fängelse eller annan straffanstalt, fördela de understödsförsändelser, som de omhänderhava.

Artikel 2

Fördelningen av gemensamma understödsförsändelser skall ske i enlighet med givarnas önskemål och enligt en av interneringskommittéerna upprättad plan; fördelning av sjukvårdsmateriel skall dock företrädesvis ske i samförstånd med chefsläkare och dessa må, vad beträffar sjukhus och karantänsanstalt, göra undantag från nämnda instruktioner i den mån de sjukas behov göra detta nödvändigt. Inom den sålunda angivna ramen skall städse en rättvis fördelning äga rum.

Artikel 3

För att kunna kontrollera de mottagna varornas kvalitet och kvantitet samt härom utarbeta utförliga redogörelser att tillställas givarna, skola medlemmarna av interneringskommittéerna vara berättigade att begiva sig till järnvägsstationerna eller till andra nära lägret belägna platser, där understödsförsändelserna mottagas.

Artikel 4

Interneringskommittéerna skola beredas möjlighet att kontrollera, att fördelningen av understödsförsändelserna inom interneringslägrens underavdelningar och annex sker i enlighet med deras instruktioner.

Artikel 5

Interneringskommittéerna skola vara berättigade att ifylla, liksom att låta interneringskommittéernas medlemmar i arbetsavdelningar eller sjukhusens och karantänsanstalternas chefsläkare ifylla formulär eller frågeformulär, vilka skola tillställas givarna och vilka avse understödsförsändelser (fördelning, behov, mängd m.m.). Dessa formulär och frågeformulär skola, sedan de vederbörligen ifyllts, utan dröjsmål översändas till givarna.

Artikel 6

I syfte att kunna verkställa regelbunden fördelning av understödsförsändelser bland internerade inom respektive interneringsläger och eventuellt för att kunna möta behov, som må uppstå genom ankomsten av nya kontingenter internerade, skola interneringskommittéerna vara berättigade att upplägga och bibehålla lager av understödsförsändelser i tillräcklig mängd. De skola för detta ändamål hava tillgång till lämpliga lagerlokaler; varje lagerlokal skall vara försedd med två lås, varvid interneringskommittén skall ha nycklarna till det ena och interneringsplatsens befälhavare till det andra.

Artikel 7

De höga fördragsslutande parterna och i synnerhet de kvarhållande makterna skola i så vidsträckt omfattning som möjligt och med beaktande av för befolkningen gällande ransoneringsbestämmelser medgiva inköp inom sitt område för möjliggörande av utdelning av understödsförsändelser bland de internerade; de skola likaledes underlätta överföring av penningmedel och andra finansiella, tekniska eller administrativa åtgärder, som vidtagas för sådana inköp.

Artikel 8

Föregående bestämmelser utgöra icke hinder för internerades rätt att före ankomsten till en interneringsplats eller under förflyttning mottaga gemensamma understödsförsändelser, och ej heller för skyddsmaktens, Röda Korsets internationella kommittés eller annan humanitär organisations för bistånd åt internerade representanter att verkställa fördelning av understödsförsändelser, som de fått i uppdrag att överbringa till mottagarna på sätt, som de finna lämpligt.

Bilaga III. I. Interneringskort

BILAGA III
I. INTERNERINGSKORT

<u>CIVILINTERNERINGSPOST</u>	Porträtt	BREVKORT
VIKTIGT Detta kort skall ifyllas av varje internerad omedelbart vid interneringen och varje gång hans adress ändras på grund av förflyttning till annan interneringsplats eller sjukhus. Detta kort är ej detsamma som det särskilda kort, som varje internerad är berättigad sända till sina anhöriga. CENTRALA UPPLYSNINGSBYRÅN FÖR SKYDDADE PERSONER RÖDA KORSETS INTERNATIONELLA KOMMITTÉ		

1. Framsida

Skriv tydligt och med tryckbokstäver — 1. Nationalitet:		
2. Efternamn	3. Förnamn (fullt utskrivs)	4. Faderns förnamn
5. Födelsedatum	6. Födelseort	
7. Yrke		
8. Adress före interneringen		
9. Närmaste anhörigas adress		
*10. Internerad den: (eller) ankommen från (sjukhus el. dyl.)		
*11. Hälstillstånd:		
12. Nuvarande adress:		
13. Datum	14. Underskrift	
* Stryk det som ej är tillämpligt. — Gör ej några tillägg till dessa uppgifter. — Se anvisningar å omstående sida.		

(Interneringskortets storlek 10 × 15 cm.)

2. Baksida

*Bilaga III.**II. Brev*

BILAGA III

II. BREV

CIVILINTERNERINGSPOST

Portofritt

Till

Gatuadress

Adressort (med tryckbokstäver)

Landskap eller län

Land (med tryckbokstäver)

Interneringsadress

Födelsedatum och födelseort

Fullständigt namn

Anmärkning:

(Brevets storlek 29 x 15 cm.)

Bilaga III.

III. Brevkort

BILAGA III
III. BREVKORT

<u>CIVILINTERNETINGSPOST</u> Portofritt BREVKORT Till Gatuadress <u>Adressort</u> (med tryckbokstifter) Landskap eller län Land (med tryckbokstifter)	1. Framsida
Ansökare: Fullständigt namn Födelsedatum och födelseort Internetingsadress	Datum Skriv tydligt och endast på linjerna. (Korrespondenskortets storlek 10 × 15 cm.)

2. Baksida

Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter, Genève den 8 juni 1977 (Tilläggsprotokoll I)

jämte;

annex I Föreskrifter rörande identifiering,
annex II innehållande identitetskort för journalister på farliga
uppdrag å yrkets vägnar

Inledning

De höga fördragsslutande parterna,

*som uttrycker sin allvarliga önskan att få se fred råda mellan
folken,*

*som erinrar om att varje stat i enlighet med Förenta Nationernas
stadga är skyldig att i sina internationella förbindelser avhålla sig
från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats
suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på
annat sätt oförenligt med Förenta Nationernas ändamål,*

*som dock anser det vara nödvändigt att bekräfta och utveckla de
bestämmelser som skyddar offren i väpnade konflikter och att
vidtaga ytterligare åtgärder i syfte att förstärka tillämpningen härav,*

*som uttrycker sin övertygelse om att ingenting i detta protokoll
eller i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 kan tolkas såsom
ett rättfärdigande eller ett godkännande av en angreppshandling
eller annat bruk av våld som är oförenligt med Förenta Nationernas
stadga,*

*som ånyo bekräftar att bestämmelserna i Genèvekonventionerna
den 12 augusti 1949 och i detta protokoll under alla omständlig-*

heter måste tillämpas i sin helhet på alla personer som står under beskydd av dessa instrument, utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av den väpnade konfliktens natur eller uppkomst eller den sak som parterna i konflikten försvarar eller som tillskrivs dessa parter,

har överenskommit om följande:

Del I Allmänna bestämmelser

Artikel 1 Allmänna principer och tillämpningsområde

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att under alla förhållanden iakttaga detta protokoll och sörja för att det iakttages.

2. I sådana fall som icke omfattas av detta protokoll eller av andra internationella överenskommelser kvarstår civila och kombattanter under beskydd och överhöghet av den internationella rätten, härledd från etablerad sedvana, humanitetens principer och det allmänna samvetets bud.

3. Detta protokoll, vilket utgör ett tillägg till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 om skydd av krigets offer, skall tillämpas i de situationer som åsyftas i den för dessa konventioner gemensamma artikel 2.

4. De i ovanstående punkt åsyftade situationer inbegriper väpnade konflikter i vilka folk kämpar emot kolonialt förtryck och främmande ockupation samt mot rasistiska regimer under utövande av sin rätt till självbestämmande, såsom denna är innefattad i Förenta Nationernas stadga och förklaringen om folkrättsliga principer rörande vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater i enlighet med Förenta Nationernas stadga.

Artikel 2 Definitioner

I detta protokoll

- a) avses med "första konventionen", "andra konventionen", "tredje konventionen" och "fjärde konventionen" Genèvekonventionen angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält den 12 augusti 1949, Genèvekonventionen angående förbättrandet av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss den 12 augusti 1949, Genèvekonventionen angående krigsfångars behandling den 12 augusti 1949, respektive Genèvekonventionen angående

- skydd för civilpersoner under krigstid den 12 augusti 1949; avses med "konventionerna" de fyra Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för krigets offer;
- b) avses med "folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter" de regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter, vilka återfinns i internationella överenskommelser som parterna i konflikten biträtt, samt den internationella rättens allmänt erkända principer och regler som är tillämpliga vid väpnade konflikter;
 - c) avses med "skyddsmakt" en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten och som har utsetts av en part i konflikten och godkänts av motparten och samtyckt till att utöva de uppgifter som enligt konventionerna och detta protokoll tillkommer en skyddsmakt;
 - d) avses med "ersättare" en organisation som ersätter en skyddsmakt jämlikt artikel 5.

Artikel 3 Tillämpning i tiden

Utan intrång i de bestämmelser som alltid är tillämpliga skall

- a) konventionerna och detta protokoll tillämpas från början av varje situation som avses i artikel 1 i detta protokoll;
- b) tillämpning av konventionerna och detta protokoll upphöra inom territorium tillhörigt parter i konflikten efter allmänt upphörande av de militära operationerna och, i fråga om ockuperade områden, efter avslutad ockupation med undantag i båda fallen för personer vilkas slutliga frigivning, repatriering eller återetablering äger rum senare. Dessa personer skall fortsättningsvis komma i åtnjutande av relevanta bestämmelser i konventionerna och detta protokoll till dess att slutlig frigivning, repatriering eller återetablering har skett.

Artikel 4 Parternas i konflikten rättsliga ställning

Tillämpningen av konventionerna och detta protokoll, liksom avslutandet av de däri föreskrivna överenskommelserna, skall ej påverka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten. Varken ockupationen av ett område eller tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall påverka ifrågavarande områdes rättsliga ställning.

Artikel 5 Tillsättande av skyddsmakt och av ersättare för denna

1. Parterna i konflikten är skyldiga att från konfliktens början säkerställa kontroll och fullgörande av konventionerna och detta protokoll genom att tillämpa systemet med skyddsmakt, vari bl. a. inbegripes utseende och godkännande av sådan makt i enlighet med nedanstående punkter. Skyddsmakt är skyldig att tillvarataga de stridande parternas intressen.

2. I och med uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation skall varje stridande part utan dröjsmål utse en skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll och likaså snarast och i samma syfte tillåta en sålunda godkänd och av motparten utsedd skyddsmakt att utöva sin verksamhet.

3. Har skyddsmakt ej utsetts eller godkänts vid uppkomsten av en i artikel 1 åsyftad situation, skall Röda korsets internationella kommitté utan hinder för annan opartisk humanitär organisations rätt att göra detsamma erbjuda parterna i konflikten sina bona officia, så att en skyddsmakt varom parterna i konflikten kan enas skall kunna utses utan dröjsmål. I detta syfte kan kommittén bl. a. anmoda varje part att förse den med en förteckning över minst fem stater som parten anser vara godtagbara för skyddsmaktsuppdrag för dess räkning i förhållande till motpart samt anmoda varje motpart att upprätta en förteckning över minst fem stater som den skulle kunna godkänna som den första partens skyddsmakt. Förteckningarna skall inom två veckor efter mottagandet av sådan anmodan överlämnas till kommittén, som skall jämföra dem och söka samtycke från sådan föreslagen stat som upptagits i båda förteckningarna.

4. Finnes det, trots det som ovan stadgas, icke någon skyddsmakt, skall parterna i konflikten utan dröjsmål godkänna ett erbjudande som kan göras av Röda korsets internationella kommitté eller annan organisation som erbjuder garantier för opartiskhet och effektivitet att efter vederbörliga konsultationer med de nämnda parterna samt med hänsyn till resultatet av dessa konsultationer fungera såsom ersättare. En sådan ersättares uppgifter förutsätter samtycke av parterna i konflikten. Dessa skall på allt sätt vinnlägga sig om att underlätta ersättarens verksamhet vid utövandet av dess uppgifter i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

5. I enlighet med artikel 4 skall utseende och godkännande av skyddsmakt i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll icke påverka den rättsliga ställningen mellan parterna i konflikten eller för något område, inbegripet ett ockuperat område.

6. Bibehålles de diplomatiska förbindelserna mellan parterna i konflikten eller anförtros bevakningen av en parts och dess medborgares intressen till en tredje stat i enlighet med den internationella rättens regler rörande diplomatiska förbindelser, skall detta icke utgöra något hinder för att skyddsmakt utses i syfte att tillämpa konventionerna och detta protokoll.

7. I senare omnämnande i detta protokoll av skyddsmakt inbegripes även ersättare.

Artikel 6 Kvalificerad personal

1. De höga fördragsslutande parterna skall även i fredstid med hjälp av de nationella Röda korsföreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) söka utbilda kvalificerad personal för att underlätta tillämpningen av konventionerna och detta protokoll samt i synnerhet skyddsmakternas verksamhet.

2. Rekrytering och utbildning av sådan personal faller under hemlandets jurisdiktion.

3. Röda korsets internationella kommitté skall till de höga fördragsslutande parternas förfogande ställa listor över på detta sätt utbildad personal, som de fördragsslutande parterna kan ha upprättat och i detta syfte tillställt kommittén.

4. Villkoren för sådan personals tjänstgöring utanför nationellt territorium skall i varje särskilt fall bli föremål för särskilda överenskommelser mellan de berörda parterna.

Artikel 7 Möten

Detta protokolls depositarie skall på begäran av en eller flera av de fördragsslutande parterna och efter godkännande av majoriteten av dessa parter sammankalla parterna till ett möte för att behandla allmänna problem rörande tillämpningen av konventionerna och protokollet.

Del II Sårade, sjuka och skeppsbrutna

Avdelning I Allmänt skydd

Artikel 8 Terminologi

I detta protokoll

- a) betecknar "sårade" och "sjuka" sådana personer, militära eller civila, som på grund av chocktillstånd, sjukdom eller annan fysisk eller mental ohälsa eller svaghet behöver medicinsk hjälp eller vård och som avstår från varje fientlig handling. Med dessa termer avses även nyblivna mödrar, nyfödda barn och andra personer som kan behöva omedelbar medicinsk hjälp eller vård, såsom klena eller blivande mödrar, och som avstår från varje fientlig handling;
- b) betecknar "skeppsbrutna" sådana personer, militära eller civila, som till följd av olycka eller missöde, vilket drabbat dem själva eller det fartyg eller luftfartyg som de var ombord på, är i fara på havet eller i andra vattendrag och som avstår från varje fientlig handling. Under förutsättning att dessa personer fortsätter att avstå från varje fientlig handling, skall de även i fortsättningen betraktas såsom skeppsbrutna under räddningsaktionen till dess att de får en annan rättsställning jämlikt konventionerna eller detta protokoll;
- c) betecknar "sjukvårdspersonal" sådana personer som av en part i konflikten utsetts uteslutande för sjukvårdsändamål som uppräknas under punkt e) eller för administration av sjukvårdsenheter eller för planläggning och genomförande av sjuktransporter. Sådana uppdrag kan vara antingen permanenta eller tillfälliga. Begreppet omfattar
 - i) sjukvårdspersonal, militär eller civil, från en av parterna i konflikten, vari inbegripes personer omförmälda i första och andra konventionerna samt personer hänfödda till civilförsvarsorganisationer;
 - ii) sjukvårdspersonal från nationella Röda korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) samt andra nationella frivilliga hjälporganisationer, vederbörligen erkända och bemyndigade av en part i konflikten;
 - iii) sjukvårdspersonal som ingår i sjukvårdsenheter eller deltagar i sjuktransporter omförmälda i artikel 9, punkt 2;

- d) betecknar "själavårdspersonal" sådan militär eller civil personal, såsom militärpräster, som uteslutande ägnar sig åt sin själavårdsverksamhet och som är knuten till
- i) väpnade styrkor tillhörande en part i konflikten;
 - ii) sjukvårdsenheter eller sjuktransporter tillhörande en part i konflikten;
 - iii) de i artikel 9, punkt 2, omnämnda sjukvårdsenheterna eller sjuktransporterna; eller
 - iv) civilförsvarsorganisationer tillhörande en part i konflikten.
- Själavårdspersonalen kan tjänstgöra antingen permanent eller tillfälligt, och relevanta bestämmelser i k) är tillämpliga på dem;
- e) betecknar "sjukvårdsenheter" sådana anstalter eller andra enheter, militära eller civila, som är upprättade i medicinskt syfte, nämligen för uppsökande, omhändertagande, transport, diagnos eller behandling – inbegripet första hjälpen – av sårade, sjuka och skeppsbrutna, eller för förebyggande av sjukdom. Termen omfattar till exempel sjukhus och andra liknande enheter, blodtransfusionscentra, preventivmedicinska centra och institut, sjukvårdsdepåer samt sjukvårds- och läkemedelslager som tillhör sådana enheter. Sjukvårdsenheter kan vara fasta eller rörliga, permanenta eller tillfälliga;
- f) betecknar "sjuktransport" sådan befordran som sker på land, till sjöss eller i luften av sårade, sjuka, skeppsbrutna, sjukvårdspersonal, själavårdspersonal, sjukvårdsutrustning eller sjukvårdsförråd under beskydd av konventionerna och detta protokoll;
- g) betecknar "sjuktransportmedel" varje slag av transportmedel, militärt eller civilt, permanent eller tillfälligt, avsett uteslutande för sjuktransport och under kontroll av en parts i konflikten behöriga myndighet;
- h) betecknar "sjukvårdsfordon" alla slags sjuktransporter på land;
- i) betecknar "sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster" alla slags sjuktransporter till sjöss;
- j) betecknar "ambulansluftfartyg" alla slags sjuktransporter i luften;
- k) betecknar "permanent sjukvårdspersonal", "permanent sjukvårdsenheter" och "permanent sjuktransportmedel" sådan som avses uteslutande för sjukvårdsändamål under en obestämd tidsperiod. Med "tillfällig sjukvårdspersonal", "tillfälliga sjukvårdsenheter" och "tillfälliga sjuktransportmedel" avses sådana

som uteslutande ägnar sig åt sjukvårdsändamål under viss begränsad tid under hela denna tidsperiod. Om icke annorlunda anges, skall termerna "sjukvårdspersonal, sjukvårdsenheter" och "sjuktransportmedel" täcka såväl permanenta som tillfälliga kategorier;

- l) betecknar "kännetecken" Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonet och solens emblem på vit botten, då det användes för skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel eller sjukvårds- och själavårdspersonal, utrustning eller förråd;
- m) betecknar "igenkänningsignal" sådan signal eller sådant meddelande som närmare anges för identifiering uteslutande av sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel som avses i kapitel III i annex I till detta protokoll.

Artikel 9 Tillämpningsområde

1. Denna del vars bestämmelser är avsedda att förbättra de sårades, sjukas och skeppsbrutnas ställning skall tillämpas på alla de personer som beröres av en i artikel 1 åsyftad situation, varvid dessa ej skall utsättas för sämre behandling på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan rättsställning eller av någon annan liknande omständighet.

2. Bestämmelserna i artiklarna 27 och 32 i den första konventionen skall i tillämpliga delar gälla för permanenta sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel (andra än sjukvårdsfartyg på vilka artikel 25 i den andra konventionen är tillämplig) samt dessas personal som i humanitärt syfte ställts till förfogande för en part i konflikten

- a) av en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten;
- b) av en erkänd och vederbörligen bemyndigad hjälpförening i en sådan stat;
- c) av en opartisk internationell humanitär organisation.

Artikel 10 Skydd och vård

1. Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, vilken part de än tillhör, skall respekteras och skyddas.

2. Under alla omständigheter skall de behandlas humant och skall i största möjliga utsträckning och med minsta möjliga dröjsmål erhålla den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver.

Ingen åtskillnad skall göras mellan dem av andra skäl än medicinska.

Artikel 11 Skydd av personer

1. Personer som fallit i motpartens våld eller som är internerade, häktade eller på annat sätt har berövats sin frihet till följd av en i artikel 1 åsyftad situation skall icke riskera sin fysiska eller andliga hälsa genom någon oförsvarlig handling eller försummelse. Det är följaktligen förbjudet att göra de i denna artikel beskrivna personerna till föremål för någon medicinsk åtgärd som inte är motiverad av den berörda personens hälsotillstånd och som ej är förenlig med allmänt erkända medicinska normer som under liknande medicinska omständigheter skulle ha tillämpats av parten ifråga på egna medborgare som ej berövats sin frihet.

2. Särskilt är det förbjudet att på sådana personer, även med deras medgivande, utföra

- a) fysiska stympningar;
- b) medicinska eller vetenskapliga experiment;
- c) borttagande av vävnad eller organ för transplantation, utom i de fall då dessa handlingar är berättigade i överenskommelse med de i punkt 1 nämnda förutsättningarna.

3. Undantag från förbudet i punkt 2 c) kan ske endast då det är fråga om blodgivning i transfusionssyfte eller om hud ges för transplantation, förutsatt att gåvan skett frivilligt och utan tvång eller övertalning, och i sådana fall endast för terapeutiska ändamål, under förutsättningar som motsvarar allmänt erkända medicinska normer och kontroller i såväl donators som mottagares intresse.

4. Varje uppsåtlig handling eller försummelse, som allvarligt skadar den fysiska eller andliga hälsan eller integriteten hos sådan person som fallit i annan parts våld än den part av vilken personen beror och som antingen strider mot något av förbuden i punkterna 1 och 2 eller icke överensstämmer med kraven i punkt 3, skall utgöra en allvarlig överträdelse av detta protokoll.

5. Personer som omförmäles i punkt 1 har rätt att vägra kirurgiskt ingrepp. I fall av sådan vägran skall sjukvårdspersonalen söka erhålla en skriftlig förklaring härom, undertecknad eller godkänd av patienten.

6. Varje part i konflikten skall föra ett medicinskt register över varje donation av blod för transfusion eller hud för transplantation från personer som avses i punkt 1, om denna donation sker på

ifrågavarande parts ansvar. Varje part i konflikten skall dessutom sträva efter att föra ett register över alla medicinska åtgärder som vidtagits med hänsyn till person som är internerad, häktad eller annars berövad sin frihet till följd av en i artikel 1 åsyftad situation. Registren skall alltid vara tillgängliga för inspektion av skyddsmakten.

Artikel 12 Skydd av sjukvårdsenheter

1. Sjukvårdsenheter skall alltid respekteras och skyddas och får icke utsättas för anfall.

2. Punkt 1 skall vara tillämplig på civila sjukvårdsenheter, förutsatt att de

- a) tillhör en av parterna i konflikten;
- b) är vederbörligen erkända och bemyndigade av behöriga myndigheter tillhörande en av parterna i konflikten; eller
- c) är vederbörligen bemyndigade i enlighet med artikel 9, punkt 1, i detta protokoll eller artikel 27 i första konventionen.

3. Parterna i konflikten uppmanas att underrätta varandra om platsen för sina fasta sjukvårdsenheter. Frånvaron av sådan underrättelse skall ej befria någon av parterna från skyldigheten att iakttaga bestämmelserna i punkt 1.

4. Under inga omständigheter skall sjukvårdsenheter användas vid försök att skydda militära mål från anfall. När så är möjligt, skall parterna i konflikten tillse att sjukvårdsenheterna är så belägna, att anfall mot militära mål icke äventyrar deras säkerhet.

Artikel 13 Upphörande av skydd av civila sjukvårdsenheter

1. Det skydd som tillkommer civila sjukvårdsenheter skall upphöra endast i det fall att de vid sidan av användningen för humanitära uppgifter begagnas för handlingar som är skadliga för fienden. Skyddet får dock icke upphöra förrän varning har givits med angivande, närhelst så är lämpligt, av skälig tidsfrist och varningen icke hör sammats.

2. Följande handlingar skall ej anses som skadliga för fienden:

- a) att enhetens personal utrustas med lätt personlig beväpning till självförsvar eller till försvar av de sårade och sjuka i deras vård;
- b) att enheten bevakas av en truppavdelning eller av vakter eller av en eskort;

- c) att handvapen och ammunition som frångits de sårade eller sjuka och ännu ej överlämnats till behörig myndighet finnes inom enheten;
- d) att personer som tillhör de väpnade styrkorna eller andra kombattanter av medicinska skäl befinner sig inom enheten.

Artikel 14 Begränsningar ifråga om rekvisition av civila sjukvårdsenheter

1. Ockupationsmakten är skyldig att tillse att civilbefolkningens behov av sjukvård inom ockuperade områden fortsättningsvis blir tillgodosett.

2. Ockupationsmakten får därför ej rekvirera civila sjukvårdsenheter, deras utrustning, material eller personal, så länge dessa resurser är nödvändiga för att tillgodose civilbefolkningens behov av fullgod sjukvård samt för fortsatt medicinsk vård av sårade och sjuka som redan står under behandling.

3. Ockupationsmakten kan, under förutsättning att den alltjämt iakttagit den allmänna regeln i punkt 2, rekvirera ovan nämnda resurser med förbehåll för följande särskilda villkor:

- a) att resurserna är nödvändiga för lämplig och omedelbar medicinsk vård av sårade och sjuka som tillhör ockupationsmaktens väpnade styrkor eller som är krigsfångar;
- b) att rekvisitionen fortsätter endast så länge den är på detta sätt nödvändig; och
- c) att omedelbara åtgärder vidtagas för att tillse att behovet av sjukvård för civilbefolkningen såväl som för sådana sårade och sjuka under behandling som är berörda av rekvisitionen fortsättningsvis blir tillgodosett.

Artikel 15 Skydd av sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Civil sjukvårdspersonal skall respekteras och skyddas.

2. Om så är nödvändigt, skall all tillgänglig hjälp tillhandahållas för civil sjukvårdspersonal i ett område där den civila sjukvården till följd av striderna har avbrutits.

3. Ockupationsmakten skall på alla sätt bistå civil sjukvårdspersonal i ockuperade områden, så att den på bästa sätt kan utöva sin humanitära verksamhet. Ockupationsmakten får ej kräva att denna personal under utövandet av sin verksamhet skall ge företräde åt behandling av någon person utom av medicinska skäl.

Personalen får ej tvingas att utföra uppgifter som icke överensstämmer med deras humanitära uppdrag.

4. Civil sjukvårdspersonal skall äga tillträde överallt där deras tjänster är oundgängliga under förutsättning att det vidtages sådana kontroll- och säkerhetsåtgärder som vederbörande part i konflikten anser nödvändiga.

5. Civil självvårdspersonal skall respekteras och skyddas. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande skydd och identifiering av sjukvårdspersonal skall tillämpas i samma grad på denna personal.

Artikel 16 Allmänt skydd för sjukvårdsuppdrag

1. Under inga omständigheter skall någon straffas för att ha utfört sjukvårdsuppgifter som är förenliga med medicinska etiska principer oberoende av vem som kommer i åtnjutande av vården.

2. Personer med uppgifter inom sjukvården skall ej tvingas att utföra handlingar eller arbete som strider emot medicinska etiska principer eller mot andra medicinska regler som uppställts till de sårades och sjukas bästa eller i enlighet med bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll och icke heller tvingas att avstå från att utföra handlingar eller arbete som kräves enligt dessa regler och bestämmelser.

3. Ingen som utför uppdrag inom sjukvården skall tvingas att till någon som tillhör en motpart eller egen part med undantag av fall i enlighet med sistnämnda parts lagar förmedla information om sårade och sjuka som är eller har varit i hans vård, om denna information enligt hans åsikt skulle skada de berörda patienterna eller deras familjer. Regler rörande obligatoriska meddelanden om smittosamma sjukdomar skall dock iakttas.

Artikel 17 Civilbefolkningens och hjälporganisationernas roll

1. Civilbefolkningen skall respektera de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även om dessa tillhör motparten, och skall icke begå våldshandlingar emot dem. Civilbefolkningen och hjälporganisationer såsom nationella Röda korsföreningar (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) skall tillåtas att även på eget initiativ omhänderta och vårda de sårade, sjuka och skeppsbrutna, även i invaderade eller ockuperade områden. Ingen skall ofredas, åtalas, dömas eller straffas för sådan humanitär verksamhet.

2. Parterna i konflikten kan vädja till civilbefolkningen och de i punkt 1 nämnda hjälpföreningarna beträffande omhändertagande och vård av sårade, sjuka och skeppsbrutna samt beträffande uppsökande av döda och rapportering om var dessa befinner sig; de skall bereda såväl skydd som nödvändiga lättnader åt dem som hör sammar denna vädjan. Om motparten får eller återtager kontrollen över området, skall den erbjuda samma skydd och lättnader så länge detta är nödvändigt.

Artikel 18 Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att sjukvårdspersonal och personal i själavårdstjänst samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel kan identifieras.

2. Varje part i konflikten skall även eftersträva att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som möjliggör identifiering av de sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel, som använder kännetecknet och igenkänningssignalerna.

3. I ockuperat territorium och i områden där strider äger rum eller förmodas komma att äga rum bör civil sjukvårdspersonal och civil själavårdspersonal kunna igenkännas genom kännetecknet och ett identitetskort som styrker deras ställning.

4. Med den behöriga myndighetens medgivande skall sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel utmärkas med kännetecknet. Fartyg och farkoster som nämnes i artikel 22 i detta protokoll skall utmärkas i enlighet med bestämmelserna i andra konventionen.

5. Förutom kännetecknet kan en part i konflikten i enlighet med kapitel III i annex I till detta protokoll tillåta användning av igenkänningssignaler för identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel. Undantagsvis får sjukvårdsenheter, i de särskilda fall som avses i nämnda kapitel, använda igenkänningssignaler utan att framvisa kännetecknet.

6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1-5 i denna artikel skall ske i enlighet med kapitel I-III i annex I till detta protokoll. Signaler som omförmäles i kapitel III i annexet, avsedda uteslutande för sjukvårdsenheter och sjukvårdstransportmedel skall icke, med undantag av det som däri stadgas, användas för andra ändamål än identifiering av sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel som närmare anges i det kapitlet.

7. Denna artikel medger icke en mera utbredd användning av igenkänningstecknet i fredstid än vad som stadgas i artikel 44 i första konventionen.

8. Bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll rörande kontroll av användningen av kännetecknet och rörande förhindrande och avbrytande av missbruk härav skall vara tillämpliga på igenkänningssignaler.

Artikel 19 Neutrala och andra stater som icke är parter i konflikten

Neutrala och andra stater, som icke är parter i konflikten, skall tillämpa relevanta bestämmelser i detta protokoll för sådana personer som åtnjuter skydd enligt denna del, och som kan mottagas eller interneras inom deras territorium samt på döda som de kan påträffa och som tillhör en part i konflikten.

Artikel 20 Förbud mot repressalier

Repressalier mot personer och föremål som åtnjuter skydd enligt denna del är förbjudna.

Avdelning II Sjuktransporter

Artikel 21 Sjukvårdsfordon

Sjukvårdsfordon skall respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter respekteras och skyddas enligt konventionerna och detta protokoll.

Artikel 22 Sjukvårdsfartyg och farkoster för sjöräddning vid kusten

1. Konventionernas bestämmelser rörande

- a) fartyg beskrivna i artiklarna 22, 24, 25 och 27 i andra konventionen,
- b) deras livräddningsbåtar och andra små farkoster,
- c) deras personal och besättningar, samt
- d) de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord,
- e) skall även vara tillämpliga i de fall då dessa fartyg, livräddningsbåtar och farkoster transporterar sårade, sjuka och skeppsbrutna civila personer som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna. Dessa civila personer skall

dock varken överlämnas till part som ej är deras egen eller tillfångatagas till sjöss. Befinner de sig i sådan stridande parts våld som icke är deras egen, skall fjärde konventionen och detta protokoll vara tillämpliga på dem.

2. Det skydd som konventionerna tillförsäkrar fartyg beskrivna i artikel 25 i andra konventionen skall tillkomma även sjukvårdsfartyg som i humanitärt syfte ställts till parts i konflikten förfogande

- a) av neutral stat eller annan stat som icke är part i konflikten; eller
- b) av opartisk, internationell, humanitär organisation, förutsatt att de i nämnda artikel uppställda villkoren i båda fallen är uppfyllda.

3. Farkoster som anges i artikel 27 i andra konventionen skall skyddas även om föranmälan i enlighet med nämnda artikel icke givits. Parterna i konflikten anmodas dock att underrätta varandra om sådana farkosters detaljer, vilket kan medföra att de lättare kan identifieras och igenkännas.

Artikel 23 Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster

1. Andra sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster än de som avses i artikel 22 i detta protokoll och artikel 38 i andra konventionen skall, såväl till havs som i andra vatten, respekteras och skyddas på samma sätt som rörliga sjukvårdsenheter i enlighet med konventionerna och detta protokoll. Eftersom detta skydd kan bli effektivt endast om de kan identifieras och igenkännas såsom varande sjukvårdsfartyg, skall dessa fartyg förses med kännetecknet och så vitt som möjligt iakttaga bestämmelserna i artikel 43 i andra konventionen.

2. De fartyg och farkoster som avses i punkt 1 skall även fortsättningsvis vara underkastade krigets lagar. Ytgående örlogsfartyg som kan framtvinga att en order omedelbart verkställs, kan beordra dem att stanna, att avlägsna sig eller att sätta en viss kurs, och de skall åtlyda varje sådan order. Dessa fartyg och farkoster får inte på något annat sätt dras bort ifrån sin sjukvårdsuppgift så länge de erfordras för de sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord.

3. Det i punkt 1 nämnda skyddet skall upphöra endast under de förutsättningar som finnes angivna i artiklarna 34 och 35 i andra konventionen. En klar vägran att lyda order som har givits i enlighet med punkt 2 skall utgöra en handling som är skadlig för fienden i enlighet med artikel 34 i andra konventionen.

4. Part i konflikten kan i så god tid som möjligt före avfärd underrätta motpart om sjukvårdsfartygs eller sjukvårdsfarkosts namn, kännetecken, beräknade avgångstid, kurs och beräknade fart, särskilt då det är fråga om fartyg på över 2 000 tons bruttovikt, samt ge annan information som kan underlätta identifiering och igenkännande. Motparten skall erkänna mottagandet av sådan information.

5. Bestämmelserna i artikel 37 i andra konventionen skall tillämpas på sjukvårdspersonal och själavårdspersonal ombord på sådana fartyg och farkoster.

6. Bestämmelserna i andra konventionen skall tillämpas på sårade, sjuka och skeppsbrutna som tillhör de i artikel 13 i andra konventionen och artikel 44 i detta protokoll åsyftade kategorierna och som kan befinna sig ombord på sådana fartyg och farkoster. Sårade, sjuka och skeppsbrutna civila, som icke tillhör någon av de i artikel 13 i andra konventionen nämnda kategorierna får, om de befinner sig till sjöss, varken överlämnas till part som icke är deras egen eller tvingas att lämna fartyget eller farkosten; befinner de sig i händerna på en part i konflikten och denna part icke är deras egen, skall de omfattas av fjärde konventionen och detta protokoll.

Artikel 24 Skydd av ambulansluftfartyg

Ambulansluftfartyg skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i denna del.

Artikel 25 Ambulansluftfartyg i områden som ej kontrolleras av motparten

I och över landområden som kontrolleras av vänskapliga styrkor eller i och över havsområden som icke kontrolleras av motparten skall respekten för och skyddet av ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten ej bero av något avtal med en motpart. För att uppnå större säkerhet kan dock part i konflikten som använder sina ambulansluftfartyg i dessa områden underrätta motparten i enlighet med artikel 29, särskilt när dessa luftfartyg utför flygningar inom räckhåll för motpartens luftförsvarssystem.

Artikel 26 Ambulansluftfartyg i kontaktzoner eller liknande zoner

1. I de delar av kontaktzonen som kontrolleras av vänskapliga styrkor och i de zoner beträffande vilka det ej klart framgår av vem de kontrolleras, samt i motsvarande luftrum, kan skyddet av ambulansluftfartyg vara fullt effektivt endast om avtal på förhand har ingåtts mellan parternas i konflikten behöriga militära myndigheter i enlighet med artikel 29. Även om ambulansluftfartyg i avsaknad av sådant avtal opererar på egen risk, skall de dock respekteras så snart de har identifierats såsom varande ambulansluftfartyg.

2. "Kontaktzon" betecknar landområde där stridande styrkors främsta enheter är i kontakt med varandra, särskilt där de är utsatta för direkt eldgivning från marken.

Artikel 27 Ambulansluftfartyg i områden som kontrolleras av en motpart

1. Ambulansluftfartyg tillhörande part i konflikten skall fortsätta att vara skyddat, då det flyger över land- eller sjöområden som kontrolleras av en motpart, under förutsättning att godkännande för sådan flygning på förhand har erhållits från denna motparts behöriga myndigheter.

2. Ambulansluftfartyg som flyger över ett område som kontrolleras av en motpart utan eller i strid med bestämmelserna i ett i punkt 1 åsyftat avtal, antingen på grund av felnavigering eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall på allt sätt försöka att identifiera sig och underrätta motparten om omständigheterna. Så snart ett sådant ambulansluftfartyg har igenkänts av motparten, skall denna part göra allt som rimligen står i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att bevaka sina egna intressen och att i båda fallen ge luftfartyget tid att följa ordern innan anfall insättes.

Artikel 28 Restriktioner för ambulansluftfartygs operationer

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att använda ambulansluftfartyg i försök att få militärt övertag över en motpart. Ambulansluftfartyg får icke användas för att skydda militära mål från anfall.

2. Ambulansluftfartyg får icke användas för insamlande och överförande av militära underrättelser och får icke medföra

utrustning avsedd för sådana ändamål. Det är förbjudet att med dem frakta personer eller last som icke inbegripes i definitionen i artikel 8 f). Frakt av besättning eller passagerares personliga tillhörigheter eller av utrustning avsedd uteslutande att underlätta navigering, signaltrafik eller identifiering skall icke anses vara förbjuden.

3. Ambulansluftfartyg får icke frakta andra vapen än handvapen och ammunition som tagits från sårade, sjuka och skeppsbrutna ombord och ännu icke överlämnats till behörig myndighet samt sådan lätt personlig beväpning som kan vara nödvändig för att sjukvårdspersonalen ombord skall kunna försvara sig själv samt sårade, sjuka och skeppsbrutna i deras vård.

4. Under flygning som åsyftas i artiklar 26 och 27 får ambulansluftfartyg icke användas för att söka efter sårade, sjuka eller skeppsbrutna, såvida icke avtal härom på förhand har träffats med motparten.

Artikel 29 Underrättelser och avtal om ambulansluftfartyg

1. Meddelande enligt artikel 25 eller ansökningar om förhandsavtal enligt artiklarna 26, 27, 28 (punkt 4) eller 31 skall innehålla uppgift om antal ambulansluftfartyg, deras färdplan och identifieringsmöjligheter. Sådana meddelanden skall tolkas som om de innebar att varje flygning skall utföras i enlighet med artikel 28.

2. Part som erhåller meddelande i enlighet med artikel 25 skall omedelbart erkänna mottagandet av sådant meddelande.

3. Part som erhåller ansökan om förhandsavtal i enlighet med artiklarna 26, 27, 28 (punkt 4) eller 31 skall snarast möjligt underrätta den ansökande parten om

- a) ansökningen har godkänts;
- b) ansökningen har avslagits; eller
- c) ett rimligt förslag till ändring av ansökningen framlagts. Parten kan även föreslå förbud mot eller inskränkning av andra flygningar i området under den ifrågavarande tiden. Om den part som har ingivit ansökan godkänner motförslagen, skall den underrätta den andra parten härom.

4. Parterna skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att möjliggöra en snabb befordran av meddelanden och ett snabbt ingående av avtal.

5. Parterna skall även vidtaga nödvändiga åtgärder för att snabbt sprida innehållet i sådana meddelanden och avtal till berörda

militärförband och skall instruera dessa förband om de sätt varpå identifiering av ifrågavarande ambulansluftfartyg kommer att ske.

Artikel 30 Landning och inspektion av ambulansluftfartyg

1. Ambulansluftfartyg som flyger över områden som kontrolleras av en motpart eller över områden där kontrollen är omstridd kan få order att landa eller att gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna, för att möjliggöra inspektion i enlighet med följande punkter. Ambulansluftfartyg skall åttlyda varje sådan order.

2. Om ambulansluftfartyg i sådant fall landar eller går ned på vattnet, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, kan det bli underkastat inspektion endast för att fastställa de i punkterna 3 och 4 åsyftade förhållandena. Sådan inspektion skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva bortförande från luftfartyget av sårade och sjuka, såvida deras bortförande ej är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Parten skall i varje fall tillse att de sårades och sjukas tillstånd ej försämrats till följd av inspektionen eller bortförandet.

3. Framgår det av inspektionen att luftfartyget

- a) är ett ambulansluftfartyg i enlighet med artikel 8 j),
- b) icke används i strid med de i artikel 28 angivna villkoren, och
- c) icke har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves, skall luftfartyget och de ombordvarande som tillhör motparten eller en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten erhålla tillstånd att fullfölja flygningen utan dröjsmål.

4. Framgår det av inspektionen att luftfartyget

- a) icke är ett ambulansluftfartyg i enlighet med artikel 8 f),
- b) används i strid med de i artikel 28 angivna villkoren, eller
- c) har företagit flygning utan eller i strid med ett förhandsavtal, då ett sådant avtal kräves,

kan luftfartyget uppbringas. Besättning och passagerare skall behandlas i enlighet med tillämpliga bestämmelser i konventionerna och i detta protokoll. Uppbringat luftfartyg som avsetts vara permanent ambulansluftfartyg kan därefter användas endast såsom ambulansluftfartyg.

Artikel 31 Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten

1. Ambulansluftfartyg får icke flyga över eller landa på territorium som tillhör neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, såvida icke ett förhandsavtal har träffats. Finnes emellertid ett sådant avtal, skall ambulansluftfartyg respekteras under hela flygningen och likaså under eventuella mellanlandningar på territoriet. Luftfartygen skall dock åtlyda varje order att landa eller gå ned på vattnet, allt efter omständigheterna.

2. Skulle ett ambulansluftfartyg i avsaknad av ett avtal eller i strid med bestämmelserna i ett avtal, flyga över ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, antingen till följd av navigeringsfel eller på grund av en nödsituation som äventyrar flygningens säkerhet, skall det på allt sätt sträva efter att ge underrättelse om flygningen och att identifiera sig självt. Så snart som ett sådant ambulansluftfartyg är igenkänt, skall staten i fråga göra allt som rimligen kan stå i dess makt för att ge ambulansluftfartyget order om att landa eller gå ned på vattnet i enlighet med artikel 30, punkt 1, eller att vidtaga andra åtgärder för att tillvarata sina egna intressen och, i båda fallen, för att ge luftfartyget tid att följa ordern innan anfall insättes.

3. Om ett ambulansluftfartyg, antingen genom avtal eller under de i punkt 2 nämnda omständigheterna, landar eller går ned på vattnet på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten, vare sig det beordrats därtill eller av andra skäl, skall det bli föremål för inspektion i syfte att fastställa huruvida det faktiskt är ett ambulansluftfartyg. Inspektionen skall påbörjas utan dröjsmål och ske snabbt. Den inspekterande parten skall ej kräva att sårade och sjuka bortföres från luftfartyget, såvida deras bortförande icke är oundgängligen nödvändigt för inspektionen. Den inspekterande parten skall i varje fall tillse att de sårades och sjukas tillstånd ej försämras till följd av inspektionen eller förflyttningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget verkligen är ett ambulansluftfartyg, skall luftfartyget och de ombordvarande, med undantag av de som måste kvarhållas i enlighet med folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter, erhålla tillstånd att fullfölja flygningen och skäligen åtgärder skall vidtagas för att underlätta den fortsatta flygningen. Framgår det av inspektionen att luftfartyget icke är ett ambulansluftfartyg, skall det uppbringas och de ombordvarande behandlas i enlighet med punkt 4.

4. Sårade, sjuka och skeppsbrutna som, med de lokala myndigheternas samtycke, förts iland för en längre period på ett territorium som tillhör en neutral eller annan stat som icke är part i konflikten skall, om icke annorlunda överenskommits mellan denna stat och parterna i konflikten, kvarhållas av denna stat när folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter så kräver, så att de icke på nytt kan delta i fientligheterna. Sjukhus- och interneringskostnader skall bestridas av den stat som dessa personer tillhör.

5. Neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten skall i förhållande till alla parter i konflikten tillämpa lika villkor och restriktioner för ambulansluftfartyg i fråga om flygning över eller landning på deras territorium.

Avdelning III Saknade och döda

Artikel 32 Allmän princip

Vid tillämpningen av denna avdelning skall de höga fördragslutande parternas, parternas i konflikten och de i konventionerna och i detta protokoll nämnda internationella organisationernas verksamhet dikteras främst av familjernas rätt att få vetskap om sina anhörigas öde.

Artikel 33 Saknade

1. Så snart omständigheterna medger och senast vid upphörandet av de aktiva fientligheterna, skall varje part i konflikten efterforska de personer som av en motpart rapporterats vara saknade. Denna motpart skall för att underlätta efterforskningarna lämna alla nödvändiga upplysningar om ifrågavarande personer.

2. För att underlätta insamlandet av upplysningar i enlighet med föregående stycke skall varje part i konflikten, med avseende på personer som icke åtnjuter bättre villkor jämnt konventionerna eller detta protokoll.

- a) registrera de upplysningar som anges i artikel 138 i fjärde konventionen beträffande personer som häktats, fängslats eller annars hållits i fångenskap under längre tid än två veckor på grund av fientligheter eller ockupation eller som dött i fångenskap;

- b) i högsta möjliga grad underlätta och, då så är nödvändigt, inhämta och registrera upplysningar om sådana personer, om de dött under andra omständigheter på grund av fientligheter eller ockupation.

3. Upplysningar om personer som rapporterats vara saknade i enlighet med första stycket samt ansökningar om sådana upplysningar skall lämnas antingen direkt eller genom skyddsmakten eller centrala byrån för efterforskningar inom Internationella Röda korskommittén eller de nationella Röda korsföreningarna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen). I de fall då upplysningar ej lämnas genom Internationella Röda korskommittén och dess centralbyrå för efterforskningar, skall varje part i konflikten tillse att upplysningar av detta slag även lämnas till centralbyrån för efterforskningar.

4. Parterna i konflikten skall sträva efter att enas om bestämmelser som möjliggör för arbetslag att efterforska, identifiera och hämta de döda från stridsområdena samt, i förekommande fall, om bestämmelser att sådana arbetslag skall åtföljas av personal från motparten då de fullgör dessa uppgifter i områden som kontrolleras av motparten. Personal som deltar i sådana arbetslag skall respekteras och skyddas då den uteslutande utför dessa uppgifter.

Artikel 34 De dödas stoft

1. Stoftet av personer som dött i samband med ockupation eller i fångenskap till följd av ockupation eller fientligheter samt stoftet av personer som icke var medborgare i det land i vilket de som en följd av fientligheter avled skall respekteras, och alla sådana personers gravar skall respekteras, underhållas och markeras i enlighet med artikel 130 i fjärde konventionen, såvida icke dessa stoft och gravar skulle bli föremål för en bättre behandling i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

2. Så snart omständigheterna och förhållandet mellan parterna medgiver skall de höga fördragsslutande parterna, på vilkas territorier gravar och, i förekommande fall, andra platser där stoftet av personer som dött till följd av fientligheter eller under ockupation eller i fångenskap är belägna, träffa överenskommelser i syfte att

- a) underlätta tillträde till gravarna för de avlidnas släktingar och för representanter för officiella gravregistreringsmyndigheter samt enas om praktiska åtgärder för sådant tillträde;
- b) garantera ett permanent skydd och underhåll av dessa gravar;

- c) underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft och av deras personliga tillhörigheter på hemlandets eller, om hemlandet ej motsätter sig detta, på de anhörigas begäran.

3. I avsaknad av de i punkt 2 b) eller c) avsedda överenskomelserna och om de avlidnas hemland ej är villigt att på sin bekostnad ordna med underhåll av gravarna, kan den höga fördragsslutande part på vilkens territorium gravarna är belägna erbjuda sig att underlätta hemsändandet av de avlidnas stoft. Har ett sådant erbjudande ej accepterats, kan den höga fördragsslutande parten efter fem år från dagen för erbjudandet och efter vederbörlig underrättelse till hemlandet tillämpa bestämmelserna i sin egen lagstiftning rörande kyrkogårdar och gravar.

4. En hög fördragsslutande part på vilkens territorium de i denna artikel avsedda gravarna är belägna skall bemyndigas att gräva upp stoftet endast

- a) i enlighet med punkterna 2 c) och 3, eller
b) då uppgrävning är oundgängligen nödvändig i det allmännas intresse, inbegripet fall som är nödvändiga av medicinska skäl eller i undersökningssyfte, varvid den höga fördragsslutande parten alltid skall respektera stoftet samt underrätta hemlandet om den planerade uppgrävningen och närmare ange avsedd plats för den nya gravsättningen.

Del III Stridsmetoder och stridsmedel kombattanters och krigsfångars status

Avdelning I Stridsmetoder och stridsmedel

Artikel 35 Grundregler

1. I väpnad konflikt är rätten för parterna i konflikten att välja stridsmetoder eller stridsmedel icke obegränsad.

2. Det är förbjudet att använda vapen, projektiler och material samt stridsmetoder av sådan beskaffenhet att de förorsakar överflödigt skada eller onödigt lidande.

3. Det är förbjudet att använda stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas medföra omfattande, långvariga och svåra skador på den naturliga miljön.

Artikel 36 Nya vapen

Vid studium, utveckling, anskaffning eller val av ett nytt vapen eller stridsmedel eller en ny stridsmetod är en hög fördragsslutande part skyldig att avgöra huruvida dess användning under vissa eller alla omständigheter skulle vara förbjuden enligt detta protokoll eller någon annan av folkrättens regler, tillämpliga på denna höga fördragsslutande part.

Artikel 37 Förbud mot förrädiskt förfarande

1. Det är förbjudet att döda, sårta eller tillfångataga en motståndare genom att tillgripa förrädiskt förfarande. Handlingar som inger förtroende hos motståndaren, så att han anser sig berättigad till eller skyldig att bevilja skydd enligt folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, men som avser att svika detta förtroende skall anses som förrädiskt förfarande. Följande handlingar utgör exempel på förrädiskt förfarande:

- a) föregivande av avsikt att förhandla under parlamentärflagga eller föregivande av kapitulation,
- b) föregivande av stridsoduglighet på grund av sårskada eller sjukdom,
- c) föregivande av civil- eller nonkombattantstatus, och
- d) föregivande av skyddad status genom användning av tecken, emblem eller uniformer som tillhör Förenta Nationerna eller neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten.

2. Krigslist är icke förbjuden. Som krigslist betecknas handlingar vilka avser att vilseleda en motpart eller att locka denne att begå oöverlagda handlingar, men som icke kränker folkrättens regler tillämpliga i väpnade konflikter, och som icke är förrädiska då de icke falskt utnyttjar motpartens förtroende i vad avser skydd under folkrätten. Följande handlingar utgör exempel på krigslist: användning av camouflage, skenmål, skenoperationer eller missledande information.

Artikel 38 Erkända emblem

1. Det är förbjudet att otillbörligen använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra, i konventionerna eller i detta protokoll angivna emblem, tecken eller signaler. Det är förbjudet att avsiktligt i väpnad konflikt missbruka andra internationellt erkända skyddsemlen, -tecken

eller -signaler, inbegripet parlamentärflagg, samt skyddsembblemet för kulturföremål.

2. Det är förbjudet att använda Förenta Nationernas kännetecken utan tillstånd av denna organisation.

Artikel 39 Nationalitetsbeteckningar

1. Det är förbjudet att i väpnad konflikt använda flaggor eller militära emblem, gradbeteckningar eller uniformer tillhörande neutrala stater eller andra stater som icke är parter i konflikten.

2. Det är förbjudet att använda en motparts flaggor eller militära emblem, gradbeteckningar eller uniformer vid anfall eller i syfte att hemlighålla, underlätta, skydda eller hindra militära operationer.

3. Ingenting i denna artikel eller i artikel 37, punkt 1 d) skall inverka på befintliga, allmänt erkända folkrättsliga regler, vilka är tillämpliga på spioneri eller på användning av flaggor i sjökriget.

Artikel 40 Pardon

Det är förbjudet att ge order om att det icke skall finnas några överlevande, att hota en motpart härmed eller att föra strid med utgångspunkt härifrån.

Artikel 41 Skydd av fiende som försatts ur stridbart skick

1. En person som erkänts eller som med hänsyn till omständigheterna borde erkännas vara försatt ur stridbart skick skall icke bli utsatt för anfall.

2. En person är försatt ur stridbart skick om:

- a) han är i en motparts våld,
- b) han klart uttrycker sin avsikt att ge upp motståndet, eller
- c) han har förlorat medvetandet eller på annat sätt, genom sårskada eller sjukdom, blivit oförmögen att försvara sig själv,
- d) under förutsättning att han i vart och ett av dessa fall avstår från fientlig handling och icke försöker att fly.

3. Då personer, som är berättigade till skydd i egenskap av krigsfångar, har fallit i en motparts våld under ovanliga stridsförhållanden, vilka hindrar deras evakuering i enlighet med bestämmelserna i Del III, avdelning I, i tredje konventionen, skall de friges och alla lämpliga försiktighetsmått vidtagas för att deras säkerhet skall tryggas.

Artikel 42 Personal i flygplan

1. Person som med fallskärm hoppar från ett luftfartyg i nödsituation får icke utsättas för anfall under nedfärden.
2. En person som hoppat från ett luftfartyg i nödsituation skall efter att ha nått marken inom av motparten kontrollerat område beredas tillfälle att uppge motståndet innan han blir utsatt för anfall, såvida det icke tydligt framgår att han utför en fientlig handling.
3. Luftburna trupper erhåller icke skydd enligt denna artikel.

Avdelning II Kombattant- och krigsfångestatus*Artikel 43 Väpnade styrkor*

1. En stridande parts väpnade styrkor består av alla organiserade väpnade styrkor, grupper och enheter som står under befäl av någon som inför den parten ansvarar för sina underlydandes uppförande, även om denna part företrädes av en regering eller en myndighet som icke är erkänd av en motpart. Sådana väpnade styrkor skall vara underkastade ett internt disciplinärt system som bland annat skall säkerställa att folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, iakttages.
2. Medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor (andra än sjukvårdspersonal och militärpräster i enlighet med artikel 33 i tredje konventionen) är kombattanter, dvs de är berättigade att direkt delta i fientligheterna.
3. När en part i konflikten införlivar en halvmilitär organisation eller beväpnade polisstyrkor med sina väpnade styrkor, skall denna part underrätta övriga parter i konflikten härom.

Artikel 44 Kombattanter och krigsfångar

1. Kombattant enligt definitionen i artikel 43 som faller i en motparts våld skall bli krigsfånge.
2. Även om alla kombattanter är skyldiga att iakttaga folkrättens regler, tillämpliga i väpnade konflikter, skall överträdelser av dessa regler icke beröva en kombattant hans rätt att vara kombattant eller, om han faller i en motparts våld, hans rätt att vara krigsfånge utom i de fall som avses i punkterna 3 och 4.
3. I syfte att stärka civilbefolkningens skydd mot fientligheterna är kombattanter skyldiga att skilja sig från civilbefolkningen, då de

deltar i ett anfall eller i en militär operation som förberedelse till ett anfall. Med hänsyn till att det dock förekommer situationer i väpnade konflikter, då en beväpnad kombattant till följd av fientligheternas art icke kan skilja sig från civilbefolkningen, skall hans kombattantstatus kvarstå under förutsättning att han i sådana situationer bär sina vapen öppet

- a) vid varje militärt engagemang, och
- b) under den tid han är synlig för motparten när han deltar i en militär förberedelse före inledandet av ett anfall, i vilket han skall delta.

Handlingar som motsvarar kraven i denna punkt skall ej anses vara förrädiska enligt innebörden i artikel 37, punkt 1 c).

4. En kombattant som faller i en motparts våld och icke uppfyller villkoren i den andra meningen i punkt 3 skall förlora rätten att bli krigsfånge men skall dock åtnjuta ett skydd som på alla sätt motsvarar det skydd som enligt tredje konventionen och detta protokoll tillkommer krigsfångar. Detta innefattar skydd motsvarande det som tillkommer krigsfångar enligt tredje konventionen, då en sådan person dömes och straffas för de överträdelser han begått.

5. Kombattant som faller i en motparts våld när han ej deltar i ett anfall eller en militär operation som förberedelse till ett anfall skall icke förlora rätten att betraktas såsom kombattant och krigsfånge på grund av sin tidigare verksamhet.

6. Denna artikel inverkar icke på någon persons rätt att bli krigsfånge i enlighet med artikel 4 i tredje konventionen.

7. Denna artikel syftar icke till att ändra staternas allmänt erkända sedvana rörande bärande av uniform inom reguljära, uniformerade och beväpnade enheter tillhörande en part i konflikten.

8. Utöver de i artikel 13 i första och andra konventionen avsedda personkategorierna har alla medlemmar av en parts i konflikten väpnade styrkor enligt definitionen i artikel 43 i detta protokoll rätt till skydd i enlighet med bestämmelserna i de nämnda konventionerna om de är sårade eller sjuka eller, i avseende på andra konventionen, om de har lidit skeppsbrott till sjöss eller i andra vatten.

Artikel 45 Skydd av personer som deltagit i fientligheterna

1. En person som deltar i fientligheterna och faller i en motparts våld skall förutsättas vara krigsfånge och skall därför åtnjuta skydd enligt tredje konventionen då han åberopar krigsfångestatus, eller om det framgår att han är berättigad till sådan status, eller om den part som han är beroende av åberopar sådan status för hans räkning genom meddelande till den kvarhållande makten eller till skyddsmakten. Skulle något tvivel uppstå huruvida en sådan person är berättigad till krigsfångestatus, skall han behålla sådan status och därför åtnjuta skydd i enlighet med tredje konventionen och detta protokoll till dess att hans status fastställts av en behörig domstol.

2. Hålles en person som fallit i en motparts våld icke kvar i egenskap av krigsfånge, och skall han av denna part dömas för en överträdelse i samband med fientligheterna, skall han ha rätt att åberopa sin rätt till krigsfångestatus inför en domstol och att få frågan avgjord. Varje gång som det tillämpliga förfarandet medger detta, skall frågan avgöras innan rättegången om överträdelsen äger rum. Skyddsmaktens representanter skall ha rätt att närvara vid förhandlingarna i samband med frågans avgörande, såvida dessa icke med hänsyn till statens säkerhet hålles inför slutna dörrar. I så fall skall den kvarhållande makten underrätta skyddsmakten härom.

3. En person som deltagit i fientligheterna och som icke har rätt till krigsfångestatus och icke åtnjuter en förmånligare behandling i enlighet med fjärde konventionen, skall alltid ha rätt till skydd enligt artikel 75 i detta protokoll. På ockuperat område skall sådan person, såvida han ej kvarhålls för spionage, även komma i åtnjutande av sin rätt att meddela sig med andra i enlighet med nämnda konvention, detta oaktat bestämmelserna i artikel 5 i fjärde konventionen.

Artikel 46 Spioner

1. Utan hinder av varje annan bestämmelse i konventionerna eller i detta protokoll skall medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som faller i en motparts våld då han ägnar sig åt spionage icke ha rätt till krigsfångestatus och får behandlas såsom spion.

2. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som för denna parts räkning och på ett av en motpart kontrollerat område insamlar eller försöker insamla upplysningar skall icke anses ägna sig åt spionage om han härvid är iförd egna väpnade styrkors uniform.

3. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som är bosatt på ett av en motpart ockuperat område och som för den parts räkning, som han är beroende av, insamlar eller försöker insamla upplysningar av militärt intresse inom detta område skall icke anses ägna sig åt spionage, om han icke härvid handlar under falska förevändningar eller avsiktligt handlar i lönnedom. Dessutom skall en sålunda bosatt medlem icke förlora rätten till krigsfångestatus och icke behandlas såsom spion, såvida han icke tillfångas då han ägnar sig åt spionage.

4. Medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor som icke är bosatt i ett område som ockuperas av en motpart och som ägnat sig åt spionage i detta område skall icke förlora sin rätt till krigsfångestatus och får icke behandlas såsom spion utom för det fall att han tillfångatas innan han återförenat sig med de väpnade styrkor han tillhör.

Artikel 47 Legosoldater

1. Legosoldat skall icke ha rätt till kombattant- eller krigsfångestatus.

2. Legosoldat är en person som

- a) är särskilt rekryterad inom landet eller utomlands för att kämpa i en väpnad konflikt;
- b) faktiskt deltar direkt i fientligheterna;
- c) deltar i fientligheterna med främsta motiv att vinna personliga fördelar och som faktiskt av en stridande part eller på dess vägnar utlovats materiell ersättning som vida överstiger den som utlovas eller utbetalas till kombattanter med motsvarande grad och funktion i denna parts väpnade styrkor;
- d) varken är medborgare i en stat som är part i konflikten eller bosatt i ett område kontrollerat av en part i konflikten;
- e) icke är medlem av en parts i konflikten väpnade styrkor; och
- f) icke av en stat, som icke är part i konflikten, sänts i offentligt uppdrag i egenskap av medlem av denna stats väpnade styrkor.

Del IV Civilbefolkningen

Avdelning I Allmänt skydd mot krigets verkningar

Kapitel I Grundregel och tillämpningsområde

Artikel 48 Grundregel

I syfte att tillse att civilbefolkningen och civil egendom respekteras och skyddas skall de stridande parterna alltid göra åtskillnad mellan civilbefolkning och kombattanter samt mellan civil egendom och militära mål samt följaktligen rikta sina operationer enbart mot militära mål.

Artikel 49 Definition av anfall och tillämpningsområde

1. Med uttrycket "anfall" avses våldshandling mot motståndaren, vare sig handlingen är offensiv eller defensiv.

2. Bestämmelserna i detta protokoll rörande anfall är tillämpliga på alla anfall, på vilket territorium de än äger rum, inbegripet det nationella territorium som tillhör en part i konflikten men står under en motparts kontroll.

3. Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på varje operation på land, till sjöss eller i luften som kan beröra civilbefolkningen, civila personer och civil egendom på land. De avser vidare alla anfall från sjön eller luften mot mål på land men berör icke på annat sätt de folkrättsliga regler som är tillämpliga i väpnade konflikter till sjöss eller i luften.

4. Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler rörande humanitärt skydd som återfinnes i fjärde konventionen, särskilt i dess avdelning II, och i andra internationella överenskommelser som är bindande för de höga fördragsslutande parterna samt andra internationella rättsregler rörande skydd av civila och civil egendom på land, till sjöss eller i luften mot fientligheters verkningar.

Kapitel II Civila och civilbefolkning

Artikel 50 Definition av civila och civilbefolkning

1. Såsom civil betraktas person som icke tillhör en av de personkategorier som avses i artikel 4A 1), 2), 3) och 6) i tredje konventionen samt i artikel 43 i detta protokoll. Om tvekan råder

huvuvida en person är civil, skall personen i fråga betraktas som civil.

2. Civilbefolkningen omfattar alla civila personer.

3. Närvaro inom civilbefolkningen av personer som icke kan definieras såsom civila berövar icke befolkningen dess egenskap av civilbefolkning.

Artikel 51 Skydd av civilbefolkningen

1. Civilbefolkningen och civila personer skall åtnjuta allmänt skydd mot faror i samband med militära operationer. För att göra detta skydd effektivt skall följande regler, vilka kompletterar andra tillämpliga folkrättsliga regler, under alla omständigheter tillämpas.

2. Civilbefolkningen som sådan och civila personer skall icke bli utsatta för anfall. Våldshandlingar eller hot om våld vars primära syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen är förbjudna.

3. Civila skall åtnjuta det skydd som ges enligt denna avdelning, med undantag för den tid då de direkt deltar i fientligheterna.

4. Urskillningslösa anfall är förbjudna. Urskillningslösa anfall är:

- a) anfall som icke riktas mot ett bestämt militärt mål;
 - b) anfall varvid man använder stridsmetod eller stridsmedel som icke kan riktas mot ett bestämt militärt mål; eller
 - c) anfall varvid användes stridsmetod eller stridsmedel vars verkningar icke kan begränsas i enlighet med föreskrifterna i detta protokoll;
- och som följaktligen, i vart och ett av dessa fall, är ägnat att träffa militära mål och civila eller civil egendom utan urskillning.

5. Bland annat skall följande typer av anfall anses såsom urskillningslösa:

- a) anfall genom bombardemang, oberoende av vilka metoder eller medel som kommer till användning, vilka såsom ett enda militärt mål behandlar ett antal skarpt avgränsade och tydliga militära mål belägna i en stad, i en by eller i ett annat område med en liknande koncentration av civila eller civil egendom; samt
- b) anfall som kan förväntas förorsaka oavsiktliga förluster av människoliv inom civilbefolkningen, skador på civila, skador på civil egendom eller en kombination därav, vilka kan anses som överdrivna vid jämförelse med den påtagliga och direkta militära fördel som kan förväntas.

6. Repressalieanfall mot civilbefolkning eller civila är förbjudna.

7. Civildbefolkningens eller civilas närvaro eller förflyttningar får icke användas för att skydda vissa punkter eller områden från militära operationer, särskilt vid försök att skydda militära mål från anfall eller att skydda, främja eller hindra militära operationer. Parterna i konflikten skall icke leda civilbefolkningens eller civila personers förflyttningar i syfte att söka skydda militära mål från anfall eller skydda militära operationer.

8. Överträdelse av dessa förbud skall icke befria parterna i konflikten från deras rättsliga skyldigheter mot civilbefolkningen och civila, inbegripet skyldigheten att vidtaga de i artikel 57 föreskrivna försiktighetsåtgärderna.

Kapitel III Civil egendom

Artikel 52 Allmänt skydd av civil egendom

1. Civil egendom får varken utsättas för anfall eller för repressalier. Civil egendom är all egendom som icke utgör militärt mål enligt punkt 2.

2. Anfall skall vara strängt begränsade till militära mål. Vad egendom beträffar, skall de militära målen uteslutande omfatta egendom som på grund av art, läge, ändamål eller användning effektivt bidrar till de militära operationernas genomförande och vars totala eller delvisa förstöring, beslagtagande eller neutralisering under de vid tidpunkten gällande förhållandena medför en avgjord militär fördel.

3. Vid tvekan huruvida egendom som normalt användes för civila ändamål, såsom platser avsedda för religiösa ändamål, hus eller annan form av bostad eller skolor kan bli utnyttjade i syfte att effektivt bidra till militär verksamhet, skall förutsättas att så icke blir fallet.

Artikel 53 Skydd av kulturell egendom och platser avsedda för religionsutövning

Utan intrång i bestämmelserna i Haagkonventionen den 14 maj 1954 för skydd av kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt och andra tillbörliga internationella konventioner, är det förbjudet

- a) att begå fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religiösa ändamål, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv;

- b) att använda denna egendom såsom stöd för den militära insatsen;
- c) att utsätta denna egendom för repressalieanfall.

*Artikel 54 Skydd av egendom som är nödvändig för
civilbefolkningens överlevnad*

1. Utsvältning av civilbefolkning är förbjuden såsom stridsmetod.

2. Det är förbjudet att anfalla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, till exempel livsmedel och jordbruksområden där livsmedel produceras, gröda, boskap, anläggningar och reservoarer för dricksvatten samt bevattningsanläggningar i syfte att beröva civilbefolkningen eller motparten dess livsupphälle, oberoende av motivet, vare sig det är för att svälta ut de civila eller få dem att flytta eller av annan orsak.

3. Förbuden i punkt 2 gäller icke egendom som av motpart användes:

- a) som uppehålle enbart för medlemmar av dess väpnade styrkor; eller
- b) för andra ändamål än i a) angivna, nämligen som direkt stöd för militära aktioner, förutsatt att egendomen icke i något fall blir föremål för aktioner som kan förväntas medföra att civilbefolkningens livsmedels- och vattenförsörjning blir så otillräcklig, att befolkningen utsättes för svält eller blir tvungen att flytta.

4. Denna egendom får icke utsättas för repressalieanfall.

5. Med hänsyn till varje parts i konflikten livsviktiga behov i samband med försvaret av dess nationella territorium mot invasion kan avvikelser från förbuden i punkt 2 göras av en part i konflikten inom sådant territorium under dess egen kontroll där tvingade militär nödvändighet så kräver.

Artikel 55 Skydd av den naturliga miljön

1. Vid krigföring skall försiktighet iakttas i syfte att skydda den naturliga miljön mot omfattande, långvariga och svåra skador. Skyddet innefattar även förbud mot användning av stridsmetoder eller stridsmedel som syftar till eller kan förväntas förorsaka sådan skada på den naturliga miljön och därigenom inverka menligt på befolkningens hälsa eller möjligheter till överlevnad.

2. Den naturliga miljön får icke utsättas för repressalieanfall.

Artikel 56 Skydd av anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter

1. Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter, nämligen dammar, vallar och kärnkraftverk, får icke göras till föremål för anfall, även om de utgör militära mål, om sådana anfall kan förorsaka utlösandet av farliga krafter och åtföljande svåra förluster bland civilbefolkningen. Andra militära mål, belägna på eller i grannskapet av dessa anläggningar och installationer, får icke anfallas om anfallen kan förorsaka utlösandet av farliga krafter från anläggningarna och installationerna och därmed leda till svåra förluster bland civilbefolkningen.

2. Det särskilda skyddet mot anfall enligt punkt 1 skall upphöra:

- a) för dammar eller vallar endast då de användes för andra ändamål än den normala funktionen och för reguljärt, betydelsefullt och direkt stöd för militära operationer, samt om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
- b) för kärnkraftverk endast om de levererar elektrisk ström för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra;
- c) för andra militära mål belägna på eller i närheten av dessa anläggningar och installationer endast om de användes för reguljärt, omfattande och direkt stöd åt militära operationer och om anfall utgör den enda praktiska möjligheten att få stödet att upphöra.

3. I samtliga fall skall civilbefolkningen och de civila fortsättningsvis vara berättigade till allt det skydd som tillkommer dem enligt den internationella rätten, inbegripet skyddet genom de försiktighetsåtgärder som avses i artikel 57. Om skyddet upphör och anläggningar, installationer eller militära mål omnämnda i punkt 1 anfallas, skall alla praktiska försiktighetsåtgärder vidtagas för att undvika att de farliga krafterna utlöses.

4. Det är förbjudet att insätta repressalieanfall mot anläggningar, installationer eller militära mål som omnämnes i punkt 1.

5. Parterna i konflikten skall sträva efter att icke lokalisera militära mål i närheten av anläggningar eller installationer som omnämnes i punkt 1. Likväl är anläggningar som uppförts uteslutande i syfte att försvara de skyddade objekten mot anfall tillåtna.

De får icke själva bli föremål för anfall, förutsatt att de icke användes i samband med fientligheterna utom för nödvändiga defensiva aktioner såsom svar på anfall mot de skyddade objekten och att deras beväpning begränsas till vapen, som endast kan slå tillbaka fientliga aktioner mot de skyddade objekten.

6. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten anmodas ingå ytterligare överenskommelser med varandra i syfte att ge utökat skydd för objekt innehållande farliga krafter.

7. I syfte att underlätta identifieringen av de enligt denna artikel skyddade objekten kan part i konflikten förse dem med ett särskilt kännetecken bestående av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar placerade på samma axel, enligt vad som närmare anges i artikel 16 i annex I till detta protokoll. Frånvaron av sådan märkning befriar icke på något sätt en part i konflikten från dess skyldigheter i enlighet med denna artikel.

Kapitel IV Försiktighetsåtgärder

Artikel 57 Försiktighetsåtgärder vid anfall

1. Vid genomförandet av militära operationer skall försiktighet ständigt iakttas för att skydda civilbefolkningen, civila och civil egendom.

2. Ifråga om anfall, skall följande försiktighetsmått vidtagas:

- a) de som planerar eller beslutar om ett anfall skall
 - i) göra allt som är praktiskt möjligt för att kontrollera att de mål mot vilka anfallen skall riktas varken är civilpersoner eller civil egendom och icke föremål för särskilt skydd utan att de är militära mål enligt punkt 2 i artikel 52 samt att de enligt bestämmelserna i detta protokoll icke är förbjudet att anfalla dem;
 - ii) vidtaga alla praktiska möjliga försiktighetsmått vid valet av stridsmedel och anfallsmetoder i syfte att undvika och i varje fall i möjligaste mån minska oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen samt skador på civilpersoner och civil egendom;
 - iii) avstå från beslut att inleda anfall som kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med

den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen med anfalllet.

- b) ett anfall skall inställas eller avbrytas om det framgår att målet icke är militärt eller att det är föremål för särskilt skydd eller att anfalllet kan förväntas medföra oavsiktliga förluster i människoliv bland civilbefolkningen, skador på civilpersoner och civil egendom eller en kombination därav, vilka skulle vara överdrivna vid jämförelse med den avsedda, konkreta och direkta militära fördelen;
- c) effektiv förhandsvarning skall givas, då det är fråga om anfall som kan drabba civilbefolkningen, om inte omständigheterna utgör hinder härför.

3. Finnes valmöjlighet mellan flera militära mål för att nå likvärdig militär fördel, skall valet falla på det mål som vid anfall kan förväntas utgöra den minsta faran för civilpersoner och civil egendom.

4. Vid genomförandet av militära operationer till sjöss eller i luften skall varje part i konflikten i enlighet med sina rättigheter och skyldigheter jämlikt de folkrättsliga reglerna tillämpliga i väpnade konflikter vidtaga alla rimliga försiktighetsmått i syfte att undvika förluster i civila människoliv och skador på civil egendom.

5. Ingen bestämmelse i denna artikel får tolkas så, att anfall mot civilbefolkning, civilpersoner eller civil egendom är tillåtna.

Artikel 58 Försiktighetsmått avseende följderna av anfall

Parterna i konflikten skall i möjligaste mån

- a) utan intrång i bestämmelserna i artikel 49 i fjärde konventionen sträva efter att förflytta civilbefolkning, civilpersoner och civil egendom som står under deras kontroll från grannskapet av militära mål;
- b) undvika att förlägga militära mål till platser belägna inom eller i närheten av tätbefolkade områden;
- c) vidtaga övriga nödvändiga försiktighetsmått i syfte att skydda civilbefolkning, civilpersoner och civil egendom som står under deras kontroll mot faror som uppkommer till följd av militära operationer.

Kapitel V Orter och zoner under särskilt skydd

Artikel 59 Oförsvarade orter

1. Det är förbjudet för parter i konflikten att med vilka medel det än må vara anfalla oförsvarade orter.

2. Varje bebodd ort i närheten av eller inom en zon där de väpnade styrkorna är i kontakt med varandra och som står öppen för ockupation av en motpart kan av parts i konflikten behöriga myndigheter förklaras såsom oförsvarad ort. En sådan ort skall uppfylla följande villkor:

- a) samtliga kombattanter ävensom rörliga vapen och flyttbar militär utrustning måste ha evakuerats;
- b) fasta militära installationer eller anläggningar får icke användas i fientligt syfte;
- c) ingen fientlig handling skall begås av myndigheterna eller befolkningen; och
- d) verksamhet som innebär stöd åt militära operationer får icke äga rum.

3. Närvaro på denna ort av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 2 uppställda villkoren.

4. Den enligt punkt 2 avgivna förklaringen skall riktas till motparten, och däri skall gränserna för den oförsvarade orten fastställas och anges så exakt som möjligt. Den part i konflikten som förklaringen är riktad till skall erkänna mottagandet av denna och skall behandla orten som en oförsvarad ort utom i det fall då villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda varvid mottagaren omedelbart skall underrätta den part som avgivit förklaringen. Även om villkoren i punkt 2 icke är uppfyllda, skall orten behålla det skydd som erbjudes i enlighet med övriga bestämmelser i detta protokoll samt övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

5. Parterna i konflikten kan överenskomma om upprättande av oförsvarade orter även om orterna icke uppfyller villkoren i punkt 2. I överenskommelsen bör den oförsvarade ortens gränser fastställas och anges så exakt som möjligt. Vid behov kan åtgärder för övervakning anges.

6. Part som kontrollerar ort vilken är föremål för en sådan överenskommelse skall, såvitt möjligt, utmärka denna med de tecken varom överenskommits med den andra parten, och dessa

skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.

7. En ort berövas sin ställning såsom oförsvarad ort då den upphör att uppfylla villkoren i punkt 2 eller i den överenskommelse som avses i punkt 5. I sådant fall skall orten fortsättningsvis åtnjuta skydd i enlighet med andra bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i väpnade konflikter.

Artikel 60 Demilitariserade zoner

1. Det är förbjudet för parterna i konflikten att utsträcka sina militära operationer till områden som de genom överenskommelse angivit som demilitariserad zon, om detta strider mot bestämmelserna i överenskommelsen.

2. Överenskommelsen skall vara uttrycklig. Den kan ingås muntligen eller skriftligen, antingen direkt eller genom skyddsmakt eller opartisk humanitär organisation, och den kan bestå av ömsesidiga och samstämmiga förklaringar. Den kan ingås under fredstid lika väl som efter fientligheternas början, och gränserna för den demilitariserade zonen bör fastställas och beskrivas så exakt som möjligt. Vid behov skall åtgärder för övervakning anges.

3. Föremålet för ett sådant avtal skall i normala fall utgöras av en zon som uppfyller följande villkor:

- a) samtliga kombattanter, liksom rörliga vapen och rörlig militär utrustning, skall ha bortförts;
- b) fientligt bruk av fasta militära installationer och anläggningar får icke äga rum;
- c) fientlig handling får icke utföras av myndigheterna eller befolkningen; och
- d) varje verksamhet i samband med den militära aktiviteten skall ha upphört.

Parterna i konflikten skall enas om tolkningen av det villkor som uppställts i d) och om vilka personer som skall få tillträde till den demilitariserade zonen utöver de personer som omnämnas i punkt 4.

4. Närvaro i denna zon av personer som är särskilt skyddade av konventionerna och detta protokoll samt av polisstyrkor kvarhållna enbart i syfte att upprätthålla lag och ordning strider icke mot de i punkt 3 framställda villkoren.

5. Part som kontrollerar en sådan zon skall, såvitt möjligt, utmärka denna med de tecken varom överenskommit med den

andra parten, och dessa skall placeras så att de är tydligt synliga, särskilt vid dess omkrets och gränser samt på huvudvägarna.

6. Om striderna närmar sig en demilitariserad zon, och om de stridande parterna överenskommit härom, får ingen av dem använda zonen för ändamål i samband med militära operationer eller unilateralt upphäva dess status.

7. Bryter någon av parterna i konflikten i väsentliga delar mot bestämmelserna i punkterna 3 och 6, skall den andra parten befrias från de skyldigheter som följer av den överenskommelse varigenom en zon erhåller status av demilitariserad zon. I sådant fall förlorar zonen sin status men skall fortsättningsvis åtnjuta det skydd som tillkommer den genom övriga bestämmelser i detta protokoll och övriga folkrättsliga regler tillämpliga i öppnade konflikter.

Kapitel VI Civilförsvar

Artikel 61 Definitioner och tillämpningsområde

I detta protokoll

1) avses med "civilförsvar" fullgörandet av alla eller några av nedan omnämnda humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna härav samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för dess överlevnad. Uppgifterna är följande:

- a) varning;
- b) utrymning;
- c) tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum;
- d) genomförande av mörkläggnings;
- e) räddning;
- f) sjukvård, inbegripet första hjälpen och religiöst stöd;
- g) brandsläckning;
- h) upptäckande och utmärkande av farliga områden;
- i) sanering och liknande skyddsåtgärder;
- j) förläggning och bispisning av nödställda;
- k) brådskande hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden;
- l) brådskande återställande i funktionsdugligt skick av oumbärliga allmänna anläggningar;
- m) brådskande begravningshjälp;

- n) hjälp med bevarandet av egendom av väsentlig betydelse för befolkningens överlevnad;
- o) kompletterande verksamhet som är nödvändig för fullgörandet av någon av ovanstående uppgifter, vilken inbegriper men ej begränsas till planering och organisation;
- 2) avses med "civilförsvarsorganisationer" sådana institutioner och andra enheter som bildats eller bemyndigats av en parts i konflikten behöriga myndigheter att fullgöra någon av de uppgifter som omnämnes i a) och som uteslutande avses och nyttjas för sådana ändamål;
- 3) avses med civilförsvarsorganisationers "personal" de personer som en stridande part avdelar uteslutande för fullgörande av de i a) nämnda uppgifterna, inbegripet personal som av denna parts behöriga myndighet avdelats uteslutande för förvaltning av dessa organisationer;
- 4) avses med civilförsvarsorganisationers "materiel" sådan utrustning och sådana förnödenheter och transportmedel som dessa organisationer använder för att fullgöra de i a) nämnda uppgifterna.

Artikel 62 Allmänt skydd

1. Civila civilförsvarsorganisationer och deras personal skall respekteras och skyddas i enlighet med bestämmelserna i detta protokoll och särskilt i denna avdelning. De är berättigade att fullgöra sina uppgifter inom civilförsvaret, utom i fall av tvingande militär nödvändighet.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall även tillämpas på civila som, även om de icke tillhör civila civilförsvarsorganisationer, till följd av kallelse från behörig myndighet fullgör civilförsvarsuppgifter under dennas kontroll.

3. Byggnader och materiel som användes för civilförsvarsändamål samt skyddsrum avsedda för civilbefolkningen omfattas av bestämmelserna i artikel 52. Egendom som användes för civilförsvarsändamål får varken förstöras eller användas för annat ändamål, om icke den part som egendomen tillhör så beslutar.

Artikel 63 Civilförsvar i ockuperade områden

1. I ockuperade områden skall civila civilförsvarsorganisationer av myndigheterna erhålla den utrustning och annan hjälp som är nödvändig för att de skall kunna fullgöra sina uppgifter. Under inga

omständigheter får deras personal tvingas till verksamhet som skulle kunna hindra dem från att fullgöra sina uppgifter på rätt sätt. Ockupationsmakten får icke ändra dessa organisationers struktur eller personalorganisation på ett sätt som skulle kunna vara till förfång för ett effektivt fullgörande av deras uppdrag. Civilförsvarsorganisationerna skall ej vara skyldiga att ge företräde åt denna makts medborgare eller intressen.

2. Ockupationsmakten får icke driva, tvinga eller förmå civila civilförsvarsorganisationer att fullgöra sina uppgifter på ett sätt som kan vara till förfång för civilbefolkningens intressen.

3. Ockupationsmakten kan av säkerhetsskäl avvärpa civilförsvarspersonalen.

4. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvirera byggnader eller materiel som tillhör eller nyttjas av civilförsvarsorganisationer om denna användning eller rekvisition är till förfång för civilbefolkningen.

5. Under förutsättning att den allmänna regeln i punkt 4 iakttagas kan ockupationsmakten rekvirera eller använda dessa resurser på följande särskilda villkor:

- a) att byggnaderna eller materielen är nödvändiga för att tillgodose andra behov hos civilbefolkningen; och
- b) att rekvisitionen eller användningen endast pågår så länge detta behov föreligger.

6. Ockupationsmakten får icke för annat ändamål än det avsedda använda eller rekvirera skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande eller som är nödvändiga för att tillfredsställa denna befolknings behov.

*Artikel 64 Civila civilförsvarsorganisationer i neutrala stater
eller andra stater som icke är parter i konflikten samt
internationella samordningsorganisationer*

1. Artiklarna 62, 63, 65 och 66 skall även tillämpas på personal och materiel som tillhör civila civilförsvarsorganisationer i neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten och som fullgör civilförsvarsuppgifter nämnda i artikel 61 på territorium tillhörande part i konflikten, med denna parts medgivande och under dess kontroll. Meddelande om sådant bistånd skall snarast möjligt lämnas till alla berörda motparter. Under inga omständigheter skall sådan verksamhet betraktas såsom en inblandning i konflikten.

Verksamheten bör dock utövas med vederbörlig hänsyn till berörda stridande parter säkerhetsintressen.

2. Parter i konflikten som erhåller bistånd i enlighet med punkt 1 och de höga fördragsslutande parter som lämnar sådant bistånd skall när så är lämpligt underlätta internationell samordning av dessa civilförsvarsåtgärder. I sådana fall skall bestämmelserna i detta kapitel vara tillämpliga på vederbörande internationella organisationer.

3. I ockuperade områden får ockupationsmakten endast förbjuda eller inskränka civila civilförsvarsorganisationers verksamhet om dessa tillhör neutrala eller andra stater som icke är parter i konflikten samt internationella samordningsorgans verksamhet och om ockupationsmakten kan säkerställa att genomförandet av civilförsvarsuppgifterna kan ske genom dess egna eller det ockuperade områdets resurser.

Artikel 65 Upphörande av skyddet

1. Det skydd som civila civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader, skyddsrum och materiel är berättigade till skall upphöra endast om dessa vid sidan av sina huvudsakliga uppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för fienden. Skyddet skall dock upphöra först efter det att varning, som givits med angivande när så är lämpligt av en rimlig tidsfrist, förblivit obeaktad.

2. Följande handlingar skall ej betraktas såsom skadliga för fienden:

- a) att civilförsvarsuppgifter fullgörs under ledning eller kontroll av militära myndigheter;
- b) att civil civilförsvarspersonal samarbetar med militär personal vid fullgörandet av civilförsvarsuppgifter eller att viss militär personal är anknuten till civila civilförsvarsorganisationer;
- c) att fullgörande av civilförsvarsuppgifter tillfälligtvis kan vara till nytta för skadad eller sårad militär personal, särskilt sådana personer som försatts ur stridbart skick.

3. Det skall icke heller anses som en för fienden skadlig handling att civil civilförsvarspersonal bär lätt personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförsvar. I områden där landstrider äger rum eller sannolikt kan tänkas äga rum åligger det dock parterna i konflikten att vidtaga lämpliga åtgärder för att begränsa dessa vapen till handvapen, såsom pistoler eller revolverar,

så att civilförsvarspersonal lättare kan skiljas från kombattanter. Även om civilförsvarspersonalen bär annan lätt personlig beväpning i dessa områden, skall den respekteras och skyddas, när den igenkänns som sådan personal.

4. Uppbyggnaden av civila civilförsvarsorganisationer efter militärt mönster samt obligatorisk tjänstgöring för dess personal skall icke heller beröva dem det skydd som tillkommer dem enligt detta kapitel.

Artikel 66 Identifiering

1. Varje part i konflikten skall sträva efter att tillse att dess civilförsvarsorganisationer samt deras personal, byggnader och materiel kan identifieras, medan de uteslutande ägnar sig åt att utföra civilförsvarsuppgifter. Skyddsrum som ställts till civilbefolkningens förfogande skall på liknande sätt kunna identifieras.

2. Varje part i konflikten skall även sträva efter att antaga och tillämpa metoder och förfaranden som gör det möjligt att igenkänna civila skyddsrum och civilförsvarets personal, byggnader och materiel, vilka är försedda med civilförsvarets internationella kännetecken.

3. I ockuperade områden i områden där strider troligen kan äga rum skall civil civilförsvarspersonal kunna igenkännas på civilförsvarets internationella kännetecken och med hjälp av ett identitetskort, som anger dess status.

4. Civilförsvarets internationella kännetecken utgöres av en liksidig blå triangel mot orangefärgad bakgrund, när det användes som skydd för civilförsvarsorganisationer, deras personal, byggnader och materiel samt för civila skyddsrum.

5. Förutom av kännetecknet kan parterna i konflikten efter överenskommelse använda sig av särskilda signaler för identifiering av civilförsvarets enheter.

6. Tillämpningen av bestämmelserna i punkterna 1- 4 regleras av kapitel V i annex I till detta protokoll.

7. I fredstid kan det i punkt 4 beskrivna tecknet efter behöriga nationella myndigheters medgivande användas för identifiering inom civilförsvaret.

8. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall vidtaga nödvändiga åtgärder för att övervaka användningen av civilförsvarets internationella kännetecken samt förhindra och undertrycka varje missbruk härav.

9. Identifiering av civilförsvarets sjukvårds- och själavårdspersonal, sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel regleras också av artikel 18.

Artikel 67 Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförsvarsorganisationer

1. Medlemmar av de väpnade styrkorna och militära förband avdelade för civilförsvarsorganisationer skall respekteras och skyddas under förutsättning att

- a) denna personal och dessa förband permanent är avdelade för ändamålet och uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av någon av de i artikel 61 nämnda uppgifterna;
- b) denna personal, om den avdelats i detta syfte, icke fullgör andra militära uppgifter under konflikten;
- c) denna personal tydligt skiljer sig från andra medlemmar av de väpnade styrkorna genom att på ett framträdande sätt bära civilförsvarets internationella kännetecken, vilket skall vara av lämplig storlek, och att personalen är försedd med det identitetskort som avses i kapitel V i annex I till detta protokoll och som styrker dess status;
- d) denna personal och dessa förband är utrustade med endast lätt, personlig beväpning för upprätthållande av ordningen eller för självförsvar. Bestämmelserna i artikel 65, punkt 3, skall tillämpas även i detta fall;
- e) denna personal icke direkt deltar i fientligheterna och icke vid sidan om sina civilförsvarsuppgifter utför eller användes för att utföra handlingar som är skadliga för motparten;
- f) denna personal och dessa förband fullgör sina civilförsvarsuppgifter uteslutande inom sin egen parts nationella territorium. Det är förbjudet för medlem av de väpnade styrkorna, som är bunden av villkoren i a) och b) ovan, att bryta mot de villkor som angivas under e) ovan.

2. Militär personal som tjänstgör inom civilförsvarsorganisationer skall, om den faller i en motparts våld, bli krigsfångar. I ockuperat område kan personalen, men endast om det ligger i detta områdes civilbefolknings intresse, användas för civilförsvarsuppgifter i den mån behov uppkommer, dock under förutsättning att de, om arbetet är av farlig natur, anmäler sig frivilligt.

3. Byggnader och större objekt bland materiel och transportmedel tillhörande militära förband som avdelats för civilförsvars-

organisationer skall tydligt märkas med civilförsvarets internationella kännetecken. Kännetecknet skall vara av lämplig storlek.

4. Materiel och byggnader tillhörande militära förband som permanent avdelats för civilförvarsorganisationer och som uteslutande ägnar sig åt fullgörandet av civilförvarsuppgifter skall, om de faller i en motparts händer, fortfarande lyda under krigets lagar. De får icke användas för annat ändamål än det avsedda, så länge de behövs för fullgörandet av civilförvarsuppgifter, utom då tvingande militär nödvändighet föreligger, såvida icke tidigare åtgärder vidtagits för att på lämpligt sätt tillfredsställa civilbefolkningens behov.

Avdelning II Bistånd åt civilbefolkningen

Artikel 68 Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning är tillämpliga på civilbefolkningen i enlighet med definitionen i detta protokoll och kompletterar artiklarna 23, 55, 59, 60, 61 och 62 samt andra relevanta bestämmelser i fjärde konventionen.

Artikel 69 Grundläggande behov i ockuperade områden

1. Utöver de skyldigheter som närmare anges i artikel 55 i fjärde konventionen avseende tillförsel av livsmedel och läkemedel skall ockupationsmakten även vara skyldig att i möjligaste mån och utan att utsätta någon för sämre behandling garantera tillförsel av kläder, sängkläder, nödbostäder och andra förnödenheter av största betydelse för civilbefolkningens överlevnad inom ockuperade områden samt föremål som behövs för religionsutövning.

2. Hjälpaktioner till förmån för civilbefolkningen inom ockuperat område skall ske enligt artiklarna 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 och 111 i fjärde konventionen och artikel 71 i detta protokoll, och de skall genomföras utan dröjsmål.

Artikel 70 Hjälpaktioner

1. Är civilbefolkningen inom ett område som står under kontroll av en part i konflikten och ej utgör ockuperat område otillräckligt försedd med de i artikel 69 nämnda förnödenheterna, skall hjälpaktioner av humanitär och opartisk natur, vilka ej utsätter någon för sämre behandling, genomföras med förbehåll för de av

dessa hjälpaktioner berörda parternas samtycke. Erbjudande om sådan hjälp skall ej betraktas såsom inblandning i väpnad konflikt eller såsom ovänlig handling. Vid utdelning av hjälpförsändelser skall företräde givas till personer såsom barn, blivande mödrar, barnaföderskor och ammande mödrar, vilka enligt fjärde konventionen och detta protokoll skall vara föremål för privilegierad behandling eller särskilt skydd.

2. Parterna i konflikten och varje hög fördragsslutande part skall tillåta och underlätta snabb och fri passage för alla hjälpsändningar, all utrustning och all personal som tillhandahålles i enlighet med denna avdelning, även om hjälpen är avsedd för motpartens civilbefolkning.

3. Parterna i konflikten och varje hög fördragsslutande part som tillåter hjälpsändningar, utrustning och personal att passera i enlighet med punkt 2

- a) skall ha rätt att uppställa tekniska föreskrifter, inbegripet visitation, för sådan passage;
- b) kan göra tillståndet beroende av om distributionen får ske under kontroll på platsen av en skyddsmakt;
- c) skall ej på något sätt omdirigera hjälpsändningarna eller försena dem utom i de fall då så är absolut nödvändigt med hänsyn till den berörda civilbefolkningens intresse.

4. Parterna i konflikten skall skydda hjälpsändningarna och underlätta en snabb utdelning av dem.

5. Parterna i konflikten och varje berörd hög fördragsslutande part skall uppmuntra och underlätta en effektiv internationell samordning av de i punkt 1 omnämnda hjälpaktionerna.

Artikel 71 Personal som deltagar i hjälpaktioner

1. Då så är nödvändigt kan hjälppersonal utgöra del av hjälpaktion, särskilt för transport och utdelning av hjälpförsändelser; sådan personals deltagande skall underställas godkännande av den part på vars territorium personalen skall fullgöra sina åligganden.

2. Denna personal skall respekteras och skyddas.

3. Varje part som erhåller hjälpförsändelser skall i möjligaste mån bistå den i punkt 1 omnämnda hjälppersonalen med utförandet av hjälpuppdraget. Endast då tvingande militär nödvändighet föreligger, får denna hjälppersonals verksamhet begränsas eller dess förflyttningar tidvis bli föremål för restriktioner.

4. Under inga omständigheter får hjälppersonal överskrida ramen för sitt uppdrag enligt detta protokoll. Personalen skall särskilt taga hänsyn till säkerhetskrav från den part på vars territorium den fullgör sina skyldigheter. Uppdrag som givits personal som icke iakttagit dessa villkor kan avslutas.

Avdelning III Behandling av personer i händerna på en part i konflikten

Kapitel I Tillämpningsområde och skydd av personer och egendom

Artikel 72 Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna avdelning kompletterar de regler om humanitärt skydd av civilpersoner och civil egendom i händerna på en part i konflikten som finnes i fjärde konventionen, särskilt i avdelningarna I och III, samt övriga tillämpliga folkrättsliga regler rörande skydd av de grundläggande mänskliga rättigheterna under internationella väpnade konflikter.

Artikel 73 Flyktingar och statslösa

Personer som före fientligheternas början ansetts vara statslösa eller flyktingar enligt relevanta internationella instrument, vilka godkänts av de berörda parterna, eller enligt mottagar- eller vistelselandets nationella lagstiftning skall under alla omständigheter och utan att på något sätt utsättas för sämre behandling vara skyddade personer enligt innebörden i avdelning I och III fjärde konventionen.

Artikel 74 Återförening av skingrade familjer

De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall i möjligaste mån underlätta återförening av familjer som skingrats till följd av väpnade konflikter och skall särskilt uppmuntra det arbete som utföres inom humanitära organisationer som ägnar sig åt dessa uppgifter i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och detta protokoll samt i enlighet med dessa organisationers respektive säkerhetsföreskrifter.

Artikel 75 Grundläggande garantier

1. I den mån de beröres av en situation som avses i artikel 1 i detta protokoll skall personer som är i händerna på en part i konflikten och som icke åtnjuter en mera fördelaktig behandling enligt konventionerna eller detta protokoll under alla omständigheter behandlas humant och åtnjuta minst det skydd som omnämnes i denna artikel utan att man gör någon ogynnsam åtskillnad på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan status, eller på grund av annat liknande kriterium. Varje part skall respektera alla sådana personers heder, övertygelse och religionsutövning.

2. Följande handlingar är och skall alltid och överallt vara förbjudna, vare sig de begåts av civila eller militärer:

- a) våld mot en persons liv eller hälsa eller mot hans fysiska eller psykiska välbefinnande särskilt:
 - i) mord;
 - ii) tortyr av alla slag, antingen den är fysisk eller psykisk;
 - iii) kroppslig bestraffning; och
 - iv) stympning;
- b) kränkande av personlig värdighet, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling, påtvingad prostitution och varje form av otillbörligt närmande;
- c) tagande av gisslan;
- d) kollektiv bestraffning; och
- e) hot om att utföra någon av ovanstående handlingar.

3. Person som anhållits, häktats eller internerats för handlingar i samband med väpnad konflikt skall omgående underrättas, på ett språk som han förstår, om orsakerna till dessa åtgärder. Utom då häktning eller internering skett på grund av brott, skall personerna friges med minsta möjliga dröjsmål och i varje fall så snart de omständigheter som utgjorde anledningen till anhållandet, häktningen eller interneringen icke längre föreligger.

4. Ingen dom kan avkunnas och inget straff kan verkställas mot en person som befunnits skyldig till brott i samband med den väpnade konflikten annat än om vederbörande fällts till ansvar av en opartisk och regelrätt tillsatt domstol, vilken iakttagit allmänt erkända principer för ett korrekt rättsligt förfarande, vari följande inbegripes:

- a) förfarandet skall innebära att den anklagade snarast underrättas om alla detaljer i det brott som han anklagas för samt garantera den anklagade, såväl före som under rättegången mot honom, alla nödvändiga rättigheter och försvarsmedel;
- b) ingen skall fällas till ansvar för ett brott utom på grundval av ett personligt straffansvar;
- c) ingen skall anklagas eller fällas till ansvar för brott på grund av handling eller underlåtenhet som icke utgjorde ett brott enligt den nationella eller internationella lag som var tillämplig på honom vid den tidpunkt då handlingen begicks; ej heller skall ett strängare straff utdömas än det som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om lagen efter det att brottet begicks ändras så att den stadgar ett lindrigare straff, skall brottslingen komma i åtnjutande härav;
- d) var och en som anklagats för brott förutsättes vara oskyldig till dess att han förklarats skyldig enligt lag;
- e) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att dömas i sin närvaro;
- f) ingen skall tvingas avlägga vittnesbörd mot sig själv eller erkänna sig skyldig;
- g) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen på åklagarsidan och att erhålla inställelse och förhör av egna vittnen under samma förutsättningar som vittnen på åklagarsidan;
- h) ingen skall åtalas eller straffas av samma part för brott som redan varit föremål för slutgiltig friande eller fällande dom enligt samma lagstiftning och samma rättsliga förfarande;
- i) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att få domen publicerad offentligt; och
- j) var och en som blivit dömd för brott skall i samband med domens fällande underrättas om sina besvärsmöjligheter och andra rättsmedel samt om de tidsfrister som härvid bör iakttas.

5. Kvinnor som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall vara inkvarterade i lokaler som är åtskilda från männens. De skall ställas under direkt övervakning av kvinnor. I de fall då familjer anhållits, häktats eller internerats skall de dock, då så är möjligt, inkvarteras på samma plats och behandlas som familjeenheter.

6. Personer som anhållits, häktats eller internerats av skäl som står i samband med den väpnade konflikten skall åtnjuta det skydd som tillkommer dem enligt denna artikel till dess att de slutgiltigt frigges, hemsändes eller återinträder i tjänst, även efter den väpnade konfliktens avslutande,

7. För att undvika varje tvivel vad beträffar åtal och rättegång mot personer som anklagats för krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten skall följande principer gälla:

- a) personer som anklagas för sådana brott bör överlämnas till åtal och rättegång i enlighet med tillämpliga folkrättsliga regler; och
- b) var och en, som icke åtnjuter en förmånligare behandling enligt konventionerna och detta protokoll, skall beviljas i denna artikel åsyftad behandling, vare sig de brott vederbörande anklagas för utgör eller icke utgör grova överträdelser av konventionerna eller av detta protokoll.

8. Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas såsom utgörande en begränsning av eller ett hinder för varje annan förmånligare bestämmelse vari enligt tillämpliga folkrättsliga regler personer som täckes av punkt 1 beviljas ett ökat skydd.

Kapitel II Åtgärder till förmån för kvinnor och barn

Artikel 76 Skydd av kvinnor

1. Kvinnor skall vara föremål för särskild respekt och skall skyddas främst mot våldtäkt, påtvingad prostitution och varje annan form av otillbörligt närmande.

2. Havande kvinnor och småbarnsmödrar som anhålles, häktas eller interneras av skäl i samband med väpnad konflikt skall få sina ärenden behandlade med absolut förtur.

3. I största möjliga utsträckning skall parterna i konflikten försöka undvika att avkunna dödsstraff mot havande kvinnor och småbarnsmödrar för brott i samband med väpnad konflikt. Dödsstraff för sådana brott skall icke verkställas på dessa kvinnor.

Artikel 77 Skydd av barn

1. Barn skall vara föremål för särskild respekt och skyddas mot varje form av otillbörligt närmande. Parterna i konflikten skall ge dem den vård och hjälp de behöver på grund av sin ålder eller av andra orsaker.

2. Parterna i konflikten skall vidtaga alla tänkbara åtgärder så att barn som ej nått femton års ålder icke deltagar direkt i fientligheterna, och särskilt skall de avstå från att rekrytera dem till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt femton men icke aderton år, skall de stridande parterna sträva efter att ge förtur åt dem som är äldst.

3. Om barn som ej fyllt femton år undantagsvis och trots bestämmelserna i punkt 2 deltagar direkt i fientligheterna och faller i en motparts våld, skall de fortsättningsvis åtnjuta det särskilda skydd som beviljas enligt denna artikel, vare sig de är krigsfångar eller ej.

4. Om barn anhålles, häktas eller interneras av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, skall de inkvarteras i lokaler som är avskilda från de vuxnas, utom i de fall då familjer får bo tillsammans såsom familjeenheter i enlighet med bestämmelserna i artikel 75, punkt 5.

5. Dödsstraff för brott i samband med den väpnade konflikten skall icke verkställas på personer som ej fyllt aderton år vid den tidpunkt då brottet begicks.

Artikel 78 Evakuering av barn

1. Ingen part i konflikten skall företaga evakuering till ett främmande land av andra barn än sina egna medborgare, såvida det icke rör sig om en tillfällig evakuering till följd av tvingande skäl i samband med barnens hälsa eller sjukvård eller, utom i ockuperade områden, när deras säkerhet så kräver. Då föräldrar eller förmyndare kan nås, kräves deras skriftliga godkännande av evakueringen. Kan dessa personer icke nås, kräves skriftligt godkännande av evakueringen från de personer som enligt lag eller sedvänja är i första hand ansvariga för barnens vård. Varje sådan evakuering skall övervakas av skyddsmakten i samråd med de berörda parterna, det vill säga den part som företager evakueringen, den part som mottager barnen och de parter vilkas medborgare evakueras. I samtliga fall skall alla stridande parter vidtaga alla tänkbara försiktighetsmått, så att de evakuerade icke utsättes för någon fara.

2. Då evakuering företages i enlighet med punkt 1, skall varje barns uppfostran, inbegripet dess religiösa och moraliska uppfostran i enlighet med föräldrarnas önskan, säkerställas med största möjliga kontinuitet.

3. I syfte att underlätta de i enlighet med denna artikel evakuerade barnens återkomst till sina familjer och länder skall den parts myndigheter som företager evakueringen och, då så är lämpligt, myndigheterna i mottagarlandet för varje barn upprätta ett kort med fotografier, som de skall sända till Internationella Röda korskommitténs centrala efterforskningsbyrå. Kortet skall, då så är möjligt och det icke medför någon risk eller skada för barnet, innehålla följande uppgifter:

- a) barnets efternamn;
- b) barnets förnamn;
- c) barnets kön;
- d) födelseort och -datum (eller, om datum icke är känt: beräknad ålder);
- e) faderns fullständiga namn;
- f) moderns fullständiga namn och flicknamn;
- g) barnets närmaste släktingar;
- h) barnets nationalitet;
- i) barnets modersmål och andra språk som barnet talar;
- j) adress till barnets familj;
- k) barnets identifikationsnummer;
- l) barnets hälsotillstånd;
- m) barnets blodgrupp;
- n) eventuella särskilda kännetecken;
- o) datum då barnet påträffades och platsen härför;
- p) datum då barnet lämnade landet och platsen för avfärden;
- q) barnets eventuella religion;
- r) barnets nuvarande adress i mottagarlandet;
- s) i händelse av barnets eventuella dödsfall före återkomsten, datum, plats och omständigheter i samband med dödsfallet samt plats för barnets grav.

Kapitel III Journalister

Artikel 79 Skyddsåtgärder för journalister

1. Journalister med farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden där väpnad konflikt pågår skall betraktas såsom civila i enlighet med innebörden i artikel 50, punkt 1.

2. De skall i denna sin egenskap skyddas i enlighet med konventionerna och detta protokoll, under förutsättning att de icke bedri-

ver någon verksamhet som skulle kunna inverka menligt på deras civila status, utan hinder för krigskorrespondenters rätt att då de är ackrediterade hos väpnade styrkor åtnjuta den status som avses i artikel 4 A (4) i tredje konventionen.

3. De kan erhålla ett identitetskort som överensstämmer med det som avbildats i annex II i detta protokoll. Detta kort, som skall utfärdas av regeringen i den stat vars medborgare journalisten är eller på vars territorium han är bosatt eller i vilken det nyhetsorgan är beläget som anställt honom, skall styrka hans ställning som journalist.

Del V Konventionernas och detta protokolls verkställighet

Avdelning I Allmänna bestämmelser

Artikel 80 Verkställighetsåtgärder

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall utan dröjsmål vidtaga alla nödvändiga åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter i enlighet med konventionerna och detta protokoll.

2. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall ge order och instruktioner i syfte att garantera iakttagandet av konventionerna och detta protokoll samt övervaka deras verkställighet.

Artikel 81 Röda korsets och andra humanitära organisationers verksamhet

1. Parterna i konflikten skall på alla sätt som står i deras makt underlätta för Internationella Röda korskommittén att fullgöra de humanitära uppgifter som den tilldelats i konventionerna och i detta protokoll i syfte att garantera krigets offer skydd och bistånd. Internationella Röda korskommittén kan även med berörda parter medgivande utöva annan humanitär verksamhet till förmån för dessa offer.

2. Parterna i konflikten skall bevilja sina respektive Röda korsorganisationer (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) det bistånd som de behöver för att utföra sin humanitära verksamhet till förmån för krigets offer i enlighet med bestämmelserna i kon-

ventionerna och i detta protokoll samt med Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.

3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall på allt sätt underlätta det bistånd som Röda korsorganisationerna (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen) och Röda korsföreningarnas förbund skall ge krigets offer i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och i detta protokoll samt Röda korsets grundläggande principer, så som de formulerats av de internationella Röda korskonferenserna.

4. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall såvitt möjligt ge bistånd av samma slag som omnämnes i punkterna 2 och 3 åt övriga humanitära organisationer som avses i konventionerna och i detta protokoll, vilka är vederbörligen bemyndigade av de berörda parterna i konflikten och vilka utövar sin humanitära verksamhet i enlighet med bestämmelserna i konventionerna och detta protokoll.

Artikel 82 Juridiska rådgivare inom de väpnade styrkorna

De höga fördragsslutande parterna skall alltid, och parterna i konflikten skall under väpnad konflikt, tillse att juridiska rådgivare när så är nödvändigt finnes till hands för att ge de militära befälhavarna på lämplig nivå råd rörande tillämpningen av konventionerna och detta protokoll och rörande lämplig undervisning av de väpnade styrkorna på detta område.

Artikel 83 Informationsspridning

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att såväl i fredstid som under väpnad konflikt inom sina respektive länder ge största möjliga spridning åt konventionerna och detta protokoll och särskilt att införa studiet därav i planerna för den militära undervisningen och att uppmuntra civilbefolkningen att studera dem, så att dessa instrument blir kända av de väpnade styrkorna och civilbefolkningen.

2. De militära eller civila myndigheter som under väpnad konflikt påtager sig ansvar för tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall äga full kännedom om texterna i dessa instrument.

Artikel 84 Regler för tillämpning

De höga fördragsslutande parterna skall så snart som möjligt genom förmedling av depositarien och, när så är lämpligt, genom förmedling av skyddsmakt tillställa varandra sina officiella översättningar av detta protokoll samt de lagar och förordningar som de avser utfärda för att säkerställa tillämpningen härav.

Avdelning II Beivrande av överträdelser av konventionerna och detta protokoll*Artikel 85 Beivrande av överträdelser av detta protokoll*

1. Konventionernas bestämmelser rörande beivrande av överträdelser och svåra överträdelser skall, såsom de är kompletterade genom denna avdelning, tillämpas på överträdelser och svåra överträdelser av detta protokoll.

2. Handlingar som i konventionerna betecknas såsom svåra överträdelser utgör svåra överträdelser av detta protokoll om de begås mot personer i en motparts våld, vilka skyddas av artiklarna 44, 45 och 73 i detta protokoll, eller mot motpartens sårade, sjuka eller skeppsbrutna, vilka skyddas av detta protokoll, eller mot sjukvårdspersonal eller själavårdspersonal, sjukvårdsenheter eller sjuktransportmedel under kontroll av motparten och skyddade av detta protokoll.

3. Utöver de i artikel 11 definierade svåra överträdelserna skall följande handlingar, då de begås uppsåtligen i strid med tillämpliga bestämmelser i detta protokoll och ger upphov till dödsfall eller allvarliga personskador, betraktas såsom svåra överträdelser av detta protokoll:

- a) att utsätta civilbefolkningen eller civilpersoner för anfall;
- b) att inleda ett urskillningslöst anfall som drabbar civilbefolkningen eller civil egendom i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);
- c) att inleda anfall mot anläggningar eller installationer innehållande farliga krafter i medvetande om att anfallet kommer att förorsaka ytterst svåra förluster i människoliv eller skador på civilpersoner eller civil egendom på sätt som är definierat i artikel 57, punkt 2, a, 3);

- d) att utsätta oförsvarade platser och demilitariserade zoner för anfall;
- e) att utsätta en person för anfall i vetskap om att han är försatt ur stridbart skick;
- f) att bedrägligt och i strid med artikel 37 använda Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken eller andra av konventionerna eller detta protokoll erkända skyddstecken.

4. Utöver de i föregående punkter definierade svåra överträdelserna skall följande handlingar betraktas såsom svåra överträdelser av protokollet, då de begås uppsåtligen och i strid med konventionerna eller detta protokoll:

- a) ockupationsmakts förflyttning av en del av sin egen civila befolkning till det område som den ockuperar eller deportering eller förflyttning inom eller utanför det ockuperade området av hela eller en del av befolkningen i detta område i strid med artikel 49 i fjärde konventionen;
- b) oförsvarligt uppskov med repatriering av krigsfångar eller civila;
- c) apartheidåtgärder och andra omänskliga och nedsättande åtgärder innefattande kränkningar av den personliga värdigheten och grundade på rasdiskriminering;
- d) insättande av anfall mot klart erkända historiska minnesmärken, konstverk eller andaktsplatser som utgör folkens kulturella eller andliga arv och som beviljats särskilt skydd i enlighet med särskilt arrangemang, exempelvis inom ramen för en behörig internationell organisation, varvid följden blir förstörelse av dessa i stor skala, då bevis icke föreligger om att motparten överträtt artikel 53, b, och då dessa historiska minnesmärken, konstverk och andaktsplatser icke är belägna omedelbart intill militära mål;
- e) att beröva en person som är skyddad av konventionerna eller punkt 2 i denna artikel rätt till en regelrätt och opartisk rättegång.

5. Utan förfång för tillämpningen av konventionerna och detta protokoll skall svåra överträdelser av dessa instrument betraktas såsom krigsförbrytelser.

Artikel 86 Underlåtelse att handla

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall beivra svåra överträdelser och vidtaga nödvändiga åtgärder för att förhindra alla andra överträdelser av konventionerna eller detta

protokoll, vilka följer av en underlåtelse att handla när en förpliktelse härtill föreligger.

2. Det faktum att en överträdelse av konventionerna eller av detta protokoll begåtts av en underlydande skall icke fritaga hans överordnade från straffrättsligt eller disciplinärt ansvar, allt efter omständigheterna, om dessa visste eller hade erhållit underrättelser som gjorde det möjligt för dem att under rådande förhållanden sluta sig till att den underlydande begick eller skulle begå en sådan överträdelse, och om de icke vidtagit alla utförbara åtgärder som stod i deras makt för att förhindra eller beivra denna överträdelse.

Artikel 87 Militära chefers plikter

1. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall kräva att militära chefer i vad avser medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl och andra personer under deras kontroll förhindrar och, när så är nödvändigt, beivrar och rapporterar överträdelser av konventionerna och detta protokoll till behöriga myndigheter.

2. I syfte att förhindra och beivra överträdelser skall de höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten kräva att militära chefer, med hänsyn till graden av sitt ansvar, tillser att medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl är medvetna om sina skyldigheter enligt konventionerna och detta protokoll.

3. De höga fördragsslutande parterna och parterna i konflikten skall av varje militär chef, som är medveten om att underlydande eller andra personer under hans kontroll kommer att begå eller har begått en överträdelse av konventionerna eller detta protokoll, kräva att han vidtager de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra sådana överträdelser av konventionerna eller detta protokoll och, när så är lämpligt, tager initiativet till disciplinära eller straffrättsliga åtgärder mot personer som begått överträdelser.

Artikel 88 Ömsesidigt bistånd i brottmålsärenden

1. De höga fördragsslutande parterna skall i största möjliga utsträckning bistå varandra i samband med straffrättsliga förfaranden som inletts till följd av svåra överträdelser av konventionerna eller av detta protokoll.

2. Med förbehåll för de rättigheter och skyldigheter som fastslagits i konventionerna och i artikel 85, punkt 1, i detta protokoll, och då omständigheterna det medger, skall de höga fördrags-

slutande parterna samarbeta i fråga om utlämningsärenden. De skall taga vederbörlig hänsyn till ansökan från stat på vars område det uppgivna brottet blivit begånget.

3. I samtliga fall skall lagen i den höga fördragsslutande part till vilken ansökan ställts vara tillämplig. Bestämmelserna i föregående punkter skall dock ej påverka de skyldigheter som följer av bestämmelserna i varje annan bilateral eller multilateral traktat som, helt eller delvis, reglerar eller kommer att reglera ämnet ömsesidigt bistånd i brottmålsärenden.

Artikel 89 Samarbete

Då svåra överträdelser av konventionerna eller detta protokoll föreligger, åtager sig de höga fördragsslutande parterna att gemensamt eller var och en för sig handla i samarbete med Förenta nationerna och i enlighet med Förenta nationernas stadga.

Artikel 90 Internationell kommission för undersökande av fakta

1.

- a) En internationell kommission för undersökande av fakta (härefter kallad "kommissionen") skall tillsättas. Den skall bestå av femton medlemmar kända för sin höga moral och sin oväld.
- b) När minst tjugo höga fördragsslutande parter har överenskommit om att godkänna kommissionens behörighet i enlighet med punkt 2, och därefter med fem års mellanrum, skall depositarien sammankalla ett möte med ombud för dessa höga fördragsslutande parter i syfte att välja kommissionens medlemmar. Vid mötet skall ombuden välja kommissionens medlemmar genom sluten omröstning från en lista över personer till vilken var och en av dessa höga fördragsslutande parter må nominera en person.
- c) Kommissionens medlemmar skall tjänstgöra i sin personliga egenskap och skall inneha sitt uppdrag till dess att nya medlemmar väljes vid påföljande möte.
- d) Vid valet skall de höga fördragsslutande parterna tillse att var och en av de personer som skall invälas i kommissionen äger nödvändiga kvalifikationer och att en rättvis geografisk representation uppnås inom kommissionen i dess helhet.
- e) Uppstår en vakans skall kommissionen själv återbesätta denna med vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i styckena a) - d).

- f) Depositarien skall till kommissionens förfogande ställa de administrativa resurser, som är nödvändiga för fullgörandet av dess uppgifter.

2.

- a) De höga fördragsslutande parterna kan vid protokollets undertecknande eller ratifikation eller vid anslutning till detta eller vid varje annan senare tidpunkt förklara att de ipso facto och utan särskild överenskommelse, i förhållande till varje annan hög fördragsslutande part som godkänner samma förpliktelse, erkänner kommissionens behörighet att undersöka sådan annan parts anklagelser, på sätt som bemyndigats i denna artikel.
 - b) Ovan nämnda förklaringar skall överlämnas till depositarien, som skall tillställa de höga fördragsslutande parterna kopior härav.
 - c) Kommissionen skall vara behörig att
 - i) undersöka fakta som hävdas utgöra svåra överträdelser i enlighet med definitionen i konventionerna och detta protokoll eller andra allvarliga kränkningar av konventionerna eller detta protokoll;
 - ii) underlätta, genom sina bona officia, ett återupprättande av respekten för konventionerna och detta protokoll.
 - d) I andra situationer skall kommissionen företaga en undersökning på begäran av en part i konflikten endast med den eller de andra berörda parternas medgivande.
 - e) Med förbehåll för ovanstående bestämmelser i denna punkt skall bestämmelserna i artikel 52 i första konventionen, artikel 53 i andra konventionen, artikel 132 i tredje konventionen och artikel 149 i fjärde konventionen fortsättningsvis tillämpas på varje påstådd kränkning av konventionerna och skall även gälla varje påstådd kränkning av detta protokoll.
- 3.
- a) Om icke annorledes överenskommes av de berörda parterna, skall alla undersökningar företagas av en byrå bestående av sju medlemmar, vilka utsetts enligt följande:
 - i) fem medlemmar av kommissionen, vilka icke får vara medborgare i stat som är part i konflikten, skall utses av kommissionens ordförande på grundval av en rättvis geografisk fördelning efter samråd med parterna i konflikten.

- ii) två ad hoc-medlemmar, som icke är medborgare i stat som är part i konflikten, utsedda av vardera sidan.
 - b) Efter mottagandet av en begäran om undersökning skall kommissionens ordförande fastställa en lämplig tidsfrist för upprättandet av en byrå. Har någon ad hoc-medlem icke blivit utsedd före utlöpandet av denna frist, skall ordföranden omedelbart utse den eller de medlemmar som behövs för komplettering av byråns medlemsantal.
- 4.
- a) Den byrå som enligt bestämmelsema i punkt 3 upprättas i syfte att företaga en undersökning skall anmoda parterna i konflikten att bistå den och att inkomma med bevismaterial. Byrån kan även eftersöka annat bevismaterial som den anser lämpligt och genomföra en undersökning in loco.
 - b) Allt bevismaterial skall i sin helhet företes de berörda parterna, som skall ha rätt att inkomma med sina kommentarer till kommissionen.
 - c) Varje part skall ha rätt att bestrida sådant bevismaterial.

5.

- a) Kommissionen skall till parterna framlägga en rapport om resultatet av byråns undersökningar tillsammans med de rekommendationer den finner lämpliga.
- b) Är byrån ej i stånd att insamla det bevismaterial som behövs för objektiva och opartiska slutledningar, skall kommissionen uppgiva orsakerna härtill.
- c) Kommissionen skall ej avgiva offentlig rapport om sina slutledningar, såvida icke samtliga parter i konflikten anmodat den därtill.

6. Kommissionen skall upprätta sina egna stadgar, inbegripet reglerna rörande ordförandeskapet för kommissionen och byrån. Dessa regler skall garantera att de uppgifter som tillkommer kommissionens ordförande alltid fullgöres och att de, då det är fråga om en undersökning, fullgöres av en person som icke är medborgare i stat som är part i konflikten.

7. Kommissionens administrativa utgifter skall täckas av bidrag från de höga fördragsslutande parterna som avgivit den i punkt 2 nämnda förklaringen samt av frivilliga bidrag. Den eller de parter i konflikten som begär en undersökning skall förskottera de medel som är nödvändiga för att täcka byråns utgifter och skall ersättas av

den eller de parter mot vilka anklagelser gjorts med belopp på upp till femtio procent av byråns omkostnader. Då motanklagelser framlägges för byrån, skall varje part förskottera femtio procent av de nödvändiga medlen.

Artikel 91 Ansvar

Den part i konflikten som kränker bestämmelserna i konventionerna eller i detta protokoll skall, när omständigheterna så kräver, vara skyldig att erlægga skadestånd. Sådan part skall vara ansvarig för alla handlingar begångna av personer som tillhör dess väpnade styrkor.

Del VI Slutbestämmelser

Artikel 92 Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av part till konventionerna sex månader efter undertecknandet av slutdokumentet och under en period av tolv månader.

Artikel 93 Ratifikation

Detta protokoll skall snarast möjligt ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet, som är depositarie för konventionerna.

Artikel 94 Anslutning

Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av varje part till konventionerna som ej undertecknat det. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 95 Ikraftträdande

1. Detta protokoll skall träda i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument.

2. För varje part till konventionerna som därefter ratificerar eller tillträder detta protokoll skall det träda i kraft sex månader efter den dag då parten deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

*Artikel 96 Traktatsförbindelser efter detta protokolls
ikraftträdande*

1. Då parterna till konventionerna även tillträtt detta protokoll, skall konventionerna vara tillämpliga i den form de erhållit genom komplettering med detta protokoll.

2. Då en av parterna i konflikten icke är bunden av detta protokoll, skall parterna till protokollet likväl förbli bundna av detta i sina ömsesidiga förbindelser. De skall dessutom vara bundna av detta protokoll i förhållande till part som ej är bunden av det men godkänner och tillämpar dess bestämmelser.

3. Myndighet som företräder ett folk som gentemot en hög fördragsslutande part är engagerat i en väpnad konflikt av den typ som avses i artikel 1, punkt 4, kan åta sig att tillämpa konventionerna och detta protokoll med avseende på denna konflikt genom en unilateral förklaring ställd till depositarien. En sådan deklaration skall, sedan den mottagits av depositarien, med avseende på konflikten ha följande verkan:

- a) att konventionerna och detta protokoll med omedelbar verkan träder i kraft för denna myndighet i dess egenskap av part i konflikten;
- b) att denna myndighet ålägges samma rättigheter och skyldigheter som en hög fördragsslutande part, vilken tillträtt konventionerna och detta protokoll; och
- c) att konventionerna och detta protokoll är i lika grad bindande för alla i konflikten.

Artikel 97 Ändringar

1. Varje hög fördragsslutande part kan föreslå ändringar av detta protokoll. Text till ändringsförslag skall underställas depositarien, som efter samråd med alla höga fördragsslutande parter och den Internationella Röda korskommittén skall besluta om en konferens skall sammankallas för att taga ställning till ändringsförslaget.

2. Depositarien skall till denna konferens inbjuda samtliga höga fördragsslutande parter liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatärer till detta protokoll eller icke.

Artikel 98 Revidering av Annex I

1. Senast fyra år efter ikraftträdandet av detta protokoll och därefter åtminstone vart fjärde år skall Internationella Röda korskommittén samråda med de höga fördragsslutande parterna om

annex I till detta protokoll och, om den finner detta vara av behovet påkallat, föreslå ett möte med tekniska experter i syfte att revidera annex I och föreslå sådana ändringar av detta som kan synas önskvärda. Såvida icke en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna inom sex månader efter utsändandet till dem av ett förslag om ett sådant möte invänder häremot, skall Internationella rödakorskommittén sammankalla mötet och därvid även inbjuda observatörer från lämpliga internationella organisationer. Ett sådant möte skall även sammankallas av Internationella rödakorskommittén närhelst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.

2. Depositarien skall sammankalla en konferens med de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna i syfte att taga ställning till de ändringar som föreslagits av mötet med de tekniska experterna, om efter mötet Internationella Röda korskommittén eller en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna så begär.

3. Ändringar av annex I kan vid en sådan konferens antagas med två tredjedelars majoritet av de närvarande och röstande höga fördragsslutande parterna.

4. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om varje sålunda antagen ändring. Ändringen skall anses ha blivit godkänd vid utgången av en period av ett år efter underrättelsen, såvida icke en förklaring om icke-godkännande av ändringen under denna period har meddelats depositarien av minst en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna.

5. En ändring som anses ha blivit godkänd i enlighet med punkt 4 skall träda i kraft tre månader efter godkännandet för alla andra höga fördragsslutande parter än de som avgivit en förklaring om icke-godkännande i enlighet med den punkten. Varje part som avgiver en sådan förklaring kan när som helst återtaga den, och ändringen skall då träda i kraft för den parten tre månader därefter.

6. Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna och parterna till konventionerna om ikraftträdande av ändringen, om vilka parter som är bundna härav, om dagen för dess ikraftträdande i förhållande till varje part, om förklaringar om icke-godkännande avgivna i enlighet med punkt 4 och om återtagande av sådana förklaringar.

Artikel 99 Uppsägning

1. Skulle en hög fördragsslutande part uppsäga detta protokoll, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän ett år efter mottagandet av uppsägningsinstrumentet. Är emellertid den uppsägande parten vid utgången av det året inblandad i någon av de i artikel 1 avsedda situationerna, skall uppsägningen icke erhålla rättsverkan förrän vid utgången av den väpnade konflikten eller ockupationen och icke i något fall före avslutandet av åtgärder i samband med slutlig frigivning, hemsändning eller återetablering av de av konventionerna eller detta protokoll skyddade personerna.

2. Uppsägningen skall skriftligen meddelas depositarien, som skall underrätta samtliga höga fördragsslutande parter härom.

3. Uppsägningen skall erhålla rättsverkan endast i förhållande till den uppsägande parten.

4. Uppsägning i enlighet med punkt 1 skall icke inverka på de till följd av den väpnade konflikten av den uppsägande parten redan ådragna förpliktelserna i enlighet med detta protokoll vad gäller varje handling begången innan denna uppsägning erhållit rättsverkan.

Artikel 100 Notifikation

Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna liksom parterna till konventionerna, vare sig de är signatorer till detta protokoll eller ej, om:

- a) undertecknanden av detta protokoll samt deponeringar av ratifikations- och anslutningsinstrument enligt artiklarna 93 och 94;
- b) dagen för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 95;
- c) meddelanden och förklaringar enligt artiklarna 84, 90 och 97;
- d) förklaringar som mottagits enligt artikel 96, punkt 3, vilka skall meddelas på snabbast möjligaste sätt; samt
- e) uppsägningar enligt artikel 99.

Artikel 101 Registrering

1. Efter ikraftträdandet skall detta protokoll av depositarien överlämnas till Förenta nationernas sekretariat för registrering och publicering, i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

2. Depositarien skall även underrätta Förenta nationernas sekretariat om alla ratifikationer, anslutningar och uppsägningar som mottagits med avseende på detta protokoll.

Artikel 102 Lika vitsord

Originalen till detta protokoll, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika vitsord, skall deponeras hos depositarien, som skall överlämna bestyrkta kopior av detsamma till samtliga parter till konventionerna.

Annex I Föreskrifter rörande identifiering

Kapitel I Identitetskort

Artikel 1 Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal

1. Identitetskort för permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal, som anges i artikel 18, punkt 3, i protokollet, bör

- a) vara försett med det särskilda kännetecknet och vara av den storleken att det kan bäras i fickan;
- b) vara så hållbart som möjligt;
- c) vara avfattat på nationalspråket eller det officiella språket (och kan dessutom vara avfattat på andra språk);
- d) innehålla uppgift om innehavarens namn, födelsedatum, (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande) samt identitetsnummer, om sådant finnes;
- e) innehålla uppgift om i vilken egenskap innehavaren har rätt till skydd av konventionerna och protokollet;
- f) vara försett med innehavarens fotografi och namnteckning eller tumavtryck eller bådadera;
- g) vara försett med behörig myndighets stämpel och undertecknande;
- h) innehålla uppgift om dag för kortets utfärdande och dag för dess giltighetstids upphörande.

2. Identitetskortet skall vara enhetligt inom hela den höga fördragsslutande partens territorium och, såvitt möjligt, vara av samma typ för samtliga parter i konflikten. Parterna i konflikten kan använda det på ett enda språk avfattade kortet i figur 1 som förebild. Vid fientligheternas utbrott skall dessa parter till varandra överlämna ett prov på det identitetskort som de använder, om detta avviker från förebilden i figur 1. Identitetskortet skall om möjligt utställas i två exemplar, varav ett skall bevaras av den utfärdande myndigheten, som bör behålla kontrollen över de kort som den utfärdar.

3. Permanent civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal får under inga förhållanden berövas sina identitetskort. Skulle ett kort förloras, har innehavaren rätt att erhålla ett duplikat.

*Artikel 2 Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och
själavårdspersonal*

1. Identitetskort för temporär civil sjukvårdspersonal och själavårdspersonal bör, om möjligt, överensstämma med det kort som nämnes i artikel 1 i dessa föreskrifter. Parterna i konflikten kan använda det kort som avbildas i figur 1 som förebild.

2. Föreligger, till följd av omständigheterna, hinder för utfärdande av identitetskort i överensstämmelse med de i artikel 1 i dessa föreskrifter beskrivna korten till temporär civil sjukvårdspersonal eller själavårdspersonal, kan denna personal förses med ett av behörig myndighet undertecknat intyg, vari bekräftas att den person för vilken det utfärdats förelagts uppgifter i egenskap av temporär personal och vari om möjligt fastställs tiden härför samt innehavarens rätt att bära kännetecknet. Intyget bör innehålla uppgift om innehavarens namn och födelsedatum (eller, om detta datum ej är tillgängligt, ålder vid kortets utfärdande), hans uppdrag samt identitetsnummer, om sådant finnes. Det skall vara försett med hans namnteckning eller tumavtryck, eller bådadera.

Kapitel II Kännetecknet

Artikel 3 Form och art

1. Kännetecknet (rött mot vit bakgrund) skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Vad korsets, halvmånens eller lejonets och solens form beträffar, kan de höga fördragsslutande parterna använda de i figur 2 avbildade formerna som förebild.

2. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Figur 2: Kännetecknen i rött mot vit bakgrund

Artikel 4 Användning

1. Kännetecknet skall, om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt.

2. Med förbehåll för instruktioner givna av den behöriga myndigheten skall sjukvårdspersonal och själavårdspersonal som fullgör sina uppdrag i stridsområdet i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder försedda med kännetecknet.

Kapitel III Särskilda signaler*Artikel 5 Frivillig användning*

1. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel 6 i dessa föreskrifter får de i detta kapitel närmare angivna signalerna för användning uteslutande av sjukvårds- och sjuktransportförband icke användas för något annat ändamål. Användning av samtliga i detta kapitel angivna signaler är frivillig.

2. Temporärt ambulansluftfartyg, som antingen på grund av tidsbrist eller av sina speciella egenskaper ej kan förses med sitt kännetecken, kan använda de enligt detta kapitel godkända särskilda signalerna. Den bästa metoden för att effektivt identifiera och igenkänna ambulansluftfartyg är dock användning av visuell signal, antingen kännetecknet eller den i artikel 6 närmare angivna ljussignalen eller båda, kompletterade med övriga i artiklarna 7 och 8 i dessa föreskrifter nämnda signaler.

Artikel 6 Ljussignaler

1. Ljussignalen, som består av ett blixtrande blått ljus, är avsedd att användas av ambulansluftfartyg i syfte att signalera sin identitet. Annat luftfartyg får icke använda denna signal. Den rekommenderade blå färgen erhålles genom användning, såsom trikromatiska koordinater, av:

Grön gräns $y = 0.065 + 0.805x$

vit gräns $y = 0.400 - x$

purpurfärgad gräns $x = 0.133 + 0.600y$

Rekommenderad frekvens för de blå blyxtljusen är mellan sextio och etthundra blyxtar i minuten.

2. Ambulansluftfartyg bör utrustas med sådana ljus som kräves för att ljussignalen skall vara synlig från så många håll som möjligt.

3. Föreligger icke ett särskilt avtal mellan parterna i konflikten, varigenom användning av blå blixtljus reserveras för identifiering av ambulansluftfartyg samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster, är användning av sådana signaler icke förbjuden för övriga fordon och fartyg.

Artikel 7 Radiosignaler

1. Radiosignalen skall bestå av meddelanden på radiotelefoni eller radiotelegrafi föregångna av en särskild prioritetssignal angiven och godkänd av en av Internationella teleunionens administrativa världskonferenser om radioförbindelser. Signalen skall avgivas tre gånger före den aktuella sjuktransportens anropssignal. Meddelandet skall sändas på engelska med lämpliga intervaller på de enligt punkt 3 närmare angivna frekvenserna. Användning av prioritetssignal skall begränsas uteslutande till sjukvårdsenheter och sjuktransporter.

2. Radiomeddelande föregånget av särskild prioritetssignal, som nämnes i punkt 1, skall innehålla följande:

- a) sjuktransportens anropssignal;
- b) uppgift om sjuktransportens position;
- c) uppgift om sjuktransportens nummer och typ;
- d) uppgift om planerad färdväg;
- e) beräknad transporttid samt avgångs- och ankomsttid, allt efter omständigheterna;
- f) annan information, såsom flyghöjd, passade radiofrekvenser, språk och sekundär-radarmoder och koder.

3. I syfte att underlätta de i punkterna 1 och 2 avsedda radioförbindelserna, ävensom i artiklarna 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31 i detta protokoll avsedda förbindelserna, kan de höga fördragsslutande parterna, parterna i en konflikt, eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med tabellen över frekvensfördelning i de till den internationella telekonventionen bifogade radioföreskrifterna utse och utgiva valda nationella frekvenser som de skall använda för dessa förbindelser. Frekvenserna skall meddelas Internationella teleunionen i enlighet med förfaranden som skall godkännas av en administrativ världskonferens om radioförbindelser.

Artikel 8 Identifiering på elektronisk väg

1. Det sekundära radarövervakningssystemet (SSR) enligt bilaga 10 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand införda ändringar, kan användas för att identifiera och följa ambulansluftfartygs färdväg. Den SSR-mod och -kod, som skall reserveras för användning av uteslutande ambulansluftfartyg skall fastställas av de höga fördragslutande parterna, parterna i en konflikt eller en av parterna i en konflikt i samförstånd med en annan eller ensam, i enlighet med förfaranden som skall rekommenderas av Internationella civila luftfartsorganisationen.

2. Parterna i en konflikt kan genom särskilt avtal för eget bruk upprätta ett liknande elektroniskt system för identifiering av sjukvårdsfordon samt sjukvårdsfartyg och sjukvårdsfarkoster.

Kapitel IV Radioförbindelser m. m.*Artikel 9 Radioförbindelser*

Den i artikel 7 i dessa föreskrifter nämnda prioritetssignalen kan föregå lämpliga radiomeddelanden från sjukvårdsenheter och sjuktransporter vid tillämpning av förfaranden som genomföres enligt artiklarna 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30 och 31 i protokollet.

Artikel 10 Användning av internationella koder

Sjukvårdsförband och sjuktransportmedel kan även använda de av den Internationella teleunionen, Internationella civila luftfartsorganisationen och Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen fastställda koderna och signalerna. Dessa koder och signaler skall användas i enlighet med av dessa organisationer fastställda normer, sedvänjor och förfaranden.

Artikel 11 Övriga förbindelser

När dubbelriktad radioförbindelse icke är möjlig, kan de signaler användas som omnämns i den av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen antagna internationella signalkoden eller i den tillämpliga bilagan till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart, med efter hand införda ändringar.

Artikel 12 Färdplaner

De överenskommelser och underrättelser om färdplaner som avses i artikel 29 i protokollet skall i möjligaste mån utformas enligt av Internationella civila luftfartsorganisationen fastställda normer.

*Artikel 13 Signaler och ingripanden i luften mot
ambulansluftfartyg*

Om ett militärt luftfartyg ingriper för att i luften fastställa ett ambulansluftfartygs identitet eller för att uppmana detta att landa enligt artikel 30 och 31 i protokollet, skall såväl det ingripande luftfartyget som ambulansluftfartyget tillämpa de standardförfaranden rörande visuella procedurer och radioprocedurer som fastställts i annex 2 till Chicagokonventionen den 7 december 1944 om internationell civil luftfart med efterhand införda ändringar.

Kapitel V Civilförsvar*Artikel 14 Identitetskort*

1. För det i artikel 66, punkt 3, i protokollet avsedda identitetskortet gäller tillämpliga bestämmelser i artikel 1 i dessa föreskrifter.

2. Civilförsvarspersonalens identitetskort kan utföras i enlighet med förebilden i figur 3.

3. Om civilförsvarspersonalen är bemyndigad att bära lätt personlig beväpning, bör detta omnämnas på identitetskortet.

FRAMSIDAN

(utrymme för uppgifter angående det land och den myndighet som utfärdat identitetskortet)

IDENTITETSKORT

för civilförsvarspersonal

Namn:

Födelsedatum (eller ålder):

Identitetsnummer (om sådant finnes):

Innehavaren av detta kort åtnjuter skydd enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 och tillägsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd av internationella väpnade konflikters offer (Protokoll I) i sin egenskap av

Datum för utfärdande Kortets nummer

Utdiagnostiserande av utfärdande myndighet

Datum för giltighetens utlöpande

BAKSIDAN

Längd Ögon Hår

Andra kännetecken eller uppgifter:

Vapen:

INNEHAVARENS FOTOGRAF

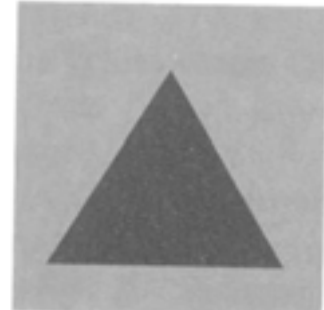
Stämpel

Innehavarens namnteckning eller fingeravtryck eller båda

Figur 3: Förebild för identitetskort för civilförsvarspersonal (format 74 mm x 105 mm)

Artikel 15 Internationella kännetecken

1. Civilförsvarets internationella kännetecken, som anges i artikel 66, punkt 4, i protokollet, utgöres av en blå liksidig triangel mot orangefärgad bakgrund. Förebild finnes i figur 4:

Figur 4. Blå triangel mot orangefärgad bakgrund

2. Det rekommenderas att:

- a) om den blå triangeln finnes på en flagga, en armbindel eller en vapenrock, att flaggan, armbindeln eller vapenrocken utgör den orangefärgade bakgrunden;
- b) att ett av triangelns hörn vändes uppåt, vertikalt;
- c) att inget av triangelns hörn vidrör kanten av den orangefärgade bakgrunden.

3. Det internationella kännetecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Kännetecknet skall om möjligt, anbringas på en flat yta eller på flaggor synliga från så många håll och på så långt avstånd som möjligt. Med förbehåll för instruktioner från den behöriga myndigheten skall civilförsvarspersonal i möjligaste mån bära huvudbonader och kläder försedda med det internationella kännetecknet. På natten eller när sikten är nedsatt kan kännetecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Kapitel VI Anläggningar och installationer innehållande farliga krafter

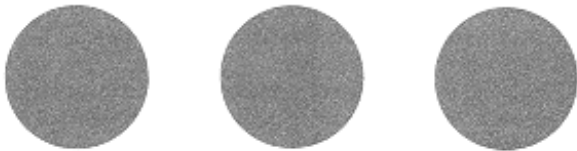
Artikel 16 Internationella kännetecken

1. Det internationella kännetecknet för anläggningar och installationer innehållande farliga krafter, som anges i artikel 56, punkt 7, i protokollet, skall utgöras av en grupp av tre lysande orangefärgade cirklar av samma storlek, anbringade på samma axel, varvid avståndet mellan cirkklarna skall vara av samma storleksordning som radien, i enlighet med figur 5 nedan.

2. Tecknet skall ha en efter omständigheterna lämplig storlek. Då det anbringas på en utbredd yta, kan det upprepas så ofta som omständigheterna påkallar detta. Om möjligt skall det anbringas på släta ytor eller på flaggor så att det kan ses från så många håll eller på så långt avstånd som möjligt.

3. På en flagga skall avståndet mellan tecknets yttre gränser och flaggans angränsande sidor motsvara cirkelns radie. Flaggan skall vara rektangulär och ha en vit bakgrund.

4. På natten eller när sikten är nedsatt skall tecknet belysas eller vara självlysande. Det kan även tillverkas av material som gör det igenkännligt med hjälp av tekniska metoder.

Figur 5: Internationella kännetecken för arbeten och anläggningar innehållande farliga krafter

Annex II

Identitetskort för journalister på farliga uppdrag å yrkets vägnar

FRAMSIDAN

Detta identitetskort är utfärdat för journalister på farliga uppdrag å yrkets vägnar i områden med våpnad konflikt. Innehavaren är berättigad att behandlas som civil enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 samt dessas tilläggsprotokoll 1. Kortet skall ständigt medföras av innehavaren. Blir denne tillfångtagen, skall han omedelbart överlämna det till kvarhållande myndighet i identifieringssyfte.

(Utfärdande lands namn)

**IDENTITETSKORT FÖR
JOURNALISTER PÅ
FARLIGA UPPDRAG Å
YRKETS VÄGNAR**

BAKSIDAN

Utfärdat av (behörig myndighet)
 Fotograf av innehavare
 Plats
 Datum
 (Utfärdande myndighets stämpel)
 (Innehavarens namnteckning)

Namn
 Förnamn
 Födelseort och datum
 Korrespondent för
 Yrkesgrupp
 Gruppnummer
 Längd
 Vikt
 Blodgrupp
 Religion (frivilligt)
 Fingeravtryck (frivilligt)
 Vänster pekfinger
 Höger pekfinger
 Sårskilda kännetecken
 Ögon
 Hår
 Rh-faktor
 Höger pekfinger

Tilläggsprotokoll II till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i icke- internationella väpnade konflikter, Genève den 8 juni 1977 (Tilläggsprotokoll II)

Inledning

De höga fördragsslutande parterna,

som erinrar om att de humanitära principer som kommer till uttryck i den för Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 gemensamma artikel 3 skall utgöra grundvalen för respekt för individen i fall av väpnad konflikt som icke är av internationell karaktär,

som dessutom erinrar om att internationella instrument om de mänskliga rättigheterna erbjuder individen ett grundläggande skydd,

som understryker behovet av att tillförsäkra dessa väpnade konflikters offer ett bättre skydd,

som erinrar om att individen i de fall som icke täckes av gällande lag kvarstår under skydd av de humanitära principerna och den allmänna opinionens krav,

har överenskommit om följande:

Del I Detta protokolls räckvidd

Artikel 1 Materiellt tillämpningsområde

1. Detta protokoll, som utvecklar och kompletterar den för Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 gemensamma artikel 3 utan att ändra de villkor som gäller för dess tillämpning, skall tillämpas på alla väpnade konflikter som icke täckes av artikel 1 i tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I) och som äger rum på en hög fördragsslutande parts territorium mellan dess stridskrafter och upproriska väpnade styrkor eller andra organiserade grupper som under ansvarigt kommando utövar sådan kontroll över en del av dess territorium att de kan utföra sammanhängande och samordnade militära operationer samt tillämpa detta protokoll.

2. Detta protokoll är icke tillämpligt på situationer som uppkommit till följd av interna störningar och spänningar, såsom upplöpp, enstaka och sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar vilka icke är att betrakta såsom väpnade konflikter.

Artikel 2 Personligt tillämpningsområde

1. Detta protokoll skall tillämpas på alla personer som beröres av en väpnad konflikt i enlighet med definitionen i artikel 1 utan att någon utsättes för sämre behandling på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller tro, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, förmögenhet, börd eller annan rättsställning eller på grund av någon annan liknande omständighet (nedan kallad "ogynnsam åtskillnad").

2. Vid den väpnade konfliktens avslutande skall alla personer som berövats sin frihet eller vilkas frihet inskränkts av skäl i samband med konflikten, liksom personer som av samma skäl efter konfliktens avslutande berövats sin frihet eller vilkas frihet inskränkts, åtnjuta skydd av artiklarna 5 och 6 till dess att detta berövande eller denna inskränkning av friheten upphört.

Artikel 3 Nonintervention

1. Ingenting i detta protokoll skall åberopas i syfte att påverka en stats suveränitet; ej heller i syfte att påverka regeringens ansvar att med alla lagliga medel bevara eller återupprätta lag och ordning i

staten eller att försvara statens nationella enhet och territoriella integritet.

2. Ingenting i detta protokoll skall åberopas till försvar för ett direkt eller indirekt ingripande, vilken orsaken än må vara, i den väpnade konflikten eller i den höga fördragsslutande parts inre eller yttre angelägenheter på vilkens territorium konflikten äger rum.

Del II Human behandling

Artikel 4 Grundläggande garantier

1. Alla personer som ej direkt tager del i eller som har upphört att taga del i fientligheterna, vare sig deras frihet har inskränkts eller ej, är berättigade till respekt för sin person, heder och övertygelse samt religiösa seder och bruk. De skall under alla omständigheter behandlas humant och ej utsätts för ogynnsam åtskillnad. Det är förbjudet att ge order om att det icke får finnas någon överlevande.

2. Utan intrång i vad som allmänt stadgas ovan, är och skall följande handlingar mot personer avsedda i punkt 1 vara förbjudna när och var som helst:

- a) våld mot personers liv, hälsa och fysiska eller mentala välbefinnande, särskilt mord och grym behandling såsom tortyr, stympning eller varje form av kroppslig bestraffning;
- b) kollektiva straff;
- c) tagande av gisslan;
- d) terroristhandlingar;
- e) kränkande av personlig värdighet, i synnerhet förödmjukande och nedsättande behandling, våldtäkt, påtvingad prostitution och varje form av otillbörligt närmande;
- f) slaveri och slavhandel i alla former;
- g) plundring;
- h) hot om någon av ovanstående handlingar.

3. Barn skall ges den vård och hjälp de behöver och framför allt skall de erhålla den uppfostran, inbegripet religiös och moralisk uppfostran, som deras föräldrar eller, i avsaknad av föräldrar, deras vårdnadshavare önskar;

- a) skall alla lämpliga åtgärder vidtagas för att underlätta återförening av tillfälligt åtskilda familjer;

- b) skall barn som ej nått femton års ålder varken inkallas till stridskrafterna eller tillåtas delta i fientligheterna;
- c) skall det särskilda skydd som i denna artikel beviljas för barn som ej nått femton års ålder förbli tillämpligt på dem om de trots bestämmelserna i c) deltagar direkt i fientligheterna och blir tillfångatagna;
- d) skall åtgärder vid behov vidtagas, om möjligt med föräldrarnas eller i enlighet med lag eller sedvanerätt utsedda vårdnadshavares godkännande, för att tillfälligt förflytta barn från område där fientligheter äger rum till ett säkrare område inom landet samt för att tillse att barnen åtföljes av personer som är ansvariga för deras säkerhet och välbefinnande.

Artikel 5 Personer vilka berövats sin frihet

1. Utöver bestämmelserna i artikel 4 skall följande bestämmelser iakttas såsom ett minimum vad beträffar personer som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, vare sig dessa personer är internerade eller i fångenskap:

- a) de sårade och sjuka skall behandlas i enlighet med artikel 7;
- b) de i denna punkt avsedda personerna skall i samma utsträckning som civilbefolkningen förses med livsmedel och dricksvatten och erhålla garantier för hälsovård och hygien samt skyddas i ett svårt klimat och vid fara som uppstått till följd av den väpnade konflikten;
- c) de skall få motta enskild eller kollektiv hjälp;
- d) de skall få utöva sin religion och på begäran, om så är lämpligt, motta andligt bistånd från personer som utövar religiösa uppgifter, såsom militärpräster;
- e) de skall, om de sättes i arbete, åtnjuta samma arbetsvillkor och garantier som dem som den lokala civilbefolkningen kommer i åtnjutande av.

2. De som är ansvariga för de i punkt 1 avsedda personernas internering eller fångenskap skall även i möjligaste mån iakttaga följande bestämmelser rörande dessa personer:

- a) utom då män och kvinnor tillhörande samma familj är inkvarterade tillsammans skall kvinnorna inkvarteras i lokaler som är åtskilda från männens och ställas under direkt övervakning av kvinnor;

- b) de skall tillåtas sända och mottaga brev och kort, vilkas antal skall begränsas av den behöriga myndigheten om den anser detta vara nödvändigt;
- c) platser för internering och fångenskap skall ej vara belägna i närheten av stridsområdet. De i punkt 1 avsedda personerna skall evakueras, då de platser där de är internerade eller i fångenskap blir särskilt utsatta för fara till följd av den väpnade konflikten, om evakueringen kan utföras under betryggande säkerhet;
- d) de skall komma i åtnjutande av läkarundersökningar;
- e) deras fysiska eller mentala hälsa och integritet skall icke äventyras genom någon oberättigad handling eller försummelse. Det är därför förbjudet att underkasta personer som avses i denna artikel någon medicinsk åtgärd som icke motiveras av den berörda personens hälsotillstånd och som icke är förenlig med allmänt erkända medicinska normer tillämpade på fria människor under liknande medicinska omständigheter.

3. Personer som icke täckes av punkt 1 men vilkas frihet inskränkts på något sätt, av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, skall behandlas humant i enlighet med artikel 4 och punkterna 1 a), c), d) och 2 b) i denna artikel.

4. Om det beslutas att personer som berövats sin frihet skall återfå friheten, skall nödvändiga åtgärder för att garantera dessa personers säkerhet vidtagas av beslutsfattarna.

Artikel 6 Straffrättsligt åtal

1. Denna artikel avser åtal och bestraffning av brott i samband med väpnad konflikt.

2. Ingen dom skall avkunnas och inget straff skall verkställas mot en person som befunnits skyldig till brott utom i samband med att vederbörande fällts till ansvar av en domstol som erbjuder nödvändiga garantier för oberoende och opartiskhet. Särskilt:

- a) skall förfarandet omfatta föreskrifter rörande omedelbar under rättelse till den anklagade om alla detaljer i det brott som han anklagas för samt garantera den anklagade, såväl före som efter rättegången mot honom, alla nödvändiga rättigheter och försvarsmedel;
- b) ingen skall fällas till ansvar för ett brott utom på grundval av ett personligt straffansvar;

- c) ingen skall förklaras skyldig till brott på grund av handling eller försummelse som icke utgjorde ett brott enligt lagen vid den tidpunkt då handlingen begicks; ej heller skall ett strängare straff tillmätas honom än det som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om lagen efter det att brottet begicks ändras så att den stadgar ett lindrigare straff, skall brottslingen komma i åtnjutande härav;
- d) var och en som anklagats för brott förutsättes vara oskyldig till dess att han förklarats skyldig enligt lag;
- e) var och en som anklagats för brott skall ha rätt att dömas i sin närvaro;
- f) ingen skall tvingas avlägga vittnesbörd mot sig själv eller erkänna sig vara skyldig.

3. Var och en som blivit dömd för brott skall i samband med domens fällande underrättas om sina besvärsmöjligheter och andra möjligheter samt om de tidsfrister som härvid bör iakttas.

4. Dödsstraff skall icke avkunnas mot personer som vid den tidpunkt då brottet begicks ej nått aderton års ålder och skall icke verkställas på havande kvinnor och småbarnsmödrar.

5. Vid fientligheternas upphörande skall de makthavande myndigheterna bemöda sig om att i största möjliga utsträckning bevilja amnesti åt personer som deltagit i den väpnade konflikten eller åt dem som berövats sin frihet av skäl som står i samband med den väpnade konflikten, vare sig de är internerade eller i fångenskap.

Del III Sårade, sjuka och skeppsbrutna

Artikel 7 Skydd och vård

1. Alla sårade, sjuka och skeppsbrutna, vare sig de har deltagit i den väpnade konflikten eller ej, skall respekteras och skyddas.

2. Under alla omständigheter skall de behandlas humant och i största möjliga utsträckning och med minsta dröjsmål erhålla den sjukvård och omsorg som deras tillstånd kräver. Ingen åtskillnad skall göras mellan dem av andra skäl än medicinska.

Artikel 8 Efterforskning

Då omständigheterna så medger och särskilt efter överenskommelse, skall alla åtgärder som är möjliga omedelbart vidtagas i syfte att efterforska och omhändertaga sårade, sjuka och skepps-

brutna, att skydda dem mot plundring och misshandel, att tillse att de erhåller lämplig vård samt att efterforska de döda, förhindra att de plundras och tillse att de får en hedersam begravning.

Artikel 9 Skydd av sjukvårds- och sjukavårdspersonal

1. Sjukvårds- och sjukavårdspersonal skall respekteras och skyddas och skall erhålla all tillgänglig hjälp för utövande av sin verksamhet. De skall ej tvingas utföra uppgifter som icke överensstämmer med deras humanitära uppdrag.

2. Under utövande av sin verksamhet får sjukvårdspersonal ej tvingas ge företräde åt någon person utom av medicinska skäl.

Artikel 10 Allmänt skydd för sjukvårdsuppdrag

1. Under inga omständigheter skall någon straffas för utförande av sjukvårdsuppgifter som är förenliga med medicinska etiska principer oberoende av vem som kommer i åtnjutande därav.

2. Personer med uppgifter inom sjukvården skall ej tvingas utföra handlingar eller arbete som strider mot medicinska etiska principer eller mot andra regler som uppställts till de sårades och sjukas bästa, inklusive detta protokoll, och icke heller tvingas avstå från handlingar som kräves i enlighet med dessa principer eller regler.

3. Personer med uppgifter inom sjukvården skall, med förbehåll för nationell lagstiftning, respekteras i vad avser deras skyldigheter att å yrkets vägnar erhålla information om sårade och sjuka i deras vård.

4. Med förbehåll för nationell lagstiftning skall ingen som utövar verksamhet inom sjukvården straffas på något sätt till följd av vägran eller försummelse att lämna information om sårade och sjuka som är eller har varit i hans vård.

Artikel 11 Skydd av sjukvårdsenheter och sjuktransporter

1. Sjukvårdsenheter och sjuktransporter skall alltid respekteras och skyddas och skall icke utsättas för anfall.

2. Det skydd som tillkommer sjukvårdsenheter och sjuktransporter skall upphöra endast i det fall att de vid sidan av användningen för humanitära uppgifter begagnas för fientliga handlingar. Skyddet får dock inte upphöra förrän varning givits med angivande, i förekommande fall, av skäligen frist och först då varningen icke hör sammats.

Artikel 12 Kännetecken

Under ledning av vederbörande behörig myndighet skall sjukvårds- och sjuksköterskpersonal samt sjukvårdsenheter och sjuktransportmedel förses med Röda korsets, Röda halvmånens eller Röda lejonets och solens kännetecken, mot vit bakgrund. Det skall respekteras under alla förhållanden. Det skall inte användas på otillbörligt sätt.

Del IV Civilbefolkningen*Artikel 13 Skydd av civilbefolkningen*

1. Civilbefolkningen och civila personer skall åtnjuta allmänt skydd mot faror i samband med militära operationer. För att göra detta skydd effektivt skall följande regler under alla omständigheter tillämpas.

2. Civilbefolkningen som sådan och civila personer skall icke utsättas för anfall. Våldshandlingar eller hot om våld vars främsta syfte är att sprida terror bland civilbefolkningen är förbjudna.

3. Civila skall åtnjuta skydd enligt denna del, utom under den tid då de direkt deltar i fientligheterna.

Artikel 14 Skydd av egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad

Utsvaltning av civilbefolkningen är förbjuden såsom stridsmetod. Det är därför förbjudet att i detta syfte anfalla, förstöra, bortföra eller göra obrukbar sådan egendom som är nödvändig för civilbefolkningens överlevnad, till exempel livsmedel och jordbruksområden där livsmedel produceras, gröda, boskap, anläggningar och reservoarer för dricksvatten samt bevakningsanläggningar.

Artikel 15 Skydd av anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter

Anläggningar och installationer som innehåller farliga krafter, såsom dammar, vallar och kärnkraftverk, skall ej göras till föremål för anfall, även om de utgör militära mål, om sådana anfall kan förorsaka utlösandet av farliga krafter och därmed leda till svåra förluster bland civilbefolkningen.

Artikel 16 Skydd av kulturell egendom och platser avsedda för religionsutövning

Utan intrång i bestämmelserna i Haagkonventionen den 14 maj 1954 om skydd av kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt är det förbjudet att begå fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religionsutövning, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv, samt att använda dem såsom stöd för den militära insatsen.

Artikel 17 Förbud mot tvångsförflyttning av civila

1. Order om förflyttning av civilbefolkningen skall icke givas av skäl som står i samband med konflikten, om icke berörda civilas säkerhet eller tvingande militära skäl så kräver. Måste sådan förflyttning ske, skall alla åtgärder som är möjliga vidtagas i syfte att mottaga civilbefolkningen på tillfredsställande sätt vad beträffar inkvartering, hygien, hälsovård, säkerhet och förplägnad.

2. Civila skall ej tvingas lämna sitt eget territorium av skäl som står i samband med konflikten.

Artikel 18 Hjälporganisationer och hjälpaktioner

1. Hjälporganisationer inom den höga fördragsslutande partens territorium, såsom Röda korset (Röda halvmånen, Röda lejonet och solen), kan erbjuda sina tjänster för utförande av sina traditionella uppgifter i vad avser den väpnade konfliktens offer. Civilbefolkningen kan även på eget initiativ omhändertaga och vårda de sårade, sjuka och skeppsbrutna.

2. Är civilbefolkningen utsatt för otillbörliga lidanden till följd av brist på förnödenheter som är av största vikt för dess överlevnad, såsom livsmedel och läkemedel, skall hjälpaktioner för civilbefolkningen av en renodlat humanitär och opartisk natur och som inte medför någon ogynnsam åtskillnad genomföras med förbehåll för vederbörande höga fördragsslutande parts samtycke.

Del V Slutbestämmelser

Artikel 19 Informationsspridning

Detta protokoll skall få så stor spridning som möjligt.

Artikel 20 Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av parter till konventionerna sex månader efter undertecknandet av slutdokumentet och under en period av tolv månader.

Artikel 21 Ratifikation

Detta protokoll skall snarast möjligt ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos det schweiziska förbundsrådet, som är depositarie för konventionerna.

Artikel 22 Anslutning

Detta protokoll skall stå öppet för anslutning av varje part till konventionerna som ej undertecknat det. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 23 Ikraftträdande

1. Detta protokoll skall träda i kraft sex månader efter dagen för deponering av två ratifikations- eller anslutningsinstrument.

2. För varje part till konventionerna som därefter ratificerar eller tillträder detta protokoll skall det träda i kraft sex månader efter den dag då parten deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 24 Ändring

1. Varje hög fördragsslutande part kan föreslå ändringar i detta protokoll. Text till ändringsförslag skall underställas depositarien, som efter samråd med alla fördragsslutande parter och den Internationella Röda korskommittén skall besluta om en konferens skall sammankallas för att taga ställning till ändringsförslaget.

2. Depositarien skall till denna konferens inbjuda samtliga höga fördragsslutande parter samt parterna till konventionerna, vare sig dessa undertecknat detta protokoll eller ej.

Artikel 25 Uppsägning

1. Skulle en hög fördragsslutande part uppsäga detta protokoll, skall uppsägningen icke träda i kraft förrän sex månader efter mottagandet av uppsägningsinstrumentet. Är emellertid den uppsägande parten vid utgången av de sex månaderna inblandad i någon av de i artikel 1 avsedda situationerna, skall uppsägningen icke träda

i kraft förrän vid utgången av den väpnade konflikten. Personer som berövats sin frihet eller vilkas frihet blivit inskränkt av skäl som står i samband med konflikten skall dock även i fortsättningen, till dess att de slutligt frigges, komma i åtnjutande av bestämmelserna i detta protokoll.

2. Uppsägningen skall skriftligen meddelas depositarien, som skall underrätta samtliga höga fördragsslutande parter härom.

Artikel 26 Notifikationer

Depositarien skall underrätta de höga fördragsslutande parterna samt parterna till konventionerna, vare sig de undertecknat detta protokoll eller ej, om:

- a) undertecknanden av detta protokoll samt deponeringar av ratifikations- och anslutningsinstrument enligt artiklarna 21 och 22;
- b) dagen för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 23, och
- c) meddelanden och förklaringar enligt artikel 24.

Artikel 27 Registrering

1. Efter ikraftträdandet skall detta protokoll av depositarien överlämnas till Förenta nationernas sekretariat för registrering och publicering, i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

2. Depositarien skall även underrätta Förenta nationernas sekretariat om alla ratifikationer och anslutningar som mottagits med avseende på detta protokoll.

Artikel 28 Lika vitsord

Originalen till detta protokoll, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna äger lika vitsord, skall deponeras hos depositarien, som skall överlämna bestyrkta kopior av detsamma till samtliga parter till konventionerna.

Tilläggsprotokoll III till
Genèvekonventionerna
den 12 augusti 1949 rörande
ett ytterligare emblem,
Genève den 8 december 2005
(Tilläggsprotokoll III)

jämte;

annex innehållande tredje protokollets emblem

The High Contracting Parties,

(PP1) *Reaffirming* the provisions of the Geneva Conventions of 12 August 1949 (in particular Articles 26, 38, 42 and 44 of the First Geneva Convention) and, where applicable, their Additional Protocols of 8 June 1977 (in particular Articles 18 and 38 of Additional Protocol I and Article 12 of Additional Protocol II), concerning the use of distinctive emblems,

(PP2) *Desiring* to supplement the aforementioned provisions so as to enhance their protective value and universal character,

(PP3) *Noting* that this Protocol is without prejudice to the recognized right of High Contracting Parties to continue to use the emblems they are using in conformity with their obligations under the Geneva Conventions and, where applicable, the Protocols additional thereto,

(PP4) *Recalling* that the obligation to respect persons and objects protected by the Geneva Conventions and the Protocols additional thereto derives from their protected status under international law and is not dependent on use of the distinctive emblems, signs or signals,

(PP5) *Stressing* that the distinctive emblems are not intended to have any religious, ethnic, racial, regional or political significance,

(PP6) *Emphasizing* the importance of ensuring full respect for the obligations relating to the distinctive emblems recognized in the Geneva Conventions, and, where applicable, the Protocols additional thereto,

(PP7) *Recalling* that Article 44 of the First Geneva Convention makes the distinction between the protective use and the indicative use of the distinctive emblems,

(PP8) *Recalling* further that National Societies undertaking activities on the territory of another State must ensure that the emblems they intend to use within the framework of such activities may be used in the country where the activity takes place and in the country or countries of transit,

(PP9) *Recognizing* the difficulties that certain States and National Societies may have with the use of the existing distinctive emblems,

(PP10) *Noting* the determination of the International Committee of the Red Cross, the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the International Red Cross and Red Crescent Movement to retain their current names and emblems,

Have agreed on the following:

Article 1 Respect for and scope of application of this Protocol

1. The High Contracting Parties undertake to respect and to ensure respect for this Protocol in all circumstances.

2. This Protocol reaffirms and supplements the provisions of the four Geneva Conventions of 12 August 1949 ("the Geneva Conventions") and, where applicable, of their two Additional Protocols of 8 June 1977 ("the 1977 Additional Protocols") relating to the distinctive emblems, namely the red cross, the red crescent and the red lion and sun, and shall apply in the same situations as those referred to in these provisions.

Article 2 Distinctive emblems

1. This Protocol recognizes an additional distinctive emblem in addition to, and for the same purposes as, the distinctive emblems of the Geneva Conventions. The distinctive emblems shall enjoy equal status.

2. This additional distinctive emblem, composed of a red frame in the shape of a square on edge on a white ground, shall conform

to the illustration in the Annex to this Protocol. This distinctive emblem is referred to in this Protocol as the "third Protocol emblem".

3. The conditions for use of and respect for the third Protocol emblem are identical to those for the distinctive emblems established by the Geneva Conventions and, where applicable, the 1977 Additional Protocols.

4. The medical services and religious personnel of armed forces of High Contracting Parties may, without prejudice to their current emblems, make temporary use of any distinctive emblem referred to in paragraph 1 of this Article where this may enhance protection.

Article 3 Indicative use of the third Protocol emblem

1. National Societies of those High Contracting Parties which decide to use the third Protocol emblem may, in using the emblem in conformity with relevant national legislation, choose to incorporate within it, for indicative purposes:

- a) a distinctive emblem recognized by the Geneva Conventions or a combination of these emblems; or
- b) another emblem which has been in effective use by a High Contracting Party and was the subject of a communication to the other High Contracting Parties and the International Committee of the Red Cross through the depositary prior to the adoption of this Protocol.

Incorporation shall conform to the illustration in the Annex to this Protocol.

2. A National Society which chooses to incorporate within the third Protocol emblem another emblem in accordance with paragraph 1 above, may, in conformity with national legislation, use the designation of that emblem and display it within its national territory.

3. National Societies may, in accordance with national legislation and in exceptional circumstances and to facilitate their work, make temporary use of the distinctive emblem referred to in Article 2 of this Protocol.

4. This Article does not affect the legal status of the distinctive emblems recognized in the Geneva Conventions and in this Protocol, nor does it affect the legal status of any particular

emblem when incorporated for indicative purposes in accordance with paragraph 1 of this Article.

*Article 4 International Committee of the Red Cross and
International Federation of Red Cross and Red
Crescent Societies*

The International Committee of the Red Cross and the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, and their duly authorized personnel, may use, in exceptional circumstances and to facilitate their work, the distinctive emblem referred to in Article 2 of this Protocol.

Article 5 Missions under United Nations auspices

The medical services and religious personnel participating in operations under the auspices of the United Nations may, with the agreement of participating States, use one of the distinctive emblems mentioned in Articles 1 and 2.

Article 6 Prevention and repression of misuse

1. The provisions of the Geneva Conventions and, where applicable, the 1977 Additional Protocols, governing prevention and repression of misuse of the distinctive emblems shall apply equally to the third Protocol emblem. In particular, the High Contracting Parties shall take measures necessary for the prevention and repression, at all times, of any misuse of the distinctive emblems mentioned in Articles 1 and 2 and their designations, including the perfidious use and the use of any sign or designation constituting an imitation thereof.

2. Notwithstanding paragraph 1 above, High Contracting Parties may permit prior users of the third Protocol emblem, or of any sign constituting an imitation thereof, to continue such use, provided that the said use shall not be such as would appear, in time of armed conflict, to confer the protection of the Geneva Conventions and, where applicable, the 1977 Additional Protocols, and provided that the rights to such use were acquired before the adoption of this Protocol.

Article 7 Dissemination

The High Contracting Parties undertake, in time of peace as in time of armed conflict, to disseminate this Protocol as widely as possible in their respective countries and, in particular, to include the study thereof in their programmes of military instruction and to encourage the study thereof by the civilian population, so that this instrument may become known to the armed forces and to the civilian population.

Article 8 Signature

This Protocol shall be open for signature by the Parties to the Geneva Conventions on the day of its adoption and will remain open for a period of twelve months.

Article 9 Ratification

This Protocol shall be ratified as soon as possible. The instruments of ratification shall be deposited with the Swiss Federal Council, depositary of the Geneva Conventions and the 1977 Additional Protocols.

Article 10 Accession

This Protocol shall be open for accession by any Party to the Geneva Conventions which has not signed it. The instruments of accession shall be deposited with the depositary.

Article 11 Entry into force

1. This Protocol shall enter into force six months after two instruments of ratification or accession have been deposited.

2. For each Party to the Geneva Conventions thereafter ratifying or acceding to this Protocol, it shall enter into force six months after the deposit by such Party of its instrument of ratification or accession.

Article 12 Treaty relations upon entry into force of this Protocol

1. When the Parties to the Geneva Conventions are also Parties to this Protocol, the Conventions shall apply as supplemented by this Protocol.

2. When one of the Parties to the conflict is not bound by this Protocol, the Parties to the Protocol shall remain bound by it in

their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to each of the Parties which are not bound by it, if the latter accepts and applies the provisions thereof.

Article 13 Amendment

1. Any High Contracting Party may propose amendments to this Protocol. The text of any proposed amendment shall be communicated to the depositary, which shall decide, after consultation with all the High Contracting Parties, the International Committee of the Red Cross and the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, whether a conference should be convened to consider the proposed amendment.

2. The depositary shall invite to that conference all the High Contracting Parties as well as the Parties to the Geneva Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol.

Article 14 Denunciation

1. In case a High Contracting Party should denounce this Protocol, the denunciation shall only take effect one year after receipt of the instrument of denunciation. If, however, on the expiry of that year the denouncing Party is engaged in a situation of armed conflict or occupation, the denunciation shall not take effect before the end of the armed conflict or occupation.

2. The denunciation shall be notified in writing to the depositary, which shall transmit it to all the High Contracting Parties.

3. The denunciation shall have effect only in respect of the denouncing Party.

4. Any denunciation under paragraph 1 shall not affect the obligations already incurred, by reason of the armed conflict or occupation, under this Protocol by such denouncing Party in respect of any act committed before this denunciation becomes effective.

Article 15 Notifications

The depositary shall inform the High Contracting Parties as well as the Parties to the Geneva Conventions, whether or not they are signatories of this Protocol, of:

- a) signatures affixed to this Protocol and the deposit of instruments of ratification and accession under Articles 8, 9 and 10;
- b) the date of entry into force of this Protocol under Article 11 within ten days of said entry into force;
- c) communications received under Article 13;
- d) denunciations under Article 14.

Article 16 Registration

1. After its entry into force, this Protocol shall be transmitted by the depositary to the Secretariat of the United Nations for registration and publication, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

2. The depositary shall also inform the Secretariat of the United Nations of all ratifications, accessions and denunciations received by it with respect to this Protocol.

Article 17 Authentic texts

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the depositary, which shall transmit certified true copies thereof to all the Parties to the Geneva Conventions.

ANNEX**THIRD PROTOCOL EMBLEM**

(Article 2, paragraph 2 and Article 3, paragraph 1 of the Protocol)

Article 1 Distinctive emblem

Article 2 Indicative use of the third Protocol emblem

Incorporation in
accordance with Art. 3

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1950) (Europakonventionen)

jämte;

protokoll nr 6 avseende avskaffande av dödsstraffet (1983),
tilläggsprotokoll nr 13 avseende avskaffande av dödsstraffet under
alla omständigheter (2002)

Förord

När Europarådet bildades 1949 angavs som en av organisationens huvuduppgifter att säkerställa och vidareutveckla de mänskliga rättigheterna. En expertkommitté fick i uppdrag att utarbeta en europeisk konventionstext med ett kontroll- och klagomålssystem. Sedan kommittén lagt fram sitt förslag och en grupp högre ämbetsmän från medlemsstaterna bearbetat texten, kunde man i Rom den 4 november 1950 underteckna Europakonventionen. Konventionen omfattar de traditionella medborgerliga och politiska rättigheterna och är inspirerad av FN:s universella deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Europakonventionens artikel 15 ger stater rätten att göra inskränkningar (derogationsrätt) från vissa av konventionens krav i händelse av krig eller "annat allmänt nödläge" som hotar nationens existens. Dessa inskränkningar får inte sträcka sig längre än vad som är oundgängligen erforderligt "med hänsyn till situationens krav" och de måste inrapporteras till Europarådets generalsekreterare. Inskränkningar får inte göras beträffande rätten till liv, förbudet mot tortyr, förbudet mot slaveri eller tvångsarbete, eller förbudet mot retroaktiva straffbestämmelser eller straffdomar. Dessa rättigheter är helt enkelt av sådan fundamental natur att inskränkningar aldrig kan accepteras ("non-derogable rights").

Konventionen har sedermera kompletterats med flera tilläggsprotokoll. Vi har här valt att inkludera utdrag ur två av dessa. Tilläggsprotokoll nr 6 innebär att dödsstraffet avskaffas i fredstid och tilläggsprotokoll nr 13 innebär att dödsstraffet avskaffas i alla sammanhang.

Europakonventionen ratificerades av Sverige 1952 och trädde i kraft 1953. Samtidigt med ratifikationen erkände Sverige, som första stat, enskilda personers klagorätt till den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Kommissionen var det ena av två organ som upprättades för att under konventionen juridiskt övervaka kränkningar av mänskliga rättigheter i de deltagande staterna. Det andra organet var Europadomstolen som idag har tagit över kommissionens roll och vars avgöranden är rättsligt bindande för den berörda staten.

Sedan 1995 är Europakonventionen inkorporerad i svensk rätt genom lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Ett stadgande har införts i 2 kap. 23 § regeringsformen som anger att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Lagar som tillkommit innan konventionen blev en del av svensk lag ska tolkas i enlighet med konventionen och den praxis som finns och lagstiftning som tillkommit senare får inte stå i strid mot konventionen eller den praxis som finns att tillgå.

Europakonventionens avdelning II om den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och avdelning III om diverse bestämmelser är ej relevanta i detta sammanhang. Europakonventionen återges således endast i utdrag. Avseende de två tilläggsprotokollen återges endast deras inledande materiella bestämmelser.

Konventionen antogs den 4 november 1950 och ratificerades av Sverige den 4 februari 1952.

Riksdagsbehandling: prop. 1951:165, prop. 1993/94:117, bet. 1993/94:KU24, rskr. 1993/94:246

Publicering: SÖ 1952:35, SFS 1994:1219

Protokoll nr 6 trädde i kraft den 1 mars 1985 och ratificerades av Sverige den 9 februari 1984.

Riksdagsbehandling: prop. 1983/84:31, UU 1983/84:4, rskr. 1983/84:62

Publicering: SÖ 1983:57

Protokoll nr 13 trädde i kraft den 1 juli 2003 och ratificerades av Sverige den 22 april 2003.

Riksdagsbehandling: prop. 2002/03:32, bet. 2002/03:UU6, rskr. 2002/03:101. SFS 2003:75

Publicering: SÖ 2003:21

UTDRAG – Artiklarna 1–18

Undertecknade regeringar,

som är medlemmar av Europarådet,

som beaktar den allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som antagits av Förenta nationernas generalförsamling den 10 december 1948,

som beaktar att denna förklaring syftar till att trygga ett universellt och verksamt erkännande och iakttagande av de rättigheter som där angetts,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en fastare enhet mellan dess medlemmar och att ett av medlen att fullfölja detta syfte är att bevara och utveckla de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,

som bekräftar sin djupa tro på de grundläggande friheterna som utgör själva grundvalen för rättvisa och fred i världen och som bäst bevaras, å ena sidan, genom verklig politisk demokrati samt, å den andra, genom en gemensam grundsyn på och respekt för de mänskliga rättigheterna, på vilka de förlitar sig,

samt såsom regeringar i europeiska stater vilka besjålas av samma anda och äger ett gemensamt arv i sina politiska traditioner, sina ideal, sin frihet och sin grundläggande rättsuppfattning och är beslutna att vidta de första åtgärderna ägnade att åstadkomma en

kollektiv garanti för vissa av de rättigheter som angetts i den allmänna förklaringen,
har kommit överens om följande.

Artikel 1 Skyldighet att respektera de mänskliga rättigheterna

De höga fördragsslutande parterna skall garantera var och en, som befinner sig under deras jurisdiktion, de fri- och rättigheter som anges i avdelning I i denna konvention.

AVDELNING I RÄTTIGHETER OCH FRIHETER

Artikel 2 Rätt till livet

1. Envars rätt till livet skall skyddas genom lag. Ingen skall avsiktligt berövas livet utom för att verkställa domstols dom i de fall då han dömts för brott som enligt lag är belagt med sådant straff.

2. Ingen skall anses ha berövats livet i strid med denna artikel, när detta är en följd av våld som var absolut nödvändigt

- a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning,
- b) för att verkställa en laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad friheten att undkomma,
- c) för att i laglig ordning stävja upplopp eller uppror.

Artikel 3 Förbud mot tortyr

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 4 Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Ingen får hållas i slaveri eller träldom.

2. Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.

3. Med "tvångsarbete eller annat påtvingat arbete" enligt denna artikel förstås inte

- a) arbete som vanligtvis utkrävs av den som är frihetsberövad i enlighet med bestämmelserna i artikel 5 i denna konvention eller som är villkorligt frigiven från sådant frihetsberövande,

- b) tjänstgöring av militär art eller, i länder där samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring beaktas, tjänstgöring som i dessa fall utkrävs i stället för militär värnpliktstjänstgöring,
- c) tjänstgöring som utkrävs när nödläge eller olycka hotar samhällets existens eller välfärd,
- d) arbete eller tjänstgöring som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna.

Artikel 5 Rätt till frihet och säkerhet

1. Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver

- a) när någon är lagligen berövad friheten efter fällande dom av behörig domstol,
- b) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten, antingen därför att han underlåtit att uppfylla en domstols lagligen meddelade föreläggande eller i syfte att säkerställa ett fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet,
- c) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att ställas inför behörig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha begått ett brott, eller när det skäligen anses nödvändigt att hindra honom från att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta,
- d) när en underårig genom ett lagligen meddelat beslut är berövad friheten för att undergå skyddsuppfostran eller för att inställas inför behörig rättslig myndighet,
- e) när någon är lagligen berövad friheten för att förhindra spridning av smittosam sjukdom eller därför att han är psykiskt sjuk, alkoholmissbrukare, missbrukare av droger eller lösdrivare,
- f) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att förhindra att han obehörigen reser in i landet eller som ett led i ett förfarande som rör hans utvisning eller utlämning.

2. Var och en som arresteras skall utan dröjsmål och på ett språk som han förstår underrättas om skälen för åtgärden och om varje anklagelse mot honom.

3. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten i enlighet med vad som sagts under punkt 1.c skall utan dröjsmål ställas inför domare eller annan ämbetsman, som enligt lag

får fullgöra dömande uppgifter, och skall vara berättigad till rättegång inom skälig tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. För frigivning får krävas att garantier ställs för att den som friges inställer sig till rättegången.

4. Var och en som berövas friheten genom arrestering eller på annat sätt skall ha rätt att påfordra att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.

5. Var och en som arresterats eller på annat vis berövats friheten i strid med bestämmelserna i denna artikel skall ha rätt till skadestånd.

Artikel 6 Rätt till en rättvis rättegång

1. Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från förhandlingen eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter när offentlighet skulle skada rättvisans intresse.

2. Var och en som blivit anklagad för brott skall betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.

3. Var och en som blivit anklagad för brott har följande minimirättigheter

- a) att utan dröjsmål, på ett språk som han förstår och i detalj, underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom,
- b) att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar,
- c) att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett eller att, när han saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar,
- d) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom samt att själv få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom,

- e) att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som begagnas i domstolen.

Artikel 7 Inget straff utan lag

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater.

Artikel 8 Rätt till skydd för privat- och familjeliv

1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 9 Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

2. Friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 10 Yttrandefrihet

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territo-

riella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet.

Artikel 11 Frihet att delta i sammankomster och föreningsfrihet

1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Denna artikel hindrar inte att det för medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen eller den statliga förvaltningen görs lagliga inskränkningar i utövandet av de nämnda rättigheterna.

Artikel 12 Rätt att ingå äktenskap

Giftasvuxna män och kvinnor har rätt att ingå äktenskap och bilda familj i enlighet med de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Artikel 13 Rätt till ett effektivt rättsmedel

Var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen förövats av någon under utövning av offentlig myndighet.

Artikel 14 Förbud mot diskriminering

Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön,

ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Artikel 15 Avvikelse från konventionsförpliktelse vid nödläge

1. Under krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens får en hög fördragsslutande part vidta åtgärder som innebär avvikelser från dess skyldigheter enligt denna konvention i den utsträckning som det är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder inte strider mot landets övriga förpliktelser enligt den internationella rätten.

2. Inga inskränkningar får med stöd av denna bestämmelse göras i artikel 2, utom i fråga om dödsfall till följd av lagliga krigshandlingar, eller i artiklarna 3, 4 (punkten 1) och 7.

3. En hög fördragsslutande part som begagnar sig av rätten att göra avvikelse från denna konvention skall hålla Europarådets generalsekreterare fullt underrättad om de åtgärder som vidtagits i sådant hänseende och om skälen för dessa. Den höga fördragsslutande parten skall också underrätta Europarådets generalsekreterare om när dessa åtgärder har upphört att gälla och konventionens bestämmelser åter blivit fullt tillämpliga.

Artikel 16 Inskränkningar i utlänningsars politiska verksamhet

Ingenting i artiklarna 10, 11 och 14 får anses hindra de höga fördragsslutande parterna från att införa inskränkningar i utlänningsars politiska verksamhet.

Artikel 17 Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingenting i denna konvention får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som medgetts där.

Artikel 18 Begränsning av användningen av inskränkningar i rättigheter

De inskränkningar som medgetts enligt denna konvention beträffande de där upptagna fri- och rättigheterna får inte tillämpas annat än i de syften för vilka de medgetts.

Protokoll nr 6 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, avseende avskaffande av dödsstraffet (1983)

UTDRAG – Artiklarna 1–4

Europarådets medlemsstater, som undertecknat detta protokoll till den i Rom den 4 november 1950 undertecknade konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad "konventionen"),

som beaktar att den utveckling som skett i flera av Europarådets medlemsstater kännetecknas av en allmän tendens till avskaffande av dödsstraffet,

har kommit överens om följande:

Artikel 1 Avskaffande av dödsstraffet

Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas.

Artikel 2 Dödsstraff under krigstid

En stat kan i sin lag föreskriva dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot; ett sådant straff skall tillämpas endast i de fall som anges i lagen och i enlighet med dess föreskrifter. Staten skall underrätta Europarådets generalsekreterare om de ifrågavarande föreskrifterna i lagen.

Artikel 3 Förbud mot avvikelser

Avvikelser enligt artikel 15 i konventionen får inte ske från bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 4 Förbud mot förbehåll

Förbehåll enligt artikel 57 i konventionen får inte göras beträffande bestämmelserna i detta protokoll.

Protokoll nr 13 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, avseende avskaffande av dödsstraffet under alla omständigheter (2002)

UTDRAG – Artiklarna 1–3

Europarådets medlemsstater, som har undertecknat detta protokoll,

som är övertygade om att allas rätt till liv är ett grundläggande värde i ett demokratiskt samhälle och att avskaffandet av dödsstraffet är nödvändigt för skyddet av denna rättighet och för det fulla erkännandet av alla människors inneboende värdighet,

som önskar stärka det skydd av rätten till livet som garanteras av konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilken undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad ”konventionen”),

som beaktar att protokoll nr 6 till konventionen om avskaffande av dödsstraffet, som undertecknades i Strasbourg den 28 april 1983, inte utesluter dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot,

som är fast beslutna att ta det avgörande steget för att avskaffa dödsstraffet under alla omständigheter,

har kommit överens om följande.

Artikel 1 Avskaffande av dödsstraffet

Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas.

Artikel 2 Förbud mot avvikelser

Avvikelser enligt artikel 15 i konventionen får inte ske från bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 3 Förbud mot förbehåll

Förbehåll enligt artikel 57 i konventionen får inte göras beträffande bestämmelserna i detta protokoll.

Konvention angående flyktingars rättsliga ställning, Genève den 28 juli 1951 (Flyktingkonventionen)

jämte;

protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, New York
den 31 januari 1967

Förord

Den 28 juli 1951 godkände en speciell FN-konferens i Genève en konvention om flyktingars rättsliga ställning (flyktingkonventionen). Det är den första internationella överenskommelsen som täcker de viktigaste aspekterna av en flyktings liv. Flyktingkonventionen definierar vem som är flykting och vilka flyktingars rättigheter och staters skyldigheter är. Med flykting avses en person som i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan som ovan sagts, inte önskar begagna sig av sagda lands skydd. Den kanske viktigaste följden av flyktingstatus är det s.k. återförvisningsförbudet (non-refoulement), enligt vilket en stat inte får utvisa eller återsända en flykting till ett sådant område där han riskerar förföljelse.

Personer som gjort sig skyldiga till brott mot freden, krigsförbrytelse, brott mot mänskligheten eller gjort sig skyldiga till grovt icke-politiskt brott utanför asyllandet, omfattas inte av konventionen. Dessa personer omfattas dock av den non-refoulement princip som återfinns i tortyrkonventionen och Europakonventionen.

Konventionen är, mot bakgrund av andra världskriget, begränsad till att främst ge skydd åt europeiska flyktingar, men

genom antagandet av ett protokoll 1967 utvidgades konventionens räckvidd till omfatta människor på flykt världen över. Genom att ansluta sig till 1967 års protokoll förbinder sig alltså stater att tillämpa konventionen utan temporära eller geografiska begränsningar.

I denna samling återges endast ett urval av konventionens och protokollets artiklar.

*Konventionen trädde i kraft den 22 april 1954
och ratificerades av Sverige den 26 oktober 1954.
Riksdagsbehandling: prop. 1954:134, bet. 1954:UU3,
rskr. 1954:364
Publicering: SÖ 1954:55
Protokollet trädde i kraft den 4 oktober 1967
och ratificerades av Sverige den 25 augusti 1967.
Publicering: SÖ 1967:45*

UTDRAG – Artiklarna 1, 8, 9, 27 och 33

Artikel 1 Definition av uttrycket "flykting"

A. I denna konvention avses med uttrycket "flykting" följande personer, nämligen

1) den som blivit att anse såsom flykting jämlikt överenskommelserna av den 12 maj 1926 eller den 30 juni 1928, konventionerna av den 28 oktober 1933 eller den 10 februari 1938, protokollet av den 14 september 1939 eller Internationella Flyktingorganisationens stadga,

varvid märkes, att av Internationella Flyktingorganisationen under dess verksamhetstid fattade beslut om att vissa personer icke skola erkännas såsom flyktingar icke skola utgöra hinder för att ställning såsom flykting tillerkännes personer, vilka uppfylla de under 2) här nedan angivna villkoren;

2) den som till följd av händelser, som inträffat före den 1 januari 1951, och i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda

lands skydd, eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land, vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att återvända dit.

Beträffande den som är medborgare i mera än ett land avses med uttrycket "land vari han är medborgare" varje land, vari han är medborgare; ingen skall anses vara i avsaknad av det lands skydd, vari han är medborgare, därest han utan bärande skäl grundat på berättigad fruktan underlåtit att begagna sig av något av de länders skydd, i vilka han är medborgare.

B.

1) I denna konvention skall med det i artikel 1 A förekommande uttrycket "händelser som inträffat före den 1 januari 1951" kunna förstås antingen

- a) "händelser som inträffat i Europa före den 1 januari 1951" eller
- b) "händelser som inträffat i Europa eller annorstädes före den 1 januari 1951",

och skall envar fördragsslutande stat vid undertecknandet av eller ratifikationen av konventionen eller vid anslutningen till densamma avgiva en förklaring angående vilkendera av dessa båda betydelser som staten i fråga inlägger i förevarande uttryck med hänsyn till de förpliktelser, som den åtager sig i enlighet med konventionen.

2) Fördragsslutande stat, som valt alternativet a) ovan, äger när som helst medelst ett till Förenta Nationernas generalsekreterare riktat meddelande utvidga sina förpliktelser genom att antaga alternativet b).

C. Denna konvention skall upphöra att vara tillämplig på den som omfattas av bestämmelserna under A ovan men som

1) av fri vilja på nytt begagnar sig av det lands skydd, vari han är medborgare; eller

2) efter att hava förlorat sitt medborgarskap, av fri vilja återförvärvar detsamma; eller

3) förvärvar medborgarskap i ett nytt land och kommer i åtnjutande av detta lands skydd; eller

4) av fri vilja återvänder för att bosätta sig i det land, som han lämnat eller utanför vilket han fortsatt att uppehålla sig på grund av fruktan för förföljelse; eller

5) icke kan fortfara att vägra begagna sig av det lands skydd, vari han är medborgare, enär de omständigheter, till följd av vilka han blivit erkänd såsom flykting, icke längre föreligga,

dock att denna bestämmelse icke avser flykting hänförlig under A 1) ovan, som kan åberopa på tidigare förföljelse grundade, tungt vägande skäl för vägran att begagna sig av det lands skydd, vari han är medborgare; eller

6) utan att äga medborgarskap i något land kan återvända till det land, vari han tidigare hade sin vanliga vistelseort, enär de omständigheter, till följd av vilka han blivit erkänd såsom flykting, icke längre föreligga,

dock att denna bestämmelse icke avser flykting hänförlig under A 1) ovan, som kan åberopa på tidigare förföljelse grundade, tungt vägande skäl för vägran att återvända till det land, vari han tidigare hade sin vanliga vistelseort.

D. Denna konvention är icke tillämplig på dem som för närvarande åtnjuta beskydd eller bistånd av andra Förenta Nationernas organ eller institutioner än Förenta Nationernas Höge Kommissarie för flyktingar.

Därest sådant beskydd eller bistånd, av vilken anledning det vara må, skulle upphöra utan att ifrågavarande personers ställning blivit slutgiltigt reglerad enligt tillämpliga, av Förenta Nationernas generalförsamling antagna resolutioner, skola vederbörande utan vidare äga åtnjuta de i denna konvention stadgade förmånerna.

E. Denna konvention äger icke tillämpning på den som av vederbörliga myndigheter i det land, vari han bosatt sig, erkännes hava de rättigheter och skyldigheter, som äro förbundna med innehav av medborgarskap i sagda land.

F. Stadgandena i denna konvention äga icke tillämpning på den beträffande vilken föreligga allvarliga skäl antaga, att han

- a) förövat brott mot freden, krigsförbrytelse eller brott mot mänskligheten, sådana dessa brott blivit definierade i de internationella överenskommelser, som tillkommit för att meddela bestämmelser angående sådana brott; eller
- b) förövat grovt ickepolitiskt brott utanför tillflyktslandet, innan han erhöll tillträde till detsamma såsom flykting; eller
- c) gjort sig skyldig till gärningar, stridande mot Förenta Nationernas syften och grundsatser.

Artikel 8 Befrielse från undantagsåtgärder

I fråga om undantagsåtgärder som må vidtagas mot någon viss främmande stats medborgare med avseende på deras personer, egendom eller intressen, gäller att fördragsslutande stat icke äger gentemot flykting som formellt är medborgare i den ifrågavarande främmande staten tillämpa sådana åtgärder allenast på grund av detta flyktingens medborgarskap. Fördragsslutande stat, som på grund av den egna lagstiftningen är förhindrad att tillämpa den i denna artikel fastslagna allmänna grundsatsen, skall i därför ägnade fall medgiva undantag för flyktingar, som nu sagts.

Artikel 9 Tillfälliga åtgärder

Bestämmelserna i denna konvention utgöra icke hinder för fördragsslutande stat att i krigstid eller under andra allvarliga och utomordentliga förhållanden gentemot någon bestämd person provisoriskt vidtaga åtgärder, som staten ifråga finner oundgängligen erforderliga för den nationella säkerheten, i avvaktan på utredning genom statens försorg, huruvida vederbörande verkligen är flykting samt huruvida i hans fall upprätthållandet av åtgärderna är nödvändigt i den nationella säkerhetens intresse.

Artikel 27 Identitetshandlingar

Fördragsslutande stat skall utfärda identitetshandlingar till flykting, som befinner sig inom statsområdet och som icke är i besittning av giltigt resedokument.

Artikel 33 Förbud mot utvisning och avvísning

1. Fördragsslutande stat må icke, på vilket sätt det vara må, utvisa eller avvisa flykting till gränsen mot område varest hans liv eller frihet skulle hotas på grund av hans ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiskt åskådning.

2. Denna bestämmelse må likväl icke åberopas av flykting, vilken det föreligger skälig anledning att betrakta som en fara för det lands säkerhet i vilket han uppehåller sig eller vilken, med hänsyn till att han genom lagakraftäggande dom har dömts för synnerligen grovt brott, utgör en samhällsfara i sagda land.

Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, New York den 31 januari 1967

UTDRAG - Artikel 1

Artikel 1 Allmän bestämmelse

1. De stater som är anslutna till detta protokoll förpliktar sig att tillämpa artiklarna 2 till och med 34 av konventionen på flyktingar, sådant detta begrepp definieras härnedan.

2. I detta protokoll skall, utom vid tillämpningen av moment 3 av denna artikel, med "flykting" förstås varje person, som omfattas av definitionen i artikel 1 av konventionen som om orden "... till följd av händelse, som inträffat före den 1 januari 1951, och ..." samt orden "... till följd av händelser som förut sagts ..." i artikel 1 A 2) var utelämnade.

3. Detta protokoll skall tillämpas av stater, som är anslutna till detsamma, utan någon begränsning från geografisk synpunkt; förklaringar som angivits enligt artikel 1 B 1) a) av konventionen av stater, som redan tillträtt detsamma, skall dock gälla även i förhållande till detta protokoll, med mindre dessa förklaringar utvidgas enligt artikel 1 B 2) av konventionen.

Konvention om skydd för kulturregdom i händelse av väpnad konflikt, Haag den 14 maj 1954 (Kulturkonventionen)

jämte;

tillämpningsföreskrifter,
tilläggsprotokoll I den 14 maj 1954,
tilläggsprotokoll II den 26 mars 1999

Förord

Konventionen om skydd för kulturregdom i händelse av väpnad konflikt, kulturkonventionen, upprättades i Haag 1954. Konventionen, som antogs inom ramen för Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), är avsedd att utgöra ett komplement till tidigare överenskommelser, särskilt 1907 års Haagkonventioner och 1949 års Genèvekonventioner, i vilka vissa regler till skydd av kulturregdom finns. Genom att ansluta sig till kulturkonventionen förbinder sig parterna att både skydda och respektera kulturregdom under såväl internationella som icke-internationella väpnade konflikter samt under ockupation. I fredstid ska parterna även förbereda skyddet för kulturregdom. Konventionen identifierar även ett karaktäristiskt emblem som kan användas för att utmärka kulturregdom.

Det finns i konventionen två graderingar av skyddet av kulturregdom. Ett allmänt skydd (art. 4–6) där respektive stat avgör vad som är viktigt för landets kulturella arv och ett speciellt skydd (art. 8–11) som avser kulturvärden som är av sådan vikt att de betraktas som särskilt värdefulla för världskulturarvet. Undantag från skyddet av kulturregdom kan göras med åberopande av militär nödvändighet i vissa fall.

Detta undantag gäller dock bara kulturegendom med det allmänna skyddet (art. 4). Det kan inte göras undantag från skyddet av speciellt skyddad kulturegendom.

Kulturkonventionens regler har senare bekräftats genom bestämmelserna i 1977 års tilläggsprotokoll I och II till Genèvekonventionerna art. 53 respektive 16 om skydd för bl.a. kulturell egendom som förbjuder fientlig handling riktad mot historiska minnesmärken, konstverk eller platser avsedda för religiösa ändamål, vilka utgör folkens kulturella eller andliga arv.

Till konventionen hör också två protokoll. Tilläggsprotokoll I från 1954 är inriktat på att förhindra att kulturegendom förs ut från ett territorium. Om egendom ändå förts från en stat i samband med ockupation ska den förvaras och vid krigsslutet föras tillbaka.

Tilläggsprotokoll II från 1999 kompletterar kulturkonventionen ytterligare och medför ett antal förbättringar av skyddet för kulturegendom. Bland annat definieras ett antal förfaranden som brott mot konventionen och protokollet. I protokollet ställs även vissa krav på kriminalisering av sådana brott. Sverige har undertecknat detta protokoll, men ännu inte (februari 2010) ratificerat det.

I Totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12) finns föreskrifter till ledning för tolkningen och tillämpningen för svensk del av kulturkonventionen.

Konventionen och tilläggsprotokoll I trädde i kraft den 7 augusti 1956 och ratificerades av Sverige den 22 januari 1985.

Riksdagsbehandling: prop. 1983:84:108, bet. 1983/84:KU16, rskr. 227

Publicering: SÖ 1985:7

Tilläggsprotokoll II trädde i kraft den 9 mars 2004. Sverige undertecknade protokollet den 26 mars 1999, men har ännu inte ratificerat det.

De höga fördragsslutande parterna,

som erkänner att kulturegendom under senare tiders väpnade konflikter har lidit allvarlig skada och att kulturegendom på grund av krigföringsteknikens utveckling befinner sig i en alltmer ökande fara för ödeläggelse;

som är övertygade om att skada på ett folks kulturegendom, oavsett vilket land den tillhör, är liktydigt med skada på hela mänsklighetens kulturarv, ty varje folkslag bidrar till världens kultur;

som anser att bevarandet av kulturarvet är av stor betydelse för hela jordens befolkning och att det är viktigt att detta arv blir föremål för internationellt skydd;

som leds av de principer för skydd av kulturvärden under väpnad konflikt som proklamerades i Haagkonventionerna från 1899 och 1907 samt Washingtonpakten den 15 april 1935;

som är av den uppfattningen att sådant skydd inte kan vara effektivt om inte både nationella och internationella åtgärder vidtas i fredstid för att organisera skyddet;

som har bestämt sig för att vidta alla tänkbara åtgärder rör att skydda kulturvärden;

har kommit överens om följande bestämmelser.

Kapitel I Allmänna bestämmelser om skydd

Artikel 1 Definition av "kulturegendom"

I denna konvention avses med termen "kulturegendom", utan hänsyn till ursprung eller äganderätt,

- a) fast och lös egendom av stor betydelse för varje folks kulturarv, såsom minnesmärken, kyrkliga eller profana, av arkitektonisk, konstnärlig eller historisk art; arkeologiska miljöer; grupper av byggnader som i sin helhet har historiskt eller konstnärligt intresse; konstverk; manuskript, böcker och andra föremål av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt intresse; såväl som vetenskapliga samlingar och betydande samlingar av böcker eller arkiv eller av reproduktioner av de objekt som ovan beskrivits;
- b) byggnader vars huvudändamål är att vara förvarings- och utställningsplats för sådan lös kulturegendom som anges under a), såsom museer, stora bibliotek, arkiv och skyddsrum som i

- händelse av väpnad konflikt kan ge skydd för den lösa kulturegendom som anges under a);
- c) centra som inrymmer ett stort antal av sådan kulturegendom som anges under a) och b) och som i det följande kallas "centra för minnesmärken".

Artikel 2 Beskydd av kulturegendom

I denna konvention avses med "skydd av kulturegendom" skydd av och respekt för sådan egendom.

Artikel 3 Skydd av kulturegendom

De höga fördragsslutande parterna åtar sig att i fredstid förbereda skyddet för kulturegendom inom sitt eget territorium mot förutsebara följder av en väpnad konflikt genom att vidta sådana åtgärder som de anser erforderliga.

Artikel 4 Respekt för kulturegendom

1) De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att respektera kulturegendom såväl inom sitt eget territorium som inom andra höga fördragsslutande parters territorium genom att avhålla sig från att använda egendomen och dess närmaste omgivning, eller anordningar som används för dess skydd, för ändamål som skulle kunna utsätta dem för skada eller förstörelse i händelse av väpnad konflikt och genom att avhålla sig från varje fientlig handling riktad mot sådan egendom.

2) De förpliktelser som nämns i punkt 1 i denna artikel kan åsidosättas endast i de fall då militära skäl absolut kräver sådant åsidosättande.

3) De höga fördragsslutande parterna åtar sig vidare att förbjuda och, om nödvändigt, sätta stopp för varje form av stöld, plundring eller bortförande av kulturegendom och varje form av vandalism riktad mot kulturegendom. De skall avhålla sig från att rekvirera lös kulturegendom som befinner sig på en annan fördragsslutande parts territorium.

4) De skall avhålla sig från varje vedergällningsaktion riktad mot kulturegendom.

5) Ingen hög fördragsslutande part kan undandra sig de förpliktelser som enligt denna artikel åvilar denna gentemot en annan hög fördragsslutande part med hänvisning till att denna inte har vidtagit de skyddsåtgärder som anges i artikel 3.

Artikel 5 Ockupation

1) Varje hög fördragsslutande part, som helt eller delvis har ockuperat en annan hög fördragsslutande parts territorium, skall såvitt möjligt stödja de behöriga nationella myndigheterna i det ockuperade landet för att trygga och bevara landets kulturegendom.

2) Visar det sig nödvändigt att vidta åtgärder för att bevara kulturegendom som befinner sig på ockuperat territorium och har skadats vid krigsoperationer och de behöriga nationella myndigheterna inte har möjlighet att vidta sådana åtgärder, skall ockupationsmakten såvitt möjligt och i nära samarbete med nämnda myndigheter vidta de nödvändigaste åtgärderna, som syftar till ett bevarande av kulturendomen.

3) Varje hög fördragsslutande part vars regering av en motståndsrörelses medlemmar betraktas som den legitima regeringen skall om möjligt göra motståndsrörelsens medlemmar uppmärksamma på att de är skyldiga att rätta sig efter de bestämmelser i konventionen som rör respekten för kulturegendom.

Artikel 6 Märkning av kulturegendom

I enlighet med bestämmelserna i artikel 16 kan kulturegendom förses med ett karakteristiskt emblem för att underlätta identifieringen av denna.

Artikel 7 Militära förhållningsregler

1) De höga fördragsslutande parterna åtar sig att i fredstid i sina militära reglementen och instruktioner införa bestämmelser som kan säkerställa efterlevnaden av denna konvention och bland de väpnade styrkorna främja en anda av respekt för alla folks kultur och kulturegendom.

2) De höga fördragsslutande parterna åtar sig att i fredstid inom sina väpnade styrkor planlägga och upprätta en egen administration eller specialtränad grupp av personal som kan ha till uppgift att säkerställa respekten för kulturegendom och samarbeta med de civila myndigheter som är ansvariga för deras skydd.

Kapitel II Speciellt skydd

Artikel 8 Beviljande av speciellt skydd

1) Ett begränsat antal skyddsrum för att i händelse av väpnad konflikt skydda lös kulturegendom, centra för kulturminnesmärken och annan fast kulturegendom av mycket stor betydelse kan sättas under speciellt skydd under förutsättning att

- a) de befinner sig på tillräckligt stort avstånd från stora industrier eller viktiga militära mål, som utgör sårbara punkter, som t ex flygplatser, radiostationer, industrier som arbetar för försvaret, hamnar och järnvägsstationer av viss betydelse eller viktiga kommunikationslinjer;
- b) de inte används för militära ändamål.

2) Ett skyddsrum för lös kulturegendom kan också ställas under speciellt skydd, oavsett var det ligger, om det är så konstruerat att det sannolikt inte kan skadas av bomber.

3) Ett centrum för kulturminnesmärken skall anses användas för militära ändamål, om det används för transport av militär personal eller materiel, även i transit. Detsamma gäller om det inom centret bedrivs verksamhet som är direkt förbunden med militära operationer, inkvartering av militär personal eller produktion av krigsmateriel.

4) Bevakning av kulturegendom, som nämns under punkt 1) ovan, genom väpnade och därtill bemyndigade vakter eller närvaro av sådana polisstyrkor som normalt är ansvariga för lugn och ordning skall inte anses som användning för militärt ändamål.

5) Om kulturegendom som nämns under punkt 1) ovan befinner sig nära ett viktigt militärt mål av det slag som anges under samma punkt, kan den ändå ställas under särskilt skydd om den höga fördragsslutande part som anhåller om sådant skydd åtar sig att i händelse av väpnad konflikt inte använda detta mål och att i synnerhet, om det är fråga om en hamn, järnvägsstation eller flygplats, avleda all trafik därifrån. I så fall skall en sådan avledning av trafiken förberedas i fredstid.

6) Särskilt skydd tillförsäkras kulturegendom genom att den införs i "Internationella registret för kulturegendom under särskilt skydd". Sådan registrering skall endast ske i enlighet med bestämmelserna i denna konvention och de villkor som anges i reglerna för genomförande av konventionen.

Artikel 9 Immunitet för kulturegendom under särskilt skydd

De höga fördragsslutande parterna åtar sig att säkerställa immunitet för kulturegendom under särskilt skydd från den tidpunkt då den införts i det internationella registret genom att avhålla sig från varje fientlig handling riktad mot sådan egendom och, med undantag av de tillfällen som anges i artikel 8 punkt 5), från varje användning av sådan egendom eller dess omgivning för militära ändamål.

Artikel 10 Identifiering och kontroll

Under väpnad konflikt skall kulturegendom under särskilt skydd förses med ett karakteristiskt emblem, som beskrivs i artikel 16, och vara tillgänglig för internationell kontroll i enlighet med vad som fastställts i reglerna för genomförande av konventionen.

Artikel 11 Upphävande av immunitet

1) Om de höga fördragsslutande parterna överträder bestämmelserna i artikel 9, vad gäller kulturegendom under särskilt skydd, skall motparten så länge överträdelsen pågår, vara löst från förpliktelsen att säkerställa immuniteten för ifrågavarande kulturegendom. Inte desto mindre skall den sistnämnda parten, när så är möjligt, först begära att överträdelsen upphör inom rimlig tid.

2) Bortsett från det fall som anges under punkt 1) i denna artikel skall immuniteten för kulturegendom under särskilt skydd upphävas endast i undantagsfall, då det föreligger tvingande militär nödvändighet, och endast så länge som denna nödvändighet varar. Att sådan nödvändighet föreligger kan fastställas endast av chefen för en styrka av en divisions storlek eller större. När förhållandena så medger, skall motparten i god tid underrättas om beslutet att upphäva immuniteten.

3) Den part som upphäver immuniteten skall så snart som möjligt skriftligen underrätta den generalkommissarie för kulturegendom som anges i reglerna för genomförandet av konventionen och redogöra för anledningen till upphävandet.

Kapitel III Transport av kulturegendom

Artikel 12 *Transport under särskilt skydd*

1) Transporter som uteslutande gäller flyttning av kulturegendom, antingen inom en stats territorium eller till en annan stats territorium, kan på anmodan av den berörda höga fördragsslutande parten ske under särskilt skydd i enlighet med de villkor som närmare anges i konventionens tillämpningsföreskrifter.

2) Transporter under särskilt skydd skall ske under den internationella övervakning som anges i ovannämnda regler och skall vara försedda med det karakteristiska emblem som beskrivs i artikel 16.

3) De höga fördragsslutande parterna skall avhålla sig från varje fientlig handling riktad mot transporter som står under särskilt skydd.

Artikel 13 *Brådslande transporter*

1) Om en hög fördragsslutande part anser att en viss kulturegendoms säkerhet kräver att den flyttas och att ärendet är av så brådslande natur att det förfarande som fastställs i artikel 12 inte kan följas, särskilt i början av en väpnad konflikt, kan transporten förses med det karakteristiska emblem som beskrivs i artikel 16, under förutsättning att den ansökan om immunitet som avses i artikel 12 inte ingivits och avslagits. Såvitt möjligt bör motparten underrättas om flyttningen. Transporter som flyttar kulturföremål till ett annat lands territorium får dock inte förses med det karakteristiska emblemet, om de inte uttryckligen tillerkänts immunitet.

2) De höga fördragsslutande parterna skall såvitt möjligt vidta nödvändiga åtgärder för att undvika fientliga handlingar riktade mot transporter som beskrivs i denna artikels punkt 1) och som är försedda med det karakteristiska emblemet.

Artikel 14 *Immunitet mot beslagtagande, uppbringning och kapning*

- 1) Immunitet för beslagtagning och uppbringning kan gälla
- a) kulturegendom som åtnjuter skydd enligt artikel 12 och artikel 13;
 - b) transportmedel som uteslutande används till flyttning av sådan kulturegendom.

2) Ingenting i denna artikel skall begränsa rätten att företa visitering och kontroll.

Kapitel IV Personal

Artikel 15 Anställda

I den utsträckning så är förenligt med säkerhetshänsyn, skall anställda som har till uppgift att skydda kulturegendom av hänsyn till dessa föremål respekteras, och om de faller i motpartens händer skall de tillåtas fortsätta att fullgöra sina skyldigheter, när den kulturegendom som de har ansvaret för likaledes har fallit i motpartens händer.

Kapitel V Det karakteristiska emblemet

Artikel 16 Konventionens emblem

1) Konventionens karakteristiska emblem skall ha formen av en vapensköld med spetsen nedåt, med ett blå-vitt snedkors (en sköld bestående av en kungsblå fyrkant, vars ena hörn bildar sköldens spets, och en kungsblå triangel ovanför fyrkanten samt en vit triangel på vardera sidan).

2) Emblemet kan användas ensamt eller upprepat tre gånger i en grupp som bildar en triangel (en skylt under de två andra) i enlighet med de villkor som anges i artikel 17.

Artikel 17 Användning av emblemet

1) Det karakteristiska emblemet upprepat tre gånger kan endast användas för att identifiera

- a) fast kulturegendom under särskilt skydd;
- b) transporter av kulturegendom enligt villkoren i artiklarna 12 och 13;
- c) improviserade skyddsrum, enligt villkoren i konventionens tillämpningsregler.

2) Den karakteristiska symbolen kan användas ensam utslutande för att identifiera

- a) kulturegendom som inte står under särskilt skydd;
- b) de personer som är ansvariga för kontroll i enlighet med konventionens tillämpningsregler;
- c) personal som har till uppgift att skydda kulturegendom;
- d) de identitetskort som nämns i konventionens tillämpningsregler.

3) Under väpnad konflikt är det förbjudet att använda det karakteristiska emblemet i andra fall än de som nämns i de före-

gående punkterna i denna artikel eller använda ett liknande tecken, vilket ändamålet än är.

4) Det karakteristiska emblemet får inte anbringas på fast kulturegendom, utan att av den höga fördragsslutande partens behöriga myndigheter ett vederbörligen daterat och undertecknat tillstånd kan uppvisas.

Kapitel VI Konventionens tillämpningsområde

Artikel 18 *Tillämpning av konventionen*

1) Bortsett från de bestämmelser som träder i kraft i fredstid skall denna konvention vara tillämplig i händelse av krigsförklaring eller varje annan väpnad konflikt som kan uppstå mellan två eller flera av de höga fördragsslutande parterna, även om krigstillståndet inte erkänts av en eller flera av dem.

2) Konventionen skall även vara tillämplig vid alla tillfällen av partiell eller total ockupation av en hög fördragsslutande parts territorium, även om ockupationen inte möter väpnat motstånd.

3) Om en av de stater som är i konflikt med varandra inte är part i denna konvention, skall de stater som är parter ända vara bundna av den i sina inbördes förbindelser. De skall vidare vara bundna av konventionen i förhållande till den förstnämnda staten, om denna stat har förklarat att den godtar konventionens bestämmelser och så länge den tillämpar dessa.

Artikel 19 *Konflikter som inte är av internationell karaktär*

1) Vid väpnad konflikt av icke-internationell karaktär inom en av de höga fördragsslutande parternas territorium, skall varje part i konflikten vara skyldig att åtminstone tillämpa de bestämmelser i denna konvention som avser respekt för kulturegendom.

2) Parterna i konflikten skall genom särskilda avtal söka verkställa konventionens övriga bestämmelser, helt eller delvis.

3) Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur kan erbjuda parterna i konflikten sina tjänster.

4) Tillämpningen av ovanstående bestämmelser skall inte beröra den rättsliga ställning som tillkommer parterna i konflikten.

Kapitel VII Tillämpning av konventionen

Artikel 20 Konventionens tillämpningsföreskrifter

Förfarandet vid tillämpning av denna konvention anges i dess tillämpningsföreskrifter, vilka utgör en integrerad del av konventionen.

Artikel 21 Skyddsmakter

Denna konvention och dess tillämpningsföreskrifter skall tillämpas i samarbete med de skyddsmakter som är ansvariga för tillvaratagandet av parternas i konflikten intressen.

Artikel 22 Medlingsförfarande

1) Skyddsmakterna skall erbjuda sina tjänster (*bona officia*) i alla de fall, då de anser detta vara av värde för skydd av kulturegendom, särskilt om det råder oenighet mellan parterna i konflikten rörande tillämpningen eller tolkningen av bestämmelserna i denna konvention eller i dess tillämpningsföreskrifter.

2) I detta syfte kan var och en av skyddsmakterna på uppmaning av en av parterna eller av generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur eller på eget initiativ föreslå parterna i konflikten ett möte mellan deras representanter och särskilt de myndigheter som är ansvariga för skydd av kulturegendom, om så anses skäligt inom ett på lämpligt sätt utvalt neutralt territorium. Parterna i konflikten skall vara skyldiga att efterkomma de förslag till möte som tillställs dem. Skyddsmakterna skall föreslå parterna i konflikten att godkänna en person från en neutral stat eller en person som föreslagits av generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur, och denna person skall anmodas att delta i ett sådant möte i egenskap av ordförande.

Artikel 23 Unesco:s medverkan

1) De höga fördragsslutande parterna kan vända sig till Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur för att få teknisk hjälp med att organisera skyddet för sin kulturegendom eller med vilket annat problem som helst, som kan uppstå i samband med tillämpningen av denna konvention eller dess tillämpningsbestämmelser. Organisationen skall bevilja sådan hjälp inom ramen för sitt program och sina medel.

2) Organisationen är bemyndigad att på eget initiativ framlägga förslag i detta ärende till de höga fördragsslutande parterna.

Artikel 24 Särskilda avtal

1) De höga fördragsslutande parterna kan ingå särskilda avtal rörande alla de frågor som de anser det vara lämpligt att anta en särskild bestämmelse om.

2) Särskilda avtal, som skulle inskränka det skydd som denna konvention ger kulturegendom eller den personal som skyddar dessa värden, får inte ingås.

Artikel 25 Spridning av konventionen

De höga fördragsslutande parterna åtar sig att såväl i fredstid som under väpnad konflikt i största möjliga utsträckning sprida denna konventionstext och dess tillämpningsföreskrifter i sina respektive länder. De åtar sig i synnerhet att låta studiet härav ingå som ett led i den militära utbildningen och om möjligt också i kurser för civila, så att konventionens principer blir kända av hela befolkningen och särskilt av de väpnade styrkorna och av personal som skyddar kulturegendom.

Artikel 26 Översättningar och rapporter

1) De höga fördragsslutande parterna skall genom generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur tillställa varandra de officiella översättningarna av denna konvention och av dess tillämpningsföreskrifter.

2) Vidare skall de minst vart fjärde år sända generaldirektören en rapport, som ger alla upplysningar de anser vara av vikt rörande de förberedelser som vidtagits för att uppfylla bestämmelserna i denna konvention och i dess tillämpningsföreskrifter.

Artikel 27 Möten

1) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur kan efter styrelsens godkännande sammankalla representanter för de höga fördragsslutande parterna till möten. Han är skyldig att sammankalla ett sådant möte, om minst en femtedel av de höga fördragsslutande parterna anholder härom.

2) Utan förfång för andra uppgifter, som den tilldelats i denna konvention eller dess tillämpningsföreskrifter, skall konferensens

ändamål vara att utreda problem rörande tillämpningen av konventionen och dess tillämpningsföreskrifter och att avge rekommendationer i detta hänseende.

3) Mötet kan vidare företa en revidering av konventionen eller dess tillämpningsföreskrifter, om flertalet av de höga fördragslutande parterna är representerade och i enlighet med bestämmelserna i artikel 39.

Artikel 28 Sanktioner

De höga fördragsslutande parterna åtar sig att inom ramen för sin allmänna brottslagstiftning vidta alla nödvändiga åtgärder för att väcka åtal och vidta andra straffrättsliga eller disciplinära åtgärder mot personer, av vilken nationalitet de vara må, som överträder eller ger order om överträdelse av bestämmelserna i denna konvention.

Slutbestämmelser

Artikel 29 Språk

1) Denna konvention är avfattad på engelska, franska, ryska och spanska, och de fyra texterna är lika giltiga.

2) Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall ombesörja översättning av konventionen till generalkonferensens övriga officiella språk.

Artikel 30 Undertecknande

Denna konvention skall vara daterad den 14 maj 1954 och skall intill den 31 december vara öppen för undertecknande av alla stater som inbjudits till den konferens som hölls i Haag från den 21 april 1954 till den 14 maj 1954.

Artikel 31 Ratificering

1) Denna konvention skall ratificeras av de stater som har undertecknat den i enlighet med deras respektive konstitutionella förfaranden.

2) Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

Artikel 32 Anslutning

Från den dag då denna konvention träder i kraft skall den vara öppen för anslutning för alla de i artikel 30 nämnda staterna som inte har undertecknat den och för varje annan stat som av styrelsen i Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur inbjuds att ansluta sig. Anslutning skall ske genom deponering av anslutningsinstrument hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

Artikel 33 Ikraftträdande

1) Denna konvention träder i kraft tre månader efter det att fem ratifikationsinstrument har deponerats.

2) Därefter träder konventionen i kraft för varje hög fördragsslutande part tre månader efter det att dess ratifikations- eller anslutningsinstrument har deponerats.

3) De situationer som avses i artiklarna 18 och 19 medför att ratifikations- eller anslutningsinstrument, som deponerats av parterna i konflikten antingen före eller efter fientligheternas eller ockupationens början, får omedelbar verkan. I sådana fall skall generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur snarast möjligt översända de meddelanden som avses i artikel 38.

Artikel 34 Faktisk tillämpning

1) Varje stat som har undertecknat konventionen den dag den träder i kraft skall vidta alla nödvändiga åtgärder för en faktisk tillämpning av dess bestämmelser inom sex månader från dagen för ikraftträdandet.

2) Varje stat som deponerar sina ratifikations- eller anslutningsinstrument efter dagen för konventionens ikraftträdande skall vidta nämnda åtgärder inom sex månader från dagen för deponeringen av ratifikations- eller anslutningsdokumenten.

Artikel 35 Konventionens territoriella räckvidd

Varje hög fördragsslutande part kan vid ratifikation eller anslutning eller när som helst senare genom notifikation till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur förklara att denna konvention skall utvidgas till att gälla för alla eller något av de territorier för vilkas internationella förbin-

delser staten är ansvarig. Denna notifikation får giltighet tre månader efter dagen då den mottagits.

Artikel 36 Förhållande till tidigare konventioner

1) I förhållandet mellan makter, som är bundna av Haagkonventionerna om lagar och bruk i landkrig (IV) och om bombardemang i krigstid förmedelst sjöstridskrafter (IX), antingen konventionerna den 29 juli 1899 eller den 18 oktober 1907, och är parter i denna konvention, skall denna sista konvention komplettera den ovannämnda konventionen (IX) och reglerna i tillägget till den ovannämnda konventionen (IV) samt ersätta det emblem som beskrivs i artikel 5 i den ovannämnda konventionen (IX) med det emblem som beskrivs i konventionens artikel 16 i de fall då användning av detta karakteristiska emblem föreskrivs i denna konvention och dess tillämpningsbestämmelser.

2) I förhållandet mellan makter, som är bundna av Washingtonpakten den 15 april 1935 om skydd av institutioner för konst och vetenskap samt historiska minnesmärken (Roerichpakten) och som är parter i denna konvention, skall sistnämnda konvention komplettera Roerichpakten samt ersätta den igenkänningsflagga som beskrivs i paktens artikel III med det emblem som beskrivs i konventionens artikel 16 i de fall användning av detta karakteristiska emblem föreskrivs i denna konvention och dess tillämpningsföreskrifter.

Artikel 37 Uppsägning

1) Varje hög fördragsslutande part kan säga upp denna konvention på sina egna vägnar eller på vilket som helst territoriums vägnar för vars internationella förbindelser den ansvarar.

2) Uppsägningen skall ske skriftligt genom en notifikation som deponeras hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

3) Uppsägningen träder i kraft ett år efter mottagandet av notifikationen. Om den uppsägande parten vid utgången av denna period är invecklad i en väpnad konflikt, skall uppsägningen inte träda i kraft förrän fientligheterna upphört eller förrän repatrieringen av kulturegendomen slutförts, beroende på vilket som inträffar sist.

Artikel 38 Underrättelser

Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall underrätta såväl de stater som avses i artiklarna 30 och 32 som Förenta nationerna om varje deponering av ratifikations-, anslutnings- eller godtagandeinstrument som nämns i artiklarna 30, 32 och 39 och om de notifikationer och uppsägningar som anges i artiklarna 35, 37 och 39.

Artikel 39 Revidering av konventionen och dess tillämpningsföreskrifter

1) Varje hög fördragsslutande part får föreslå ändringar i denna konvention eller i dess tillämpningsföreskrifter. Ändringsförslag skall översändas till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur, som skall översända dem till varje hög fördragsslutande part med anmodan om att denna inom fyra månader meddelar om den

- a) önskar att en konferens skall sammankallas för att behandla ändringsförslaget;
- b) anser att ändringsförslaget skall antas utan konferens; eller
- c) anser att ändringsförslaget skall avslås utan konferens.

2) Generaldirektören skall översända de svar som mottas enligt denna artikels punkt 1) till alla höga fördragsslutande parter.

3) Om alla de höga fördragsslutande parter som inom föreskriven tid har tillkännagivit sin ståndpunkt till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur i enlighet med denna artikels punkt 1) b) meddelar honom att de anser att ändringen skall godkännas utan konferens, skall underrättelse om deras beslut lämnas genom generaldirektörens försorg i enlighet med artikel 38. Ändringen träder i kraft för alla höga fördragsslutande parter nittio dagar efter dagen för en sådan underrättelse.

4) Generaldirektören skall sammankalla en konferens med de höga fördragsslutande parterna för att behandla ändringsförslaget, om han av mer än en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna anmodas att göra detta.

5) Ändringar i konventionen eller i dess tillämpningsföreskrifter, vilka behandlats i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt, träder i kraft först efter det att de enhälligt antagits av de höga fördragsslutande parter som är representerade på konferensen och godkänts av alla höga fördragsslutande parter.

6) De höga fördragsslutande parternas godkännande av ändringar i konventionen eller i dess tillämpningsföreskrifter, som antagits på den i punkterna 4) och 5) angivna konferensen, skall ges genom deponering av ett formellt instrument hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

7) Sedan ändringar i konventionen eller i dess tillämpningsföreskrifter trätt i kraft, skall konventionen eller dess tillämpningsföreskrifter vara öppna för ratifikation eller anslutning endast i det ändrade skicket.

Artikel 40 Registrering

I enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga skall denna konvention registreras hos Förenta nationernas sekretariat på anmodan av generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention. Upprättad i Haag den 14 maj 1954 i ett enda exemplar, som skall deponeras i arkivet hos Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur och sändas till alla de stater som avses i artiklarna 30 och 32 samt till Förenta nationerna.

Tillämpningsföreskrifter för konventionen om skydd av kulturegendom i händelse av väpnad konflikt

Kapitel I

Kontroll

Artikel 1 Internationell lista över personer

Vid konventionens ikraftträdande skall generaldirektören i Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur upprätta en internationell lista över alla personer som de höga fördragsslutande parterna har utsett såsom varande kvalificerade att fullgöra uppdrag som generalkommissarie för kulturegendom. På initiativ av generaldirektören i Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall denna lista revideras på grundval av framställningar från de höga fördragsslutande parterna.

Artikel 2 Organisation av kontrollen

Så snart en av de höga fördragsslutande parterna deltar i en väpnad konflikt, på vilken konventionens artikel 18 är tillämplig,

- a) skall den utse en representant för kulturegendom som finns på dess territorium; om den ockuperar något annat territorium, skall den utse en särskild representant för kulturegendom som finns på det territoriet;
- b) skall skyddsmakten till var och en av de parter som är i konflikt med någon sådan hög fördragsslutande part utse delegater ackrediterade hos sistnämnda part i enlighet med artikel 3 nedan;

- c) skall en generalkommissarie för kulturegendom utses för den berörda höga fördragsslutande parten i enlighet med artikel 4.

Artikel 3 Utnämning av skyddsmaktens delegater

Skyddsmakten skall utse sina delegater bland medlemmarna av sin diplomatiska eller konsulära kår eller, med samtycke av den höga fördragsslutande parten, där de skall ackrediteras, bland andra personer.

Artikel 4 Utnämning av generalkommissarie

1) Generalkommissarien för kulturegendom skall väljas bland de personer som står på den internationella listan efter gemensam överenskommelse mellan de höga fördragsslutande parterna, där han skall ackrediteras, och de skyddsmakter som handlar på motparternas vägnar.

2) Om parterna inte lyckas nå en överenskommelse på denna punkt inom tre veckor från den dag då diskussionerna påbörjats, skall de anmoda presidenten för internationella domstolen att utse generalkommissarien, som inte skall påbörja sitt uppdrag förrän den höga fördragsslutande parten, hos vilken han är ackrediterad, har godkänt hans utnämning.

Artikel 5 Delegaternas uppgifter

Skyddsmakternas delegater skall notera överträdelser mot konventionen, med samtycke av den höga fördragsslutande part där de är ackrediterade undersöka de omständigheter under vilka överträdelserna har ägt rum, göra framställningar på platsen för att få överträdelserna att upphöra och, om nödvändigt, underrätta generalkommissarien om sådana överträdelser. De skall hålla honom underrättad om sin verksamhet.

Artikel 6 Generalkommissariens uppgifter

1) Generalkommissarien för kulturegendom skall tillsammans med representanten för den part som han är ackrediterad hos och med berörda delegater handlägga alla ärenden som föreläggs honom i samband med tillämpningen av konventionen.

2) Han skall ha befogenhet att fatta beslut och företa utnämningar i de fall som anges i dess föreskrifter.

3) Med samtycke av den part där han är ackrediterad skall han ha rätt att beordra undersökning eller att själv leda denna.

4) Han skall gentemot parterna i konflikten eller deras skyddsmakter vidta sådana åtgärder som han anser vara av värde för tillämpningen av konventionen.

5) Han skall utarbeta de rapporter som kan vara nödvändiga för tillämpningen av konventionen och sända dem till de berörda höga fördragsslutande parterna och deras skyddsmakter. Han skall sända kopior till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur som får använda endast de tekniska data som de innehåller.

6) Om det inte finns någon skyddsmakt, skall generalkommissarien utöva skyddsmaktens uppgifter i enlighet med konventionens artikel 21 och 22.

Artikel 7 Inspektörer och experter

1) När generalkommissarien för kulturegendom efter anmodan av eller efter samråd med berörda delegater anser det nödvändigt, skall han för godkännande av den part där han är ackrediterad föreslå en inspektör för kulturegendom, som skall åläggas ett bestämt uppdrag. Inspektören skall endast vara ansvarig inför generalkommissarien.

2) Generalkommissarien, delegaterna och inspektörerna får be om bistånd av sakkunniga, som likaledes föreslås för godkännande av den höga fördragsslutande part som anges i föregående punkt.

Artikel 8 Utövande av kontrollen

Generalkommissarierna för kulturegendom, skyddsmakternas delegater samt inspektörer och experter får inte vid något tillfälle överskrida gränserna för sitt mandat. Särskilt skall de beakta säkerhetsbehoven för den höga fördragsslutande part som de är ackrediterade hos och under alla omständigheter handla med hänsyn till de krav som ställs på grund av den militära situationen enligt underrättelse från berörda höga fördragsslutande part.

Artikel 9 Ställföreträdare för skyddsmakterna

Om en part i konflikten inte, eller inte längre, kommer i åtnjutande av en skyddsmakts verksamhet, kan en neutral stat anmodas att överta de uppgifter som tillkommer skyddsmakten och rör utnämning av en generalkommissarie för kulturegendom i enlighet med det i artikel 4 ovan föreskrivna förfarandet. Den på detta sätt utnämnda generalkommissarien skall, om nödvändigt, överlåta till

inspektörer de uppgifter som skyddsmakternas delegater skall utöva i enlighet med vad som anges i dessa föreskrifter.

Artikel 10 Utgifter

Lön och utgifter för generalkommissarien för kulturegendom samt inspektörer och sakkunniga skall bestridas av den part där de är ackrediterade. Lön och utgifter för skyddsmakternas delegater skall vara föremål för avtal mellan dessa stater och de stater, vars intressen de tillvaratar.

Kapitel II

Särskilt skydd

Artikel 11 Improviserade skyddsrum

1) Om en hög fördragsslutande part under en väpnad konflikt på grund av oförutsedda omständigheter måste inrätta ett improviserat skyddsrum och önskar att detta skall stå under särskilt skydd, skall den genast anmäla detta till den generalkommissarie som är ackrediterad hos den berörda parten.

2) Om generalkommissarien anser att ett sådant steg med hänsyn till omständigheterna och till betydelsen av den kulturegendom som ges skydd i det improviserade skyddsrummet är berättigat, får han bemyndiga den höga fördragsslutande parten att förse skyddsrummet med det karakteristiska emblem som anges i konventionens artikel 16. Han skall utan dröjsmål meddela sitt beslut till delegaterna från de berörda skyddsmakterna, som var och en inom en tidsfrist av 30 dagar kan beordra att emblemet omedelbart borttas.

3) Så snart delegaterna har tillkännagivit sitt samtycke, eller om tidsfristen på 30 dagar har gått ut utan att någon av de berörda delegaterna har protesterat, och om skyddsrummet enligt generalkommissariens mening uppfyller de villkor som fastslagits i konventionens artikel 8, skall generalkommissarien anmoda generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur att föra in skyddsrummet i registret över kulturegendom under särskilt skydd.

Artikel 12 Internationellt register över kulturegendom under särskilt skydd

1) Ett internationellt register över kulturegendom under särskilt skydd skall upprättas.

2) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall föra detta register. Han skall tillställa Förenta nationernas generalsekreterare och de höga fördragsslutande parterna kopior av registret.

3) Registret skall indelas i avsnitt, ett för var och en av de höga fördragsslutande parterna. Varje avsnitt skall delas upp i tre underavsnitt med rubrikerna: skyddsrum, centra för kulturminnesmärken, annan fast kulturegendom. Generaldirektören skall avgöra vilka detaljer varje avsnitt skall innehålla.

Artikel 13 Anmodan om registrering

1) Varje hög fördragsslutande part kan sända generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur en ansökan om införande i registret av vissa skyddsrum, centra för kulturminnesmärken eller annan fast kulturegendom inom sitt territorium. En sådan ansökan skall innehålla en beskrivning av den plats där kulturegendomen är belägen och ett intyg om att egendomen motsvarar bestämmelserna i konventionens artikel 8.

2) I händelse av ockupation skall ockupationsmakten vara behörig att inge en sådan ansökan.

3) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall utan dröjsmål sända kopior av ansökningarna om registrering till samtliga höga fördragsslutande parter.

Artikel 14 Protester

1) Varje hög fördragsslutande part kan genom en skrivelse ställd till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur protestera mot registrering av kulturegendom. En sådan skrivelse skall vara honom tillhanda senast fyra månader från den dag då han utsände en kopia av ansökan för registrering.

2) I en sådan protest skall skälen för densamma anföras, varvid enda giltiga skäl är

a) att egendomen inte är kulturegendom;

b) att egendomen inte uppfyller de villkor som anges i konventionens artikel 8.

3) Generaldirektören skall utan dröjsmål sända en kopia av protesten till de höga fördragsslutande parterna. Han skall, om så erfordras, inhämta yttrande från den internationella kommittén för minnesmärken, konstnärliga och historiska platser och arkeologiska utgrävningar och även, om han finner det önskvärt, från vilken som helst annan behörig organisation eller person.

4) Generaldirektören eller den höga fördragsslutande part som ansöker om registrering kan göra de framställningar de anser nödvändiga hos de höga fördragsslutande parter som protesterat i syfte att söka verka för att protesten dras tillbaka.

5) Om en hög fördragsslutande part, som i fredstid har ingivit en ansökan om registrering, blir invecklad i en väpnad konflikt innan den berörda kulturegendomen har förts in i registret, skall egendomen genast föras provisoriskt in i registret i väntan på att protester som kan förväntas eller som redan lagts blir bekräftade, dras tillbaka eller annulleras.

6) Om generaldirektören inom sex månader efter det att protestskrivelsen mottagits inte har erhållit något meddelande från den höga fördragsslutande part som inkommit med protesten om att denna har dragits tillbaka, kan den höga fördragsslutande part som ansöker om registrering begära skiljedom i enlighet med det i följande punkt angivna förfarandet.

7) Begäran om skiljedom får inte inges senare än ett år från den dag då generaldirektören mottagit protestskrivelsen. Var och en av de båda parterna i tvisten skall utse en skiljedomare. När det föreligger mer än en protest mot en ansökan om registrering, skall de höga fördragsslutande parter som inkommit med protesten gemensamt utse en enda skiljedomare. Dessa två skiljedomare skall utse en överdomare från den internationella lista som är nämnd i artikel 1 i dessa föreskrifter. Om de två skiljedomarna inte kan enas om valet, skall de anmoda presidenten för den internationella domstolen att utse en överdomare som inte nödvändigtvis behöver väljas från den internationella listan. Den således konstituerade skiljedomstolen skall själv fastställa sina procedurregler. Dess beslut skall inte kunna överklagas.

8) Var och en av de höga fördragsslutande parterna kan, när en tvist som den är part i uppstår, förklara att den inte önskar använda det i föregående punkt föreskrivna rättegångsförfarandet. I sådant

fall skall protesten mot en ansökan om registrering av generaldirektören underställas de höga fördragsslutande parterna. Protesten godkänns endast om så beslutas med två tredjedels majoritet av de röstande höga fördragsslutande parterna. Omröstningen skall ske genom skriftväxling, om inte generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur anser det nödvändigt att sammankalla ett möte i kraft av de befogenheter som åläggs honom enligt konventionens artikel 27. Om generaldirektören beslutar att voteringen skall ske per korrespondens, skall han anmoda de höga fördragsslutande parterna att översända sina röster i förseglat kuvert inom sex månader från den dag då de blev anmodade härtill.

Artikel 15 Registrering

1) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall föra in i registret, under ett serienummer, varje slag av egendom för vilken ansökan om registrering har ingivits, under förutsättning att han inte har mottagit någon protest inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 14, punkt 1.

2) Om en protest framförts, skall generaldirektören utan förfång för bestämmelsen, föra in egendomen i registret endast om protesten återtagits eller inte godkänts i enlighet med bestämmelserna i antingen punkt 7 eller punkt 8 i artikel 14.

3) Varje gång artikel 11, punkt 3, tillämpas, skall generaldirektören föra in kulturegendomen i registret, om han blir anmodad härom av generalkommissarien för kulturegendom.

4) Generaldirektören skall utan dröjsmål sända en vidimerad kopia av varje i registret infört objekt till Förenta nationernas generalsekreterare, till de höga fördragsslutande parterna och, på anmodan av den part som ansöker om registrering, till alla andra stater som anges i artiklarna 30 och 32 i konventionen. Införandet i registret blir giltigt trettio dagar efter det att sådana kopior utsänts.

Artikel 16 Strykning ur registret

1) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur kan avföra kulturegendom från registret

- a) på anmodan av den höga fördragsslutande part på vars territorium kulturegendomen befinner sig;

- b) om den höga fördragsslutande part som ansökt om registrering har sagt upp konventionen, och när uppsägningen blir giltig;
- c) i det speciella fall som anges i artikel 14, punkt 5, när en protest har godkänts enligt det förfarande som beskrivs i artikel 14, punkt 7 eller punkt 8.

2) Generaldirektören skall utan dröjsmål till Förenta nationernas generalsekreterare och alla de stater som har erhållit kopia av införandet i registret sända en vidimerad kopia av annulleringen. Strykning ur registret skall bli giltig trettio dagar efter det att kopiorna avsänts.

Kapitel III

Transport av kulturföremål

Artikel 17 Förfarande för att erhålla immunitet

1. Den i artikel 12, punkt 1, i konventionen, nämnda ansökningen skall sändas till generalkommissarien för kulturegendom. I ansökningen skall anges skälen på vilka den grundar sig, det ungefärliga antalet och betydelsen av de föremål som skall flyttas, platsen där föremålen befinner sig, vart de avses flyttas samt transportmedel, transportväg och föreslagen dag för flyttningen och ges eventuella andra relevanta upplysningar.

2. Om generalkommissarien efter att ha inhämtat de yttranden han finner lämpliga anser att en sådan flyttning är berättigad, skall han samråda med delegaterna från berörda skyddsmakter angående de åtgärder som föreslås för genomförandet av transporten. Efter sådant samråd skall han underrätta berörda parter i konflikten om flyttningen och därvid ge alla väsentliga upplysningar.

3. Generalkommissarien skall utse en eller flera inspektörer, som skall förvissa sig om att transporten endast omfattar den egendom som anges i ansökan samt att den sker på det sätt som godkänts och är försedd med det karakteristiska emblemet. Inspektören eller inspektörerna skall medfölja transporten till bestämmelseorten.

Artikel 18 Transport till ett annat land

Där transport under särskilt skydd sker till ett annat lands territorium, skall detta inte endast ske enligt konventionens artikel 12 och enligt artikel 17 i dessa föreskrifter utan även enligt följande bestämmelser:

- a) medan kulturegendomen befinner sig på en annan stats territorium, skall den staten vara depositär för egendomen och handha den med samma omsorg som den handhar sin egen kulturegendom av motsvarande betydelse;
- b) depositärstaten skall inte återlämna kulturegendomen förrän konflikten upphört. Sådant återlämnande skall ske inom sex månader från den dag då den begärts återlämnad;
- c) under de olika transporterna och medan kulturegendomen befinner sig på en annan stats territorium, skall den inte kunna beslagtas eller avyttras av vare sig den deponerande staten eller depositärstaten. Med den deponerande statens samtycke kan depositären dock ombesörja transport av egendomen till ett tredje lands territorium på de i denna artikel fastställda villkoren;
- d) i ansökan om särskilt skydd skall anges att den stat till vilkens territorium flyttningen av egendomen skall ske godtar bestämmelserna i denna artikel.

Artikel 19 Ockuperat territorium

När en hög fördragsslutande part, som ockuperar ett territorium tillhörande en annan hög fördragsslutande part, transporterar kulturföremål till ett skyddsrum på någon annan plats inom detta territorium utan att ha möjlighet att följa det förfarande som fastställs i artikel 17 i föreskrifterna, skall den ifrågavarande flyttningen inte anses ske i strid med konventionens artikel 4, under förutsättning att generalkommissarien för kulturegendom, efter att ha konsulterat den personal som vanligen handhar föremålen, skriftligen försäkrar att förhållandena nödvändiggör sådan transport.

Kapitel IV

Det karakteristiska emblemet

Artikel 20 Anbringande av emblemet

1. Hur det karakteristiska emblemet skall placeras och hur synligt det skall sitta överläts till varje hög fördragsslutande part att bestämma. Det kan anbringas på flaggor eller armbindlar, det kan målas på ett föremål eller visas på annat lämpligt sätt.

2. I händelse av väpnad konflikt och i de fall som anges i artiklarna 12 och 13 i konventionen skall emblemet dock, utan hinder för en mera fullständig utmärkning, anbringas på transportfordon på ett sådant sätt att det i dagsljus är väl synligt från marken och från luften. Från marken skall emblemet vara synligt

- a) med jämna mellanrum och tillräckligt tätt för att tydligt ange gränserna för ett centrum för kulturminnesmärken under särskilt skydd;
- b) vid ingången till annan fast kulturegendom under särskilt skydd.

Artikel 21 Identifiering av personer

1. De personer som nämns i konventionens artikel 17, punkt 2 (b) och (c), får bära en armbindel med det karakteristiska emblemet, utställt och stämplat av de behöriga myndigheterna.

2. Sådana personer skall ha ett speciellt identitetskort med det karakteristiska emblemet. På kortet skall anges åtminstone innehavarens efternamn och förnamn, födelsedatum, titel eller rang samt uppdrag. Kortet skall vara försett med innehavarens fotografi och hans namnteckning eller fingeravtryck eller bådadera. Kortet skall vara försett med de berörda myndigheternas präglade stämpel.

3. Varje hög fördragsslutande part skall utarbeta sin egen typ av identitetskort med ledning av den modell som bifogas till exempel dessa föreskrifter. De höga fördragsslutande parterna skall sända varandra ett exemplar av den modell som de använder. Identitetskorten skall om möjligt utställas i minst två exemplar, varav det ena skall behållas av den utfärdande staten.

4. De nämnda personerna får inte utan giltigt skäl fråntas identitetskortet eller rätten att bära armbindeln.

Framsidan

	
IDENTITETSKORT för personer med uppgift att skydda kulturegendom	
Efternamn Förnamn Födelsedatum Titel eller rang Uppdrag	
är innehavare av detta kort i enlighet med Haag- konventionen den 14 maj 1954 om skydd av kultur- egendom i händelse av väpnad konflikt.	
Datum för utfärdande	Kortets nummer

Baksidan

Innehavarens namn- teckning eller finger- avtryck eller bildaderna		
Innehavarens foto		
Den ut- färdande myndighets präglade stämpel		
Längd	Ögon	Hår
Andra kännetecken		

Tilläggsprotokoll I den 14 maj 1954 (Tilläggsprotokoll I)

De höga fördragsslutande parterna har enats om följande:

I

1. Varje hög fördragsslutande part åtar sig att under väpnad konflikt hindra utförsel från ett territorium, som den ockuperar, av kulturegendom av det slag som anges i artikel 1 i konventionen om skydd av kulturegendom under väpnad konflikt, undertecknad i Haag den 14 maj 1954.

2. Varje hög fördragsslutande part åtar sig att förvara kulturegendom, som direkt eller indirekt förts in till dess territorium från ett ockuperat territorium. Detta skall antingen ske automatiskt vid införseln av egendomen eller, i annat fall, på anmodan av det sistnämnda territoriets myndigheter.

3. Varje hög fördragsslutande part åtar sig att vid fientligheternas upphörande till det tidigare ockuperade territoriets behöriga myndigheter returnera den kulturegendom som befinner sig på dess territorium, om egendomen har exporterats i strid med den princip som fastställs i punkt 1. Sådan egendom skall aldrig kvarhållas som krigsskadeersättning.

4. Den höga fördragsslutande part som hade skyldighet att hindra utförsel av kulturegendom från ett territorium som den ockuperar skall betala ersättning till innehavare i god tro av sådan egendom, som skall returneras i enlighet med föregående punkt.

II

5. Kulturegendom som kommer från en hög fördragsslutande parts territorium och har deponerats av denna på en annan hög fördragsslutande parts territorium i syfte att skydda föremålen mot de faror som en väpnad konflikt innebär, skall vid fientligheternas upphörande returneras av den sistnämnda parten till de behöriga myndigheterna på det territorium varifrån det kom.

III

6. Detta protokoll skall vara daterat den 14 maj 1954 och skall fram till den 31 december 1954 vara öppet för undertecknande för alla stater som inbjudits till den konferens som ägde rum i Haag från den 21 april till den 14 maj 1954.

7.

a) Detta protokoll skall ratificeras av signatärstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella förfaranden.

b) Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

8. Från dagen för dess ikraftträdande skall detta protokoll vara öppet för anslutning av alla stater som omnämns i punkt 6 och som inte har undertecknat det samt för alla stater som är inbjudna att ansluta sig av styrelsen för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur. Anslutningen skall ske genom deposition av ett anslutningsinstrument hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

9. De stater som anges i punkterna 6 och 8 kan i samband med undertecknande, ratifikation eller anslutning förklara att de inte vill vara bundna av bestämmelserna i avsnitt I och II i detta protokoll.

10.

a) Detta protokoll träder i kraft tre månader efter det att fem ratifikationsinstrument har deponerats.

b) Därefter träder det i kraft för varje hög fördragsslutande part tre månader efter deponeringen av dess ratifikations- eller anslutningsinstrument.

c) Det fall som avses i artiklarna 18 och 19 i konventionen om skydd av kulturegendom i händelse av väpnad konflikt, undertecknad i Haag den 14 maj 1954, skall medföra omedelbart ikraftträdande av ratifikation och anslutningar som deponerats av parterna i konflikten före eller efter fientligheternas eller ockupationens början. I sådana fall skall generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur sända de underrättelser som avses i punkt 14 på snabbast möjliga sätt.

11.

a) Varje stat som är part i protokollet skall dagen för dess ikraftträdande vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa dess faktiska tillämpning inom sex månader från dess ikraftträdande.

b) Denna period skall vara sex månader från dagen för deponering av ratifikations- eller anslutningsinstrument för alla stater som deponerar sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument efter protokollets ikraftträdande.

12. Varje hög fördragsslutande part kan vid ratifikation eller anslutning eller när som helst därefter genom en underrättelse ställd till generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur förklara att detta protokoll skall utvidgas till att gälla för alla eller några av de territorier för vars internationella förbindelser den ansvarar. Den nämnda underrättelsen skall få verkan tre månader från dagen för mottagandet.

13.

a) Varje hög fördragsslutande part kan på sina egna vägnar eller för varje territorium för vars internationella förbindelser den ansvarar säga upp detta protokoll.

b) Uppsägningen skall ske genom ett skriftligt dokument, som skall deponeras hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

c) Uppsägningen träder i kraft ett år efter mottagandet av den skriftliga uppsägningen. Om emellertid den uppsägande parten vid utgången av denna tid är invecklad i en väpnad konflikt skall uppsägningen inte träda i kraft förrän fientligheterna upphört eller förrän hemsändandet av kulturföremål har fullföljts, om detta äger rum senare.

14. Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall underrätta de stater som avses i punkterna 6 och 8 samt Förenta nationerna om deponering av alla ratifikations-, anslutnings- och godtagandeinstrument som anges i punkterna 7, 8 och 15 och om de underrättelser och uppsägningar som anges i punkterna 12 och 13.

15.

a) Detta protokoll kan revideras om mer än en tredjedel av de höga fördragsslutande parterna anhåller härom.

b) Generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur skall sammankalla en konferens för detta ändamål.

c) Ändringar i detta protokoll träder i kraft först sedan de enhälligt har antagits av de höga fördragsslutande parter som är representerade på konferensen och godkänts av varje hög fördragsslutande part.

d) De höga fördragsslutande parternas godtagande av ändringar i detta protokoll, som har antagits av den under b) och c) nämnda konferensen, skall ske genom deponering av ett formellt instrument hos generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

e) Efter ikraftträdandet av ändringar i detta protokoll skall endast protokollets text i sin reviderade version vara öppen för ratifikation och anslutning.

I enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga, skall detta protokoll registreras i Förenta nationernas sekretariat på anmodan av generaldirektören för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Haag den 14 maj 1954 på engelska, franska, ryska och spanska, vilka texter skall ha samma giltighet, i ett enda exemplar som skall deponeras i arkivet hos Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur och vidimerade kopior skall tillställas alla stater som avses i punkterna 6 och 8 och till Förenta nationerna.

Tilläggsprotokoll II den 26 mars 1999 (Tilläggsprotokoll II)

The Parties,

Conscious of the need to improve the protection of cultural property in the event of armed conflict and to establish an enhanced system of protection for specifically designated cultural property;

Reaffirming the importance of the provisions of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at the Hague on 14 May 1954, and emphasizing the necessity to supplement these provisions through measures to reinforce their implementation;

Desiring to provide the High Contracting Parties to the Convention with a means of being more closely involved in the protection of cultural property in the event of armed conflict by establishing appropriate procedures therefore;

Considering that the rules governing the protection of cultural property in the event of armed conflict should reflect developments in international law;

Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of this Protocol;

Have agreed as follows:

Chapter 1 Introduction

Article 1 Definitions

For the purposes of this Protocol:

- a. "Party" means a State Party to this Protocol;
- b. "cultural property" means cultural property as defined in Article 1 of the Convention;
- c. "Convention" means the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at The Hague on 14 May 1954;
- d. "High Contracting Party" means a State Party to the Convention;
- e. "enhanced protection" means the system of enhanced protection established by Articles 10 and 11;
- f. "military objective" means an object which by its nature, location, purpose, or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralisation, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage;
- g. "illicit" means under compulsion or otherwise in violation of the applicable rules of the domestic law of the occupied territory or of international law.
- h. "List" means the International List of Cultural Property under Enhanced Protection established in accordance with Article 27, sub-paragraph 1(b);
- i. "Director-General" means the Director-General of UNESCO;
- j. "UNESCO" means the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization;
- k. "First Protocol" means the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict done at The Hague on 14 May 1954;

Article 2 Relation to the Convention

This Protocol supplements the Convention in relations between the Parties.

Article 3 Scope of application

1. In addition to the provisions which shall apply in time of peace, this Protocol shall apply in situations referred to in Article 18 paragraphs 1 and 2 of the Convention and in Article 22 paragraph 1.

2. When one of the parties to an armed conflict is not bound by this Protocol, the Parties to this Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to a State party to the conflict which is not bound by it, if the latter accepts the provisions of this Protocol and so long as it applies them.

Article 4 Relationship between Chapter 3 and other provisions of the Convention and this Protocol

The application of the provisions of Chapter 3 of this Protocol is without prejudice to:

- a. the application of the provisions of Chapter I of the Convention and of Chapter 2 of this Protocol;
- b. the application of the provisions of Chapter 2 of the Convention save that, as between Parties to this Protocol or as between a Party and a State which accepts and applies this Protocol in accordance with Article 3 paragraph 2, where cultural property has been granted both special protection and enhanced protection, only the provisions of enhanced protection shall apply.

Chapter 2 General provisions regarding protection*Article 5 Safeguarding of cultural property*

Preparatory measures taken in time of peace for the safeguarding of cultural property against the foreseeable effects of an armed conflict pursuant to Article 3 of the Convention shall include, as appropriate, the preparation of inventories, the planning of emergency measures for protection against fire or structural collapse, the preparation for the removal of movable cultural property or the provision for adequate in situ protection of such property, and the designation of competent authorities responsible for the safeguarding of cultural property.

Article 6 Respect for cultural property

With the goal of ensuring respect for cultural property in accordance with Article 4 of the Convention:

- a. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to direct an act of hostility against cultural property when and for as long as:
 - i. that cultural property has, by its function, been made into a military objective; and
 - ii. there is no feasible alternative available to obtain a similar military advantage to that offered by directing an act of hostility against that objective;
- b. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to use cultural property for purposes which are likely to expose it to destruction or damage when and for as long as no choice is possible between such use of the cultural property and another feasible method for obtaining a similar military advantage;
- c. the decision to invoke imperative military necessity shall only be taken by an officer commanding a force the equivalent of a battalion in size or larger, or a force smaller in size where circumstances do not permit otherwise;
- d. in case of an attack based on a decision taken in accordance with sub-paragraph (a), an effective advance warning shall be given whenever circumstances permit.

Article 7 Precautions in attack

Without prejudice to other precautions required by international humanitarian law in the conduct of military operations, each Party to the conflict shall:

do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are not cultural property protected under Article 4 of the Convention;

- a. take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention;

- b. refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; and
- c. cancel or suspend an attack if it becomes apparent:
 - i. that the objective is cultural property protected under Article 4 of the Convention
 - ii. that the attack may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Article 8 Precautions against the effects of hostilities

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

- a. remove movable cultural property from the vicinity of military objectives or provide for adequate in situ protection;
- b. avoid locating military objectives near cultural property.

Article 9 Protection of cultural property in occupied territory

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5 of the Convention, a Party in occupation of the whole or part of the territory of another Party shall prohibit and prevent in relation to the occupied territory:

- a. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property;
- b. any archaeological excavation, save where this is strictly required to safeguard, record or preserve cultural property
- c. any alteration to, or change of use of, cultural property which is intended to conceal or destroy cultural, historical or scientific evidence.

2. Any archaeological excavation of, alteration to, or change of use of, cultural property in occupied territory shall, unless circumstances do not permit, be carried out in close co-operation with the competent national authorities of the occupied territory.

Chapter 3 Enhanced Protection

Article 10 Enhanced protection

Cultural property may be placed under enhanced protection provided that it meets the following three conditions:

- a. it is cultural heritage of the greatest importance for humanity;
- b. it is protected by adequate domestic legal and administrative measures recognising its exceptional cultural and historic value and ensuring the highest level of protection;
- c. it is not used for military purposes or to shield military sites and a declaration has been made by the Party which has control over the cultural property, confirming that it will not be so used.

Article 11 The granting of enhanced protection

1. Each Party should submit to the Committee a list of cultural property for which it intends to request the granting of enhanced protection.

2. The Party which has jurisdiction or control over the cultural property may request that it be included in the List to be established in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(b). This request shall include all necessary information related to the criteria mentioned in Article 10. The Committee may invite a Party to request that cultural property be included in the List.

3. Other Parties, the International Committee of the Blue Shield and other non-governmental organisations with relevant expertise may recommend specific cultural property to the Committee. In such cases, the Committee may decide to invite a Party to request inclusion of that cultural property in the List.

4. Neither the request for inclusion of cultural property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, nor its inclusion, shall in any way prejudice the rights of the parties to the dispute.

5. Upon receipt of a request for inclusion in the List, the Committee shall inform all Parties of the request. Parties may submit representations regarding such a request to the Committee within sixty days. These representations shall be made only on the basis of the criteria mentioned in Article 10. They shall be specific and related to facts. The Committee shall consider the representations, providing the Party requesting inclusion with a reasonable

opportunity to respond before taking the decision. When such representations are before the Committee, decisions for inclusion in the List shall be taken, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting.

6. In deciding upon a request, the Committee should ask the advice of governmental and non-governmental organisations, as well as of individual experts.

7. A decision to grant or deny enhanced protection may only be made on the basis of the criteria mentioned in Article 10.

8. In exceptional cases, when the Committee has concluded that the Party requesting inclusion of cultural property in the List cannot fulfil the criteria of Article 10 sub-paragraph (b), the Committee may decide to grant enhanced protection, provided that the requesting Party submits a request for international assistance under Article 32.

9. Upon the outbreak of hostilities, a Party to the conflict may request, on an emergency basis, enhanced protection of cultural property under its jurisdiction or control by communicating this request to the Committee. The Committee shall transmit this request immediately to all Parties to the conflict. In such cases the Committee will consider representations from the Parties concerned on an expedited basis. The decision to grant provisional enhanced protection shall be taken as soon as possible and, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting. Provisional enhanced protection may be granted by the Committee pending the outcome of the regular procedure for the granting of enhanced protection, provided that the provisions of Article 10 sub-paragraphs (a) and (c) are met.

10. Enhanced protection shall be granted to cultural property by the Committee from the moment of its entry in the List.

11. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties notification of any decision of the Committee to include cultural property on the List.

Article 12 Immunity of cultural property under enhanced protection

The Parties to a conflict shall ensure the immunity of cultural property under enhanced protection by refraining from making such property the object of attack from any use of the property or its immediate surroundings in support of military action.

Article 13 Loss of enhanced protection

1. Cultural property under enhanced protection shall only lose such protection:

- a. if such protection is suspended or cancelled in accordance with Article 14; or
- b. if, and for as long as, the property has, by its use, become a military objective.

2. In the circumstances of sub-paragraph 1(b), such property may only be the object of attack if:

- a. the attack is the only feasible means of terminating the use of the property referred to in sub-paragraph 1(b);
- b. all feasible precautions are taken in the choice of means and methods of attack, with a view to terminating such use and avoiding, or in any event minimising, damage to the cultural property;
- c. unless circumstances do not permit, due to requirements of immediate self-defence:
 - i. the attack is ordered at the highest operational level of command;
 - ii. effective advance warning is issued to the opposing forces requiring the termination of the use referred to in sub-paragraph 1(b); and
 - iii. reasonable time is given to the opposing forces to redress the situation.

Article 14 Suspension and cancellation of enhanced protection

1. Where cultural property no longer meets any one of the criteria in Article 10 of this Protocol, the Committee may suspend its enhanced protection status or cancel that status by removing that cultural property from the List.

2. In the case of a serious violation of Article 12 in relation to cultural property under enhanced protection arising from its use in support of military action, the Committee may suspend its

enhanced protection status. Where such violations are continuous, the Committee may exceptionally cancel the enhanced protection status by removing the cultural property from the List.

3. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties to this Protocol notification of any decision of the Committee to suspend or cancel the enhanced protection of cultural property.

4. Before taking such a decision, the Committee shall afford an opportunity to the Parties to make their views known.

Chapter 4 Criminal responsibility and jurisdiction

Article 15 Serious violations of this Protocol

1. Any person commits an offence within the meaning of this Protocol if that person intentionally and in violation of the Convention or this Protocol commits any of the following acts:

- a. making cultural property under enhanced protection the object of attack;
- b. using cultural property under enhanced protection or its immediate surroundings in support of military action;
- c. extensive destruction or appropriation of cultural property protected under the Convention and this Protocol;
- d. making cultural property protected under the Convention and this Protocol the object of attack;
- e. theft, pillage or misappropriation of, or acts of vandalism directed against cultural property protected under the Convention.

2. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in this Article and to make such offences punishable by appropriate penalties. When doing so, Parties shall comply with general principles of law and international law, including the rules extending individual criminal responsibility to persons other than those who directly commit the act.

Article 16 Jurisdiction

1. Without prejudice to paragraph 2, each Party shall take the necessary legislative measures to establish its jurisdiction over offences set forth in Article 15 in the following cases:

- a. when such an offence is committed in the territory of that State;
- b. when the alleged offender is a national of that State;
- c. in the case of offences set forth in Article 15 sub-paragraphs (a) to (c), when the alleged offender is present in its territory.

2. With respect to the exercise of jurisdiction and without prejudice to Article 28 of the Convention:

- a. this Protocol does not preclude the incurring of individual criminal responsibility or the exercise of jurisdiction under national and international law that may be applicable, or affect the exercise of jurisdiction under customary international law;
- b. Except in so far as a State which is not Party to this Protocol may accept and apply its provisions in accordance with Article 3 paragraph 2, members of the armed forces and nationals of a State which is not Party to this Protocol, except for those nationals serving in the armed forces of a State which is a Party to this Protocol, do not incur individual criminal responsibility by virtue of this Protocol, nor does this Protocol impose an obligation to establish jurisdiction over such persons or to extradite them.

Article 17 Prosecution

1. The Party in whose territory the alleged offender of an offence set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) is found to be present shall, if it does not extradite that person, submit, without exception whatsoever and without undue delay, the case to its competent authorities, for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with its domestic law or with, if applicable, the relevant rules of international law.

2. Without prejudice to, if applicable, the relevant rules of international law, any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with the Convention or this Protocol shall be guaranteed fair treatment and a fair trial in accordance with domestic law and international law at all stages of the proceedings, and in no cases shall be provided guarantees less favorable to such person than those provided by international law.

Article 18 Extradition

1. The offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the Parties before the entry into force of this Protocol. Parties undertake to include such offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

2. When a Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, the requested Party may, at its option, consider the present Protocol as the legal basis for extradition in respect of offences as set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c).

3. Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise the offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) as extraditable offences between them, subject to the conditions provided by the law of the requested Party.

4. If necessary, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be treated, for the purposes of extradition between Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the Parties that have established jurisdiction in accordance with Article 16 paragraph 1.

Article 19 Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 15, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.

2. Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 20 Grounds for refusal

1. For the purpose of extradition, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c), and for the purpose of mutual legal assistance, offences set forth in Article 15 shall not be regarded as political offences nor as offences connected with political offences nor as offences inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such offences may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

2. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) or for mutual legal assistance with respect to offences set forth in Article 15 has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 21 Measures regarding other violations

Without prejudice to Article 28 of the Convention, each Party shall adopt such legislative, administrative or disciplinary measures as may be necessary to suppress the following acts when committed intentionally:

- a. any use of cultural property in violation of the Convention or this Protocol;
- b. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property from occupied territory in violation of the Convention or this Protocol.

Chapter 5 The protection of cultural property in armed conflicts not of an international character*Article 22 Armed conflicts not of an international character*

1. This Protocol shall apply in the event of an armed conflict not of an international character, occurring within the territory of one of the Parties.

2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature.

3. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.

4. Nothing in this Protocol shall prejudice the primary jurisdiction of a Party in whose territory an armed conflict not of an international character occurs over the violations set forth in Article 15.

5. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the Party in the territory of which that conflict occurs.

6. The application of this Protocol to the situation referred to in paragraph 1 shall not affect the legal status of the parties to the conflict.

7. UNESCO may offer its services to the parties to the conflict.

Chapter 6 Institutional Issues

Article 23 Meeting of the Parties

1. The Meeting of the Parties shall be convened at the same time as the General Conference of UNESCO, and in co-ordination with the Meeting of the High Contracting Parties, if such a meeting has been called by the Director-General.

2. The Meeting of the Parties shall adopt its Rules of Procedure.

3. The Meeting of the Parties shall have the following functions:

- (a) to elect the Members of the Committee, in accordance with Article 24 paragraph 1;
- (b) to endorse the Guidelines developed by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(a);
- (c) to provide guidelines for, and to supervise the use of the Fund by the Committee;
- (d) to consider the report submitted by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(d);

e) to discuss any problem related to the application of this Protocol, and to make recommendations, as appropriate.

4. At the request of at least one-fifth of the Parties, the Director-General shall convene an Extraordinary Meeting of the Parties.

Article 24 Committee for the protection of cultural property in the event of armed conflict

1. The Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict is hereby established. It shall be composed of twelve Parties which shall be elected by the Meeting of the Parties.

2. The Committee shall meet once a year in ordinary session and in extra-ordinary sessions whenever it deems necessary.

3. In determining membership of the Committee, Parties shall seek to ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.

4. Parties members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the fields of cultural heritage, defence or international law, and they shall endeavour, in consultation with one another, to ensure that the Committee as a whole contains adequate expertise in all these fields.

Article 25 Term of office

1. A Party shall be elected to the Committee for four years and shall be eligible for immediate re-election only once.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the term of office of half of the members chosen at the time of the first election shall cease at the end of the first ordinary session of the Meeting of the Parties following that at which they were elected. These members shall be chosen by lot by the President of this Meeting after the first election.

Article 26 Rules of procedure

1. The Committee shall adopt its Rules of Procedure.

2. A majority of the members shall constitute a quorum. Decisions of the Committee shall be taken by a majority of two-thirds of its members voting.

3. Members shall not participate in the voting on any decisions relating to cultural property affected by an armed conflict to which they are parties.

Article 27 Functions

1. The Committee shall have the following functions:

- a. to develop Guidelines for the implementation of this Protocol;
- b. to grant, suspend or cancel enhanced protection for cultural property and to establish, maintain and promote the List of cultural property under enhanced protection;
- c. to monitor and supervise the implementation of this Protocol and promote the identification of cultural property under enhanced protection;
- d. to consider and comment on reports of the Parties, to seek clarifications as required, and prepare its own report on the implementation of this Protocol for the Meeting of the Parties;
- e. to receive and consider requests for international assistance under Article 32;
- f. to determine the use of the Fund
- g. to perform any other function which may be assigned to it by the Meeting of the Parties.

2. The functions of the Committee shall be performed in co-operation with the Director-General.

3. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of the Convention, its First Protocol and this Protocol. To assist in the implementation of its functions, the Committee may invite to its meetings, in an advisory capacity, eminent professional organizations such as those which have formal relations with UNESCO, including the International Committee of the Blue Shield (ICBS) and its constituent bodies. Representatives of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Rome Centre) (ICCROM) and of the International Committee of the Red Cross (ICRC) may also be invited to attend in an advisory capacity.

Article 28 Secretariat

The Committee shall be assisted by the Secretariat of UNESCO which shall prepare the Committee's documentation and the agenda for its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

Article 29 The Fund for the protection of cultural property in the event of armed conflict

1. A Fund is hereby established for the following purposes:
 - a. to provide financial or other assistance in support of preparatory or other measures to be taken in peacetime in accordance with, inter alia, Article 5, Article 10 sub-paragraph (b) and Article 30; and
 - b. to provide financial or other assistance in relation to emergency, provisional or other measures to be taken in order to protect cultural property during periods of armed conflict or of immediate recovery after the end of hostilities in accordance with, inter alia, Article 8 sub-paragraph (a).
2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the financial regulations of UNESCO.
3. Disbursements from the Fund shall be used only for such purpose as the Committee shall decide in accordance with the guidelines as defined in Article 23 sub-paragraph 3(c). The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project.
4. The resources of the Fund shall consist of:
 - a. voluntary contributions made by the Parties;
 - b. contributions, gifts or bequests made by:
 - (i) other States;
 - (ii) UNESCO or other organizations of the United Nations system;
 - (iii) other intergovernmental or non-governmental organizations; and
 - (iv) public or private bodies or individuals;
 - c. any interest accruing on the Fund;
 - d. funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the Fund; and

- e. all other resources authorized by the guidelines applicable to the Fund.

Chapter 7 Dissemination of Information and International Assistance

Article 30 Dissemination

1. The Parties shall endeavour by appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect for cultural property by their entire population.

2. The Parties shall disseminate this Protocol as widely as possible, both in time of peace and in time of armed conflict.

3. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities with respect to the application of this Protocol, shall be fully acquainted with the text thereof. To this end the Parties shall, as appropriate:

- a. incorporate guidelines and instructions on the protection of cultural property in their military regulations;
- b. develop and implement, in cooperation with UNESCO and relevant governmental and non-governmental organizations, peacetime training and educational programmes;
- c. communicate to one another, through the Director-General, information on the laws, administrative provisions and measures taken under sub-paragraphs (a) and (b);
- d. communicate to one another, as soon as possible, through the Director-General, the laws and administrative provisions which they may adopt to ensure the application of this Protocol.

Article 31 International cooperation

In situations of serious violations of this Protocol, the Parties undertake to act, jointly through the Committee, or individually, in cooperation with UNESCO and the United Nations and in conformity with the Charter of the United Nations.

Article 32 International assistance

1. A Party may request from the Committee international assistance for cultural property under enhanced protection as well as assistance with respect to the preparation, development or

implementation of the laws, administrative provisions and measures referred to in Article 10.

2. A party to the conflict, which is not a Party to this Protocol but which accepts and applies provisions in accordance with Article 3, paragraph 2, may request appropriate international assistance from the Committee.

3. The Committee shall adopt rules for the submission of requests for international assistance and shall define the forms the international assistance may take.

4. Parties are encouraged to give technical assistance of all kinds, through the Committee, to those Parties or parties to the conflict who request it.

Article 33 Assistance of UNESCO

1. A Party may call upon UNESCO for technical assistance in organizing the protection of its cultural property, such as preparatory action to safeguard cultural property, preventive and organizational measures for emergency situations and compilation of national inventories of cultural property, or in connection with any other problem arising out of the application of this Protocol. UNESCO shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.

2. Parties are encouraged to provide technical assistance at bilateral or multilateral level.

3. UNESCO is authorized to make, on its own initiative, proposals on these matters to the Parties.

Chapter 8 Execution of this Protocol

Article 34 Protecting Powers

This Protocol shall be applied with the co-operation of the Protecting Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 35 Conciliation procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the Parties

to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of this Protocol.

2. For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General, or on its own initiative, propose to the parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict. The parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a State not party to the conflict or a person presented by the Director-General, which person shall be invited to take part in such a meeting in the capacity of Chairman.

Article 36 Conciliation in absence of Protecting Powers

1. In a conflict where no Protecting Powers are appointed the Director-General may lend good offices or act by any other form of conciliation or mediation, with a view to settling the disagreement.

2. At the invitation of one Party or of the Director-General, the Chairman of the Committee may propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict.

Article 37 Translations and reports

1. The Parties shall translate this Protocol into their official languages and shall communicate these official translations to the Director-General.

2. The Parties shall submit to the Committee, every four years, a report on the implementation of this Protocol.

Article 38 State responsibility

No provision in this Protocol relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law, including the duty to provide reparation.

Chapter 9 Final Clauses

Article 39 Languages

This Protocol is drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authentic.

Article 40 Signature

This Protocol shall bear the date of 26 March 1999. It shall be opened for signature by all High Contracting Parties at The Hague from 17 May 1999 until 31 December 1999.

Article 41 Ratification, acceptance or approval

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by High Contracting Parties which have signed this Protocol, in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General.

Article 42 Accession

1. This Protocol shall be open for accession by other High Contracting Parties from 1 January 2000.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General.

Article 43 Entry into force

1. This Protocol shall enter into force three months after twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited.

2. Thereafter, it shall enter into force, for each Party, three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 44 Entry into force in situations of armed conflict

The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention shall give immediate effect to ratifications, acceptances or approvals of or accessions to this Protocol deposited by the parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or

occupation. In such cases the Director-General shall transmit the communications referred to in Article 46 by the speediest method.

Article 45 Denunciation

1. Each Party may denounce this Protocol.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General.
3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

Article 46 Notifications

The Director-General shall inform all High Contracting Parties as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 41 and 42 and of denunciations provided for in Article 45.

Article 47 Registration with the United Nations

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General.

IN FAITH WHEREOF the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

DONE at The Hague, this twenty-sixth day of March 1999, in a single copy which shall be deposited in the archives of the UNESCO, and certified true copies of which shall be delivered to all the High Contracting Parties.

Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, New York den 16 december 1966 (Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter)

Förord

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter antogs av FN:s generalförsamling 1966.

Konventionen ger i artikel 2 uttryck för den folkrättsligt viktiga principen om icke-diskriminering, som nämns i en rad internationella dokument om mänskliga rättigheter. I artikeln anges att stater som anslutit sig till konventionen ska tillförsäkra var och en som befinner sig på deras område, och är underkastade deras jurisdiktion, rättigheterna i konventionen, utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Exempel på fri- och rättigheter som slås fast i konventionen är rätten till liv (artikel 6), förbud mot tortyr och slaveri (artikel 7 och 8), rätten till frihet och personlig säkerhet (artikel 9), rätten till domstolsprövning (artikel 14), förbud mot retroaktiv lagstiftning (artikel 15), rätten till skydd för privat- och familjeliv (artikel 17), tanke-, religions-, åsikts-, yttrande- och föreningsfrihet (artiklarna 18-22), rätten att ingå äktenskap och bilda familj (artikel 23), likhet inför lagen (artikel 26) och skydd för etniska, religiösa och språkliga minoriteter (artikel 27).

I nationella nödlägen, som hotar statens existens, är det enligt artikel 4 i konventionen möjligt för stater att göra vissa inskränkningar i den enskildes rätt att utöva eller åtnjuta rättigheterna. Dessa inskränkningar får inte göras enbart på grund av ras, hudfärg, språk, religion eller social härkomst. Vissa rättigheter, såsom exempelvis rätten till liv och förbud mot tortyr, får aldrig inskränkas.

Staternas efterlevnad av konventionens rättigheter främjas bland annat genom möjligheten att kontrollera hur staterna respekterar rättigheterna. Detta sker främst genom den övervakningskommitté, Kommittén för de mänskliga rättigheterna, som har upprättats i enlighet med konventionen. Kommittén har möjlighet att övervaka respekten för rättigheterna genom granskning av konventionsstaters rapporter, mellanstatliga framställningar eller enskilda klagomål.

Konventionen återges i denna samling endast i utdrag. Till konventionen hör två fakultativa protokoll. Det första protokollet gäller individuella klagomål avseende påstådda konventionskränkningar och det andra protokollet avskaffande av dödsstraffet. Dessa två protokoll återges dock inte här.

Konventionen trädde i kraft den 23 mars 1976 och ratificerades av Sverige den 6 december 1971. Riksdagsbehandling: prop. 1971:125, bet. UU 1971:13, rskr. 1971:270. Publicering: SÖ 1971:42, nytryck 1994.

UTDRAG – Artiklarna 1–27

INTERNATIONELL KONVENTION OM MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Konventionsstaterna,

som anser att, i överensstämmelse med principerna i Förenta nationernas stadga, erkännandet av det inneboende värdet hos alla dem som tillhör människosläktet och av deras lika och obestridliga rättigheter utgör grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

som erkänner att dessa rättigheter utgår från det inneboende värdet hos varje människa,

som erkänner att, i överensstämmelse med den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, visionen om den fria människan som åtnjuter medborgerliga och politiska friheter samt frihet från fruktan och nöd endast kan uppnås om sådana villkor skapas att var och en kan åtnjuta sina medborgerliga och politiska rättigheter såväl som sina ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter,

som beaktar staternas skyldighet enligt Förenta nationernas stadga att främja allmän respekt för och iakttagande av mänskliga rättigheter och friheter,

som beaktar att varje människa har förpliktelser mot andra människor och mot sitt samhälle och är skyldig att medverka till att rättigheterna i denna konvention främjas och följs,

har kommit överens om följande artiklar.

Del I

Artikel 1

1. Alla folk har rätt till självbestämmande. Med stöd av denna rätt får de fritt bestämma sin politiska ställning och fritt fullfölja sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling.

2. Alla folk får för sina egna syften fritt förfoga över sina egna naturrikedomar och naturtillgångar, men det får inte ske till men för förpliktelser som härrör från det internationella ekonomiska samarbetet, som vilar på principen om det gemensamma intresset och den internationella rätten. Ett folk får inte i något fall berövas sina möjligheter till försörjning.

3. Konventionsstaterna, däribland de stater som har ansvaret för förvaltning av icke-självstyrande områden och förvalterskapsområden, skall medverka till att rätten till självbestämmande förverkligas och skall respektera denna rätt i överensstämmelse med bestämmelserna i Förenta nationernas stadga.

Del II

Artikel 2

1. Varje konventionsstat åtar sig att respektera och tillförsäkra var och en som befinner sig inom dess territorium och är underkastade dess jurisdiktion rättigheterna i denna konvention utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, egendom, börd eller ställning i övrigt.

2. Varje konventionsstat åtar sig att, i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser och bestämmelserna i denna konvention, vidta nödvändiga åtgärder för att, genom lagstiftning eller på annat sätt, tillförsäkra de rättigheter i konventionen som inte redan är förverkligade.

3. Varje konventionsstat åtar sig:

- a) att säkerställa att var och en vars rättigheter och friheter enligt denna konvention kränkts skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel, även om kränkningen har begåtts av en ämbetsman i tjänsten.
- b) Att säkerställa att den som vill använda sådana rättsmedel skall få sina rättigheter prövade av behöriga rättsliga, administrativa eller lagstiftande myndigheter eller av annan myndighet som är behörig enligt statens rättsordning samt att utveckla möjligheterna till rättslig prövning.
- c) Att säkerställa att de behöriga myndigheterna verkställer beslut som fattats i de fall talan har befunnits befogad.

Artikel 3

Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra män och kvinnor lika rätt att åtnjuta alla de medborgerliga och politiska rättigheter som omfattas av denna konvention.

Artikel 4

1. Vid ett allmänt nödläge som hotar nationens fortbestånd och som officiellt har tillkännagivits, får konventionsstaterna vidta åtgärder som inskränker deras åtaganden enligt denna konvention i den utsträckning det är strikt nödvändigt med hänsyn till situationens krav, om dessa åtgärder inte strider mot landets övriga åtaganden enligt den internationella rätten och inte innebär

diskriminering enbart på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion eller social härkomst.

2. Inga inskränkningar får göras i artiklarna 6, 7, 8.1, 8.2, 11, 15, 16 och 18 med stöd av bestämmelsen i föregående punkt.

3. En konventionsstat som begagnar sig av rätten till inskränkning från konventionen skall genom förmedling av Förenta nationernas generalsekreterare omedelbart underrätta de övriga konventionsstaterna om de bestämmelser från vilka inskränkningar har gjorts och om motiven för dem. Ett ytterligare meddelande skall lämnas i samma ordning den dag då staten upphäver dessa inskränkningar.

Artikel 5

1. Ingen bestämmelse i denna konvention får tolkas som att den innebär rätt för någon stat, grupp eller person att ägna sig åt sådan verksamhet eller utföra sådana handlingar som syftar till att tillintetgöra någon av de rättigheter och friheter som inskrivits i konventionen eller till att begränsa dem i större utsträckning än konventionen tillåter.

2. Inga begränsningar eller inskränkningar skall medges i fråga om de grundläggande mänskliga rättigheter som erkänns eller gäller i en konventionsstat med stöd i lag eller annan författning, överenskommelse eller sedvänja av den anledningen att konventionen inte erkänner dessa rättigheter eller att den erkänner dem i mindre utsträckning.

Del III

Artikel 6

1. Varje människa har en inneboende rätt till livet. Denna rätt skall skyddas genom lag. Ingen får godtyckligt berövas sitt liv.

2. I länder som inte har avskaffat dödsstraffet, får dödsdom avkunnas endast för de allvarligaste brotten i enlighet med den lag som gällde vid tiden då brottet begicks. Denna lag får inte strida mot bestämmelserna i denna konvention eller i konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord. Detta straff skall endast kunna verkställas efter slutlig dom av behörig domstol.

3. När berövande av liv utgör folkmord, skall ingen bestämmelse i denna artikel tillåta en konventionsstat att på något sätt avvika från någon skyldighet den har åtagit sig enligt bestämmelserna i

konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folk-mord.

4. En dödsdömd person skall ha rätt att begära nåd eller förvandling av straffet. Amnesti, nåd eller förvandling av dödsstraffet skall kunna beviljas i samtliga fall.

5. Dödsdom skall inte avkunnas för brott som begåtts av personer under 18 år och skall inte verkställas mot havande kvinnor.

6. Ingen bestämmelse i denna artikel skall kunna åberopas för att fördröja eller förhindra att en konventionsstat avskaffar dödsstraffet.

Artikel 7

Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Särskilt får ingen utan sitt fria samtycke utsättas för medicinska eller vetenskapliga experiment.

Artikel 8

1. Ingen får hållas i slaveri. Varje form av slaveri och slavhandel skall vara förbjuden.

2. Ingen får hållas i träldom.

3.

a) Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat obligatoriskt arbete.

b) Bestämmelsen i a ovan skall inte utgöra något hinder mot verkställande av en dom om straffarbete som avkunnats av en behörig domstol i stater där frihetsberövande i form av straffarbete kan åläggas som påföljd för brott.

c) Med termerna tvångsarbete eller obligatoriskt arbete skall i denna punkt inte förstås

i) arbete eller tjänstgöring som inte åsyftas i stycke b ovan och som regelmässigt utkrävs av någon som är berövad sin frihet genom ett rättsligt giltigt domstolsbeslut eller av någon som är villkorligt frigiven,

ii) tjänstgöring av militär art och, i länder där samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring beaktas, annan samhällstjänst som enligt lag utkrävs av personer som hyser samvetsbetänkligheter,

iii) tjänstgöring som utkrävs då nödläge eller olycka hotar samhällets fortbestånd eller välfärd,

- iv) arbete eller tjänstgöring som ingår i normala medborgerliga skyldigheter.

Artikel 9

1. Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får utsättas för godtyckligt gripande eller frihetsberövande. Ingen får berövas sin frihet annat än av sådana skäl och på sådant sätt som föreskrivs i lag.

2. En person som grips skall vid gripandet underrättas om skälen för gripandet och skall utan dröjsmål underrättas om varje anklagelse mot henne eller honom.

3. Den som har gripits eller på annat sätt berövats sin frihet på grund av anklagelse för brott skall utan dröjsmål ställas inför domare eller en sådan annan ämbetsman som enligt lag är behörig att döma och skall ha rätt till rättegång inom skälig tid eller att släppas. Det skall inte vara en allmän regel att en person hålls i förvar i avvaktan på rättegång, men för frigivning får krävas garantier för att personen verkligen inställer sig till rättegången vid ett annat tillfälle under det rättsliga förfarandet samt, i förekommande fall, för verkställighet av domen.

4. Den som har berövats sin frihet genom gripande eller på annat sätt skall ha rätt att inför domstol kräva att lagligheten av frihetsberövandet utan dröjsmål prövas och att frigivning beslutas i de fall åtgärden är olaglig.

5. Den som har utsatts för olagligt gripande eller annat olagligt frihetsberövande skall ha rätt till skadestånd.

Artikel 10

1. Var och en som har berövats sin frihet skall behandlas humant och med aktning för människans inneboende värde.

2.

a) Åtalade personer skall, om inte exceptionella förhållanden råder, hållas åtskilda från dömda personer och skall ges särskild behandling med hänsyn till att de inte är dömda.

b) Unga lagöverträdare som är åtalade skall hållas åtskilda från vuxna personer, och deras fall skall avgöras så skyndsamt som möjligt.

3. Kriminalvårdssystemet skall innefatta behandling av intagna och dess huvudsakliga syfte skall vara deras bättring och återanpassning i samhället. Unga lagöverträdare som dömts för brott

skall hållas åtskilda från vuxna och ges en behandling som är anpassad efter deras ålder och rättsliga ställning.

Artikel 11

Ingen får fängslas enbart på grund av sin oförmåga att fullgöra en avtalad förpliktelse.

Artikel 12

1. Var och en som lagligen befinner sig inom en stats territorium har rätt att röra sig fritt där och att fritt välja bosättningsort.

2. Var och en får fritt lämna vilket land som helst, även sitt eget.

3. Ovannämnda rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än de som stadgas i lag och är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen, folkhälsan eller sedligheten eller andra människors rättigheter och friheter samt är förenliga med de övriga rättigheter som stadgas i denna konvention.

4. Ingen får godtyckligt förvägras rätten att resa in i sitt eget land.

Artikel 13

En utlänning som lagligen befinner sig inom en konventionsstats territorium får avlägsnas därifrån endast efter ett beslut som fattats i laga ordning. Om inte tvingande skäl som hänför sig till den nationella säkerheten talar mot det, skall personen tillåtas framlägga de skäl som talar mot avlägsnandet och få sin sak omprövad av behörig myndighet eller av en eller flera personer som särskilt utsetts av myndigheten, och får för detta ändamål företrädas inför denna myndighet.

Artikel 14

1. Alla människor skall vara lika inför domstolar och tribunaler. Var och en skall, vid prövningen av en anklagelse mot honom eller henne för brott eller av hans eller hennes rättigheter och skyldigheter i tvistemål, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en behörig, oberoende och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Medierna och allmänheten får vägras tillträde till hela eller delar av rättegången av hänsyn till sedligheten, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle eller då hänsynen till parternas privatliv

kräver det eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, i de fall då, på grund av särskilda omständigheter, offentlighet skulle kunna skada rättvisans intresse. Dock skall domar som avkunnats i brottmål eller tvistemål offentliggöras, utom i fall då unga personers intressen kräver att så inte sker eller då rättegången gäller äktenskapsmål eller förmyndarskap för barn.

2. Den som är anklagad för brott skall ha rätt att betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld har fastställts enligt lagen.

3. Den anklagade skall vid prövningen av en anklagelse för brott utan åtskillnad på person vara berättigad till minst följande garantier:

- a) Att utan dröjsmål och i detalj bli underrättad på ett språk som han eller hon förstår om innebörden av anklagelsen och dess grund.
- b) Att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar och att rådgöra med ett rättegångsbiträde efter eget val.
- c) Att få sin sak prövad utan oskäligt dröjsmål.
- d) Att få sin sak prövad i sin närvaro och att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde efter eget val, att bli underrättad om sin rätt till rättegångsbiträde, om han eller hon inte har ett sådant, och att i varje mål där rättvisans intresse kräver det, kostnadsfritt få sig anvisad ett rättegångsbiträde, i de fall han eller hon inte har tillräckliga medel för att betala ett sådant biträde.
- e) Att förhöra eller låta förhöra de vittnen som åberopas mot honom eller henne och att för egen del få låta inkalla och förhöra vittnen under samma förhållanden som de vittnen som åberopas mot honom eller henne.
- f) Att kostnadsfritt få biträde av tolk om han eller hon inte förstår eller talar det språk som används vid domstolen.
- g) Att inte tvingas att vittna mot sig själv eller erkänna sig skyldig.

4. I mål mot unga lagöverträdare skall rättegångsförfarandet ta hänsyn till deras ålder och det önskvärda i att främja deras återanpassning.

5. Den som fällts för brott skall ha rätt att få skuldfrågan och det ådömda straffet omprövade av högre instans enligt lag.

6. Om en lagakraftvunnen dom genom vilken någon har dömts för brott senare har upphävts eller nåd har beviljats på grund av en ny eller nyuppdagad omständighet, som visat att domen var fel-

aktig, skall den som har avtjänat straffet till följd av domen gottgöras enligt lag, om det inte visas att det helt eller delvis berott på personen själv att den tidigare inte kända omständigheten inte blev uppdagad i tid.

7. Ingen får lagföras eller straffas på nytt för ett brott för vilket han eller hon tidigare blivit slutligt fälld till ansvar eller frikänd i enlighet med varje lands lag och rättegångsordning.

Artikel 15

1. Ingen får fällas till ansvar för någon handling eller underlåtenhet som vid den tid då den begicks inte utgjorde ett brott enligt inhemsk eller internationell rätt. Högre straff får inte heller ådömas än det som var tillämpligt vid den tid då brottet begicks. Om efter det att brottet begåtts en ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff, skall den skyldige komma i åtnjutande av det.

2. Ingen bestämmelse i denna artikel skall hindra lagföring och bestraffning av en person på grund av en handling eller en underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av världens nationer.

Artikel 16

Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.

Artikel 17

1. Ingen får utsättas för godtyckligt eller olagligt ingripande med avseende på privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder eller sitt anseende.

2. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp.

Artikel 18

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att bekänna sig till eller anta en religion eller en trosuppfattning efter eget val och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom gudstjänst, iakttagande av religiösa sedvänjor, andaktsutövning eller undervisning.

2. Ingen får utsättas för tvång som kan inskränka hans eller hennes frihet att bekänna sig till eller anta en religion eller en trosuppfattning efter eget val.

3. Friheten att utöva sin religion eller trosuppfattning får endast underkastas de inskränkningar som är angivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna säkerheten, ordningen, folkhälsan eller sedligheten eller andras grundläggande rättigheter och friheter.

4. Konventionsstaterna förpliktar sig att respektera föräldrars och, i förekommande fall, förmyndares frihet att tillförsäkra sina barn sådan religiös och moralisk bildning som stämmer överens med deras egen övertygelse.

Artikel 19

1. Ingen får utsättas för ingripande för sina åsikters skull.

2. Var och en har rätt till yttrandefrihet. I denna rätt ingår frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer av alla slag, i tal, i skrift och i tryck, i konstnärlig form eller genom annat valfritt uttrycksmedel.

3. Utövandet av de rättigheter som avses i punkt 2 medför särskilda skyldigheter och särskilt ansvar. Detta utövande får därför underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är angivna i lag och som är nödvändiga

- a) för att respektera andra människors rättigheter eller anseende,
- b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen, folkhälsan eller sedligheten.

Artikel 20

1. All propaganda för krig skall vara förbjuden i lag.

2. Allt främjande av nationalhat, rashat eller religiöst hat, som innebär uppvigling till diskriminering, fiendskap eller våld, skall vara förbjudet i lag.

Artikel 21

Rätten till fredliga sammankomster skall erkännas. Utövandet av denna rättighet får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som föreskrivs i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säker-

heten, den allmänna ordningen, skyddet av folkhälsan eller sedligheten eller skyddet av andra människors rättigheter och friheter.

Artikel 22

1. Var och en skall ha rätt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av denna rättighet får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som medges i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den nationella säkerheten och den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen, skyddet av folkhälsan eller sedligheten eller skyddet av andra människors rättigheter och friheter. Bestämmelserna i denna artikel skall inte hindra att lagliga inskränkningar görs för de väpnade styrkornas och polisens utövande av denna rättighet.

3. Ingen bestämmelse i denna artikel skall tillåta en stat som är part i Internationella arbetsorganisationens konvention av år 1948 angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten, att stifta lag som inskränker, eller tillämpa lagen på sätt som inskränker, det genom sagda konvention tillförsäkrade skyddet.

Artikel 23

1. Familjen är samhällets naturliga och grundläggande enhet och är berättigad till samhällets och statens skydd.

2. Rätten för giftasvuxna män och kvinnor att ingå äktenskap och bilda familj skall erkännas.

3. Inget äktenskap får ingås utan de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

4. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att trygga makarnas likställighet i fråga om rättigheter och ansvar vid äktenskapets ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning. Vid upplösning av ett äktenskap skall åtgärder vidtas för att tillförsäkra barnen nödvändigt skydd.

Artikel 24

1. Varje barn skall utan diskriminering av något slag på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, nationell eller social härkomst, förmögenhet eller börd ha rätt till sådant skydd från sin familjs, samhällets och statens sida som dess ställning som minderårig kräver.

2. Varje barn skall registreras omedelbart efter födseln och ges ett namn.
3. Varje barn har rätt att förvärva ett medborgarskap.

Artikel 25

Varje medborgare skall ha rätt och möjlighet att utan någon av de åtskillnader som anges i artikel 2 och utan oskäligen inskränkningar

- a) delta i skötseln av allmänna angelägenheter, direkt eller genom fritt valda ombud,
- b) rösta och bli vald vid periodiska och reella val, som förrättas på grundval av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning, varigenom garanteras att väljarnas vilja fritt kommer till uttryck, samt
- c) få tillträde på lika villkor till offentlig tjänst i sitt land.

Artikel 26

Alla är lika inför lagen och har rätt till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. I detta avseende skall lagen förbjuda all diskriminering och garantera var och en ett likvärdigt och effektivt skydd mot all slags diskriminering, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationell eller social härkomst, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Artikel 27

I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, skall de som tillhör sådana minoriteter inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring, London, Washington och Moskva den 10 april 1972 (B-vapenkonventionen)

Förord

Under 1971 tog FN:s generalförsamling och FN:s nedrustningskommitté upp frågan om vissa brister i 1925 års protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknade gaser m.m. (1925 års Genèveprotokoll). Deras gemensamma önskan var att förbjuda inte bara användandet av, utan även produktion och innehav av, biologiska och kemiska vapen. Nedrustningskommittén formulerade därför ett utkast till en konvention som generalförsamlingen i sin tur, genom resolution 2826 den 16 december 1971, rekommenderade stater att ansluta sig till.

Konventionen är begränsad till att gälla biologiska vapen då en inkludering av kemiska vapen visade sig vara för kontroversiellt och därmed ogenomförbart vid denna tidpunkt. Först 1993 trädde konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen) i kraft med ett fullständigt förbud mot kemiska vapen. Vad gäller biologiska vapen ansågs däremot internationell övervakning av produktion och innehav

utförbart då det antogs att användandet av sådana vapen ändå inte skulle ge någon direkt militär fördel.

B-vapenkonventionen innebär att de anslutna staterna förbinder sig att inte utveckla, förvärva, lagra eller inneha mikrobiella medel eller andra biologiska medel eller toxiner i mängder som inte är berättigade för fredliga ändamål. Vapen, utrustning eller utspridningsanordningar för biologisk krigföring är förbjudna. Konventionen är det första multilaterala nedrustningsfördrag som förbjuder en hel kategori av massförstörelsevapen och den har på ett betydelsefullt vis bidragit till världssamfundets gemensamma ansträngningar för att eliminera hotet från massförstörelsevapen.

I lagen (1992:1300) om krigsmaterial finns bestämmelser om bland annat förbud mot tillverkning och tillhandahållande av vapen utan tillstånd.

Konventionen trädde i kraft den 26 mars 1975 och ratificerades av Sverige den 5 februari 1976.

Riksdagsbehandling: prop. 1975/76:43

Publicering: SÖ 1976:18

De fördragsslutande staterna,

som är beslutna att verka för effektiva framsteg i riktning mot en allmän och fullständig avrustning, innefattande förbud mot och avskaffande av alla slag av massförstörelsevapen, och som är förvissade om att ett förbud mot utveckling, framställning och lagring av kemiska och bakteriologiska (biologiska) vapen och deras avlägsnande genom effektiva åtgärder kommer att underlätta uppnåendet av allmän och fullständig avrustning under noggrann och effektiv internationell kontroll,

som erkänner den stora betydelsen av protokollet rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel, undertecknat i Genève den 17 juni 1925, och som även är medvetna om det bidrag detta protokoll redan har lämnat och fortsätter att lämna till lindring av krigets fasor,

som bekräftar sin anslutning till protokollets principer och syften och som uppmanar alla stater att noggrant iakttaga dem,

som erinrar om att Förenta nationernas generalförsamling vid upprepade tillfällen har fördömt alla åtgärder som strider mot principerna och syftena i Genèveprotokollet den 17 juni 1925,

som önskar bidra till att stärka förtroendet mellan folken och till en allmän förbättring av den internationella atmosfären,

som även önskar bidra till att förverkliga syftena och principerna i Förenta nationernas stadga,

som är övertygade om vikten och angelägenheten av att sådana farliga massförstörelsevapen som använder kemiska eller bakteriologiska (biologiska) medel genom effektiva åtgärder avlägsnas ur staternas vapenarsenaler,

som erkänner att en överenskommelse om förbud mot bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen kan utgöra ett första steg mot träffandet av en överenskommelse om effektiva åtgärder även avseende förbud mot utveckling, framställning och lagring av kemiska vapen, och som är beslutna att fortsätta att förhandla i detta syfte,

som är beslutna att för hela mänsklighetens bästa fullständigt utesluta möjligheten att bakteriologiska (biologiska) medel och toxiner skall kunna användas som vapen,

som är övertygade om att en sådan användning skulle vara moraliskt stötande för mänskligheten och att ingen möda bör sparas för att minska denna risk,

har överenskommit om följande:

Artikel I

Varje fördragsslutande stat förbinder sig att aldrig under några förhållanden utveckla, framställa, lagra eller på annat sätt förvärva eller inneha

1. mikrobiella eller andra biologiska medel, eller toxiner oavsett ursprung eller framställningssätt, av sådana typer eller i sådana mängder som ej har berättigande för profylaktiska ändamål, skyddsändamål eller andra fredliga ändamål,

2. vapen, utrustning eller utspridningsanordningar avsedda att användas för sådana medel eller toxiner för fientliga ändamål eller i väpnad konflikt.

Artikel II

Varje fördragsslutande stat förbinder sig att, så snart som möjligt och icke senare än nio månader efter det att konventionen trätt i kraft, förstöra eller till fredliga ändamål överföra alla i artikel I i denna konvention angivna medel, toxiner, vapen, utrustning och utspridningsanordningar som befinner sig i dess besittning eller under dess överhöghet eller kontroll. Vid genomförandet av bestämmelserna i denna artikel skall alla nödvändiga försiktighetsmått vidtagas för att skydda befolkning och miljö.

Artikel III

Varje fördragsslutande stat förbinder sig att icke överlåta till någon mottagare, vare sig direkt eller indirekt, och att ej heller på något sätt hjälpa, uppmuntra eller förmå någon stat, grupp av stater eller internationella organisationer att tillverka eller på annat sätt förvärva några av de medel, toxiner, vapen, utrustning eller utspridningsanordningar som anges i Artikel I i konventionen.

Artikel IV

Varje fördragsslutande stat skall i enlighet med sina konstitutionella förfaranden vidtaga alla nödvändiga åtgärder för att förbjuda och förhindra utveckling, framställning, lagring, förvärv eller innehav av sådana medel, toxiner, vapen, utrustning eller utspridningsanordningar som anges i Artikel I i konventionen, inom vederbörande stats territorium, under dess överhöghet eller under dess kontroll.

Artikel V

De fördragsslutande staterna förbinder sig att samråda med varandra och att samarbeta för att lösa alla problem som kan uppkomma med avseende på konventionens syfte eller tillämpningen av dess bestämmelser. Samråd och samarbete som avses i denna artikel kan även komma till stånd genom lämpliga internationella förfaranden inom ramen för Förenta nationerna och i enlighet med dess stadga.

Artikel VI

1. Varje fördragsslutande stat som finner att en annan fördragsslutande stat handlar i strid med sina förpliktelser enligt konventionens bestämmelser kan angöra klagomål hos Förenta nationernas säkerhetsråd. Sådant klagomål skall innefatta all tillgänglig bevisning som kan styrka dess berättigande ävensom en begäran om dess upptagande till behandling av säkerhetsrådet.

2. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att samarbeta vid genomförandet av varje undersökning som säkerhetsrådet kan inleda, i enlighet med bestämmelserna i Förenta nationernas stadga, på grundval av klagomål som mottagits av rådet. Säkerhetsrådet skall underrätta de fördragsslutande staterna om undersökningens resultat.

Artikel VII

Varje fördragsslutande stat förbinder sig att, i enlighet med Förenta nationernas stadga, lämna bistånd eller medverka till att bistånd lämnas till fördragsslutande stat som så begär, om säkerhetsrådet finner att denna stat har utsatts för fara till följd av brott mot konventionen.

Artikel VIII

Ingen bestämmelse i denna konvention skall tolkas så, att den innebär en begränsning i eller avvikelse från de förpliktelser som en stat åtagit sig enligt protokollet rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel, undertecknat i Genève den 17 juni 1925.

Artikel IX

Varje fördragsslutande stat bekräftar det erkända syftet att effektivt förbjuda kemiska vapen samt förbinder sig, för att uppnå detta syfte, att fortsätta allvarligt menade förhandlingar i avsikt att nå en snar överenskommelse om effektiva åtgärder för förbud mot utveckling, framställning och lagring av sådana vapen och för deras förstöring, och om lämpliga åtgärder rörande utrustning och

utspridningsanordningar särskilt avsedda för framställning eller användning av kemiska medel för vapenändamål.

Artikel X

1. De fördragsslutande staterna förbinder sig att underlätta, och har rätt att delta i, ett så fullständigt utbyte som möjligt av utrustning, material samt vetenskaplig och teknologisk information för utnyttjande av bakteriologiska (biologiska) medel och toxiner för fredliga ändamål. Fördragsslutande stater, som har möjlighet därtill, skall även samarbeta för att, antingen enskilt eller tillsammans med andra stater eller internationella organisationer, bidra till den fortsatta utvecklingen och tillämpningen av vetenskapliga upptäckter på bakteriologins (biologins) område för förebyggande av sjukdomar eller för andra fredliga ändamål.

2. Denna konvention skall tillämpas så, att den icke hämmar de fördragsslutande staternas ekonomiska eller teknologiska utveckling eller det internationella samarbetet rörande fredlig bakteriologisk (biologisk) verksamhet, häri inbegripet internationellt utbyte av bakteriologiska (biologiska) medel och toxiner samt utrustning för bearbetning, användning eller framställning av bakteriologiska (biologiska) medel och toxiner för fredliga ändamål i enlighet med bestämmelserna i denna konvention.

Artikel XI

Varje fördragsslutande stat kan föreslå ändringar i denna konvention. Ändringarna skall, för varje fördragsslutande stat som godkänner dem, träda i kraft, när de har godkänts av flertalet av de fördragsslutande staterna, och därefter för varje annan fördragsslutande stat, den dag den godkänner ändringarna.

Artikel XII

Fem år efter denna konventions ikraftträdande, eller tidigare om en majoritet av de fördragsslutande staterna begär detta genom förslag därom till depositarieregeringarna, skall en konferens med deltagande av de fördragsslutande staterna hållas i Genève i Schweiz för att granska hur konventionen tillämpas, varvid syftet skall vara

att förvissa sig om att ändamålen i konventionens inledning och bestämmelser, härin inbegripit bestämmelserna rörande förhandlingar om kemiska vapen, förverkligas. Denna granskning skall beakta ny vetenskaplig och teknologisk utveckling som är av betydelse för konventionen.

Artikel XIII

1. Denna konvention skall gälla utan tidsbegränsning.

2. Varje fördragsslutande stat skall under utövande av sin nationella suveränitet ha rätt att frånträda konventionen om den finner att extraordinära händelser, som sammanhänger med ämnet för konventionen, har äventyrat landets vitala intressen. Den skall underrätta alla andra fördragsslutande stater och Förenta nationernas säkerhetsråd om sådant frånträdande tre månader i förväg. Sådant underrättelse skall innefatta en redogörelse för de extraordinära händelser som vederbörande stat anser ha äventyrat dess vitala intressen.

Artikel XIV

1. Denna konvention får undertecknas av alla stater. Stat som icke undertecknar konventionen före dess ikraftträdande enligt punkt 3 i denna artikel får när som helst ansluta sig till den.

2. Denna konvention skall ratificeras av signatärstaterna. Ratifikations- och anslutningsinstrument skall deponeras hos Amerikas Förenta Staters regering, de Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands regering, vilka härmed utses till depositarieregeringar.

3. Denna konvention skall träda i kraft, sedan tjugotvå regeringar, däribland de som utsetts till depositarieregeringar, har deponerat sina ratifikationsinstrument.

4. För stater vilkas ratifikations- eller anslutningsinstrument deponeras efter denna konventions ikraftträdande skall den träda i kraft på dagen för deponerande av deras ratifikations- eller anslutningsinstrument.

5. Depositarieregeringarna skall omedelbart underrätta alla stater som undertecknat och anslutit sig till konventionen om dagen för varje undertecknande, dagen för deponerande av varje

ratifikations- eller anslutningsinstrument, dagen för denna konventions ikraftträdande samt om mottagandet av andra meddelanden.

6. Denna konvention skall registreras av depositarieregeringarna enligt artikel 102 i Förena nationernas stadga.

Artikel XV

Denna konvention, vars engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter¹ har lika vitsord, skall deponeras i depositarieregeringarnas arkiv. Vederbörligen bestyrkta avskriften av konventionen skall av depositarieregeringarna överlämnas till regeringarna i de stater som undertecknat eller anslutit sig till konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknande, vederbörligen befullmäktigade därtill, underskrivit denna konvention.

Som skedde i tre exemplar i London, Moskva och Washington den 10 april 1972.

¹ De franska, kinesiska, ryska och spanska texterna har ej medtagits här.

Konvention om förbud mot militär eller varje annan fientlig användning av miljöförändringsteknik, Genève den 18 maj 1977 (ENMOD)

jämte;

bilaga om rådgivande expertkommittén

Förord

Grunden för konventionen, som består av en inledning, tio artiklar och en bilaga, är ett numera allmänt medvetande om den naturliga miljöns sårbarhet. I konventionens inledning anges syftet bl.a. vara att skona mänskligheten från hotet om användning av nya krigföringsmetoder som medför vidsträckta, långvariga eller allvarliga miljöförändringar.

Konventionens historiska bakgrund är den omfattande forskning, som startade efter andra världskriget. Syftet med forskningen var att med hjälp av mänsklig teknik kunna styra olika naturfenomen som t.ex. genom att manipulera väderleks- och klimatförhållanden kunna framkalla snö, hagel, stormar, orkaner, tyfoner och tsunamis. Även naturfenomen som jordbävningar, vulkanutbrott och atmosfärens egenskaper studerades ur sådana synvinklar.

På ett tidigt stadium uppmärksammades möjligheten till en militär tillämpning av dessa tekniker och ett antal militära forskningsprojekt påbörjades. Emellertid fanns ett starkt motstånd i världen mot en militär användning av denna miljöförändringsteknik. Detta motstånd stärktes ytterligare av USA:s stridsmetod att avlöva stora skogsområden som behärskades av motståndarsidan under konflikten i Vietnam vid slutet av 1960-talet.

Insikten om behovet av ett förstärkt skydd för den naturliga miljön växte efterhand och i augusti 1974 togs frågan om ett förbud upp på FN:s generalförsamlings dagordning efter ett initiativ av Sovjetunionen. FN överlämnade ärendet till Nedrustningskommittén i Genève (CCD) med en uppmaning att söka nå överenskommelse om ett förbud. Efter förhandlingar, först i Genève inom ramen för de bilaterala nedrustningsförhandlingarna mellan Förenta staterna och Sovjetunionen år 1975 och sedan under sommarsessionen år 1976 i nedrustningskommittén, kunde CCD överlämna ett konventionsutkast till FN:s trettioförsta möte med generalförsamlingen. Denna antog den 10 december 1976 en resolution (31/72) varigenom konventionen överlämnades till alla stater för övervägande, undertecknande och ratifikation. Sverige ratificerade inte konventionen förrän 1984 för att markera sina invändningar mot konventionens utformning, framförallt vad beträffar klagomålsförfarandet.

*Konventionen trädde i kraft den 5 oktober 1978 och ratificerades av Sverige den 27 april 1984.
Riksdagsbehandling: prop. 1983/84:143, bet. 1983/84:UU16, rskr. 1983/84:255
Publicering: SÖ 1984:20*

De stater som är parter i denna konvention,

som vägleds av sitt intresse för fredens stärkande och som önskar bidra till att hejda kapprustningen, till att genomföra en allmän och fullständig nedrustning under sträng och effektiv internationell kontroll och till att rädda mänskligheten från den fara som användningen av nya stridsmetoder innebär

som föresatt sig att fortsätta förhandlingarna i syfte att uppnå verkliga framsteg med avseende på ytterligare åtgärder på nedrustningens område,

som erkänner att vetenskapliga och tekniska framsteg kan öppna nya möjligheter i fråga om miljöförändring,

som erinrar om den deklaration som avgavs av Förenta nationernas konferens om den mänskliga miljön och som antogs i Stockholm den 16 juni 1972,

som är medvetna om att användning av miljöförändringsteknik för fredliga ändamål skulle kunna förbättra det inbördes förhållandet mellan människan och naturen och bidra till bevarandet och förbättrandet av miljön till förmån för nuvarande och kommande generationer,

som dock erkänner att militär eller annan fientlig användning av sådan teknik skulle kunna ha ytterst skadliga verkningar på mänsklighetens välbefinnande,

som önskar effektivt förbjuda militär eller annan fientlig användning av miljöförändringsteknik i syfte att avlägsna i samband härmed uppkomna faror för mänskligheten och som bekräftar sin vilja att verka för uppnåendet av detta mål,

som även önskar bidra till att stärka förtroendet mellan folken och till att ytterligare förbättra det internationella läget i enlighet med syftena och principerna i Förenta nationernas stadga, har överenskommit om följande:

Artikel I

1. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att avstå från militär eller annan fientlig användning av miljöförändringsteknik som har vidsträckta, långvariga eller allvarliga verkningar såsom medel att åstadkomma förstörelse eller skada för annan avtalsslutande stat.

2. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att inte bistå, uppmuntra eller förmå en stat, en grupp av stater eller en internationell organisation att bedriva verksamhet i strid med bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel.

Artikel II

Uttrycket "miljöförändringsteknik", såsom det används i artikel I, avser varje teknik syftande till att genom avsiktlig manipulering av naturliga processer förändra jordens dynamik, sammansättning eller struktur, inklusive dess biota, litosfär, hydrosfär och atmosfär, eller yttre rymden.

Artikel III

1. Bestämmelserna i denna konvention skall inte utgöra hinder för användningen av miljöförändringsteknik för fredliga ändamål och inte påverka folkrättsliga, allmänt erkända principer och tillämpliga regler rörande sådan användning.

2. De fördragsslutande staterna förbinder sig att underlätta och har rätt att delta i ett så fullständigt utbyte som möjligt av vetenskaplig och teknologisk information för utnyttjande av miljöförändringsteknik för fredliga ändamål. Fördragsslutande stater, som har möjlighet därtill, skall enskilt eller tillsammans med andra stater eller internationella organisationer bidra till ett internationellt ekonomiskt och vetenskapligt samarbete i fråga om bevarande, förbättring och fredligt utnyttjande av miljön med vederbörligt beaktande av behoven i världens utvecklingsområden.

Artikel IV

Varje fördragsslutande stat förbinder sig att i enlighet med sina konstitutionella förfaranden vidta alla de åtgärder som den anser nödvändiga för att förbjuda och förhindra verksamhet som strider mot bestämmelserna i denna konvention inom alla områden som står under dess överhöghet eller under dess kontroll.

Artikel V

1. De fördragsslutande staterna förbinder sig att samråda med varandra och att samarbeta för att lösa alla problem som kan uppkomma med avseende på konventionens syfte eller tillämpningen av dess bestämmelser. Samråd och samarbete som avses i denna artikel kan även komma till stånd genom lämpliga internationella förfaranden inom ramen för Förenta nationerna och i enlighet med dess stadga. Dessa internationella förfaranden kan inbegripa tjänster som tillhandahålls av vederbörande internationella organisationer eller av den rådgivande expertkommitté som avses i punkt 2 i denna artikel.

2. För de syften som anges i punkt 1 i denna artikel skall depositarien inom en månad efter mottagandet av en begäran från en fördragsslutande stat sammankalla en rådgivande expertkommitté. Varje fördragsslutande stat kan utse en expert i kommittén, vars uppgifter och arbetsordning fastställs i den bilaga som utgör en integrerande del av denna konvention. Kommittén skall tillställa depositarien en kortfattad redogörelse för sina iakttagelser, inbegripet alla de synpunkter och uppgifter som framförts till kommittén under arbetets gång. Depositarien skall översända redogörelsen till alla avtalsslutande stater.

3. Varje fördragsslutande stat som har anledning att förmoda att en annan fördragsslutande stat handlar i strid med sina förpliktelser

enligt konventionens bestämmelser, kan anföra klagomål hos Förenta nationernas säkerhetsråd. I ett sådant klagomål skall upptas all relevant information och allt bevismaterial som står till buds och som stöder dess giltighet.

4. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att samarbeta vid genomförandet av varje undersökning, som säkerhetsrådet kan inleda i enlighet med bestämmelserna i Förenta nationernas stadga på grundval av klagomål, som mottagits av rådet. Säkerhetsrådet skall underrätta de fördragsslutande staterna om undersökningens resultat.

5. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att i enlighet med Förenta nationernas stadga lämna bistånd eller medverka till att bistånd lämnas till fördragsslutande stat, som så begär, om säkerhetsrådet finner att staten tillfogats skada eller kan tillfogas skada till följd av brott mot konventionen.

Artikel VI

1. Varje fördragsslutande stat kan föreslå ändringar i konventionen. Texten till varje föreslagen ändring skall tillställas depositarien, som omedelbart skall sända den till samtliga avtalsslutande stater.

2. En ändring skall träda i kraft för samtliga fördragsslutande stater som har godkänt ändringen efter det att flertalet av de fördragsslutande staterna har deponerat sina godkännande-instrument hos depositarien. Därefter skall den för varje annan fördragsslutande stat träda i kraft den dag då denna stat deponerar sitt godkännandeinstrument.

Artikel VII

Denna konvention skall gälla utan tidsbegränsning.

Artikel VIII

1. Fem år efter denna konventions ikraftträdande skall depositarien sammankalla de fördragsslutande staterna till en konferens i Genève, Schweiz. Konferensen skall granska hur konventionen tillämpas, varvid syftet skall vara att förvissa sig om att dess ändamål och bestämmelser förverkligas och särskilt hur effektivt bestämmelserna i punkt 1 i artikel I avlägsnar farorna för militär eller annan fientlig användning av miljöförändringsteknik.

2. Därefter kan, åtminstone vart femte år, majoriteten av de fördragsslutande staterna genom att inlämna ett förslag härom till depositarien få till stånd ett sammankallande av en konferens med samma ändamål.

3. Om ingen konferens har sammankallats i enlighet med punkt 2 i denna artikel inom tio år efter avslutandet av en föregående konferens, skall depositarien inhämta yttranden från alla fördragsslutande stater rörande sammankallandet av en sådan konferens. Om en tredjedel eller tio av de avtalsslutande staterna, beroende på vilket antal som är lägre, ger ett jakande svar, skall depositarien vidta omedelbara åtgärder för att sammankalla konferensen.

Artikel IX

1. Denna konvention skall stå öppen för undertecknande för alla stater. Varje stat, som inte undertecknar konventionen före dess ikraftträdande enligt punkt 3 i denna artikel, kan när som helst ansluta sig till den.

2. Denna konvention skall ratificeras av signatärstaterna. Ratifikations- eller anslutnings-instrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

3. Denna konvention träder i kraft när tjugo regeringar har deponerat sina ratifikationsinstrument i enlighet med punkt 2 i denna artikel.

4. För stater vilkas ratifikations- eller anslutningsinstrument deponeras efter denna konventions ikraftträdande träder den i kraft dagen för deponering av deras ratifikations- eller anslutningsinstrument.

5. Depositarien skall omedelbart underrätta alla stater som undertecknat eller anslutit sig om dagen för deponering av varje ratifikations- eller anslutningsinstrument och dagen då denna konvention och ändringar i denna träder i kraft samt om mottagandet av andra meddelanden.

6. Denna konvention skall registreras av depositarien i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

Artikel X

Denna konvention, varav de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna är lika giltiga skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare, som skall sända vederbörligen bestyrkta kopior av den till regeringarna i de stater som undertecknat eller anslutit sig till konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknade, vederbörligen bemyndigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna konvention, som öppnades för undertecknande i Genève den 18 maj 1977.

Bilaga till konventionen

Rådgivande expertkommittén

1. Rådgivande expertkommittén skall åta sig att på lämpligt sätt utreda de faktiska omständigheterna och tillhandahålla expertutlåtanden rörande problem som framlagts enligt punkt 1 i artikel V i denna konvention av den fördragsslutande stat som begärt sammankallandet av kommittén.

2. Den rådgivande expertkommitténs verksamhet skall ordnas så, att den kan fullgöra de uppgifter som fastställs i punkt 1 i denna bilaga. Kommittén skall avgöra procedurfrågor rörande organisationen av sitt arbete, om möjligt med consensus men annars med majoriteten av de närvarande och röstande medlemmarnas röster. Om sakfrågor skall omröstning ej ske.

3. Depositarien eller hans ombud skall vara ordförande i kommittén.

4. Varje expert kan vid mötena bistås av en eller flera rådgivare.

5. Varje expert skall äga rätt att genom ordföranden begära den information och den hjälp av stater och internationella organisationer som experten anser vara önskvärd för att kommittén skall kunna genomföra sitt arbete.